

**TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SOSYAL SERMAYE
KAPASİTELERİ: (ADİYAMAN ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bilal ZEMİN

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Eylül - 2014

**TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SOSYAL SERMAYE
KAPASİTELERİ: (ADİYAMAN ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Bilal ZEMİN

1203810167

İşletme Anabilim Dalı

İşletme Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı DURAN

Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 1203810167 numaralı Yüksek Lisans öğrencisi, "Bilal ZEMİN", ilgili yönetmeliklerin belirlediği gerekli tüm şartları yerine getirdikten sonra hazırladığı "Sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasiteleri (Adıyaman Örneği)" başlıklı tezini, aşağıda imzaları olan jüri önünde başarı ile sunmuştur.

Tez Danışmanı : **Prof. Dr. Hacı DURAN**
Adıyaman Üniversitesi

Jüri Üyeleri : **Yrd. Doç. Dr. Murat AYAN**
Türk Hava Kurumu Üniversitesi

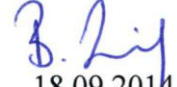
: **Yrd. Doç. Dr. Kemal TEKİN**
Adıyaman Üniversitesi

: **Prof. Dr. Hacı DURAN**
Adıyaman Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 25 Eylül 2014

**TÜRK HAVA KURUMU ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE**

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum, “Sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasiteleri (Adıyaman Örneği)” adlı çalışmamın, tarafımdan akademik etik ve kurallara aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

18.09.2014

Bilal ZEMİN

ÖNSÖZ

Sosyal sermaye, toplum için hizmet üreten unsurların iş birliği ve diyalogu sonucunda ortaya çıkan bir değerdir. Kişiler arasındaki bağların ve bağlantıların güçlenmesi, örf, adet, kültür ve değer ortaklıkları, sosyal sermayenin doğal biçimde üretilmesini sağlamaktadır. Bireylerin birbirlerine güven duymaları, oluşan bu güven sayesinde örgütlenmeleri ve bu yolla sosyal girişimlerde bulunmaları, istenen bir sonuçtur.

Bu araştırma ile sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasiteleri, sosyal sermaye potansiyelleri ve motivasyon kaynakları irdelenmiş, sivil toplum alanındaki girişimcilerin konuyla ilgili çeşitli görüşleri aktarılmıştır. Görüşmeciler, sivil toplum kuruluşlarında etkin biçimde girişimler ve projeler üreten sosyal girişimci başkan ve üyelerdir.

“Sosyal Toplum Kuruluşlarının Sosyal Sermaye Kapasiteleri (Adıyaman İli Örneği)” başlıklı yüksek lisans tezimin hazırlanması sürecinde desteğini eksik etmeyen, yoğun mesaisine ve uluslararası düzeydeki konferans trafiğine rağmen, zaman ayırarak çalışmam hakkında görüş ve önerilerini paylaşan, bilgisi ve sabrı ile desteğini her zaman hissettiğim danışman hocam Sayın Prof. Dr. Hacı DURAN’a,

Sosyal projeler ve girişimlerle ilgili, yazılı, sözlü, görsel verileri paylaşan kuruluşlara ve Adıyaman Valiliği’ne, görüşme talebini geri çevirmeyen sivil toplum kuruluşlarına,

Araştırma sürecinde şahsen iştirak ettiğim ve oldukça faydalandığım eğitimler için, Avrupa Birliği Gençlik Programları Başkanlığına, STGM’ ye, TACSO’ ya ve TÜSEV’ e

Yaşamım boyunca sevgilerini ve desteklerini daima hissettiğim değerli anneme, babama, kardeşlerime ve her zaman yanımda olan eşim Ülker’e, kızlarım Yaren’e ve Ada’ya

Son olarak; dostlukları ve motive edici tutumlarıyla beni daima cesaretlendiren, ufkumu açan Pozitif Gelişim ve Girişim Derneği’nin tüm üye ve gönüllülerine sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Eylül 2014

Bilal ZEMİN

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	viii
KISALTMALAR	ix
ÖZET	x
ABSTRACT	xii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
1. KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	1
1.1 Sosyal Sermaye	1
1.1.1 Sosyal Sermaye Kavramı ve Önemi	1
1.1.2 Kaynak Olarak Sosyal Sermaye	3
1.1.3 Sosyal Sermaye ve Temsil Özelliği	5
1.1.4 Sosyal Sermaye ve Üçüncü Sektör ile İlişkisi	6
1.1.5 Sosyal Sermaye Üretiminde Ağlar ve İlişkiler	8
1.1.6 Sosyal Sermaye ile İlgili İlk Görüşler	9
1.1.7 Coleman'a Göre Sosyal Sermaye	11
1.1.8 Putnam'a Göre Sosyal Sermaye	12
1.1.9 Bourdieu'a Göre Sosyal Sermaye	13
1.1.10 Fukuyama'ya Göre Sosyal Sermaye	14
1.1.11 Dünya Bankası'na Göre Sosyal Sermaye	15
1.1.12 OECD'ye Göre Sosyal Sermaye	16
1.1.13 Sosyal Sermaye Hakkındaki Diğer Görüşler	17
1.1.14 Sosyal Sermaye'nin Oluşumunu Etkileyen Faktörler	18
1.1.15 Sosyal Sermaye ve Güven İlişkisi	19
1.1.16 Sosyal Sermaye Ağlarının Olumlu-Olumsuz Yönleri	21
1.1.17 Sosyal Sermaye Üretiminde Aile Fonksiyonu	23
1.1.18 Sosyal Sermaye Üretiminde Din Fonksiyonu	25
1.1.19 Sosyal Sermaye Üretiminde Eğitim Fonksiyonu	26
1.2 Sosyal Girişimcilik	28
1.2.1 Sosyal Girişimcilik Kavramı ve Önemi	28
1.2.2 Sosyal Girişimcilikle İlgili Tanımlar ve Özellikleri	30
1.2.3 Tarihsel Süreçte Sosyal Girişimcilik	36
1.2.4 Sosyal Girişimciliğe İlişkin Teori ve Görüşler	41
1.2.5 Sosyal Girişimci ve Özellikleri	44
1.2.6 Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri	47
1.2.7 Türkiye'den Sosyal Girişimcilik Örnekleri	54
1.2.8 Adıyaman'dan Sosyal Girişimcilik Örnekleri	62
1.3 Sosyal Sermaye ve Sosyal Girişimcilik İlişkisi	66
1.3.1 Sosyal Sorunların Çözümünde Sivil Toplumun Rolü	70

İKİNCİ BÖLÜM	74
2. YÖNTEM	74
2.1 Araştırmanın Modeli.....	74
2.2 Verilerin Toplanması	75
2.3 Araştırmanın Amacı.....	76
2.4 Araştırmanın Önemi	76
2.5 Evren ve Örneklem.....	77
2.6 Verilerin Analizi	80
2.7 Varsayımlar.....	81
2.8 Sınırlılıklar.....	81
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	82
3. BULGULAR VE YORUMLAR	82
3.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri	82
3.1.1 Yerel ve Ulusal Düzeyde Cinsiyet Dağılımı	82
3.1.2 Yerel ve Ulusal Düzeyde Yaş Dağılımı	83
3.2 Katılımcıların Deneyimleri.....	84
3.2.1 Mevcut Kuruluştaki Görev.....	84
3.2.2 Mevcut Kuruluşa Dahil Olmadan Önceki Deneyim Statü.....	85
3.2.3 Mevcut Kuruluşa Dahil Olmadan Önceki Çalışma Süreleri	85
3.2.4 Önceki Deneyimlerde Üstlenilen Görevler	86
3.2.5 Katılımcıların Faaliyet Deneyimleri.....	87
3.3. Katılımcıların Kişisel ve Sosyal Nitelikleri.....	89
3.3.1 Sosyal Girişimci Kişilik Özellikleri	89
3.3.2 Katılımcıları Motive Eden Hususlar	93
3.3.3 Katılımcılara Göre En Önemli Sosyal Sorunlar	98
3.3.4 Katılımcıların Çözüm Aradıkları Tematik Alanlar	101
3.4. Katılımcıların Sosyal Sermaye Üretme Kapasiteleri.....	104
3.4.1 Katılımcıların Örgüt Üyeleriyle Bir Araya Gelme Sıklığı.....	104
3.4.2 Kuruluşlar Bünyesinde Yapılan Resmi Toplantı Sıklığı.....	106
3.4.3 Üyelerin Kişisel ve Sosyal Gelişimini Sağlayacak Eğitimler	107
3.4.4 Eğitim Faaliyetlerine Ayrılan Bütçe	108
3.4.5 Kuruluşlar Bünyesinde Üretilen Faaliyet ve Girişimler.....	110
3.4.6 Kuruluşların Paydaş ve Ortakları	111
3.5. Kuruluşların Sosyal Sermaye Kapasitesi.....	113
3.5.1 İmkân ve Fırsatlardan Haberdar Olma Yararlanma Durumu.....	113
3.5.2 Kuruluş Amaçlarının Üyelerce Benimsenme Durumu	115
3.5.3 Paydaş ve Ortakların Güvenirliliği.....	116
3.5.4 Toplantıların Yeterliliği ve Etkililiği.....	117
3.5.5 Toplantı Sonuçlarının Eylem ve Girişimlere Etkisi	119
3.5.6 Üyelerin Çalışma Uyumu.....	120
3.5.7 Kuruluşun Diğer Paydaşlarla Fikir ve Bilgi Paylaşımı	121
3.5.8 Kurumsal İşbirliği Yeterliliği.....	123
3.5.9 Karar Alma Süreçlerinde Üyelerin Rolü.....	123
3.5.10 Fedakârlık Düzeyi ve Üye Teşvik Durumu.....	125
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	126
4. SONUÇ VE ÖNERİLER	126
4.1 Demografik Özelliklerle İlgili Sonuçlar	126
4.2 Katılımcıların Deneyimleriyle İlgili Sonuçlar	127
4.3 Katılımcıların Kişisel ve Sosyal Nitelikleriyle İlgili Sonuçlar	128
4.4 Katılımcıların Sosyal Sermaye Üretme Kapasiteleriyle İlgili Sonuçlar	129

4.5 Kuruluşların Sosyal Sermaye Kapasiteleriyle İlgili Sonuçlar	132
KAYNAKÇA	135
EKLER	139
Ek-A: Görüşme Formu.....	140
Ek-B: Araştırmanın Evreni	148
ÖZGEÇMİŞ	163

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1.1	: Sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlamalar	31-34
Tablo 1.2	: Kurumların sosyal girişimcilik tanımları	35
Tablo 1.3	: Sosyal girişimcilik literatürü özet tablosu.....	37-40
Tablo 1.4	: Girişimcilik Teorisinin Gelişimi	43
Tablo 2.1	: Sivil toplum kuruluşları.	77
Tablo 2.2	: Türkiye’de faaliyet gösteren dernekler	79
Tablo 2.3	: Türkiye genelinde derneklerin tematik alanları	79
Tablo 2.4	: Derneklerin bölgesel dağılımı	80
Tablo 3.1	: Yerel ve ulusal düzey cinsiyet dağılımı.	82
Tablo 3.2	: Yerel ve ulusal düzey yaş dağılımı.	83
Tablo 3.3	: Katılımcıların mevcut statüleri.....	84
Tablo 3.4	: Katılımcıların daha önceki deneyimleri.....	85
Tablo 3.5	: Katılımcıların deneyim süreleri.....	86
Tablo 3.6	: Katılımcıların daha önce üstlendikleri görevler	86
Tablo 3.7	: Katılımcı faaliyetleri.	87
Tablo 3.8	: Katılımcıların sosyal girişimcilik özellikleri.....	90
Tablo 3.9	: Katılımcıların motivasyon kaynakları.....	94
Tablo 3.10	: Önemli görülen sosyal sorunlar.	99
Tablo 3.11	: Çözüm olunmak istenen tematik alanlar.....	101
Tablo 3.12	: Katılımcıların resmi toplantılar haricinde bir araya gelme sıklığı.....	104
Tablo 3.13	: Katılımcıların resmi toplantı sıklığı.....	106
Tablo 3.14	: Kişisel sosyal gelişim eğitimleri sıklık oranı.....	107
Tablo 3.15	: Eğitimler için ayrılan bütçe dağılımları.....	108
Tablo 3.16	: Kuruluşların faaliyet ve girişim dağılımları.....	110
Tablo 3.17	: Paydaş ve ortaklar.....	111
Tablo 3.18	: İmkân ve fırsatlardan haberdar olup, faydalanabilme düzeyi.....	113
Tablo 3.19	: Kuruluş amaçlarının benimsenme durumu.....	115
Tablo 3.20	: Paydaş ve ortakların güvenilirliği.....	116
Tablo 3.21	: Toplantılarda yeterlilik etkililik.....	118
Tablo 3.22	: Toplantıların faaliyetlere etkisi.....	119
Tablo 3.23	: Çalışma uyumu.....	120
Tablo 3.24	: Fikir ve bilgi paylaşımı.....	121
Tablo 3.25	: İşbirliği yeterliliği.....	123
Tablo 3.26	: Karar alma sürecinde üyelerin rolü.....	124
Tablo 3.27	: Fedakarlık düzeyi, üye kazanımının teşviki.....	125

KISALTMALAR

%	: Yüzde
Vb	: Ve benzeri
Akt	: Aktaran
Diğ	: Diğerleri
C	: Cilt
S	: Sayı
Ss	: Sayfa Sırası
SODES	: Sosyal destek programı
STK	: Sivil toplum kuruluşu
STGM	: Sivil Toplum Geliştirme Merkezi
TACSO	: Technical Assistance for Civil Society Organisations, Sivil toplum kuruluşları için teknik destek
TÜSEV	: Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
KOSGEB	: Küçük ve Orta işletmeleri Geliştirme Destekleme İdaresi Başkanlığı
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development, Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü bazen de İktisadi İşbirliği ve Gelişme Teşkilatı

ÖZET

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARININ SOSYAL SERMAYE KAPASİTELERİ (ADİYAMAN ÖRNEĞİ)

ZEMİN, Bilal

Yüksek Lisans, İşletme Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Hacı DURAN

Eylül - 2014, 178 sayfa

Araştırmanın amacı sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasitelerini irdelemek, sosyal sermayenin sosyal girişimcilik faaliyetlerine etkilerini sorgulamak ve STK'ların bu yöndeki çeşitli görüşlerini yansıtmaktır.

Araştırma evrenini 2013–2014 Adıyaman il merkezindeki sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır. Kıyaslama yapılabilmesi için ulusal düzeyde faaliyet gösteren bazı dernekler de örnekleme dahil edilmiştir.

Görüşme yapılan toplam kişi sayısı 102'dir. Veri toplamak amacıyla görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme tekniği ile elde edilen veriler sayılaştırılmış ve yüzde olarak ifade edilmiştir.

Katılımcıların soru başlıkları çerçevesinde yaptıkları beyanlar, doğrudan alıntı yoluyla aktarılmıştır. Sonuçlar karşılaştırılmış, bulgular kısmında ise yorumlanmıştır. Araştırmanın sonuçları özetle aşağıdaki gibidir;

Örnekleme kuruluşların ve kişilerin en önemli ortak özelliği toplumsal sorunların farkında olmalarıdır. Sosyal girişimcileri motive eden en önemli güdü, faydalı olma ve sorun çözme arzusudur. Katılımcılara göre, ülkemizde sosyal sorun olarak ilgilenilmesi gereken en başlıca alan eğitimidir. Bir sivil toplum örgütünde üyelerin bir araya gelme sıklığı, üretilen proje ve girişimleri olumlu etkilemektedir. Çalışmaya katılanlar deneyimlidir. Etkin STK'lar, paydaşlarına güvenmektedir.

Güven unsuru, sosyal girişimleri olumlu etkilemektedir. Katılımcılar, çoğunlukla içsel dürtülerle motive olmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum, Sosyal Sermaye, Sosyal Girişimcilik.

ABSTRACT

THE SOCIAL CAPITAL CAPACITIES OF CIVIL COMMUNITY FOUNDATION (EXAMPLE OF ADIYAMAN)

ZEMİN, Bilal

Master, Department of Management

Thesis Supervisor: Professor Hacı DURAN

June - 2014, 178 page

The aim of this study to examine the capacity of civil society organizations, social capital, social capital and social entrepreneurship activities to inquire about the effects of various views of NGOs in this direction is to reflect.

The research system has been conducted by non-governmental organizations in 2013 and 2014 in Adiyaman. To be able to carry out a comparison, associations that operate at the national level have been included in the sampling.

The total number of persons interviewed is 102. Interview form was prepared in order to collect data. The data collected through interview were quantified and expressed as percentage.

Interviewees' declarations within the framework of the question title were transferred via a direct quote. The results have been compared and also interpreted in the findings section. The result of the study is as follows;

The most important common feature of the sample organizations and individuals is that they have been aware of social problems. The most important incentive that motivates social entrepreneurs is the desire of being helpful and problem-solving. According to interviewees, the primary area that needs to be dealt with as a social issue in our country is education. The frequency of gatherings of members in a non-governmental organization affects the generated projects and

enterprises positively. The participants of the study are experienced. Effective non-governmental organizations rely on their partners. Element of trust positively affects social initiatives. Persons producing services in this area are mostly motivated by inner incentives.

Keywords: Civil Society, Social Capital, Social Entrepreneurship.

BİRİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE İLE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.1 Sosyal Sermaye

1.1.1 Sosyal Sermaye Kavramı ve Önemi

Sosyal sermaye, toplulukların sosyal etkileşim kalitesini, iletişim miktarını kurumlar arası ilişki kapasitesini kapsayan normların tümüdür. Toplumsal kalkınmaya, ekonomik gelişmeye ve sürdürülebilir gelişmişliğe, hem olumlu hem de olumsuz etki edebilmektedir.

Sosyal sermaye kavramı, ele alınış açısına göre farklı tanımlar yapılabilmekle birlikte, en kısa şekliyle ortak işbirliğini mümkün kılan normlar ve ağlar şeklinde tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte sosyal sermayenin tanımlanmasında ağırlıklı olarak bireyler arası ve kurumlara duyulan güven, bölgesel kalkınma paydaşları arasındaki ilişkiler ağı ve bunun etkinliği, ortak normlar, işbirliği, karşılıklılık ve ortak hedeflere ulaşma, sosyal hayata katılım gibi kavramlar ön plana çıkmaktadır (Tüysüz 2011: 3).

Büyüyen sosyo-ekonomik yapılar, anlayışlar ve değerler sosyal sermaye kavramının önemini korumasına katkı sağlamaktadır. Nitelikli bir sosyal sermayenin özellikle iş yaşamına, aile yaşamına ve sosyal yaşama olumlu yansıdığı bilinmektedir. Gelişmiş toplumların, sosyal sermaye düzeylerini yükseltme çabaları olumlu yansımanın bir sonucudur. Bu çabalar, kendini bazen, devlet kurumlarının hizmetlerinde, bazen de sivil toplum kuruluşlarının girişim ve faaliyetlerinde gösterebilmektedir. İçinde bulunduğu örgütte (iş yeri, toplum, dernek vb.) sosyalleşebilen, etkileşim içinde olan bireyler sosyal yaşamda, aile yaşamında ve hatta iş yaşamında daha başarılı ve üretken kimselerdir.

taşımaktadır. İnsanlar arasında güven ve işbirliği arttıkça nitelikleşen sosyal sermayenin, toplumları kültür ve sağlıklı yaşam koşulları açısından daha yaşanılabilir hale getirdiği yabancı yazında da, yerli yazında da sıklıkla vurgulanmaktadır. Üreten ve çabalayan bir toplum, insanları birbirine bağlayan değerler, itimat ve itibar anlayışı, karşılıklı saygı, güven ve inanç nitelikli sosyal sermayenin üretimi için olmazsa olmazlardır. Sosyal sermaye sahip olunan maddi gücün korunmasında, bedensel, ruhsal ve fiziksel açıdan insan sağlığının korunmasında, yaşam kalitesinin yükseltilmesinde fayda sağlayan bir unsurdur.

Sosyal sermaye literatürü, yüksek sosyal sermaye rezervlerine sahip toplumların daha güvenli, daha sağlıklı, daha kültürlü, daha iyi yönetilen ve daha mutlu toplumlar olduğu iddiasındadır. Söz konusu iddiaya göre, kolektivite düzleminde ortaya çıkması umulan bu faydaların, benzer şekilde bireysel düzlemde de ortaya çıkması oldukça muhtemel görülmektedir. Buna göre sosyal sermaye edinimleri diğerlerinden yüksek olan bireylerin, daha sağlıklı, daha mutlu, daha varlıklı, daha başarılı olmaları ve bu bağlamda içinde buldukları toplumun olumsuz etkilerine de daha az maruz kalmaları beklenmektedir (Uğuz, Örselli, Sipahi 2011:10). Kişisel çıkar çatışmalarının topluma verdiği zararı en aza indirmek misyonu taşıyan sosyal sermaye, toplum için önemli ve değerli bir hazinedir.

Bugüne kadar üretimin temel unsuru olarak kabul edilen üretim faktörleri (emek, fiziki sermaye, doğal kaynaklar ve girişimcilik) ekonomik büyüme ve gelişmeyi tam olarak açıklamakta yetersiz kalmıştır. Dolayısıyla bunlara ilave olarak, çalışan kişinin bilgi ve becerisinin ele alındığı beşeri sermaye ve toplumsal güvene dayalı iletişim düzeyini belirleyen sosyal sermaye, son yıllarda “yeni üretim faktörleri” olarak iktisat teorisine dahil edilmiştir (Erselcan 2009: 251). Farklı iş kollarında faaliyet gösteren kişilerin, bir vakıf ya da dernek bünyesinde zamanlarını, paralarını vakfediyor oluşu, aynı zamanda bu vesileyle bir araya gelerek ortak işlerde ve projelerde güç birliği yapması toplumsal güveni artırmaktadır.

Whiteley’e göre sosyal sermaye seviyesi yüksek ülkelerde birlikte hareket etme probleminin (collective action problem) çözümünün kolaylaşması, işlem maliyetlerinin düşürülmesi, beşeri sermayenin etkinleştirilmesi, kurumların daha etkin çalışması ve buna bağlı olarak kamunun sağlayacağı hizmetlerin sunumundaki maliyetlerin azaltılması ve tüm bunların sonucunda ülkenin toplam hasılasının olumlu etkilenmesi beklenmektedir (Tüysüz 2011:33).

Ülkemizde yeni yeni oluşmaya başlayan sosyal sermaye yazınında da genellikle dayanışmacı sosyal sermayenin aktörler arasında güven ve itibar inşa edilmesi sonucu sağladığı ya da sağlayabileceği çeşitli faydalara vurgu yapılmaktadır. Güven ve itibarın mesela eğitim hayatına, işletmeler ve kurumlar arası ilişkilere, sosyal ve siyasal örgütlenmelere, aktörler arasında ekonomik ilişkilere ve toplumun genel ekonomik kalkınmasına sağladığı ya da sağlayabileceği faydalar ülkemizdeki sosyal sermaye çalışmalarının işaret ettiği katkılar arasındadır (Öztaş, 2007:83).

Sosyal sermayenin bütün bu pozitif katkılarına rağmen negatif sonuçlara da neden olduğu gözden kaçmamıştır. Bağlayıcı sosyal sermayenin yüksek düzeyde olduğu topluluklarda akraba, arkadaş ve yakın çevredeki insanları kayırma, işe yerleştirme aşamasında (donanımın göz ardı edilerek) ve ticari bir işlem yaparken kârlı olması düşünülmeden o kişilere tercih etme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çete ve mafya tipi illegal örgütlenmelerin ortaya çıkması ve ortak amaçların bu örgütlerin yararına islerken, toplumun ve diğer bireylerin zararına islemesi sosyal sermayenin kötüye kullanılarak negatif etki yaratmasının bir göstergeleri arasındadır (Kangal, 2013: 3).

1.1.2 Kaynak Olarak Sosyal Sermaye

Sosyal sermaye toplumsal birliğe, sosyo-ekonomik düzene katkı sunan bir kaynaktır. Sosyal sermaye, soyut nitelikte ölçülmesi güç bazı temel kavramları çağrıştırmaktadır. Güven, bütünlük, birliktelik, iş birliği, takım ruhu vb.. kavramlar sosyal sermayeyle birlikte anılmaktadır. Toplumun sosyal ve iktisadi açıdan kalkınması, nitelikli sosyal sermaye ile mümkündür.

Bir toplumun özellikle sosyo-ekonomik alanda başarılı olması, farklı ölçeklerdeki örgütlere somut alanda kaynak ayrılmasının yanında, sosyal sermaye gibi soyut bir alana da yatırım yapılmasına bağlıdır. Bireylerin, kurumların ve devletin birbirleri ile olan ilişkilerinde sosyal sermayenin sağlıklı bir şekilde sürdürülebilmesi karşılıklı güven, diyalog ve işbirliğine, kısacası sosyal sorumluluk konseptinin iyi algılanıp, uygulanmasına bağlıdır (Şişmanyazıcı, 2002: 50-53'den Akt. Demiral, 2007: 4).

Sosyal sermaye kavramının herkesin üzerinde mutabık olduğu bir tanımı mevcut değildir. Tüysüz'e göre sosyal sermayeyi Putnam ortak hedefleri sağlamak

amacıyla aktörlerin işbirliği halinde ve etkin şekilde birlikte hareket etmesini sağlayan güven, sosyal normlar ve ağlar şeklinde; Fukuyama ise toplumun tamamında veya bir bölümünde güven duygusunun hakim olmasıyla kazanılan toplumsal bir yeti olarak tanımlamaktadır. Sosyal sermaye kavramının açıklanmasında, bireyler ve kurumlar arası güven, kalkınma paydaşları arasındaki ilişkiler ağı ve bunun etkinliği, ortak normlar, işbirliği, karşılıklılık ve ortak amaçlara ulaşma gibi kavramların üzerinde durulmaktadır (Tüysüz 2011: 125). Genel yaklaşım ilişki, ağlar, iletişim gücü, birlikte iş yapabilme kudreti ve sosyal fayda sağlayan ana kaynak niteliğinde oluşudur.

Sermaye kavramı, önceleri ekonomik değeri olan kaynak, mal ya da ürün olarak nitelendirilmiştir. Bireysel farklılıklar ve özellikler kayda değer biçimde ele alınması, beşeri sermayeyi doğurmuştur. Bireysel özelliklerin yanı sıra kişiler arası iletişim, kurumlar arası diyalog, işbirliği temelli bağlantılar ve ortaklıklar, sermayenin sosyal yönünü öne çıkarmıştır. Literatüre yeni bir sermaye çeşidi olarak dahil olan sosyal sermayeyi tanımlama ve anlamlandırma süreci hızla devam etmektedir.

Sosyal sermayeye ilginin artmasında, toplumun bozulduğu başıboş bireyselleşme, piyasa değerleri ile erozyona uğramış değerler-, toplumsal çözülmenin başladığı, yönünde gelişen yaklaşımlar, ekonomide fordizmin iflası, beşeri ilişkilerin ve bireyin ön plana çıkması, sosyal davranışın kültürel yönüne gösterilen ilginin artması gibi faktörler sayılabilir (Field, 2008:10-11'den Akt. Şan,Şimşek 2011).

İnsanların sosyal fayda güderek, iyi niyetli girişimlerde bulunması, fertlere maddi tatmin sağlayan bir uğraş değildir ancak bu iyi niyetli çabaların sonucunda oluşan sosyal sermaye, önemli bir toplumsal kazançtır.

Sosyal sermayenin değerli bir kaynak niteliğinde ele alınmasında, toplumda ortaya çıkan benmerkezciliğin ve bireyselliğin önemli bir payı vardır. Toplumsal adaletsizlik, eşitsizlik gibi büyük problemlerin kökeninde, belli bir zümrenin bireysel çıkarlıkları ve bencillikleri yatmaktadır. Bunun yanı sıra kurumlarda ve üçüncü sektör olarak anılan sivil toplum kuruluşlarında, belli bir zaman aralığını vakfeden gönüllü bireyler, sosyal sermaye açısından toplumu besleyen canlı kaynaklardır. Toplumun diğer unsurları mesela aile, akrabalık, komşuluk ilişkileri ve diğer tüm dini, etnik ve siyasal bağlar da sosyal sermayeyi bir kaynağa dönüştürmektedir.

Temel sosyal sermaye kabulüne göre sosyal sermayenin sağladığı kaynaklar (bilgi, destek vb.) nihai tahlilde hem tek tek aktörlerden gelmekte hem de aktörler arası kurulan ilişkilerde yerleşik bulunmaktadır. Dolayısıyla, faydalanılan kaynaklar ya aktörün kendisinin doğrudan bağlantılarının erişim sağladığı kaynaklar olmaktadır ya da tanıdıkların tanıdıklarının ve bir bütün olarak ağ bağına sağladığı kaynaklar olmaktadır (Öztaş 2007: 16).

Sosyal sermayeye dair görüş ve araştırmalar oldukça çeşitlidir. Farklı sektör ve alanlarda farklı biçimlerde ele alınmıştır. Sosyal sermayenin bu yapısı, kavramla ilgili tek, basmakalıp ve ortak kabul gören bir tanımlama yapılmasını zorlaştırmaktadır. İlgili yazın irdelendiğinde, güven, değerler, iş birliği, sosyal ağlar, güçlü bağlantılar ve sivil toplum gibi bazı temel kavramlarla karşılaşılmaktadır.

Sosyal sermayeye kaynak teşkil eden unsurlar da oldukça çeşitlidir. Özel işletmeler, kamusal alanda hizmet üreten kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile sivil inisiyatifle oluşturulan bireysel girişimler bu çeşitliliği gösterir niteliktedir. Birbirine güvenen insanların, bir araya gelerek oluşturduğu güçlü ağlar, menfi çıkarıcılıktan sıyrılabildiğinde, toplumun tüm kesimlerinin faydalanacağı bir kaynağa dönüşmektedir.

Kısacası sosyal sermaye, bir insanın gruplarda, organizasyonlarda ve topluluklarda ortak amaçlar için birlikte çalışma yeteneği potansiyelidir. Aynı zamanda güvenin yaratmış olduğu bir ahenk, kullanılan iletişim kanalları ve oluşturulan normlar ile sosyal yaptırımlardır. Sosyal sermaye teorisinin temel öngörüsü, ilişki ağlarının sosyal davranışlarda dikkate değer bir kaynak oluşturduğudur. Bu sermayenin büyük bir kısmı, karşılıklı tanınma ve kabulün olduğu ilişki ağları içinde yer almaktadır (Nahapiet vd., 1998: 242'den Akt. Kapu 2008: 271).

1.1.3 Sosyal Sermaye ve Temsil Özelliği

Kavramın karmaşık olması, tanımlanmasının çok zor olmasından kaynaklanmaktadır. Sivil toplumun temel ham maddesini oluşturduğundan dolayı da önemli bir konuma sahiptir. Bireyler ile sivil toplum kurumları arasındaki ilişkiler sosyal sermaye teorisinin özünü oluşturmaktadır. İfade edilen ilişkiler koşullara bağlı olarak gelişmektedir. Eğer kurumlar temsil kabiliyetini gösteren nitelikler taşıyorsa, o zaman bireylerde onlara karşı bir güven oluşacaktır. Burada bireyler ile kurumlar

arasındaki ilişkinin koşulu, kurumların temsil kabiliyetini taşımış olmalarıdır. Aynı şekilde sivil toplum da, devletten bağımsız olan aracı sosyal kurumlar vasıtasıyla bireyler ile devleti bütünleştirme işlevi görmektedir (Rose ve Mishler, 1997: 85'ten Akt. Kapu,2008:266). Nitelikli sosyal sermaye üretmek için hem özel, hem resmi hem de sivil toplum kuruluşlarının temsil yetilerini olumlu ve yapıcı yönde kullanması gerekir.

Aslında toplumdaki her birey bir sosyal sermaye üreticisidir. Bu üretim kimi zaman olumlu kimi zaman olumsuz etkileri olan bir üretilerdir. Toplumsal çıkarları, ferdi çıkarlarından çok daha fazla önemseyen sosyal sermaye üreticileri, her toplumda fazlasıyla bulunmaktadır. Bu üreticilerin belirlenebilmesi, örgütlenebilmesi ve temsil yetisi kazanması için, iletişim ağları güçlendirilmelidir.

Kavram bazen, kökene dayalı cemaat bağlarına, bazen bu ağların dışında çeşitli gönüllü kuruluşlara üyelik gibi örgütlü toplumsal katılımı temsil eden ilişkilere bazen de formel kurum ve kuralların işleyiş ve etkinliğine işaret etmek için kullanılmaktadır (Özğurlu, 2006;190). Bu tanıma göre toplumsal yaşamın doğal unsurları olan cemaatler, kar amacı güden ve gütmeyen kuruluşlar, örgütlü iş kolları, özel ve resmi tüm kuruluşlar sosyal sermaye oluşumunda pay sahibidir.

Sivil toplum anlayışının toplumların sosyokültürel yapılarına ve inançlarına göre biçimleştiği görülmektedir. Bu durumda sosyal sermayeyi oluşturan bu değerlerin aynı zamanda sivil toplumu şekillendirdiği görülmektedir (Abay 2004: 276'dan Akt. Demiral, 2007: 5).

1.1.4 Sosyal Sermaye ve Üçüncü Sektör ile İlişkisi

Sosyal sermayeyi beş temel kavram çerçevesinde ele almak mümkündür. Bu kavramlar sırasıyla güven, karşılıklılık, sosyal ağlar, birlikte davranış normları ve son olarak da angajman ve aidiyet duygusudur (Kay/Pearce 2003:2-3'den Akt. Yarcı 2011). Günümüz yaşam koşulları gereği, bireylerin bencilleşerek şahsi menfaatleri öne alan bir anlayışa sürüklenmesi, toplumsal gelişmeyi sekteye uğratmaktadır. Sosyal Sermaye kavramının ana fikri, sosyal iletişim ağlarının toplumun sağlıklı bir şekilde devam etmesinde hayati bir değeri olduğudur (Şan 2001:71'den Akt. Yarcı 2011). Kişileri bencillikten uzaklaştırıp, üçüncü sektörde gönüllülüğe sevk etme yönüyle de oldukça önem arz etmektedir.

Literatürde sosyal sermaye kavramı genellikle pozitif yönleriyle ele alınmaktadır. Güvenilir, nitelikli, sağlıklı ve güçlü ağlara sahip toplumların besleyicisi konumunda kabul gören bu kavram, toplumu oluşturan fertlerin daha mutlu, daha müreffeh bir yaşam sürmesini sağlayan bir bağdaştırıcı olarak algılanmakta ve yorumlanmaktadır. Sosyal sermaye; ekonomik, sosyolojik ve politik bir kavramdır. Sosyal Bilimlere ait olan “sosyal” kavramı ve politik ekonomi disiplinine ait “kapital-sermaye” kavramı gibi iki anahtar sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşmuştur. Bu nedenle tatmin edici tanımlamalar her iki disiplinin kendine ait terminolojileri ışığında yapılmıştır. Sosyolojik anlamda sosyal sermaye; ekonomik kalkınmayı etkileyen toplumun sahip olduğu normlar, kurallar, ağlar, iletişim ve karşılıklı güven olarak tanımlanmaktadır (KOSGEB, 2005: 4).

Toplumu oluşturan unsurlar arasındaki güven, ortaklık, sosyal ağlar, ortak değerler ve karşılıklı sahiplenme güdüsü, etkileşim, diyalog, ilişki kalitesi, sosyal sermayenin ortaya çıkışını sağlayan unsurlardır. Bu olumlu ilişkilerin ve ağların görünür olabildiği yegane alan, kamu ve özel sektör dışında bir yerde girişim ve hizmet üreten üçüncü sektördür. Katılımcı bir çoğulculuk, nitelikli bir toplu yaşamın tesisi için gereklidir. Sosyal uzlaş ve uyum çoğulculuğun bir sonucudur. Katılımcı, çoğulcu etkin bir sivil toplum, kalkınmış gelişmiş yaşam koşullarının tesisinde daha fazla rol üstlenmelidir.

Putnam, Leonardi ve Nanetti'nin (1993) İtalya'da yaptıkları araştırma'ya göre ülkenin bazı bölgeleri kalkınmışlık düzeyi açısından bazı farklılıklar taşımaktadır. Çalışmada sosyal sermaye toplumsal girişkenlik, aktiflik, örgütsel yaşamda canlılık, sivil topluma katılımdaki hareketlilik ile özdeşleştirilmiştir.

Sosyal sermaye hem devletin işlevlerini yerine getirmesinde ona yardımcı olacak bir mekanizma, hem kalkınmayı kolaylaştıran ve mümkün kılan ve bu yüzden de Dünya Bankasının kalkınmanın kayıp halkası olarak gördüğü bir araç, hem bir sosyal yapışkan, hem de yoksullukla mücadele programlarında kullanılan yeni bir stratejidir (Uğuz,2010:46).

Bu önemli stratejinin ayırıcında olan gelişmiş ülkelerde, sosyal sermaye üretimine vesile olan unsurlar özellikle üçüncü sektör bilinçlice desteklenmekte ve teşvik edilmektedir. Sosyal sermaye kavramı, sosyal bir değer olan toplumsal güven düzeyi ile ekonomik bir kavram olan sermaye kelimelerinin bir araya gelmesiyle

oluşan ve daha çok ekonomik değer ifade eden yeni bir kavramdır (KOSGEB, 2005: 4).

1.1.5 Sosyal Sermaye Üretiminde Ağlar ve İlişkiler

Sosyal sermaye kavramı ile ilgili çalışmalar başlangıçta daha çok toplumsal bilimlerin konusu olmuştur. Toplum içindeki güçlü ağların önemini ortaya çıkarmak, kişisel ilişkilerdeki zayıflığın nedenlerini incelemek ve toplumlardaki kolektif davranışların nasıl geliştiğini incelemek ve sosyal sermayenin rolünün ne olduğunu araştırmak için çalışmalar yapılmıştır. Sosyal sermaye kavramının bireyler düzeyinde incelenmesi ise, özellikle çocukların gelişiminde etkili olan aile ilişkilerinde ve toplumda oluşan sosyal organizasyonların işleyişinde görülmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar, sosyal sermayenin bir sosyal olgu olarak entelektüel sermayenin gelişmesini etkileme rolünün çok büyük olduğunu, aynı zamanda toplumun sivil organizasyonları içinde yer alan işletmelerin ekonomik performansı üzerindeki etkileme rolünün de azımsanmayacak ölçüde olduğunu bulmuşlardır (Onyx ve Bullen, 2000: 23'ten Akt. Kapu 2008:267).

Sosyal sermaye teorisi, insanların aralarındaki ilişkilerin önemli olduğu ve bu ilişkinin sürekliliğinin sağlanarak kendi başlarına başaramayacakları ya da sadece büyük zorluklarla başarabilecekleri şeyleri gerçekleştirebilmek için birlikte çalışma olmak üzere iki temel teze dayanmaktadır. Bir dizi iletişim ağıyla birbirlerine bağlanan insanlar, ortak değerleri bu iletişim ağlarının diğer üyeleriyle paylaşma eğilimindedirler, bu iletişim ağları bir kaynak oluşturmaları nedeniyle bir çeşit sermaye oluşumu gibi görülebilir (Field, 1:2008'den Akt. Aslan 2012).

Sosyal sermaye kişisel, kurumsal, ailevi ve siyasal hususlar başta olmak üzere herkesi ilgilendiren bir çok toplumsal unsurla iç içe ele alınabilen, iktisadi alana dahi pek görünür olmasa da etki eden araştırmaya değer bir fenomendir. Alana ilgi duyan araştırmacılar iki temel düşünce geleneği geliştirmişlerdir. Bu düşünce geleneklerinden ilkinde ölçüm noktasında aile ve çevre ilişkilerini ele almışlar, sosyal sermayeyi ailede ebeveyn ile çocuklar arasındaki ilişkiler olarak görmüşlerdir. Misal olarak çocukların davranışları üzerinde önemli etkisi olan yakın komşularda veya içinde ikamet edilen mahallelerdeki suç işleme ve şiddet kullanma oranının düşük olması sosyal sermayenin güçlü olmasına bağlı olduğu saptanmıştır (Hofferth vd., 1999: 80'den Akt. Kapu 2008:268).

Sosyal sermayeye yönelik ikinci bakış açısı ise, sosyal sermayenin sadece bireylerin ya da ailelerdeki bireylerin ilişkilerini değil, aileler arasındaki ilişkileri ve sosyal ilişkiler sonucu oluşan ilişki ağlarını da kapsadığı yönündedir. Bu ilişki ağları öncelikle aileleri birbirine bağlamaktadır ve komşuları, okulları, arkadaşlıkları ya da mesleki birlikleri karakterize etmektedir. Bu bakış açısına yönelik tartışmaları Coleman ve Putnam'ın çalışmalarında görmek mümkündür. Sosyal sermayenin ifade edilen iki biçiminin de gelişmesi çok farklı olmuş, farklı teorik köken ve motivasyonlara bağlı olarak gelişmiştir (Kapu 2008: 268).

Sosyal sermayenin güven ile birlikte diğer önemli bileşeni de, sivil bağlılık ve vatandaşların sosyal ağlarıdır. Putnam (1993: 171) sivil bağlılıkları ve bu kapsamda özellikle gönüllü örgütlenmeleri sosyal etkileşimin ve güvenin en önemli kaynağı olarak değerlendirmektedir (Duman, Alacahan 2011:184).

Kavramın her iki kullanımı da bireyler ile gruplar arasındaki ilişki ağlarının birbirine sıkı bir şekilde bağlanmasına işaret etmektedir. İnsanlar çeşitli yatay kuruluşlar vasıtasıyla başkalarıyla ilgilenirler. Bu kuruluşlar hem gönüllü ve hem de eşittirler ve serbest bir şekilde oluşmuş bir etkileşim içindedirler. Sosyal sermaye her şeyden soyutlanmış ve kendi başına hareket eden bireyler tarafından oluşturulmaz. Aksine sosyal sermaye bir kendiliğinden sosyalleşme eğilimine, yeni kurumlar oluşturma kapasitesine ve işbirliği yapmaya dayanmaktadır (Kapu 2008:271).

Düzenli üretilen sosyal sermaye, sivil toplum örgütlerinin çeşitli sosyal girişimler üretmesini sağlamaktadır. Sosyal sermayenin oluşmasına ve gelişmesine olanak sağlayacak, sosyal ilişkilerin oluşmasını ve paylaşımını kolaylaştıracak, iletişim ağları kurup, toplantılar, katılımı arttıran etkinlikler düzenleyecek örgütler, çalışanlarında ve sosyal ilişkilerde saklı bulunan ve bu yollarla paylaşılan, sorun çözme yöntemlerinin, tecrübe ve ustalıkların, örgüt içindeki diğer bireylere öğretilmesini ve paylaşılarak etkinliğin artmasını sağlayacaklardır. Örgütler bu yolla daha yetkin çalışanlara, sistemlere ve rekabet gücünü arttıran değerlere sahip olacaklardır (Göksel vd, 2010: 100).

1.1.6 Sosyal Sermaye ile İlgili İlk Görüşler

Sosyal sermaye güncel ve bir çok alanda kullanılabilir şekilde geliştirilmeye müsait bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. İlgili yazında bir çok teorisyen sosyal sermayeyi çeşitli yönleri ile ele almıştır. Kavram etkin şekilde gelişmekte,

farklı açılardan yorumlanmakta, yazın alanı genişlemektedir. Sosyal sermayenin bilindik ilk kullanımlarına bakıldığında 1935 yılında Alexis de Tocqueville tarafından yazılan Amerika'da Demokrasi adlı kitap, sosyal sermayeyi çağrıştıran söylemler ve sosyal sermayeye dair çeşitli analizler barındırmaktadır. Tocqueville, özgür ve katılımcı demokrasinin gereği olan fikir toplantıları aracılığıyla halkın katılımcı ve çözüm odaklı fikirler ürettiğini bu üretimin de bir nevi sosyal sermaye olduğunu ima etmektedir.

Sosyal sermaye kavramı ilk kez 1916 yılında Lyda Judson Hanifan (1916: 130) tarafından toplumsal katılımın okul performansına katkısını ele alan yazılarında “kırsal okul aile birliği merkezlerini anlatırken” tanımlamış ve kullanmıştır. Sosyal sermayeyi toplumsal birer birim olarak birey ya da gruplar arasında iyi niyet, arkadaşlık ve sempati üzerine kurulu ilişkiler ağının toplamı olarak tanımlamaktadır. Hanifan, sosyal sermayeyi yerel okul katkısı açısından ele almakta ve bu performansın şu şekilde zenginleşebileceğini öne sürmektedir: “...İnsanların günlük yaşamlarındaki çoğunlukla rastlanılan dokunulur özler: Bir sosyal birliği oluşturan bireyler ve aileler arasındaki iyi niyet, arkadaşlık, sempati ve sosyal münasebetlerdir... Eğer bir birey komşuları ile ve onlar da diğer komşuları ile işbirliği içerisine girerseler, sosyal sermayenin birikimi söz konusu olacaktır. Bunlar bireyin sosyal ihtiyaçlarını tatmin edebilir ve tüm toplumun yaşam standartlarında önemli iyileşmeler için yeterli bir sosyal imkân sağlayabilir.” (Hanifan, 1916:130’dan Akt. Abdioğlu, Yavuz, 2013:6).

Lyda Judson Hanifan, toplumu oluşturan kişi ve aileler arasındaki iyilik, dostluk, tevazu, sempati ve sosyal iletişimlerini somut, tabii bir değer olarak görmüş ve sosyal sermaye olarak kavramsallaştırmıştır ancak “Making Democracy Work” adlı eseriyle sosyal sermaye kavramına yeni bir boyut kazandıran ve kabul görmesini sağlayan da Robert Putnam’dır.

Sosyal sermaye kavramı çeşitli alanlarda farklı teorisyenlerce ele alınmıştır. Siyasal bilimler, eğitim sosyolojisi, ekonomi tarihi gibi alanlarda farklı açılardan ele alınan Sosyal sermaye kavramının olgunlaşmasına ve tartışılabilir bir zemine oturtulmasına katkıda bulunan düşünürler arasında en çok zikredilen isimler Coleman, Putnam, Bourdieu ve Fukuyama’dır.

1.1.7 Coleman'a Göre Sosyal Sermaye

Coleman, sosyal sermayeyi sosyal ilişkilerin ya da ilişki ağlarının karşılıklı yükümlülükler, beklentiler ve anlaşmalar tarafından karakterize edilen kişilerarası bağların gücüne dayandırmıştır. Bilgi ve normlar ile etkin yaptırımlara dayanan bir yardım kaynağı İnsanlar arasındaki potansiyel yardım ilişkilerini tanımlayan bir kavram olarak kullanmıştır. Bireylerin veya ailelerin kendi sosyal sermaye güçlerini başkalarına yatırım yaparak oluşturduklarını belirtmektedir. Bu yatırım biçimi, sonuçta bir getiri beklentisi söz konusu olduğundan finansal ve beşeri sermaye yatırımıyla paralellik arz etmektedir (Coleman, 1994: 95-98'den Akt. Kapu 2008).

Bireylerin insani vasıflarını ve niteliklerini ilişkiler ağı dahilinde ortaya koymalarının bir değişime yol açtığını ifade eden Coleman 1988 tarihli "Social Capital in the Creation of Human Capital" güçlü ilişkilerin önemine değinmiş, kavramı okul, aile ve toplum açısından analiz etmiştir. Coleman özellikle eğitim alanı dahilinde ele aldığı sosyal sermaye kavramını ampirik çalışmalarına sıkça konu etmiş, dini unsurların ve bağların okul başarısına olumlu yönde yansıdığına ilişkin deliller ortaya koymuştur. Aile unsurunu da oldukça önemseyen Coleman, toplulukların aile içerisindeki sosyal ve ekonomik zararlarının etkisini dengeleyecek bir sosyal sermaye kaynağı olduğu sonucuna varmıştır" (Field, 2008:32) Coleman'ın bir dengeleyici olarak gördüğü sosyal sermaye, toplumun bozulmaya müsait yönlerini kontrol edebilmekte, olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Coleman'a göre, yardım geniş bir alana yayılmış yükümlülükler yaratmaktadır. Geniş sosyal ilişkiler çeşitliliğinin bir ürünü olan sosyal sermaye, bazen bilginin değişimi, bazen de paylaşılan normlar ve yükümlülüklerden dolayı faaliyetleri kolaylaştırmaktadır. Kolaylaştırılan bu faaliyetler faydalı olduğu gibi bazen zararlı da olabilmektedir. Küçük bir sosyal grup için faydalı olan sosyal sermaye büyük bir sosyal grup ya da toplum için faydalı olmayabilir (Wallis vd., 98: 253'den Akt. Kapu 2008). Coleman sosyal sermayenin toplumun üretkenliğini artıran bir husus olduğunu daha üretken bir yapıya sahip olduğunu, güven duygusunun toplumsal bazdaki üretime katkıda bulunduğunu savunmuştur.

James S. Coleman (1990) tarafından geliştirilen rasyonel seçim yaklaşımında, sosyal sermaye, sosyal ilişkilerden ortaya çıkan bireysel bir kaynak olarak kavramlaştırılmıştır. Coleman'a göre sosyal sermaye bireysel kaynak olmakla birlikte, bireyden bağımsızdır. Diğer sermaye türleri (beşeri ve ekonomik sermaye)

tamamıyla bunlara sahip olan kişiye ait olduğu halde sosyal sermaye, bireyin kendi mülkiyetinde olan bir sermaye türü değildir; sosyal ilişkilerinin doğal bir ürünü olarak ortaya çıkar. Coleman'ın ifadesiyle, “kişilerin kendi aralarında ve farklı kişilerin birbirleriyle olan ilişkilerinin doğal yapısından kaynaklanır.” Öte yandan, bizzat kendisinde olmasa da birey, sosyal sermayeye kişisel veya ortak amaçlar için ulaşabilir. Coleman'ın sosyal sermaye anlayışı, işte bu *sosyal yapıyı kişinin nasıl rasyonel (ussal) amaçlarla kullanabileceği* üzerine odaklanır. Coleman (1990), sosyal ilişkilerin, kişiler tarafından kullanılabilmesine imkan sağlayan niteliklerini şu üç başlık altında toplamaktadır: Enformasyon (bilgi) kanalları; Sosyal normlar ve etkin yaptırımlar; Zorunluluklar, beklentiler ve sosyal yapıların güvenilirliği (Erselcan 2009:1).

Coleman'a göre sosyal sermaye bir kaynağı temsil eder, çünkü sosyal sermaye bir karşılıklı beklentilerini de içerir ve ilişkilerin yüksek derecede güvenle ve ortak değerlerle yönetildiği, daha geniş iletişim ağlarını kapsamak için herhangi bir bireyin ötesine geçer (Field, 28:2008'den Akt. Aslan 2012).

Coleman, sosyal sermayenin unsurları olarak normlar ve etkin yaptırımları da yine bireylerin kullanabilecekleri kaynaklar arasında sayar. Sosyal bir yapı içinde oluşmuş ve yerleşmiş bir takım normlar ve bu normlara paralel olarak ortaya çıkan yaptırımlar, bazı pozitif eylemleri kolaylaştırırken, negatif sonuçlara yol açacak eylemleri kısıtlayacaktır. Normlar ve yaptırımlar “kişisel çıkarlara yönelik eylemlerin onaylanmaması, ortak yararlar için yönelik eylemlerin ödüllendirilmesi suretiyle” desteklenebilir (Coleman, 1990, s.311'den Akt. Erselcan 2009).

1.1.8 Putnam'a Göre Sosyal Sermaye

Putnam, sosyal sermayeyi toplum ve bölge temelinde analiz etmektedir. Sosyal sermayeye sivil toplumun temel ham maddesini oluşturma (Gönüllü organizasyonlara üyelik, seçimlere katılma vb.) gibi bir işlev yüklemektedir. Bu doğrultuda Putnam sosyal sermayeyi, “.. karşılıklı olarak fayda sağlamak için faaliyetlerin koordinasyonunu ve işbirliğini kolaylaştırarak toplumun etkinliğini arttıran güven, normlar ve ilişki ağları gibi sosyal organizasyonun özellikleri.” olarak tanımlamaktadır (Putnam, 1993: 5'den Akt. Kapu 2008). Bu yönüyle sosyal sermaye, fiziki ve beşeri sermayeye yapılan yatırımların faydasını arttırmaktadır. Başka bir çalışmada ise, sosyal sermayeyi, “...paylaşılan hedeflere etkin bir şekilde ulaşmak

için birlikte hareket etmeyi sağlayan ilişki ağlarının, normların ve güvenin şekillendirdiği sosyal yaşamın özellikleri.” olarak tanımlamıştır (Putnam, 1995: 4’den Akt. Kapu 2008).

Sosyal sermayenin kavramsallaşmasında ve ekonomik kalkınmayla ilişkisinin kurulmasında en önemli isimlerden birisi olan Putnam’a göre güven ve sosyal iletişim ağlarının geliştiği yerlerde bireyler, şirketler, komşu çevreler ve hatta milletler zenginleşmektedir (Putnam 2000:35’den Akt. Tüysüz 2011).

Robert Putnam’ın teorisinde kişisel hedeflere ulaşmaktan öte esas olan birlikte hareket ya da kolektif eylemdir. Birlikte hareketin esaslarından olan işbirliğinin tesis edilebilmesi karşılıklılık ve bir araya gelerek etkileşimde bulunmaya bağlıdır. Putnam’a göre toplumdaki sosyal sermayenin boyutu o toplumdaki toplumsal birlik oluşturma ve ortaklık kurma dereceleri ile bağlantılıdır. Dernekleşme ve ortaklık kurma becerileri, kabul edilmiş normlar ve güven aracılığıyla çoğalmakta ve ilerletilmektedir. Ayrıca vatandaşların ülke veya yerel yönetimlere katılması ve ekonomik veya siyasi bir birlik kurmak için bir araya gelmeleri o toplumun sosyal sermayesi üzerinde belirleyici etkiye sahiptir (Tüysüz 2011:14).

Putnam sosyal sermayeyi, cemaat, devlet ve hatta uluslar düzeyinde daha büyük insan toplulukları için bir kaynak olarak görür. “Sosyal sermaye, karşılıklı yarar için işbirliği ve eşgüdümü kolaylaştıran ağlar, normlar ve sosyal güven gibi sosyal organizasyon şekil ve niteliklerine dayanır” (Putnam, 1995, s.67’den Akt. Erselcan 2009).

Diğer bir deyişle, sosyal sermaye, işbirliği ve eşgüdümü kolaylaştıran ağlar, normlar ve güven duygusudur. Bu tanımda sözü edilen ağlar, bireylerin birden çok örgüte üye olarak örgütler-arası sağladıkları bağlantılardır. Putnam “güven ve sosyal iletişim ağlarının geliştiği yerlerde bireyler, şirketler, yerleşim alanları ve hatta milletlerin zenginleşeceğini” iddia etmektedir (Putnam, 2000, s.319’dan Akt. Erselcan 2009).

Sosyal sermaye, fiziki ve beşeri sermaye yatırımlarının kârlılığını artıran bir unsurdur (Putnam, 1993’den Akt. Erselcan 2009).

1.1.9 Bourdieu’a Göre Sosyal Sermaye

Sosyal sermayenin gözden geçirilmiş ilk kuramsal sosyolojik analizi Pierre Bourdieu'ya aittir. Sosyal sermaye kavramının kurucularından biri olarak kabul

edilen Bourdieu, “*Distinction*” adlı eserinde “kültürel farklılıkların nasıl oluştuğunu, yerleştiğini ve toplumsal tabakalaşmayla ilişkisini açıklama gayesi” çerçevesinde sermaye üzerinde durmuş, ekonomik sermayenin yanına, ekonomik-olmayan sermaye kategorileri olarak, kültürel ve sembolik sermaye kavramlarını eklemiş, sosyal sermayeyi de bu bağlamda analiz etmiştir. Bourdieu, sosyal farklılaşmayı besleyen toplumsal bağ ve ağların büyüklüğü konusu çerçevesinde ele aldığı sosyal sermayenin yaratılmasının ve etkinliğinin sosyal gruplardaki üyeliğe bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu alanda ailenin önemli bir örnek olduğuna, aile ilişkileri ağının gayri biçimsel sermaye çevriminin merkezinde yer aldığına işaret etmiştir (Fine, 2011:97,101’den Akt. Şan,Şimşek 2011).

Bourdieu’nun sosyal sermaye tanımında iki şey ön plana çıkmaktadır: Birincisi bireyler sahip oldukları ilişkiler aracılığıyla çeşitli kaynaklara erişme imkanı edinirler, ikincisi bu ilişkilerin miktarı ve kalitesi kişinin ulaşabileceği kaynakları etkiler. Buna göre sahip olunan sosyal sermayenin miktarı, bireyin fiilen harekete geçirebileceği ağ bağlantılarının büyüklüğüne ve sahip olduğu diğer sermayelerin (ekonomik, kültürel) niteliğine bağlıdır (Eşki 2009:11’den Akt. Tüysüz 2011: 11).

Sosyal sermaye “uzun süreli iletişim ağlarına sahip olmayla bağlantılı fiili ve potansiyel kaynakların toplamını” temsil etmektedir (Bourdieu, 1986, s.248’den Akt. Erselcan 2009). Ayrıca Bourdieu, bireyin bağlarının değerinin (sosyal sermaye büyüklüğünün), harekete geçirebildiği bağlantı sayısına ve her bir bağlantıyla sahip olunan (kültürel, sosyal ve ekonomik) sermaye büyüklüklerine bağlı olduğunu ortaya koymuştur (Bourdieu, 1986, s.249’dan Akt. Erselcan:2009).

Pierre Bourdieu sosyal sermaye kavramını sistematik olarak analiz eden ilk çağdaş araştırmacıdır (Portes, 1998’den Akt. Erselcan: 2009), ancak kavramın bu kadar popüler olması Robert Putnam sayesinde.

1.1.10 Fukuyama’ya Göre Sosyal Sermaye

Francis Fukuyama, “*Güven: Sosyal Erdemler ve Refahın Yaratılması*” adlı eseri ile sosyal sermaye kavramının, ekonomik ve toplumsal refahın üretilmesinde önemli bir faktör olarak yer etmesinde rol oynamıştır. Fukuyama, uzmanlaşma, işbölümü, işbirliği, ticari yasalar, mülkiyet hakları ve sözleşmelerin belirleyici olduğu pazar ekonomisinde, kurumsal ve yasal düzenlemelerin sosyal sermaye ile birleşmesi sayesinde işlem maliyetlerinin ekonomik kılınacağını ve yüksek bir

performans sağlanabileceğini savunur. Ona göre ekonomik ve toplumsal performansı geliştiren bu sosyal sermayenin temel unsuru da “güven”dir. (Şan, 2007:294’den Akt. Şan, Şimşek 2011).

1995’te sosyal bilimci Francis Fukuyama büyük dikkat çeken “Trust. The Social Virtues and the Creation of Prosperity” çalışmasını yayınlamıştır. Fukuyama’ya göre bireysellik Amerikan toplumunu tehdit etmektedir. İtalya ve Çin ise toplumsal yapının dayandığı yakın aile bağları ile birlikte güçlü hükümet kontrolü nedeniyle tehdit altındadır. Diğer taraftan Fukuyama’ya göre Japonya ve Almanya ise modern üretimde büyük kapsamlı organizasyonlar inşa etmede gerekli olan ve bağlılığı güçlendiren sosyal sermayeye sahiptir (Kosgeb, 2005: 2).

1.1.11 Dünya Bankası’na Göre Sosyal Sermaye

Dünya Bankası ise sosyal sermayeyi “ortak işbirliğini mümkün kılan normlar ve ağlar olarak tarif etmekte; bu norm ve ağları toplumun sosyal etkileşimlerinin nitelik ve niceliğini biçimlendiren kurumlar, ilişkiler ve gelenekler olarak genellemektedir. Dünya Bankası tarafından yapılan araştırmalarda sosyal bağlılığın, toplumun ekonomik başarısı ve kalkınmanın sürdürülebilir olmasında ve bölgeler arası gelişmişlik farklarının kapatılmasında önemli olduğu savunulmaktadır. Ayrıca, sosyal sermaye sadece toplumun temelini oluşturan kurumların bir toplamı olarak değil, aynı zamanda onları birbirine bağlayan bir unsur olarak da görülmektedir (Tüysüz 2011:16).

Dünya Bankası inisiyatifindeki sosyal sermaye çalışmaları kapsamında, geri kalmış ülkelerin kırsal kesimlerinde yürütülen kalkınma araştırmaları, alan çalışmaları oluşturmaktadır. Bu çalışmalarda, sosyal sermayenin kalkınma projelerinin başarıyla uygulanması ve izlenmesi sürecindeki rolü ele alınmaktadır. Isham, Kaufmann ve Pritchett (1997) sivil özgürlükler arttıkça, kalkınma projelerinin getirisinin de arttığını göstermişler, bunu da özgür bir toplumun, bir sosyal sermaye çeşidi olan “ortaklaşa lobi yapma” faaliyetinin ortaya çıkmasını sağlayacak ortam sunduğu şeklinde açıklamışlardır (Erselcan 2009).

Dünya Bankası tarafından yapılmış olan çalışmada sosyal sermaye hakkındaki farklı açıklamalar ve farklı disiplinlerdeki sosyal sermaye yaklaşımları şu şekilde birleştirilmiştir. Bütün yaklaşımlar ekonomik, sosyal ve politik alanları birleştirir Sosyal ilişkilerin piyasa ile birlikte devletin çalışmasını etkilediğini ve diğer taraftan

sosyal ilişkilerin de piyasadan ve devletten etkilendiğini varsayar. Diğer bir deyişle, aralarında karşılıklı bir etkileşim söz konusudur. Tüm görüşler; aktörler arasında dayanıklı ve güvenilir ilişkilerin, bireysel ve toplu hareketlerin etkileriyle verimliliğin artırılabilmesi yollarına odaklanır. Görüşlerin tamamı; sosyal sermayenin güçlendirilebileceğini ve bu işlemin kaynak (beceri) gerektirdiğini ima eder. Hepsi; sosyal ilişkilerin ve kurumların, kamusal mal özelliklerine sahip olduğunu ima eder. Çünkü bu malların yararları kolayca özelleştirilemez, çoğu ulusal aktör, bunları devam ettirmek için çaba harcar. Yani burada halk desteği söz konusudur. Dünya Bankası sosyal sermaye için gelişmiş deneysel göstergeleri 4 gruba ayırmıştır: 1-Yatay kuruluşlar (örneğin, sivil toplum örgütleri, sendikalar), 2-Sivil ve siyasi toplumlar arasındaki ilişkiler (örneğin, demokrasinin yaygınlığı ve siyasete katılım), 3-Sosyal bütünleşme (örneğin sosyal hareketliliğin ölçüsü, suç ve genç işsizlik), 4-Yasaya uygunluk ve yönetsel konular (örneğin, yasal sistemin bağımsızlığı ve sözleşmelerin uygulanabilirliği) (Kosgeb, 2005: 21).

1.1.12 OECD'ye Göre Sosyal Sermaye

OECD, sosyal sermayeyi toplumun refah düzeyinin artırılmasında önemli bir yere koymaktadır hatta ekonomik, politik ve sosyolojik açıdan bir çok sorunun çözümü için önem teşkil ettiğini belirtmektedir. OECD'nin bu konudaki ilk yayın "Ulusların Refahı: İnsan Sermayesi ve Sosyal Sermayenin Rolü"dür. Çalışma Coleman, Putnam ve Fukuyama'nın eserlerine dayanarak hazırlanmıştır.

OECD sosyal sermayeyi, "grup içerisinde ya da gruplar arasında işbirliğini kolaylaştıran anlayışlar, paylaşılan değerler, normlarla birlikte ağlar" diye tanımlamakta; işbirliği ve ortak değerleri ön plana çıkarmaktadır. OECD, kavramı toplumların refah artışında kilit bir değer olarak ele almakta ve ekonomik kalkınmanın yanında sosyal problemlerin çözümü için de adres göstermektedir. OECD'nin yayınladığı "Ulusların Refahı" adlı raporda toplumsal sağlığın korunması, bölgesel inovasyon stratejilerinin geliştirilmesi ve emek piyasasının etkinleşmesi gibi birçok alanda sosyal sermayenin önemli etkisinin görüleceği belirtilmektedir (Tüysüz 2011: 17).

1.1.13 Sosyal Sermaye Hakkındaki Diğer Görüşler

Field (2003), üç kurucu yazarın (Coleman, Putnam ve Bourdieu) sosyal sermayenin farklı türlerini birbirlerinden ayırmamış olmalarını ve sosyal sermayenin negatif yönlerini yeterince önemsememiş olmalarını önemli bir eksiklik olarak görmektedir. Field'e göre Coleman oldukça iyimser bir açıdan bakmakta; Putnam başarısızlık ihtimalini (yani sosyal sermayenin negatif sonuçları olabileceğini) kabul etse de bunu üstün körü bir yaklaşımla ele almakta; Bourdieu ise sosyal sermayenin negatif yönünü sadece ondan mahrum kalanlar açısından görmektedir (Field, 2003, s.41'den Akt. Erselcan 2009).

Field; Sosyal sermaye kavramını, sosyoloji ve ekonomiyi içeren disiplinler arası bir yaklaşımla, rasyonel tercih kuramından hareketle ele alan Coleman'ın, mülkiyeti ve kazancı genellikle bireylere ait olan finansal, fiziksel ve beşeri sermayeden farklı olarak, “sosyal sermayeyi yalnızca onu gerçekleştirmek için çaba gösterenlerin yarattığı ve onların faydalanabileceği değil, yapının bütün parçaları tarafından kullanılabilir mükemmel bir kamusal olarak betimlemiş olduğunu belirtmektedir. Kavramın kamusal olarak betimlenmiş olması kavramın tarihi açısından önemli bir adım olmuştur (Şan,Şimşek 2011:95). Bu adım sosyal sermayenin insani ilişkilerin olduğu her mercide oluşabilen, yaygınlaşabilen bir kavram olduğunu yansıması açısından önemlidir.

Cohen ve Prusak sosyal sermaye'yi sosyal aktörler arasında güven, ortak anlayış ve müşterek değerler neticesinde birbirlerine bağlı davranışlar vasıtasıyla grup içerisinde kooperatif bir davranışı mümkün kılan biriktirilmiş sosyal bağlar stoku olarak tanımlamışlardır (Yarcı, 2011).

Granovetter (1985) de bireylerin ve kurumların davranışlarının mevcut sosyal ilişkiler tarafından belirlendiğini, bağımsız olduğunu düşünmenin son derece yanıltıcı olacağını iddia etmektedir. Bireyle toplum arasındaki karşılıklı ilişkiyi de dikkate alan bu yaklaşım, kuşkusuz kişisel çıkarın harekete geçirdiği davranış biçimlerinin ötesinde, “işbirliği ve eşgüdüm” gibi, karşılıklı faydayı gözetilen türde eylemleri de kapsayacak bir bakış açısı getirmiştir (Putnam, 1995, s.67'den Akt. Erselcan 2009).

Burt (1992, 1997), sosyal sermayeye kişinin ağ düzenekleri içindeki konumuna bağlı olarak elde ettiği, kaynaklara ulaşma fırsatı olarak yaklaşır. Burt (1992) ABD'deki firmalarda ağ içinde stratejik bakımdan önemli konumda bulunan

çalışanların diğerlerine göre daha fazla avantaj elde ettiklerini saptamıştır. Sosyal sermayeyi beşeri sermayenin çevresel koşullar bakımından tamamlayıcısı olarak gören Burt'e göre bilgi, eğitim ve kıdemin getirisi kısmen kişinin hiyerarşik olarak konumuna bağlıdır. Beşeri sermaye bireysel beceriyle ilgiliyse, sosyal sermaye fırsatlarla ilgilidir (Burt, 1997, s.359'dan Akt. Erselcan 2009).

Sosyal Sermaye Temple tarafından en az iki kişi arasında güvene dayalı olarak kurulabilen iletişim imkanı, diğer bir yönüyle, toplumu oluşturan fertler, sivil toplum örgütleri ve kamu kurumları arasındaki koordinasyon faaliyetlerini kolaylaştırarak toplumun üretkenliğini arttıran, güven, norm ve iletişim ağı özellikleri şeklinde tanımlanmıştır (Tüysüz 2011: 10).

1.1.14 Sosyal Sermaye'nin Oluşumunu Etkileyen Faktörler

Sosyal sermayenin kaynakları, sosyal sermaye oluşumunun ön koşullarını meydana getirmektedir. Lin (2001:13-14), sosyal sermayeyi oluşturan üç kaynak olduğu konusunda yazında bir mutabakat oluşmaya başladığını söylemiştir. Bu kaynaklar sırasıyla: (i) yapı konumu (structural position) ya da konumun gücü (the strength of position) (ii) ağbağ konumu (network location) ya da zayıf ve kuvvetli bağların gücü ve (iii) aktörün eylemin ve davranışının amacı ve motivasyonudur (Lin 2001: 13-14; 2005:3-4'den Akt. Öztaş 2009).

Kişi ve kuruluşlar piyasada belli bir konum edinmek için, diğer kişi ve kuruluşlarla iyi ilişkiler ve diyaloglar geliştirmek zorundadır. Bu iletişim sürecinin farkındalık ve enerjiyle birleşmesi sosyal sermaye kalitesini artırır.

Sosyal sermayenin oluşmasında, uygulanmasında ve toplum içinde etkisinin görülmesinde normların etkisi büyüktür. Normlar, literatürde sosyal sermayeyi yaratan bir unsur olarak ele alınmasının yanı sıra aynı zamanda paylaşılan güven ve karşılıklı duygusunun aracı mekanizması olarak da ele alınmaktadır (Tüysüz 2011:22).

Sosyal sermayenin bir başka önemli bileşeni de iletişimi, enformasyonun ve bilginin yayılmasını ve sosyal destek almayı kolaylaştıran dernekler ve birliklerdir. Dernek ve birlikler, bireyler arasında formel veya enformel ilişkiler ya da ağ düzenekleri kuran nesnel bağlardır (Erselcan, 2009:63).

Toplumsal kalkınma ve gelişmişliğin bir göstergesi olan sosyal sermayenin oluşumuna kaynaklık eden unsurlar çeşitlendirilebilir. Genel bir ifadeyle aile, çevre,

okul, üçüncü sektör olarak da bilinen sivil toplum örgütleri, özel sektör kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları ve çeşitli amaçlarla bir araya gelen diğer tüm grup ve oluşumlar sosyal sermayenin oluşumuna doğrudan etki etmektedir. Güvene dayalı diyaloglar ve ilişkiler nitelikli sosyal sermayenin üretimine vesile olmaktadır. Toplumda ölçümü oldukça zor olan sosyal sermayenin çeşitli göstergeleri mevcuttur. Bu göstergelerden en önemlisi kişi ve kurumlar arası güven ve etkileşim oranıdır. Sosyal sermayenin oluşabilmesi için kişisel menfaatlerden arınık, toplumsal çıkarların ön plana alındığı bir anlayış edinmek önemlidir.

1.1.15 Sosyal Sermaye ve Güven İlişkisi

Sosyal sermaye tartışmalarında “güven” önemli bir yer tutmaktadır. Bazıları güveni sosyal sermayenin bir sonucu, bazıları kurucu unsuru, bazıları da her iki şekilde ele almaktadır (Cote ve Healy, 2001’den Akt. Duman, Alacahan 2011: 182).

Ham maddesi güven olan, nitelikli bir sosyal sermaye üretimi, aktörlerin birbirlerine güvenmeleri ile mümkündür. Sosyal fayda güdülü sosyal aktörlerin, toplumsal sorunlar karşısında duyarsız kalmayarak topluma faydalı eylemler ve davranışlar geliştiriyor olması, sosyal sermaye kavramı içerisindeki iyiyi çok ayrıntılı olmasa da olsa açıklayabilmektedir. Bu güdüye sahip aktörler arasındaki ağların gücü, itimat ve itibar temelli ilişkiler, nitelikli sosyal sermayenin oluşumunda büyük pay sahibidir.

Sosyal sermaye ilk toplulukların varlığından bu yana, gelişerek, çağa göre modernize olarak günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Toplum var oldukça da varlığını sürdürecektir. İnsanlar bir araya hep gelecek, çeşitli amaçlar etrafında örgütlenmeye devam edeceklerdir. Bu örgütlenmeler, toplumsal fayda ekseninde proje ve girişimler üreteceklerdir. Ergin tarafından 2007 yılında Konya ilinde yapılan araştırmada sosyal sermaye değeri düşük olan insanların, daha az güvenilir insanlar olduklarını, şirketleşmeye ve örgütlenmeye karşı daha az katılımcı ve istekli olduklarını ortaya konmuştur. Sosyal sermaye daha çok toplumu mümkün kılan ortak değerleri bir arada tutma işlevi görür (Ergin, 2007:23).

Ekonomik eylemin, sosyal eylemin bir biçimi olduğunu ileri süren iktisat sosyolojisine göre sosyal sermaye, sosyal ilişkilerden doğan ve eylemi kolaylaştırmak için harekete geçirilen itibar olarak algılanmaktadır (Paşamehmetoğlu, 2010: 4).

Ortak inanışları, toplumsal değer ve ölçütleri besleyen sosyal sermaye, insanlar arası huzur ve birlikteliğin tesisine hizmet etmektedir. İç bütünlük ve düzen sosyal sermayenin oluşmasına olanak vermekte, toplumda güven duygusunun tesisine ortam hazırlamaktadır.

Sosyal sermaye konusunda yapılan çalışmaları kapsadıkları konular itibariyle şu başlıklar altında toplayabiliriz: Aileler ve gençlerin davranışları; Eğitim ve okul hayatı; Sosyal yaşam; Çalışma ve organizasyonlar; Demokrasi ve yönetim; Ortak eylemler; Kamu sağlığı ve çevre; Suç ve şiddet; Ekonomik kalkınma. Kısacası hemen tüm sosyal bilimler alanındaki araştırmalarda, siyasi katılımdan kurumsal performansa, sağlıktan yolsuzluğa, kamu hizmetlerinin etkinliğinden ülkelerin ekonomik başarılarına kadar geniş bir alana yayılan pek çok olgunun açıklanmasında gündeme gelen bir kavram olmuştur (Erselcan 2009: 1).

Kurumsal bakış açısına göre, kamu politikaları ve devletin diğer müdahale enstrümanları sosyal sermayenin oluşturulmasını ve yükseltilmesini etkilemektedir. Bu görüşe göre, devlet dikkatli bir planlamayla sosyal sermayeyi üretebilir ve geliştirebilir. Bunun için devletin sağlaması gereken öncelikli koşullar vardır. Bunlardan ilki demokratik ortamdır. Toplumda yerleşmiş demokrasi olmadan, insanların kendilerini ifade etmesi ve geliştirebilmesi mümkün olamamakta, yeni ağlara katılımın sağlanması ve birlikte hareket ederek sosyal ağların güçlendirilmesi zorlaşmaktadır. Demokratik ortamın tesisinden sonra devletin sağlaması gereken diğer koşullar, gelir dağılımındaki adaletin sağlanması, zararlı ayrımcılığın azaltılması ve toplumda güven ortamının tesis edilmesidir (Tüysüz 2011: 26).

Hiç kuşkusuz güven, zorunluluklar ve beklentilerin oluşmasında önemli role sahiptir. Güvenilir bir sosyal yapı, zorunlulukların büyük olasılıkla karşılığının alınacağı anlamına gelir, zira böyle bir yapıdaki diğer aktörler, izleme ve yaptırım mekanizmalarıyla kurallara uyulmasını sağlayacaktır (Erselcan, 2009:3).

Sosyal sermaye; güven ve iyi niyeti destekleyen ve arttıran gerekli bir içeriktir. Sosyal sermaye, beşeri sermaye de olduğu gibi, ekonomistlerin özellikle de bilgi tabanlı, hizmete yönelmiş ekonomilerde üretkenlik için gerekli olarak tanımladığı deneyim ve yetenek ile bağlantılı sinerjik ilişkilerinden dolayı, eşit derecede önemlidir. Beşeri sermayenin gelişimi, büyümesi ve yayılması için sosyal sermaye kritiktir. Tüm bu nedenlerden dolayı sosyal sermaye, güçlü ekonomik değerlerle birlikte politik ve sosyal bir fenomendir. Ortak amaçları başarmada gönüllü olarak

katıldıkları ve aralarında karşılıklı saygıya dayalı diyalogların bulunduğu vatandaşlar tarafından yaratılır. Katılımdaki çeşitlilik ekonomide sosyal sermaye stokunun çoğalması anlamına gelir (KOSGEB,2005:14).

Sosyal sermaye yalnızca ekonomik göstergelerde değil, toplumsal refah göstergeleri üzerinde de etkilidir. Örneğin, 29’u Avrupa ülkesi ve 17’si Avrupa ülkesi olmayan 46 ülke örneğinde yolsuzluk ile sosyal sermaye ilişkisinin incelendiği çalışmada, yolsuzluk ile sosyal sermaye arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Sosyal sermayesi yüksek ülkelerde yolsuzluk oranının düşük olduğu, tersine sosyal sermaye seviyesi düşük ülkelerde ise yolsuzluk oranının yüksek olduğu görülmüştür (Bjornskov, 2003: 12’den Akt. Tüysüz 2011:47).

Diğer bir çalışmada ise 46 ülkenin sosyal sermaye-demokrasi seviyesi arasındaki ilişki incelenmektedir. Araştırma sonucunda sosyal sermayenin demokrasiyi iki şekilde etkilediği görülmektedir. İlk olarak sosyal sermaye demokratik olmayan ülkelerde demokrasinin yaygınlaşması ve uygulanmasını olumlu etkilemektedir. İkinci olarak ise sosyal sermayenin uygulanan mevcut demokrasinin korunması ve geliştirilmesine katkı sağlamasıdır. Çalışmada dünya değerler anketi sonuçlarını kullanılmış ve demokrasi ile sosyal sermaye düzeyi arasında olumlu bir ilişki bulunmuştur (Paxton, 2002: 260’dan Akt. Tüysüz 2011:47).

1.1.16 Sosyal Sermaye Ağlarının Olumlu-Olumsuz Yönleri

Sosyal sermaye ile ilgili literatürde daha “başarılı” olanların daha “iyi bağlantılı” olan aktörler oldukları yönünde disiplinler arası genel bir mutabakat olmasına rağmen; bir aktörün daha “iyi bağlantıları” olmasının ya da bağlantılar kümesi içinde bir aktörün “daha iyi bir yer” işgal ediyor olmasının ne demek olduğu hakkında fikir birliği sağlayacak bir kavramlaştırma yakın bir zamana kadar yoktu Burt (2000:2 2001:32’den Akt. Öztaş 2007:4). Şayet araştırmacılar, dikkatlerini sosyal sermayeyi ortaya çıkaran farklı ağ bağ mekanizmalarına yoğunlaştırırlarsa daha işe yarar sonuçlara ulaşılabilir” diyerek bir çağrıda bulunmuş ve bir anlamda araştırmacıları iyi olanın ne demek olduğunu tanımlamaya davet etmiştir (Öztaş 2007:4).

Kişiler ve kurumlar arası güçlü ağların, ilişkilerin yoğunluğu ile hayata geçirilen projelerin, ortak çalışmaların yoğunluğu arasında güçlü bir ilişki vardır.

Sorumluluk bilincine sahip, inisiyatif alabilen güçlü aktörler, bu işbirliği sürecini hızlandıran lokomotiflerdir. Lokomotifin hızını belirleyen unsur, ortaklar ve paydaşlar arası uyum, iletişim ve işbirliğidir.

Güçlü bağların, örgütler için özellikle büyük değişimlerin yaşandığı ve/veya belirsizliğin egemen olduğu durumlarda ve zamanlarda önemli bir işlev gördükleri de tespit edilmiştir. Güçlü bağlar, bu durum ve zamanlarda örgüt çalışanlarına ihtiyaç duydukları rahatlamayı ve güveni sağladığından, bu belirsizliklerin ortaya çıkardığı çeşitli dalgalanmaları örgütler görece olarak daha kolay atlatabilmektedirler (Krackhardt,1992:238'den Akt. Öztaş:2007).

Diğerleriyle güçlü ilişkilere sahip aktörler daha fazla (dayanışmacı) sosyal sermayeye sahiptirler; çünkü, güçlü ilişkiler daha güvenli bilgi ve kaynak kanalı sağladıkları gibi, aynı zamanda çeşitli kötüye kullanımlara karşı da aktörleri korurlar. Dahası, bu tür ilişkilerin tarafı olanların kendi normlarını ihlal edenlere karşı daha kolay biçimde müşterek hareket edebildikleri ortaya çıkmıştır (Ostrom,1990:2, Burt,2000:57'den Akt. Öztaş: 2007). Bu noktada dikkate alınması gereken esas nokta, emek ve eylemlerin belli bir zümre veya gruba hizmet edecek tarzda değil de tüm topluma ayırım gözetmeksizin kurgulanması, sergilenmesi ve adilce ulaştırılması hususudur. Kişi, kurum ve kuruluşlar arasındaki nitelikli ağların ve ortaklıkların sosyal faydaya dönüşümü beklenen bir sonuçtur.

Enerjimizi ve dikkatimizi birlik olarak ekonomik kalkınma, eğitim, işsizlik, insan hakları, sağlık, yolsuzluk, yüksek suç oranları, aile içi şiddet vb. alanlarda harcamamız ülkemizin geleceği için yapacağımız yatırımlar haline dönüşecektir. Sosyal sermayenin gelişimi ve istenilen seviyelere ulaşması böylelikle sağlanabilecektir. Zaten bu sorunları yaşamamızın nedenlerinden birisi de sosyal sermaye düzeyimizin düşük olmasıdır. Bu kısır döngüden kurtulmak için harekete geçilmelidir (Kangal, 2013: 111).

Farklı disiplinlerde genel olarak kabul gören ve üzerinde mutabık kalınan sosyal sermaye tanımına göre daha “iyi bağlantılı” olan aktörler daha “başarılı” olmaktadır; çünkü bağlantıların sağladıkları kaynaklar (bilgi, destek vb.) aktörlerin başarılı olmalarına katkıda bulunmaktadır (Coleman, 1988: 98; Burt 2000:3; Adler ve Kwon, 2002:17'den Akt. Öztaş 2007). Belirtildiği üzere toplumsal manada başarı olarak nitelendirilebilecek çaba ve uğraşlar, güçlü ilişkilere sahip etkin bireylerce sergilenmektedir.

Toplumsal ağ bağ mekanizmaları her daim aynı biçimde varlık gösteremeyebilmektedir. Güçlü ağlar ve bağlar sosyal sermaye üretimine vesile olurken, zayıflayan ilişkiler ağlar sosyal sermayenin azalmasına neden olmaktadır. Sosyal sermayenin azalması konusunda Putnam'ın Amerika'daki toplumsal değişimi incelediği makalesi ilgi çekicidir. Söz konusu makalede Putnam; sosyal sermayenin azalmasını dört ana sebebe bağlamaktadır: Bunlar, anne- babanın yoğun çalıştığı ailelerde, ailenin sosyal yaşama dahil olabilmek için harcadığı zaman ve diğer kaynakların azalması, büyük yerleşim yerlerinde insanların bir araya gelebilmek için daha fazla zamana ihtiyaç duyması, ev temelli elektronik eğlence malzemelerin kullanımının yaygınlaşması ve insanların evlerine kapanmaları (Örnek Tv ve PC kullanımı gibi) ve son olarak savaş ve büyük küresel krizlerin neden olduğu küresel yıkımlar nedeniyle politik neslin yerine apolitik nesillerin yetişiyor olmasıdır. Özellikle seçimlere katılım oranlarının düşüklüğü bu durumun en önemli göstergesidir (Tüysüz 2011:15).

Sosyal sermayenin bütün bu pozitif katkılarına rağmen negatif sonuçlara da neden olduğu gözden kaçmamıştır. Bağlayıcı sosyal sermayenin yüksek düzeyde olduğu topluluklarda akraba, arkadaş ve yakın çevredeki insanları kayırma, işe yerleştirme aşamasında (donanımın göz ardı edilerek) ve ticari bir işlem yaparken kârlı olması düşünülmeden o kişilere tercih etme şeklinde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca çete ve mafya tipi illegal örgütlenmelerin ortaya çıkması ve ortak amaçların bu örgütlerin yararına islerken, toplumun ve diğer bireylerin zararına islemesi sosyal sermayenin kötüye kullanılarak negatif etki yaratmasının bir göstergeleri arasındadır (Kangal 2013: 3).

1.1.17 Sosyal Sermaye Üretiminde Aile Fonksiyonu

Aile kişinin tanıştığı ve ait olduğu ilk ve en etkili sosyal birimdir. Bu nedenle ailenin gerek fiziki, gerekse psikolojik alandaki kişilik gelişiminde üstlendiği rol oldukça önemlidir. Dolayısıyla kişilerin çevreleriyle düzenli bir iletişim kurabilmelerinde ve kendilerine ve çevrelerine olan güvenlerinin düzeyinde ait oldukları aile yapısının etkisi azımsanmayacak düzeydedir. Çünkü aile kurumu, bir taraftan sosyal bağlar ile kuralların oluşturulmasında, diğer yandan da üyelerin yaşantılarında ihtiyaç duydukları sosyal iletişim ağlarını kurabilmelerine katkıda bulunmaktadır. Ayrıca, aile kurumu kişilerin eğitim aldıkları ilk sosyal örgüttür.

Dolayısıyla ailede alınan ilk eğitimin, hem formel eğitimdeki başarıda hem de sosyal sermayenin geliştirilmesinde pozitif anlamda etkili olduğu tespit edilmiştir (OECD, 2001; 45'den Akt. Karagül, Masca 2005).

Aile içerisindeki olumlu ve ılımlı ilişkiler, saygı ve sevgi temelli diyaloglar, toplum için bir yatırım niteliğindedir. Fonksiyonel olarak sosyal sermayenin üretim merkezlerinden biri de ailedir. İnsana ait vasıfların, kişilik özelliklerinin çok önemli bir kısmı, okul öncesi dönemde oluşmaktadır. Bu önemli evrede bireyin en önemli muhatabı ailedir. Ailede edinilen saygı, sevgi ve ahlak anlayışı bireyin toplumsal ilişkilerine doğrudan yansımaktadır. Aile, sosyal sermaye kalitesini doğrudan etkilemektedir. Aile, çevre ve okul etkisi ile erişkinliğe etki altında giren bireyin, gelecekte toplumsal katılım ve sosyal sorumluluk duygusuyla güdülenmesi ve sahip olduğu toplumsal ilişkileri sosyal sermaye üretmek gayesiyle kullanması kaliteli bağlara ve iş birliğine bağlıdır.

Sosyal sermayenin kişinin sosyal hayat, eğitim, sağlık, aile ve iş hayatındaki faaliyetlerini büyük oranda etkilediği görülmektedir. OECD tarafından hazırlanan "Ulusların Refahı" adlı raporda beşeri sermaye ile sosyal sermaye arasında güçlü bir tamamlayıcılığın olduğu savunulmuş, sosyal sermayenin kişinin sosyal, eğitim, sağlık, aile, çalışma hayatı ve kamu idaresindeki faaliyetlerini önemli ölçüde etkilediği vurgulanmıştır (Günel 2006: 52'den Akt. Tüysüz 2011: 25).

Toplumun sosyal sermayesi, karşılıklı güven ilişkisinin yüksek olmasından dolayı bürokratik süreçlerin kısılmasını ve ortak hedefler doğrultusunda hızlı karar verip, birlikte hareket etmeyi sağlamaktadır. Bu durumu toplumun en küçük parçasını ifade eden aile için de, bir işletme için de, bir ülke için de düşünebiliriz (Ergin, 2007: 24'den akt. Kangal 2013).

Aile ve din toplumsal yapıya hayatiyet kazandıran iki önemli kurumdur. Topluma içkin olan değerler, süreçler ve yapılar için önemli birer kaynak olduğu her iki kurum için üzerinde hem fikir olunan özelliklerindedir. Bu bağlamda her iki kurumu ortak bağlamlarda ele almak mümkündür. Öyle ki, doğası gereği toplumsal değerlerin üretilmesi ve korunması işlevini üstlenen bu iki kurumun, benzer bir kutsiyet halesiyle çevrili olması buna işarettir. Kutsallık üreten bir kurum olarak dinin tesiri ailenin gerek oluşum sürecinde, gerekse üyelerine yüklenen sorumlulukları ve anlamları ile kutsallaştırılmasında görülebilir. Sözgelimi ailenin

asli üyesi olarak annenin konumu özellikle İslam dininin referansları ile düşünüldüğünde kutsiyet derecesinde belirginleşir (Aydemir, Tecim 2012: 47).

1.1.18 Sosyal Sermaye Üretiminde Din Fonksiyonu

Sosyologlar, dinlerin doğaları gereği toplumsal olduklarını ve toplumsal ilişkileri güçlendirdiklerini ileri sürer. Diğer taraftan güncel akademik veriler de sosyal bağların dini katılım aracılığıyla geliştirildiğine dair kanıtlar sunmaktadır (Lockhart'dan Akt. Yavuz 2013: 54).

Sosyal sermayenin yakın toplumsal ilişkiler üzerinden anlaşılmasında önemli bir durak da din kurumudur. İnsan için inançlar hemen her dönemde birleştirici ve ayrıştırıcı olma potansiyeli taşımışlardır. Bu anlamda dinin toplumsal bağlamı inanları için bağlayıcı ilişkiler geliştirmesine imkan tanırken, diğerleri için bir ayrışmanın ve hatta çatışmanın kaynağı olarak da görülebilmektedir. Buna göre, din sosyal sermaye ve toplumsal düzen için olumlu bir potansiyele sahip olduğu gibi, ayrıştırıcı ve kamplaştırıcı bir olumsuz güce de dönüşebilmektedir (Aydemir, Tecim 2012: 55).

Sosyal sermaye çalışmalarında sosyal sermayenin üretilmesi/ oluşturulması/biriktirilmesi bağlamında dine önemli bir rol atfedilmektedir. Bu bağlamda dinin/dindarlığın iki şekilde açıklandığı görülür; birincisi yapısal boyutlarına vurgu yapıp, dini topluluklar/gruplar, tarikat ve cemaatlere katılımın sosyal uyum/entegrasyona yaptığı katkı, dolayısıyla sosyal sermayeye etkisi; ikincisi ise kültürel bir fenomen olarak dinin/dindarlığın, normlar, kimlik, zihniyet ve dünya görüşü üzerindeki etkisi dolayısıyla sosyal sermayeye sebep olduğu iddiasıdır (Yavuz 2013: 60).

Din unsuru, dini topluluklar, cemaatler aracılığıyla olumlu ya da olumsuz, birleştirici ya da ayrıştırıcı biçimde sosyal sermaye üretir. Birlikteliğin ve sosyalleşmenin doğasında bu vardır. Duran'ın (2012) cemaatlerin fonksiyonlarıyla ilgili şu görüşleri din faktörünün sosyal sermaye üretiminde olumlu yönde etkili olduğunu göstermektedir. *“Dini cemaat mensupları arasında samimiyet, gönüldaşlık, sadakat ve yardımlaşma değerleri canlıdır, etkilidir. Cemaat mensupları biri birlerini tanurlar. Ayrıntılı olarak bilirler, kişisel özelliklerini saklamazlar, gönülden davranırlar.”*

Dininin gereklerini yaşamak bir özgürlükler sorunu olarak ele alınabilecek bir durumdur. Dinin, sosyal sermayeye olabilmeye özelliği ise bizzat dini değerleri içselleştirme ve dinin öngördüğü ideal insan tipolojisine sahip olmayla daha çok alakalı görülmektedir. Din kaynaklı ortaya çıkmış olan kurumsal yapılar ise, birlikte iş yapabilme yeteneği ve ağısal yapılara dâhil olmayı teşvik etmesi dolayısıyla sosyal sermayeye dair bir perspektif sunacaktır. Şu halde dinin sosyal sermayeye olan etkisini, kişisel özellikler bağlamında dindarlık olarak ve bireyin başkalarıyla etkileşimi açısından ise organizasyonlar, ağısal yapılanmalar ve kooperatifleşme olarak ele alınabilir. Bu itibarla din kurumunun güveni ve sosyal sermayeyi artırdığını öne süren ve bu görüşü destekleyen araştırmacıların görüşleri şu maddelerle özetlenebilir (Tecim, 2011: 65'den Akt. Aydemir, Tecim 2012: 50). Din, toplum içerisinde bir arada olabilmeyi ve işbirliğini artırır. *Bu sayede komşular ve akrabalar etkin bir etkileşim içerisine çekilirler. *Din kurumu, topluluk anlayışını diri tutarak, topluluk duygusunu açığa çıkarır. *Yardım ve topluma hizmet ekseninde ortaya çıkan sivil ve gönüllü faaliyetlere öncülük eder. *Yukarıda sayılan imkânları elverişli kılan din kurumu veya dini yapılanmalar ortak bir hafıza oluştururlar. *Başka bir deyişle takipçilerine bu değerleri öğretirler. *Sosyal ve ahlaki davranışlarda (kürtaj, uyuşturucu kullanımı, boşanma oranlarına etkisi, suç eylemlerine iştirakin önlenmesi vb.) etkiye sahiptir.

1.1.19 Sosyal Sermaye Üretiminde Eğitim Fonksiyonu

Sosyal sermaye oluşumunda eğitimin önemli katkısı vardır. Fukuyama sosyal sermayenin oluşturulmasında devletin eğitim yoluyla etkin olduğunu savunmuştur. Eğitim ve öğretim kurumları sadece beşeri sermayeyi geliştirmemekte ayrıca sosyal normları ve etik kurallarını da topluma enjekte etmektedir. Doktorlar sadece tıp eğitimi almamakta bunun yanında Hipokrat yemini ve öğretisini de öğrenmektedirler. Devlet, rüşvet ve usulsüzlüklere karşı bürokratlarını yetiştirmeli ve eğitmelidir. Toplumda adalet ve hukukun üstünlüğü gibi kavramların önemi yine devlet tarafından korunmaktadır. Mülkiyet hakkı ve toplum güvenliğini sağlayarak, etkili bir kamu hizmeti vererek devlet, sosyal sermayenin geliştirilmesinde asli vazifesini yerine getirmiş olacaktır. Aksi durumda, mafya türü yasal olmayan yapılanmalar ortaya çıkabilecektir. Bu tip yasal olmayan yapılar toplumda güven ve işbirliği duygularının zedelenmesine yol açmakta, bunun sonucunda ise ekonomik

işlem maliyetleri artmakta ve piyasa başarısızlıkları görülebilmektedir (Tüysüz 2011: 28).

Bir toplumda devletin vasıflı sosyal sermayeyi oluşturabilmek için seçebileceği en etkili ve kalıcı yol o toplumun eğitimine yapılan yatırımdır. Başta okullar ve üniversiteler, her seviyede eğitim kurumları, insani sermayenin oluşmasını sağlamaktan öte, özellikle güçlü bir sivil toplumun doğması için gerekli sosyal kuralların ve standartların kalıcılığını da oluşturmaktadır (Betil: 2010: 23).

Eğitim, sosyal sermayenin artmasına ve sosyal ağların gelişmesine yaptığı katkıyla bireylerin eğitimdeki başarılarını ve beşeri sermayelerini artırır. Günümüzde ise bu değerleri toplumun yararına kanalize edebilmek önem arz etmektedir. Çünkü sosyal kalkınma bu yolla sağlanmış olacaktır. Bu da az gelişmiş ülkelerin yeterli doğal kaynağa sahip olmasına rağmen yeterli sosyal sermaye miktarı olamamasıyla açıklanabilmektedir (Şenkal, 2005: 794'den akt. Kangal 2013).

İnsanlardaki yardımseverlik, fedakârlık, emniyet ve güvenilirlik gibi değerlerin oluşması büyük ölçüde dinî ve ahlâkî eğitimle sağlandığından, sosyal sermayenin inşasında dinî ve ahlâkî öğretiler birinci derecede rol oynarlar (Aydın 2001). Eğitimin sosyal sermaye üretimi üzerine etkisi konusunda çeşitli ülkelerde çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Genel anlamda bakıldığında, eğitim düzeyi yükseldikçe sosyal sermayenin de nitelik kazandığı bir gerçektir. Misalen; Iyer, Kitson ve Toh tarafından ABD'de yapılan ve dokuz bölgede 40 grup ve 240 bin kişiyle yapılan çalışmada bölgeler arası sosyal sermaye seviyelerinde belirgin farklar ortaya çıkmıştır. Çalışma sonucunda eğitim sosyal sermayenin tüm bileşenlerinde en önemli faktör olarak ortaya çıkmış; etnik farklılıklar düşük sosyal sermaye düzeyiyle ilişkilendirilmiştir. Ayrıca bölgeler arası gelişmişlik farkının oluşmasında bölgelerin sahip olduğu temel dinamikler önemli rol oynamaktadır. Bu dinamikler hem bireylerin gelirlerini hem de kamu hizmetlerinden faydalanma derecelerini etkilemektedir (Tüysüz 2011: 46).

Eğitim ve sosyal sermaye ilişkisine başka bir örnek; Tanzanya'da yapılan sosyal sermayenin ölçülmesi ve yoksulluğun oluşmasında sosyal sermayenin etkilerinin incelenmesi çalışmasıdır. İlgili çalışmada eğitim seviyesindeki yükselmenin, sosyal sermayeyi pozitif etkilediği görülmüştür. Sosyal sermaye seviyesi yükseldikçe halkın kamu hizmetinden faydalanma oranının ve toplumsal aktivitelere katılımın arttığı, gelişmiş tarımsal üretim yöntemlerini kullanıldığı bunun

sonucunda da gelir seviyesinin yükseldiği tespit edilmiştir. Çalışmanın en önemli sonucu ise yüksek gelirin yüksek sosyal sermayeye değil, yüksek sosyal sermayenin yüksek gelire neden olduğu sonucudur (Tüysüz 2011: 73).

1.2 Sosyal Girişimcilik

1.2.1 Sosyal Girişimcilik Kavramı ve Önemi

Sosyal girişimcilik, girişimciliğin toplumsal sorunlara uyarlanmış biçimidir. Dünya’da, Avrupa’da ve Türkiye’de bir çok kişi, kurum ve kuruluşun ilgi gösterdiği bu kavram, oldukça önem kazanmıştır. Toplumda oluşan aksaklıklara ve sorunlara çözüm bulmak için farklı sosyal girişim olguları oluşturulmuştur. Günümüzde toplumlar daha modern bir seviyededir. İnsan ilişkileri sıklaşmıştır. Bu durum insanlar arası ilişkileri etkilemiştir. Bu ilişkiler ve hızlı değişim, yeni kavramların ortaya çıkışına vesile olmuştur. Bu yeni kavram pek çok paydaş tarafından kurtarıcı olarak görülmekte ve her geçen gün daha fazla dikkat çekmektedir.

Sosyal girişimler, sosyal bir amaçla kurulur ve faaliyet gösterir, ekonomik faaliyetler yürütür, elde ettikleri karı sosyal amaçları için kullanır. Sosyal girişimler, çoğunlukla ürün ve hizmetler yaratırken dezavantajlı grupları istihdam eder; sorun ve fırsatları fark etme, doğru değerlendirme, risk alma gibi girişimcilik odaklı bir yaklaşım izler (British Council, Tusev 2012: 2).

Neary ve Parker; sosyal girişimleri dezavantajlı konumda bulunan toplum ve toplulukların içinde bulunduğu sorunlara çözüm üreten kuruluşlar olarak tanımlanmışlardır (Güler, 2010: 62).

Toplumsal yarar ilkesiyle harekete geçen kişi, kurum ve kuruluşların sorun olarak tespit edilen konularda iyileştirmeler yapmak gayesiyle ürettikleri projelerin ve girişimlerin sosyal girişimcilik olarak kabulü mümkündür. İngiltere Ticaret ve Sanayi Bakanlığına göre sosyal girişim temel olarak sosyal amaçları olan, karın prensip olarak ortakların veya iş sahiplerinin karını artırmaktan çok, işin amacı için ya da toplumun yararı için tekrar yatırıma dönüştüğü bir iş” tir (Güler,2010: 62).

Ülkemizdeki dernek ve vakıfların çalışma prensibi de bu çerçevede açıklanabilir. Ahlaki değerlere önem veren, bireysel çıkarlardan arınık sivil toplum kuruluşları kar amacı gütmemektedir ancak çeşitli yollarla kar elde ederek elde ettikleri karları yine toplum yararına yeni eylem ve projelerde kullanmaktadırlar.

Özetle sosyal girişimler girişimci stratejilerle, kar elde etmekten çok, hem ekonomik hem de sosyal değer taşıyan amaçlarını başarabilmek için piyasa temelli yenilikçilik içeren yaklaşımları kullanmaktadır (Social Enterprises, 1999: 10; Alter, 2003: 4; Harding, 2004: 41'den Akt. Güler, 2010: 63).

Sosyal bir amaçla kurulan ve bu amaca yönelik ekonomik faaliyetler yürüten sosyal girişimler kuruldukları yerlerde sosyal değişimin araçları olmanın yanı sıra; ekonominin büyümesine, istihdam imkanları yaratılmasına ve ülkelerin kalkınmasına da katkıda bulunur. Dünyada sosyal girişimlerin en yaygın olduğu ülkelerden biri olarak kabul edilen Birleşik Krallık" ta; sayıları 62.000" i bulan sosyal girişimler 800.000 kişiyi istihdam etmekte; yılda 24 milyar £ tutarında ciro oluşturmakta ve GSHY" ye %1 oranında katkı sağlamaktadır. Türkiye" de yeni gelişmekte olan sosyal girişimcilik alanının, toplumsal ve ekonomik katkı yaratabilmesi için kamu tarafından tanınması ve desteklenmesi önem taşımaktadır (British Council, Tusev 2012: 4).

Sosyal girişimci kuruluşların özelliklerine bakıldığında bazı ortak yönler dikkat çekmektedir. Hemen hepsinin hedef grubu dezavantajlı kesimlerdir. Gençliğin konuya ilgi duyması için, özel bir çaba harcamaktadırlar. Toplum yararına kullanılan mal varlığı, zenginlik, özveri, ortak karar mekanizması, yüksek sorumluluk duygusu, sosyal fayda ve hizmet anlayışı diğer benzeşen yönlerdir.

Devlet, özel ve kar amacı gütmeyen sektör olmak üzere üç ana sektörden sonuncusu ile çok yakın ilişkili olan gönüllü çalışma, aslında aynı zamanda bu sektörün "gönüllü sektör" (voluntary sector) olarak anılmasına da neden olmaktadır (Güler 2010:70). Sözü edilen bu gönüllü sektör, sosyal girişimlerin ana kaynağı ve teminatı konumundadır. En bilindik sosyal girişimlerin gönüllü sektörlerde daha uygun zemin bulduğu özellikle insan kaynağı açısından gönüllülükle beslendiği görülmektedir.

Sosyal girişimcilik sosyal değişimin en önemli aracı olarak kabul görmeye başlamıştır. Sosyal piyasa ekonomisi oluşturmak, bir çok sosyal sorunun çözümü demektir. Avrupa Komisyonu sosyal girişimciliği şu şekilde tanımlamaktadır: "Sosyal ekonomide yer alan ve ana hedefi, sahipleri veya paydaşları için kar yaratmaktan ziyade, sosyal etki olan operatörler. Bunlar pazar için girişimci ve yenilikçi tarzda mal ve hizmet sağlar ve karı ana olarak sosyal hedeflere ulaşmak için kullanır (Avrupa Komisyonu, Sosyal Ekonomi ve Sosyal Girişimcilik, Sosyal Avrupa Rehberi, Cilt 4).

Avrupa birliği sosyal girişimciliğin teşvik edilmesi açısından yoğun kaynaklar oluşturmakta, sosyal girişimcilerin daha fazla etkin olmalarını hibeler aracılığıyla teşvik etmektedir. Sosyal girişimler doğuş sürecinde belli bir maddi güce ve sermayeye ihtiyaç duyar. Avrupa birliği bir çok sosyal sorunun sosyal girişimler aracılığıyla aşilabileceği kanısıyla hareket etmekte, bu alanda hizmet üreten sosyal girişimcileri hibeler yoluyla desteklemektedir.

Özellikle nc dünya ülkeleri olmak üzere, birçok gelişmekte olan ülkeyi kapsayan yoksulluk, sosyal girişimlerin giderek öneminin artmasına neden olmuştur. Sosyal sorunları yenilikçi arayışlar ile ozmeye çalışan sosyal girişimcilerin önemi yoksulluk gibi bir önemli bir sosyal sorun kapsamında kendini daha çok hissettirmektedir. Sosyal girişimci Muhammed Yunus'un bir konuşmasında belirttiği gibi: "Dünyanın geleceği piyasa bazlı hareket eden sosyal girişimcilerin ellerindedir. Yoksulluğu bugün uygulanmakta olan kapitalizm ortodoksisi ile yenmemiz mümkün değildir. Ekonomik teori bu bildik modele henüz bir alternatif getirmemiştir ancak iddia ediyorum ki, güçlü bir alternatif yaratabiliriz: sosyal girişimciler tarafından yaratılan sosyal duyarlılığı olan özel sektör" (Güler, 2011: 85).

Sosyal girişimler, ya kalkınmayı destekleyerek ya da doğrudan dezavantajlı grupların talep tarafında müşteriler ve alıcılar olarak, veya arz tarafında çalışanlar, üreticiler ve girişimciler olarak yer aldığı iş modelleri (kapsayıcı iş modelleri) geliştirerek 'kapsayıcı piyasaların' gelişimine katkı sağlarlar (Sobhanı, Gasnier, 2012: 5).

1.2.2 Sosyal Girişimcilikle İlgili Tanımlar ve zellikleri

Sosyal değişimin en önemli aracı olan sosyal girişimcilik kimi zaman toplumsal bazda kimi zaman da sektrsel bazda ele alınmış, teorisyenlerce tanımlanmıştır. Sosyal girişimciliğin herkesçe kabul görmüş, evrensel bir tanımı henüz mevcut değildir.

Sosyal girişimcilik kavramı farklı araştırmacılar ve farklı kişiler tarafından farklı şekillerde ele alınmıştır. Bir grup araştırmacı sosyal girişimciliği; alternatif finansman stratejileri araştırmak ya da sosyal değer yaratmak için proje/plan yönetiminde, kâr amacı gütmeyen bir girişim türü olarak görmüşlerdir. İkinci bir grup araştırmacı ise sosyal girişimciliği; sektörler arası işbirliği ile meşgul olan/ilgilenen ticari işletmelerin sosyal sorumluluk uygulamaları olarak ele almıştır. nc bir grup araştırmacıya göre ise, sosyal girişimcilik sosyal değişimin

desteklenmesi ve sosyal problemlerin azaltılmasıdır (Mair ve Marti, 2006: 36; Dess, 2001:1'den Akt. Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009: 84).

Toplumunu etkileyen sosyal problemlerin tespit edilerek, çözülmesini hedefleyen sürdürülebilir, yenilikçi, modellenebilir girişimlere ve projelere sosyal girişim denir. Girişimci bir yaklaşımla, toplumun dezavantajlı kesimlerine ekonomik fayda sağlayan, elde edilen karı yine toplum yararına kullanan kişiler ise sosyal girişimcilerdir.

Belirli bir tanımlamaya sahip olmayan sosyal girişimcilik kavramının ortak bir tanıma kavuşması gerekmektedir. İstişare ile elde edilecek bir tanımlama modelin geniş kitlelerce tanınmasına da önayak olacaktır. Bu kapsamda “sosyal girişim” ve “sivil toplum kuruluşu” gibi tanımlamalar arasındaki farklar da anlatılmalıdır. (TÜSEV, 2013:1).

Güler (2010) tarafından yapılmış sosyal girişimcilik ile ilgili yıllara göre tanımlar Tablo 1.1’de belirtilmiştir.

Tablo 1.1: Sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlamalar (Güler, B. K. (2010) Sosyal Girişimcilik, Eflatun Yayınevi, Ankara.

Yazar (Yıl)	Tanım	Temel Unsurlar	Sektör Değ.
Theobald(1987)	Sosyal girişimciler, birey, grup ve kuruluşlara yeni fikirler getirirken, beceri ve risk alma isteğine sahip değişim araçlarıdır.	Risk alma isteği Yeni fikir getirme (Yenilikçilik)	Açıklama Yapmamıştır
Waddock ve Post (1991)	Sosyal girişimciler, kamu sektörü gündemi ve belli sosyal sorunların algılanmasında “hızlandırıcı değişim” sağlamada önemli roller üstlenen özel sektör liderleridir.	Sorunun karmaşıklığıyla başa çıkabilme yeteneği Güvenirlilik Kolektif amaca bağlılık gösterme	Özel sektör liderleri
Leadbeater(1997)	Sosyal girişimciler, genellikle bağlı oldukları bölge,yer ve mahallelerini yenileme çabasında olan toplum girişimcileridir. Sosyal girişimcilik, kar elde etmek amacından çok belli bir dezavantajlı grubun yararı için sosyal amaçlarını yerine getirirken girişimcilik davranışını kullanmaktır.	Sonuçlar sosyal olmalı Servet sosyal sermaye şeklindedir. Örgütler sosyal olmalı Giderilemeyen ihtiyaçlar bulunmalı ve bu ihtiyaçları gidermek için yararlanılmayan kaynaklar seferber edilmeli Kar veya ortaklık hissesi peşinde olmaktan çok, sahip olunan misyon ile güdülenilmeli Yenilikçi olunmalı	Kamu, özel ve gönüllü sektörün ortak paylaşım alanında toplum bazlı örgütler
Leadbeater ve Goss (1998)	Muhtaç toplumlarda ya da gönüllü organizasyonlarda çalışan sosyal girişimciler, az yararlanılan kaynakları kullanarak giderilemeyen sosyal ihtiyaçları karşılamak için yaratıcı yollar geliştirmektedirler.	Ana servet sosyaldir. Ana hedefler sosyaldir.	Gönüllü organizasyon

Tablo 1.1 (Devam): Sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlamalar (Güler, B. K. (2010) Sosyal Girişimcilik, Eflatun Yayınevi, Ankara.

Yazar (Yıl)	Tanım	Temel Unsurlar	Sektör Değ.
Dees (1998)	Sosyal girişimciler; Sadece kar değil sosyal değer yaratarak ve bunu sürdürmek için bir amaç benimseyerek, bu amaca hizmet etmek için fırsatları göremek ve yorulmaksızın bu fırsatları kovalayarak sürekli yenilik, adaptasyon ve öğrenme süreci içinde bulunarak, eldeki kaynaklarla yetinmeyip cesur davranarak ve hizmet ettikleri topluma karşı ve yarattıkları sonuçlar için yüksek sorumluluk göstererek sosyal sektördeki değişim aracı rolünü üstlenen kişilerdir.	Sosyal değer Yorulmaksızın yeni fırsatlar kovalamak Yenilik Var olan kaynaklarla yetinmemek Sorumlu olmak	Kar amacı gütmeyen kuruluşlar, Sosyal amaçlı kar odaklı işletmeler Melez örgütler(kar odaklı olma ve kar odaklı olmama unsurlarını birleştiren)
Thompson, Alvy ve Lees (2000)	Sosyal girişimciler; yeni bir sosyal fırsat gören ve toplum yararına bu alanda yenilik yapmak için girişimci yollar denemeye hevesli girişimci liderlerdir.	Sosyal ihtiyaç algısı Vizyoner fikirler Liderlik becerileri İşleri başarma sorumluluğunu üstlenme Başkalarına yardım etme sorumluluğunu üstlenme	Özel sektör
Glancey ve McQuaid (2000)	Sosyal girişimciler; sosyal sorunlara yenilikçi çözümler üreterek ve az kullanılan kaynaklardan (örneğin, insanlar binalar ve ekipman) yararlanarak, toplum ve hizmet verdikleri kesimin ihtiyaçlarını giderirler ve bu şekilde amaçlarına ulaşırlar.	Sosyal sorunlara yenilikçi çözümler bulma. Az kullanılan kaynaklardan yararlanma	Kamu, özel ve üçüncü sektör kuruluşları
Brinckerhoff (2000)	Sosyal girişimciler risk alma isteği olan, insanlara daha iyi hizmet verme yollarını arayan ve var olan hizmetlere değer katan kişilerdir.	Risk alma Yenilik Önce sosyal amaç, ancak amaca ulaşmak için karın önemli olduğunu akıldan çıkarmamak	Sosyal işletmeler
Fowler (2000)	Sosyal girişimcilik, sosyal yarar üretebilecek ve bunu sürdürebilecek uygulanabilir (sosyo-) ekonomik yapı, ilişki, kurum örgüt ve uygulamalar yaratmaktır.	Sosyal yarar Sürdürülebilirlik	Açıklama yapmamıştır.
Frumkin (2002)	Sosyal girişimciler yeni programlar geliştirmek ve destekleyici kazanç akışını sağlamak için girişimci fırsatların kovalanabileceği kar amacı gütmeyen organizasyonlar kuran kişilerdir.	Arz tarafına yönelik Ürün ve hizmetin üretiminde yenilik bakış açısına sahip olmak Gelir arayışı faaliyeti	Kar amacı gütmeyen organizasyonlar (Genellikle gelir arayışı içinde bulunan)
Thompson (2002)	Sosyal girişimciler özel sektör girişimcileri ile benzer özellik ve davranışlar gösteren ancak toplum içinde faaliyette bulunup “kar elde etmek”ten çok insanlara yardım etme ile ilgilenen kişilerdir.	İş yaratmak Binalardan yararlanmak Gönüllü desteği İhtiyacı olan insanlara yardım etmeye odaklı olma	Kar amacı güden işletmeler, Sosyal işletmeler Gönüllü sektör (Asıl sektör)

Tablo 1.1 (Devam): Sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlamalar (Güler, B. K. (2010) Sosyal Girişimcilik, Eflatun Yayınevi, Ankara.

Yazar (Yıl)	Tanım	Temel Unsurlar	Sektör Değ.
Mort ve diğerleri (2003)	Sosyal girişimcilik, yanda “temel unsurlar” kısmında verilen tüm boyutların buluşma noktası olan çok boyutlu bir yapıdır.	Girişimci erdemli davranış içinde sosyal misyon ile güdülenen Dengeli yargı gösterme (karmaşa içinde amaç ve faaliyetin tutarlı birleşimi) Hizmet alıcılar için daha iyi sosyal değer yaratmak adına fırsatları araştırma ve görebilme Yenilikçilik, öngörülük ve risk alma eğilimi gösterme	Sosyal işletmeler, Kar amacı gütmeyen organizasyonlar
Mair ve Marti (2006)	Sosyal girişimcilik, sosyal değişimi hızlandırmak ve / veya sosyal ihtiyaçları gidermek için farklı kaynakları bir araya getirerek ya da bunları yenilikçi bir şekilde kullanarak fırsatları değerlendirme sürecidir.	Sosyal değişim gerçekleştirmek Sosyal ihtiyaçları gidermek Yenilikçilik Fırsatları değerlendirme	Yeni kurulan ya da halihazırda var olan organizasyonlar
Alvord ve diğerleri (2004)	Sosyal girişimciler sosyal dönüşümü kolaylaştıran liderlerdir.	Yenilikçilik Liderlik Büyüme ve dönüşüm yaratmak	Açıklama yapmamıştır.
Bornstein (2004)	Sosyal girişimciler vizyonları doğrultusunda durmak bilmeden çalışan ve sorunlara yenilikçi fikirler üreten insanlar ya da daha basit bir ifadeyle “dönüştürücü güçler” dir.	Vizyon Yenilikçilik	Açıklama yapmamıştır.
Tan ve diğerleri (2005)	Sosyal girişimci, iyilikseverlik amacı ile toplumun bir bölümüne yararlı olmak için girişimci süreç içinde bulunan tüzel kişidir.	Toplum ile ilgili olmak Riskin varlığında bile yenilik yolu ile kar etme İyilikseverlik amacı ile motive olma	Sosyal amaçlı organizasyonlar ile sınırlı değil
Haugh (2005)	Sosyal girişimci sosyal işletme kuran kişidir.	Sosyal değer yaratmak amacıyla sosyal bir işletme kurmak	Sosyal işletmeler
Light (2005)	Sosyal girişimci, önemli sosyal sorunlara işaret eden yaratıcı fikirleriyle sürdürülebilir ve geniş ölçekli değişim arayan bir birey, grup, ağ, örgüt veya örgüt birliğidir.	Sosyal sorun Yaratıcılık Sürdürülebilir değişim	Tüm sektörlerde faaliyet gösteren birey, grup, ağ, örgüt veya örgüt birliği
Birch ve Whittam (2006)	Sosyal girişimcilik, bireysel bazda, girişimcinin amacı doğrultusunda farklı ilgileri bir araya getirmek için sahip olduğu motivasyon ve vizyonu buluşturabilmesidir.	Bireysel Motivasyon Vizyon	Sosyal ekonomi içinde faaliyet gösteren tüm sosyal girişimler

Tablo 1.1 (Devam): Sosyal girişimcilik ile ilgili tanımlamalar (Güler, B. K. (2010) Sosyal Girişimcilik, Eflatun Yayınevi, Ankara.

Yazar (Yıl)	Tanım	Temel Unsurlar	Sektör Değ.
Peredo ve McLean (2006)	Sosyal girişimcilik yalnızca ve belirgin bir şekilde sosyal değer yaratmaktır.	Sosyal girişimciler fırsatları kolları ve kullanırlar. Yenilikçilik sergilerler. Riski göze alırlar. Eldeki kaynaklarda sınırlama kabul etmezler.	Sosyal bir misyonu olan tüm işletmeler
Robinson (2006)	Sosyal girişimcilik, belirli bir sosyal sorunu teşhis edebilme, sorunu giderebilecek yolları bulabilme, yarattığı sosyal etkiyi, iş modelini ve girişimin sürdürülebilirliğini değerlendirebilme, ikili (ya da üçlü) sacayağında ya sosyal amaç odaklı kar amacı güden ya da işletme odaklı kar amacı gütmeyen bir örgüt yaratma sürecidir.	Sosyal sorunları fark edebilme Sosyal etki yaratma Örgütü yaratma İkili ya da üçlü sacayağında (Ekonomik, sosyal ve çevresel odaklı) sahip örgüt yaratma	(İkili ya da üçlü sacayağına sahip) Kar amacı güden ya da gütmeyen işletmeler
Martin ve Osberg (2007)	Sosyal girişimcilik; 1) İnsanlığın bir bölümünün kendi yararına dönüşümünü sağlayacak finansal ve politik güce sahip olmaması nedeniyle dışlanması, marjinalleşmesi ve acı çekmesine neden olan durağan ve karakteristik dengesizliğini teşhis edebilmek, 2) Bu dengesizlik içinde bir fırsat görebilmek, sosyal değer yaratabilmek, ilhan verebilmek, yaratıcılık, direk harekete geçme, cesaret ve sebatkarlık ile var olan durumun egemenliğine meydan okuyabilmek, 3) Hedef grubun sıkıntılarını azaltmak adına grubun potansiyelini açığa çıkarmak ve yeni ve kalıcı bir denge yaratmak. Bu yeni denge çevresinde, hedef grubun ve daha geniş bir perspektifte toplumun daha iyi bir geleceğe sahip olabilmesini garanti eden kalıcı bir ekosistem yaratmaktır.	Dengesizlik Dengesizliğin tespit edilebilmesi Dengesizliğin giderilmesi yolunda fırsat görebilmek Sosyal değer Cesaret Sebatkarlık Var olan dengesiz sisteme meydan okuma	Açıklama yapmamıştır.

Sosyal girişimcilik değişim açısından itici bir güç olarak kabul görmektedir. Bu gücün farkında olan, sosyal girişimciliğin teşvikini hedefleyen kurumlar bu kavramla yakından ilgilenmişler farklı yönlerini ele almışlardır *Güler (2010)*. Bu kurumların yapmış olduğu tanımlamalar, Tablo 1.2’de gösterilmiştir.

Tablo 1.2: Kurumların sosyal girişimcilik tanımları (Güler, B. K. (2010) Sosyal Girişimcilik, Eflatun Yayınevi, Ankara).

Kurum	Tanım	Temel Unsurlar	Sektör Değ.
Duke University, The Fuqua School of Business, Center for the Advancement of Social Entrepreneurship	Sosyal girişimcilik, sosyal değer yaratmak için fırsatları görmeyi ve bunları verimli bir şekilde kullanmayı içeren bir süreçtir.	Sosyal değer yaratmak Sosyal ihtiyaçlara dikkat çekmek Yenilikçi yaklaşımlar benimsemek	Sosyal sektörde bulunan tüm örgütler
Harvard University, Harvard Business School, Social Enterprise Initiative	Sosyal girişimcilik kar amacı gütmeyen, devlet ve özel sektörün herhangi birinde görülebilecek yenilikçi, sosyal değer yaratan faaliyetlerdir.	Yenilikçilik Sosyal değer yaratma	Sektör ayrımı yapmaksızın herhangi bir sosyal amaçlı örgüt
Oxford University, Said Business School, The Skoll Center for Social Entrepreneurship	Sosyal girişimcilik en uygun sosyal ve çevresel etkiyi sağlamak için dinamik yönetim stratejilerini içinde barındırmaktadır. Sosyal girişimciler, diğerlerinin kaçırdıkları fırsatları görebilen, toplumun daha iyi olması için sistemler geliştiren, yeni yaklaşımlar bulan, yaratıcı ve sürdürülebilir çözümler üreten toplumun değişim araçlarıdır.	Yenilikçilik Yaratıcılık Sürdürülebilirlik	Geleneksel sosyal hizmet sağlayıcılarından farklı, yaklaşımında özellikle yenilikçi olan, öncü ve girişimci örgütler
Ashoka	Sosyal girişimciler toplumun en acil çözüm bekleyen sorunlarına yenilikçi çözümler üreten bireylerdir. Bu kişiler hırslı ve inatçıdırlar, temel sosyal sorunların üstesinden gelirler ve geniş ölçekli değişim için yenilikçi fikirler öne sürerler	Yenilikçilik Sosyal sorunlarla ilgilenmek (Üye seçim kriterleri: Yenilikçi, yaratıcılık, girişimcilik kalitesi, fikrin sosyal etkisi, ahlaki değer sahibi)	Tüm sivil toplum örgütleri
Schwab Foundation for Social Entrepreneurship	Sosyal girişimcilik genel olarak toplumun yararına olan, özellikle dışlanmışları ve yoksulları önemseyen, uygulanabilir, yenilikçi ve sürdürülebilir bir yaklaşım önermektir.	Yenilikçilik Sürdürülebilir sosyal gelişme Ekonomik ve sosyal sorunlarla ilgilenme Dışlanmış gruplara önem verme (Üye seçim kriterleri: Yenilikçilik, ulaşılabilirlik ve etki alanı, örnek alınabilirlik, sürdürülebilirlik, direkt olumlu sosyal etki, rol modeli, ortak değerler)	Kar amacı güden ve gütmeyen tüm sosyal içerikli kuruluşlar
Skoll Foundation	Sosyal girişimciler toplumun değişim araçları olarak insanlığın yararına olan yeniliklere öncülük ederler.	Değişime aracılık etmek İnsanlık yararına olan yenilik Liderlik	Özel sektörden çok sosyal sektörde yer alan örgütler
Dünya Girişimcilik Platformu- Global Entrepreneurship Monitor	Sosyal girişimcilik, sosyal amaçları odak olarak alan ve karın yatırımcılara yönlendirilmesinden faaliyet veya girişimin kendisi için yeniden yatırıma dönüştüğü, yeni sosyal girişim faaliyeti, bağımsız çalışma gibi yeni girişim kurma ya da birey veya grup olarak var olan bir sosyal girişimin genişletilmesi faaliyetidir.	Sosyal amacı olan Karın yeniden yatırıma dönüşmesi	Kar amacı gütmeyen herhangi bir (birey veya grup) kuruluşu

1.2.3 Tarihsel Süreçte Sosyal Girişimcilik

Sosyal sorunlarla mücadele ve sosyal girişimcilik, çok eskilerden beri toplumun bir parçasıdır. Bugün olduğu gibi geçmişte de bazı insanlar her zaman toplum sorunlarına diğer insanlara oranla daha duyarlı olmuştur. Şahsi çıkarları ikincil plana alarak, sosyal fayda gütmüşlerdir. Sosyal girişimler bu güdünün doğal bir yansımasıdır.

Tarihsel olarak sosyal girişimcilik örneklerine dair birkaç isim vermek gerekirse, Hindistan'ın düşük gelirli ve topraksız kişilerine 7 milyondan fazla toprak arazisi dağıtan Toprak Bağışı Hareketi'nin kurucusu ve lideri Vinoba Bhave'den; şu anda dünya çapındaki binlerce okulda uygulanmakta olan erken çocukluk dönemi eğitimine yenilikçi bir yaklaşım getiren Dr. Maria Montessori'ye, ilk profesyonel hemşirelik okulunu kuran ve hastane yapısında devrim yaratan Florence Nightingale'e, Gandhi'ye, Martin Luther King Jr.'a kadar örnekler uzanmaktadır (Sobhani, Gasnier, 2012: 1).

Sosyal girişimcilik kavramsal bazda ele alındığında, son zamanların moda söylemi olarak değerlendirilebilmektedir ancak fiiliyatta köken olarak çok eskilere dayandığı söylenebilir. Bilinen ilk sosyal girişimler bunu ispatlar niteliktedir. Misalen; William L. Garrison'un kölelikle mücadele edebilmek adına 1833'de kurduğu American Anti-Slavery Society'i kurarak, ilk gazeteyi yayınlaması. Sosyal reformcu olarak bilinen Jane Adams'ın yoksullukla mücadele edebilmek adına 1889 yılında Hull House'u kurması. Bill Strickland'ın iletişim temelli programları yaygınlaştırmak adına 1968'de kurduğu Manchester Craftsmen's Guild'i kurması. Muhammet Yunus'un kadınları güçlendirerek yoksulluğu azaltmak amacıyla 1976'da Grammen Bank'ı kurması. Bill Drayton'un girişimcilerin sosyal hizmetler üretmesi için fon kaynağı oluşturmak amacıyla 1980 yılında Ashoka'yı kurması gibi...

Sosyal Girişimcilik Literatürü Özet Tablosu 1.3'de de görüleceği üzere, Weerawardena ve Mort'un (2006) hazırlayarak 2002 yılına kadar inceledikleri sosyal girişimcilik literatürü (Weerawardena, Mort 2006: 23-24). geliştirilerek, 2014 yılına kadar getirilmiştir. Konuyla ilgili tablo, dört ana hat (çalışmaların amacı, alanları, anahtar boyutları ve tanımları) çerçevesinde oluşturulmuştur.

Tablo 1.3: Sosyal girişimcilik literatürü özet tablosu (Weerawardena, J., Mort G. S, (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model, Journal of World Business 41, 21–35).

Yazar (lar)	Çalışmanın Amacı	Alan	Kavramsal Yapı Anahtar Boyutlar	Sosyal Girişimciliğin Tanımı
King ve Roberts (1987)	Kamu sektör girişimcilerinin, devlet politikalarına olan etkisini tanımlar	Kamu Sektörü	-	Sosyal Girişimcilik, yenilik ve liderlik özelliklerini tanımlanmıştır.
Waddock ve Post (1991)	Sosyal girişimcilerin kim olduklarını ve ne yaptıklarını açıklar	Kamu Sektörü Kuruluşları / Sosyal eylem	1)Problemlerin karmaşıklığı ile baş etme becerisi 2)Güvenilirlik 3)Ortak amaca bağlılık	Bir kamu kuruluşu yaratarak veya mevcut bir kuruluşu düzenleyerek, kıt kamu kaynaklarını tahsis etmek
Campbell (1997)	Yeni gelişmekte olan sosyal amaçlı iş girişimleri için reçete (sağlık sektörü odaklı) çözüm sunar.	Sosyal Teşebbüsler	-	Sosyal fayda amaçlı girişimler, topluluklara ihtiyaç duydukları ürün ve hizmetleri kar amacı gütmeksizin sağlar
Henton ve diğ. (1997)	Sivil girişimciliğin, toplumsal gelişime sağladığı katkıyı vurgular	Kar amacı güden veya gütmeyen örgütlerde çalışan kişiler	-	Sivil girişimcilerin fırsatları tanıyarak, bunları kolektif iyilik için harekete geçirmeleri
Leadbeater (1997)	Birleşik Krallık'ın, Sosyal Girişimlerle sağlanan hizmetlerin katkısıyla refah devleti olup olamayacağını araştırır	Kar amacı gütmeyen örgütler/ Sivil Toplum Kuruluşları	1)Hırslı Liderlik 2) Aşgari kaynakların en yaratıcı biçimde kullanılması 3)Müşterilerle uzun dönem ilişkiler geliştiren kapsamlı örgütlerin oluşturulması	Karşılanamayan sosyal ihtiyaçların giderilmesi için atıl kaynakları belirlenerek, bunların kullanımının sağlanması
Cornwall (1998)	Düşük gelirli topluluklarda, girişimcilerin yarattığı sosyal etkinin tanımlanması	Kar amacı gütmeyen örgütler / Kalkınma Ajansları	-	Girişimciler, faaliyet gösterdikleri toplumu geliştirmek için sosyal sorumluluğa sahiptirler
Dees (1998a)	Sosyal girişimciliğin tanım	Kamu Kuruluşları/ Kar amacı gütmeyen örgütler	Beş önemli boyut; 1)Sosyal Misyon 2) Yeni fırsatların peşinde olmak 3)Sürekli yenilik 4)Cesaretle hareket etmek 5)Sorumluluk duygusu	
Dees (1998b)	Kar amacı gütmeyen örgütlerin fon elde etmek için strateji geliştirmeleri	Kar amacı gütmeyen örgütler	-	Kar amacı gütmeyen örgütlerin, yeni fon kaynakları ve strateji keşfetmeleri
Prabhu (1998)	Sosyal girişimsel liderlik kavramının araştırılması	Kar amacı gütmeyen örgütler /Sosyal eylem	-	Girişimci örgütlerin, birincil görevi sosyal değişimi ve kendi müşteri grubunu gelişimini sağlamaktır
Ryan (1999)	Kar amacı güden büyük firmaların, kar amacı gütmeyen örgütlerin operasyonları üzerindeki etkisine bakar	Kar amacı gütmeyen örgütler	-	Tam anlamıyla tanımlanmamış
Wallace (1999)	Sosyal amaçlı işletmelerin, toplumun kalkınmasını kolaylaştırmadaki rolünü inceler	Kar amacı gütmeyen topluluklar, kalkınma ajansları	-	Girişimciler, toplumlarını geliştirmek için sosyal sorumluluğa sahiptirler- toplumdaki sosyal ve politik uyumdan ileri gelir
Borins (2000)	Çalışmalar girişimci halk liderlerinin niteliklerini iki kategoride değerlendirirler: onlar olumlu liderler midir yoksa kural bozanlar mıdır?	Kamu Kuruluşları	1) Yenilik Kaynakları 2) Yenilik Türü 3) Yeniliğe yol açan koşullar 4) Yeniliğin Destekçileri 5) Yeniliğin Önündeki Engelle	Kamu kuruluşlarında yenilik yapan liderler
Thompson ve diğ. (2000)	Özel sektördeki Sosyal Girişimciliğin incelenmesi	Kar amacı güden örgütler	-	Sosyal sermaye yaratmak amacıyla farklı ve yeni bir şey ekleme süreci – özel sektör aktörleri tarafından yapılan eylemlere odaklanılır
Canadian Centre for Social Entrepreneurship (2001)	Sosyal Girişimcilik genel olarak incelenir. Özellikle küreselleşmenin ve ikili kar hanesi raporlamasının etkilerine bakar	Kar amacı gütmeyen örgütler ve kuruluşla	1) Sosyal odaklı özel sektör faaliyetleri 2) Kar amacı gütmeyen işletmelerde girişimci eylemler	Yenilikçi ikili sonuç girişimlerinin özel, kamu ya da gönüllü sektörlerde yükselişe geçmesi. “İkili Sonuç” yatırımın hem ekonomik hem de sosyal anlamda geri dönüşü olduğunu ifade eder
Hibbert ve diğerleri (2001)	Tüketicilerin sosyal girişimsel inisiyatiflerine yönelik tutumlarını ölçmektedir. (The Big Issue – Evsizleri destekleyen bir dergi)	Kar amacı gütmeyen örgütler/ Sosyal eylem		Girişimci davranışın kar sonuçlu değil sosyal sonuçlar sağlayacak şekilde kullanılması ya da kar elde eden bir şirketin, karını dezavantajlı gruplara aktarması

Tablo 1.3 (Devam): Sosyal girişimcilik literatürü özet tablosu (Weerawardena, J., Mort G. S, (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model, Journal of World Business 41, 21–35).

Yazar (lar)	Çalışmanın Amacı	Alan	Kavramsal Yapı Anahtar Boyutlar	Sosyal Girişimciliğin Tanımı
Smallbone ve diğerleri (2001)	Birleşik Krallık'taki sosyal kuruluşları inceler ve Sosyal Girişimciliğin gelişmesini sağlayacak politika tanımlarını tasarlar	Kar amacı güden ve gütmeyen örgütler	Sosyal Girişimcilik katkıları; iş yaratma, eğitim sağlama, devletin sağlayamadığı hizmetleri sağlama, finansal kaynak, sosyal sermaye faydasının oluşturulması, fiziki kaynak sağlamak, mahrumiyetle savaşmak	Sosyal işletmeler, sosyal amaç için sahip olunan ve ticaret yapan rekabetçi kuruluşlar olarak tanımlanır. (Sendikalar, kar amacı gütmeyen örgütler, çalışanların sahip olduğu kuruluşlar, vb.)
Cook, Dodds, and Mitchell (2002)	Sosyal Girişimciliğin, yanlış yönlendirilen ve tehlikeli refah devleti inisiyatiflerinin yerini alabileceği düşüncesine saldırır.	Sosyal Girişimler	-	Kamu, sosyal ve ticari sektörler arasında; piyasa gücünü kamu yararına kullanmak için geliştirilen sosyal ortaklıklar
Shaw ve diğ. (2002)	Sosyal girişimciliğin kapsamlı bir biçimde incelenmesi – sosyal girişimcileri cesaretlendirecek özelliklere, amaçlara, eylemlere ve tanımlara odaklanılır.	Kar amacı gütmeyen örgütler.	Sosyal girişimciliğin birincil özellikleri; 1) Yaratıcılık 2) Girişimcilik 3) Gündem belirleme 4) Etik olma	Ticari girişimlerin refah yaratmada ortaya koydukları işletme ve hayal gücünün aynısının sosyal sorunlara getirilmesi
Thompson (2002)	Sosyal girişimciliğin kapsamının ana hatlarını çizer – Sosyal girişimci kimdir, ne yapar, ne tür bir destek onlar için mevcuttur	Kar amacı gütmeyen örgütler	Vaka analizleri sonucu dört ana tema; 1) İstihdam yaratma 2) Binaların etkin kullanımı 3) Gönüllü desteklerin geliştirilmesi 4) Yardıma ihtiyacı olan insanlara odaklanmak	Sosyal sermaye oluşturmak için, yeni bir şey katma veya farklı bir şey yaratma sürecidir
Sullivan Mort ve diğ. (2003)	Sosyal girişimcilik kavramını, çok boyutlu bir yapı biçiminde geliştirmek	Kar amacı gütmeyen örgütler	1) Sosyal misyon odaklıdır 2) Dengeli bir yargı göstermektedir 3) Müşterileri için daha iyi bir sosyal değer yaratmak adına, fırsatları tanımlar ve keşfeder 4) Yenilikçi, proaktif ve risk alandır	Yeni sosyal örgütlerin kurulmasına ve mevcutlarda yenilikçiliğin devamlı olmasına önderlik edecek fırsatları arama ve
Alvord ve diğ. (2004)	Sosyal dönüşümü gerçekleştiren başarılı sosyal girişimcilik faktörlerini araştırmak	-	1) Liderlik 2) Yenilikçilik 3) Büyüme 4) Dönüşümü gerçekleştirebilme	Sıradan işletme kriterlerinin dışına çıkarak, odak noktası yenilikle beraber sosyal sorunlara eğilmek. Sosyal etki için yenilik getirmek.
Tan ve diğ. (2005)	Sosyal girişimciliğin, genel olarak kabul gören girişimcilik tanımı üzerinden, girişimciliğin özgeci bir formu olup olmadığını tartışır.	Tüzel Kişiler (Kurumlar, Dernekler, Kulüpler, Topluluklar)	1) Risk 2) Yenilikçilik 3) Sosyal misyon 4) Direkt (hizmet, burs, hediye, bina, yardım) veya indirekt (istihdam, gönüllülük) fayda	Özgeci motivasyon ile, toplumun belirli bir kesimi yararına kar sağlama süreci
Light (2005)	Sosyal girişimciliğin var olup olmadığından çok, Sosyal girişimcilik alanının herkese açık olup olmadığını tartışır.	Tüm sektörlerde faaliyet gösteren bireyler, gruplar, örgütler veya birlikler	1) Sosyal amaca hizmet etme çabası 2) Sosyal sorunlara eğilmek 3) Yaratıcılık 4) Sürdürülebilirlik 5) Geniş çaplı değişim	SG; önemli sosyal sorunlara işaret eden, ezberleri büyük çaplı değişimlerle bozan, sürdürülebilir bir biçimde uygulamaya çalışan birey, grup, örgüt veya birliklerdir
Weerawardena ve Mort (2006)	Çalışmanın amacı, Sosyal Girişimcilik ile ilgili kuram oluşturma metodundan yola çıkıp, 9 tane vaka çalışmasını inceleyerek çok boyutlu bir model oluşturmaktır	Kar amacı gütmeyen örgütler	1) Sosyal Misyon 2) Sürdürülebilirlik 3) Çevresel Dinamikler 4) Risk Yönetimi 5) Proaktiflik 6) Yenilikçilik	SOSYAL GİRİŞİMCİLİK ; kar amacı gütmeyen örgütler bağlamında algılanan fırsatları kullanarak, sosyal bir değer yaratmayı hedefleyen davranışsal bir olgudur
Mair ve Marti (2006)	Çalışmanın amacı sosyal girişimcilikle ilgili akademik merak uyandırmak, Sosyal girişimciliğin bileşenleri olan sosyal ve girişimci olgularını oluşturan elementleri incelemektir.	Tüm Örgütler	1) Fırsatları değerlendirmek 2) Yenilikçilik 3) Sosyal Misyon 4) Sosyal değişimi etki etmek	Sosyal ihtiyaçların giderilmesi için farklı kaynakları bir araya getirmekle beraber, fırsatları yenilikçi bir biçimde değerlendirerek sosyal değişim yaratmak

Tablo 1.3 (Devam): Sosyal girişimcilik literatürü özet tablosu (Weerawardena, J., Mort G. S, (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model, Journal of World Business 41, 21–35).

Yazar (lar)	Çalışmanın Amacı	Alan	Kavramsal Yapı Anahtar Boyutlar	Sosyal Girişimciliğin Tanımı
Peredo ve McLean (2006)	Çalışmanın amacı, sosyal ve girişimcilik elementlerini konseptin içinde eriterek, analitik ve eleştirel bir yaklaşımla Sosyal Girişimcilik kavramını açıklamak	Sosyal fayda güden tüm kurum ve kuruluşlar	1) Değer yaratacak fırsatları görmek (öngörü) 2) Sosyal değer yaratacak yeni bir buluş yapmak veya var olan bir fikri geliştirerek adapte etmek 3) Sosyal değer yaratmak için ortalamının üzerinde risk almak 4) Sosyal teşebbüsler için kaynak yaratmada, yılmadan sınırlı varlıkları devam ettirmek	Sosyal Girişimcilik, tamamen veya en azından belirgin bir biçimde sosyal değer yaratmaktadır.
Martin ve Osberg (2007)	Girişimciliğin karakteristik özelliklerini ortaya koyarak, girişimcilik ve sosyal girişimcilik arasındaki farklılıkları ortaya koymak. Sosyal girişimcilik vakalarının incelenmesi	-	1) Sosyal adaletsizlik 2) Dengesizlik 3) Dengesizlik içinde fırsatların belirlenmesi 4) Cesaret 5) Metanet 6) Meydan okuma	Sosyal girişimcilik üç bileşenle açıklanır; 1) Adaletsiz düzen yüzünden finansal veya politik güce sahip olamayan ve dönüştürücü faydalardan yararlanamayan, dışlanan, acı çeken ve marjinalleşen kemsini belirlemek 2) Bu adaletsiz düzen içinde sosyal değer yaratacak metanet, yaratıcılık, cesaret ve eylemi oluşturarak koşullara meydan okumak 3) Hedef grubun sıkıntılarını azaltmak için grubun potansiyelini ortaya çıkartmak ve kalıcı, dengeli bir ekosistem oluşturmak
Chell (2007)	Çalışmanın amacı, girişim ve girişimciliğin doğası ile ilgili daha önce yapılan söylemlerin ve bakış açılarının izini sürerek sosyal ve ekonomik girişimciliği anlamaktır	Kamu ve özel sektör	-	Sosyal girişim; Halihazırda aktarılabilen kaynakların kontrolüne bakmaksızın, sürdürülebilirliği garantilemek için yaratılan refah ve sosyal değeri işe yeniden yatırım yaparak, fırsatları durmaksızın yaratmak ve peşinden koşmaktır.
Zahra ve diğ. (2008)	Sosyal girişimciliğin oluşumuna ve globalleşmesine katkıda bulunan güçlerin açıklanması	Tüm sektörler	1) Nüfuz edebilme 2) Uygunluk 3) Sosyal Önem 4) Diğerlerine ulaşabilme 5)Çözüm isteğindeki radikalite	Sosyal girişimcilik; yeni girişimler yaratarak ya da var olan örgütlere yöneterek sosyal refahı arttırmak adına keşfetmeyi, tanımlamayı ve fırsatları görmeyi üstlenen tüm aktivite ve süreçlerin bütünüdür
Smith – Hunter (2008)	Çalışmada, Sosyal girişimcilik kavramı, genel girişimciliğin üç ana ölçme aracı ile ilişkilendirilerek tanımlanmaya çalışılmıştır. Sosyal Girişimciliğin mevcut durumu da incelenmiş ve özetlenmiştir.	Tüm sektörler	1) İnsan sermayesi 2) Ağ Yapısı 3) Finansal Sermaye Boyutları üzerinden model kurulmuştur.	Sosyal girişimcilik, girişimcilik dünyası içinde, geleneksel girişimcilik ile birlikte yer alır
Craig V. VanSandt ve diğ. (2009)	Çalışmada, sosyal girişimcilerin, sosyal ilerlemeyi gerçekleştirmelerine izin veren potansiyel katalizörler ve birbirini takip eden genişleme, ölçme ve yenileme metotları incelenmiştir.	-	1)Fırsatları tanıma (Etkili mantık, Fırsatları tanımlama) 2) Canlılık Yaratma (Stratejik partnerler ekleme, Paydaş tabanını genişletme) 3) Uygulama (Etkiyi maksimize etme)	Etkili sosyal girişimciliğin gelişmesinde katalizör görevi gören güçler; 1) Etkili mantık 2) Uygun raporlama metrikleri sayesinde geliştirilmiş meşruiyet 3) Bilgi teknolojileri
Bloom ve Chatterji (2009)	Liderliğin, misyona bağlılığın, destekleyici kültür yaratmanın, başlı toplamanın, replikasyon politikaları ve süreçlerinin yaratılmasının önemini vurgular. Ek olarak sosyal etki ölçeği geliştirilmiştir.	-	Sosyal Etki Ölçeği; 1) Personel Alımı 2) İletişim 3) Birlik Kurma 4) Lobi Oluşturma 5) Kazanç Elde Etme 6) Aynısını Yapma (Replikasyon) 7) Pazar Güçlerini Harekete Geçirme	Sosyal Girişimcilik; sosyal sorunlara işaret eden geçmişteki stratejilerden farklı olarak değişim stratejilerini konuşlandıran, sosyal problemleri elimine etmek veya azaltmak için yeni örgüt yada programlar başlatan

Tablo 1.3 (Devam): Sosyal girişimcilik literatürü özet tablosu (Weerawardena, J., Mort G. S, (2006). Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model, Journal of World Business 41, 21–35).

Yazar (lar)	Çalışmanın Amacı	Alan	Kavramsal Yapı Anahtar Boyutlar	Sosyal Girişimciliğin Tanımı
P. J. Murphy ve S.M. Coombes, 2009	Sosyal girişimsel keşfin, kurumsal sosyal sorumluluğun sosyal girişimcilik kapsamında genişletilerek kavramsallaştırılması	Kar odaklı girişimler, kar amacı gütmeyen operasyonlar, hibrid girişim formları	1)Seferberlik 2) Zamanlama	Sosyal girişimcilik, belirli bir sosyal amaç veya sorunu, seferberlik bağlamında teşvik etme niyetinde olan bir oluşum ve girişimin üstlenilmesidir.
Noruzi, Westover ve Rahimi (2010)	Çalışmanın amacı, günümüzde önemli bir fenomen haline gelen sosyal girişimcilikle ilgili yeni gelişmeleri araştırmak	Kar amacı güden ve gütmeyen örgütler, kamu sektörleri, tüm örgütler ve bireyler	1) Pazardaki başarısızlıklara cevap vermesi 2) Dönüştürücü yenilik 3) Finansal sürdürülebilirlik	Sosyal girişimci; ezber bozan fikirler aracılığıyla belirgin sosyal sorunlara, sürdürülebilir, geniş çaplı çözümler üreten birey, grup, ağ, birlik ya da örgüttür
Lundqvist ve Middleton (2010)	Çalışmanın amacı; İsveç ve ötesindeki sosyal, sivil, toplumsal ve diğer girişimcilik tiplerini ilişkilendirerek, sosyal girişimciliğe dair daha birleştirilmiş bir tanım oluşturmak	-	1) Amaç (Sosyal, Ekolojik) 2) Aktör (Kolektif veya Bireysel)	İsviçre’de Sosyal girişimcilik ile ilgili araştırmacı ve danışmanların tanımlamalarında n alıntı yapılmış ve sonuçta biri dışında, diğer hepsinin girişimciliğin farklı yönlerini ele alan ve entegre olmuş daha birleştirici bir tanıma sıcak bakmışlar.
Dacin, Dacin ve Matear (2010)	Sosyal girişimcilik kavramının literatürdeki güncel durumunu incelemek ve bazı girişimcilik formlarını (geleneksel, kurumsal, kültürel) sosyal girişimcilik bağlamına entegre etmek	-	1) Bireysel Farklılıklar 2) Faaliyette bulunulan sektör 3) Süreç ve Kaynaklar 4) Birincil misyon	Sosyal girişimcilik, sonuçları pozitif ya da negatife olsa da sosyal değer yaratma misyonuna odaklanmış girişimlerdir
Marshall (2011)	Çalışmada, kar amacı güden ve uluslar arası platformda faaliyet gösteren firmalar incelenmiş. Kar amacı güden örgütlerin Sosyal girişimcilik boyutları ele alınmıştır.	Kar amacı güden örgütler	1)Zihniyet (Risk almaının ötesinde) 2) Fırsatları Tanıma 3) Sosyal Ağ (Ortaklık, Bilgi) 4) Sonuçlar (Performans)	Sosyal girişimci, kaynak ülkede sosyal misyonun başarılmasına yardımcı olacak hizmet veya ürünü oluşturup, bu hizmet veya ürünü alıcı ülkeye ulaştırarak finansal fayda sağlayan kişi(ler)
Lepoutre ve diğ. (2011)	Çalışmanın amacı, nüfus temelli sosyal girişimcilik aktivitesini ölçmek için metodoloji geliştirmek ve 49 ülkede test etmek	Kar amacı güden örgütler, hibridler ve sivil toplum kuruluşları	1)Sosyal misyon 2)Yenilikçilik 3)Gelir Modeli	Sosyal girişimcilikle ilgili yapılan standart tanımların her ülkenin uygulamalarına göre farklılık gösterebileceğinin altı çizilmektedir.
G. T. Lumpkin, T. D. Moss, D. M. Grass, S. Kato, A.S., Amezcua, 2011	Çalışmanın amacı, sosyal girişimciliği, girişimsel süreçlerde, öncüllerinin ve çıktılarının ne ölçüde eşsiz yaptığı sorusu sorulmaktadır	Kar amacı gütmeyen örgütler, sosyal misyona sahip geleneksel kar amacı güden örgütler ve hibrid örgütler	Sosyal Girişimciliğin öncülleri; 1)Sosyal motivasyon /misyona 2)Fırsat tanımlama 3)Sermayeye ulaşma 4)Çoklu paydaşlar Çıktıları; 1)Sosyal değer yaratma 2) Sürdürülebilir çözümler 3)Çoklu paydaşların tatmini	-
Anja Koenig Jason Lau,(2013)	Kavramsal kargaşaya neden olmamak için ekonomik aktivite ve iktisadi işletme kavramlarının arasındaki farkların anlaşılması faydalı olacaktır.	Dernek veya vakıfların yapıları detaylarıyla incelenmeli, sosyal girişim modelini en iyi şekilde yansıtacak tüzel kişilik seçilmelidir.	Sosyal girişimcilik kavramı gibi, sosyal etki kavramı da birey veya kurumlar tarafından tamamı ile benimsenmiş bir kavram değildir. Dolayısıyla sosyal girişimlerin yarattığı etki konusunda tartışmalar devam etmektedir	Vakıfların ve derneklerin, kaynaklarını belirttikleri amaç dışında kullanamaması bir sorun teşkil etmektedir.

1.2.4 Sosyal Girişimciliğe İlişkin Teori ve Görüşler

Sosyolojik teoride girişimciliğe yönelik ilgi 1980 sonrasında artış göstermiştir. Girişimciliğin, sosyal ve kültürel bir faaliyet türü olması, toplumsal yapıyı ve sosyal ilişkileri dönüştürücü bir güce sahip olması ve girişimci sınıfın toplumsal bir kategori olarak artan önemi, girişimciliğe sosyolojik yaklaşımı olanaklı kılmıştır (Aytaç, İlhan 2007:102). Sosyal girişimcilik bu yaklaşımın bir sonucu olabilir. Girişimciliğin, sosyal girişimcilikle doğal ilintisi nedeniyle, girişimciliğe ilişkin teorilerden söz edilebilir.

Girişimcilik (entrepreneurship) kavramının bugünkü anlamda kullanılması, kapitalist üretim tarzının egemen hale gelmesiyle ilişkilidir. Kavramın iktisat literatürüne girişi de, aslında, 19. ve 20.yüzyıllarda başlar. Kavramı ekonomiye, Fransız ekonomist Cantillon kazandırmıştır. J.Babtiste Say ile de bu kavram bugün kullandığımız anlama kavuşmuştur. Say'e göre girişimci kavramı, bütün üretim faktörlerini biraraya getirerek kıymetli olduğu sanılan bir malı üreten ve elde edeceği kâr için riski göze alan kişidir. Say'in girişimci tanımı, risk üstlenme ile yöneticilik kabiliyetinin her ikisine birden sahip olma esasına dayanmaktadır (Binks-Vale, 1990: 119'den Akt. Aytaç, İlhan 2007: 103). Günümüz sosyal girişimcilik anlayışında da sosyal kar için risk alma yaklaşımı söz konusudur.

Sosyal girişimcilik fırsatlarının, kar amaçlı girişimcilik fırsatlarından farklılaşmasının, sosyal girişimciliğin kısmen farklı bir bağlamda meydana gelmesinden ve tamamen farklı bir çıktıya yönelmesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Sosyal girişimcilikle ilgili araştırmalarda, sosyal girişimcilerin, genellikle sosyal değer yaratmak için çabaladıkları ve bunun yanında, sürdürülebilir ekonomik gelir sağlamayı da hedefledikleri görülmektedir. Ancak, bugüne kadar rapor edilen vaka çalışmalarında, sosyal misyonun daha baskın olduğu ifade edilmektedir (Lehner ve Kansikas, 2012: 26'dan Akt. Aslan, vd, 2012). Yani kar, sosyal girişimcilikte birinci planda değil, ikinci plandadır.

Sosyal ve girişim kavramlarının birlikte anılması, aralarında bağ kurulması çeşitli tartışmalara mahal vermiştir. Girişimciliğin ruhunda taşıdığı maddi kazancın sosyal kavramıyla ilintilenmesini doğru bulmayan anlayış ile toplum yararına kazanç elde etmeyi doğru bulan anlayış arasında süregelen tartışmalar söz konusudur. Sosyal girişimcilik bilindik hayırsever kuruluş anlayışından uzak, toplumsal sorunları kalıcı biçimde çözme eğiliminde bir yaklaşımdır.

Arthur ve diğ.'nin (2006:1) belirttiği üzere, bundan on yıl öncesine kadar “sosyal” ve “girişim” kelimelerinin birleştirilmesinin oksimoron olarak değerlendirildiği görülmektedir. Diğer bir ifadeyle; etimolojik bakımdan “sosyal” kavramının, geniş tabanlı ilgilendiren, tabana yayılmış ve ekonomik olmayı çağrıştırmamasının yanında, “girişimci” kavramının da daha bireysel, ekonomik ve finansal yapıya odaklı bir anlamı içerdiği anlaşılmaktadır. Yazarlar, “sosyal” ve “girişim” kelimelerinin karşılıklı olarak birbirini içerdiklerini varsayarak çıkarım yapmayı bir sorun olarak görmektedirler. Bull da (2008:271), iki kelimenin birleştirilmesini, hem teorik çerçevenin geliştirilmesi hem de sosyal girişimcilik alanında faaliyet gösteren örgütlerle ilgili ampirik çalışma yapılmasını engellediği gerekçesiyle problemleri olarak değerlendirmekte ve “sosyal” ve “girişim” kelimelerinin birleşmesiyle oluşturulan sinerjinin, pratikte düştüğü kadar uzlaşma içinde olmadığı yönünde eleştiride bulunmaktadır (Aslan vd, 2012:71).

Benzer şekilde Johnson da (2003: 6) sosyal girişimsel çabaların iş jargonuna bağlanarak, hizmet edilen amaçların “gelir akışı” ve “yatırım getirisi” gibi terimlerle ifade edilmesinin, toplumsal koşulları geliştirmeye kendilerini adanmış pek çok sosyal girişimci için ideolojik açıdan rahatsız edici olduğunu ifade etmektedir. Bu rahatsızlığın bir nedenini, alışılmadık terimlerin kullanılmasına bağlayarak, iş jargonuna dair akıcılığın artması ile söz konusu rahatsızlığın azalacağını ileri sürerek, bunun nispeten basit bir rahatsızlık olduğunu da ifade etmektedir. Bu rahatsızlığın bir nedenini, alışılmadık terimlerin kullanılmasına bağlayarak, iş jargonuna dair akıcılığın artması ile söz konusu rahatsızlığın azalacağını ileri sürerek, bunun nispeten basit bir rahatsızlık olduğunu da ifade etmektedir. Bir diğer boyutta ise, temeldeki ideolojik farklılıklardan kaynaklanan çok derin bir rahatsızlığın olduğunu savunmaktadır. Temel insan ihtiyaçlarının yerine getirilmesi çerçevesinde şekillenmiş olan bir gayretin, iş jargonuyla ifade ediliyor olmasının yarattığı rahatsızlığın altının çizildiği görülmektedir (Aslan vd, 2012:71).

İdeolojik açıdan sosyal girişimci kimselerin toplum yararına gönüllü çalışması takdire şayan, övünce değer bir husustur. Toplumda, sosyal girişimcinin kişisel bir menfaat beklemeksizin emek harcaması gerektiği yönünde bir algı vardır. Oysa gelir getirici bir iş ile dezavantajlı kesimlere fayda sağlayan, toplumsal sorunları bu yolla çözen kimselerin bu yolla geçimlerini sağlamaları anlayışla karşılanmalıdır.

Esas gayeye bakıldığında tüm girişimciler ürettikleri mal ya da hizmetlerde sosyal yaşama katkıyı mutlaka hesaplamışlardır. Bu yönüyle girişimcilik için, sosyal girişimciliğin bir nevi ham maddesi denilebilir.

Girişimcilik Teorisinin Gelişimi ve Girişimci Terimi Tablo 1.4'te de görüleceği üzere çok eskilere dayanmaktadır.

Tablo 1.4: Girişimcilik Teorisinin Gelişimi (Robert D. HISRICH and Michael P. PETERS, Entrepreneurship: Starting, Developing and Managing a New Enterprise, Third Edition, 1995, s: 6; Serpil DÖM, Girişimcilik ve Küçük İşletme Yöneticiliği, Detay Yayıncılık, 2008, s: 6.'dan Akt. Karagöz, 2009: 7).

Orta Çağ Bu dönemde girişimcilik kavramı büyük ölçekli üretim projelerini yöneten bir aktör ya da yönetici olarak benimsenmiştir. Bu türden büyük ölçekli üretim projelerinde girişimci herhangi bir risk almamakta, sadece tahsis edilen kaynakları kullanarak projeyi yöneten kişidir.
17. Yüzyıl Girişimcilik kavramı ile risk arasında ilk kez bu dönemde ilişki kurulmuştur. Girişimci kar ya da zarar etme riskini üstlenerek, devletle anlaşma imzalamak suretiyle mal ya da hizmet tedarikinde bulunan kişidir.
1725: Richard Cantillon Girişimci, sermayeyi tedarik eden kişiden farklı olarak risk üstlenen kişidir. Girişimci belirli bir fiyattan satın alan ancak belirsiz bir fiyattan ürününü satan, bu nedenle de riskle faaliyetlerini sürdüren kişidir.
1797: Beaudou Girişimci, risk üstlenen, planlayan, idare eden, organize eden ve sahip olan kişidir.
1803: Jean Baptiste Say Sermaye karından, girişimcinin karını ayırt etmiştir
1876: Francis Walker Girişimci, yönetim becerisinden yarar sağlayan ve geçerli faiz ve para miktarı arasında seçim yapandır.
1934: Joseph Schumpeter Girişimci yenilikçidir ve denenmemiş teknolojiyi geliştiren kişidir.
1961: David McClelland Girişimci faal, orta düzeyde risk alan kişidir.
1964: Peter Drucker Girişimci fırsatları (opportunity) maksimize eden kişidir.
1975: Albert Shapero Girişimci teşebbüs eden, inisiyatif alan, bazı sosyal ve ekonomik mekanizmaları organize eden ve iflas riskini göze alan kişidir.
1980: Karl Vesper Girişimci, iktisatçılar, psikologlar, iş adamları ve politikacılar tarafından farklı görülür.
1983: Gifford Pinchot İç girişimcilik (intrapreneuship) işletme içerisinde çalışan bireylerin girişimciliğidir.
1985: Robert Hisrich Girişimci finansal, sosyal ve psikolojik risklerle birlikte parasal ve kişisel tatmin alan; bu amaçla gerekli zaman ve çabayı harcayarak farklı bir değere sahip bir şey yaratma sürecidir.

1.2.5 Sosyal Girişimci ve Özellikleri

Toplumun barındırdığı aksaklıklara ve sorunlara çözüm üreten kişi veya kişiler sosyal girişimcidir. Sosyal girişimci genel anlamda, toplumsal sorunların çözümü için gerekli kaynakları bir araya getiren kişidir. Sorunlara duyarlı olduğunu eylem ve söylemleriyle ortaya koyan bu insanların, daha yaşanabilir bir dünya için yaptıkları en önemli şey, kendi varlıklarını (beceri, bağlantı, deneyim, para..) topluma faydalı olma uğruna harcamalarıdır. Sosyal girişimci, toplum odaklı projeler oluşturur ve bunun yanı sıra iş dünyasındaki girişimciler gibi düşünerek ve onlar gibi risk alarak, toplumsal alanda değişimi ve gelişimi amaçlar. Sosyal girişimcinin eylemleri, aldığı kararlar ve riskler toplumu etkiler. Sosyal girişimciliğin nihai amacı; sosyal değer üretmektir. Toplumda çözülmesi gereken problemler için sürdürülebilir yaklaşımlar geliştirmektir. Yeni modeller geliştirmek, iyi uygulamaları modellemek ve inovatif yapılar kurmaktır.

Sosyal girişimci, yaşadığı toplumda ortaya çıkan toplumsal sorunları fark ederek, bunlardan rahatsız olup sessiz kalıp kabullenmek yerine, sorunların giderilebilmesi için yaratıcı ve cesur bir yaklaşımla, sorunların üzerine giden; mücadeleci, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratan ve toplumun güvenini kazanan kişidir (Betil, 2010:24).

Sosyal girişimci, refah sisteminin karşılayamadığı veya karşılayamayacağı farkına varılmamış, tanımlanmamış bazı ihtiyaçları tatmin etmek için bir fırsatın nerede olduğunu fark eden, gerekli kaynakları bir araya toplayan ve bunları bir fark yaratmak için kullanan kişidir (Johnson, 2000: 5'ten Akt. Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009:86).

Sosyal girişimciler sürdürülebilir sosyal dönüşümlerin öncüleridir. Bu nedenle sosyal sorunlara yaratıcı ve yenilikçi çözümler getirerek, buradan elde ettikleri gelirleri yine sosyal düzenlemeler yapmak için kullanırlar (Alvord ve diğ.,2004:262'den Akt. Sarıkaya,2010:92).

Her şeyden önce neden bazı insanların sadece para kazanma odaklı bir girişimde bulunmadığını irdelemek gerekir. Neden bazı insanlar “para” güdüsü yerine “sosyal fayda” güdüsü ile beslenmektedir. Bu sorunun cevabını bulma elbette araştırmacıları düzinelerce çalışma yapmaya sevk edebilir. Ancak şurası bir gerçektir ki, sosyal girişimcinin kişilik özellikleri hem ticari girişimcilerden hem de diğer insanların özelliklerinden farklıdır (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009).

Hemingway (2005:237-238)'in kurumsal sosyal girişimci tanımı şöyledir; “Gündemin belirlediği konuya değil, daha çok sosyal konulara göre kendini motive eden, kurum içinde sosyal girişimci tavırlar sergileyen birey”dir. Yani kurumsal sosyal girişimci kurum içinde sosyal konulara duyarlı, örgüt içi girişimcinin kar elde etme amacına karşılık, sosyal sorunlara eğilim içerisinde olan girişimcidir (Güler, 2010: 39).

Girişimciliğe yönelik psikolojik kuramlar, kişisel öğelerden hareketle girişimci kişiliği açıklamaya çalışırlar. Buna göre, kişisel niteliklerimiz bizim kim olduğumuzu, hangi psikolojik ve sosyal situasyonda bulunduğumuzu önemli ölçüde açıklar. Kişilik kuramları içerisinde, psikodinamik ve sosyal psikolojik yaklaşımlar, girişimci bireyi, sahip olduğu tutum ve tavır kombinasyonu, bakış ve yenilikçi/değişimci performansı ile farklı/ayırıcı bir karaktere sahip kişi olarak resmederler. Bu perspektiften girişimcilik ileri derecede kişiselleşmiş bir aktivite olarak kabul edilir. Girişimcinin, kendi vizyonunu ve hırslarını yansıtan bir macera/risk yaratmak için motive olduğu ve kendisini, toplumsal çevresini gözden geçirip yeniden örgütlemeye hazırladığı düşünülür (bkz. Morrison, 2000: 62-63'den Akt. Aytaç, İlhan 2007). Aynı durum sosyal girişimcilik için de geçerlidir. Sosyal girişimcilik de aslında maksimum düzeyde şahsileşmiş bir aktivite olarak kabul edilebilir. Şahsileşmiş bu aktivite sosyal fayda güden önemli girişimlerin alt yapısını oluşturabilir.

Bornstein ve Davis'in (2011) açıkladığı gibi “Bireysel olarak, hareketlerin çoğu küçüktür ve küresel çapta yayılmış olarak görülebilir ama bunlar birbirine bağlıdırlar ve karşılıklı olarak birbirlerini kuvvetlendirmektedirler. Bütün bunlar birlikte ele alındığında, kendi bileşenlerinin toplamından daha fazlası anlamına gelmektedir.” (Sobhanı, Gasnier, 2012:7).

Büyük ölçüde, Freud'un kişilik kuramından türetilen bu yaklaşımlar, insanı yönlendiren bilinçaltı güdülerin kişiliğin oluşmasında temel rol oynadığına vurgu yaparlar. Bu bilinçaltı güdülerle, toplumsal ön kabullerin kimi zaman çatıştığı, kişinin genel yargılarla ters düşmeyecek tutum ve tavırlar içine girmeye zorlandığı ileri sürülmektedir. Gerek toplumsal düzlemde gerekse de bir organizasyon çatısı altında, kişinin genel düzen ve yargılarla ters düşmesi halinde, tepki görmesi, reddedilmesi ve sonuçta “marjinal” ya da “sapan” bir kişi olarak görülmesi söz konusu olmaktadır. Girişimcilerin de, çoğu zaman, kurulu/yerleşik değerlerle ters

düşen bir kişilik yapısına sahip oldukları ileri sürülmektedir (Bridge vd., 1998:42-48'den Akt. Aytay, İlhan 2007:104). Bu yönüyle Sosyal girişimcilerin de kurulu/yerleşik değerlere ve mevcut düzene ters düşen bir kişilik yapısına sahip oldukları düşünülebilir. Tek fark girişimci eylemlerde bireysel çıkarların, sosyal girişimci eylemlerde de toplumsal menfaatin ön planda yer almasıdır.

Sosyal girişimci, yaşadığı toplumda ortaya çıkan sosyal aksaklıkları fark ederek o güne kadar akla gelmeyen ya da cesaret edilmeyen bir yaklaşımla sorunların üzerine giden; yaratıcı, ısrarcı, duyarlı, gerçekçi tavırları ile fark yaratan ve toplumun güvenini kazanan kişidir (Denizalp 2009:8).

Sosyal girişimciler bunu yaparken; Bir problemi tespit eder, yeni bir fikir üretir, yeni bir metot geliştirir, yeni bir kaynak oluşturur, kendinden sonra projenin sürdürülebilmesi için alternatif formüller geliştirir. Sosyal girişimcinin rolü, toplumsal uyumdaki tıkanmışlıkların ayırına varmak ve bu tıkanıklığı giderme yollarını aramaktır. Sosyal girişimci toplum aleyhine olan, yolunda gitmeyen hususların farkındadır. Sahip olduğu farkındalık ve bilinç, sistemi değiştirmesine yardımcı olur. Çözümü yaygınlaştırarak ve tüm toplumu yeni sıçramalara ikna etmeye gayret eder. Bu anlamda sosyal girişimci liderliğin çeşitli vasıflarını kişiliğinde barındırır. Sahip olduğu liderlik vasıfları, yönetme güdüsünden ziyade kolaylaştırma yönlendirme gayesinden beslenir.

Sosyal girişimciler, finansal karların yanı sıra “sosyal kazançlar” sağlamak için çalışırlar. Karlılık halen bir hedef olmakla birlikte, karlar ortaklar arasında dağıtılmak yerine, misyonlarını gerçekleştirme yolunda harcanır (Görün, Kara 2010: 149)

Sosyal girişimci toplumda özgünlüğü yakalamış ve toplumun tamamına yönelen ve toplumda duyarlılık gösteren bir birey, aktivist veya sivil toplum örgütü olarak hareket eder. Toplumdaki sorunlara çözüm bulma çabası içinde olur. Bunun yanı sıra sürekli bir değişim ve yenilik içerisindedir. Toplumun sürekli bir devinim içinde olması ve toplumsal sorunların sürekli artışı, sosyal girişimcilerin gün geçtikçe artmasına zemin hazırlamaktadır. Sosyal girişimcilerin ortak özellikleri; toplumsal sorunların farkında olmak, sosyal değer yaratmak ve bunu sürdürmek, yeni fırsatların keşfedilmesi ve takip edilmesi, sürekli yenilik, uyum ve öğrenme süreciyle meşgul olmak, eldeki kaynaklar sınırlı olsa bile cesurca davranmak, hizmet edilen taraflara ve çıktılara karşı büyük bir sorumluluk duygusu göstermek, güçlü bir başarılı olmaya

istek duymak, mücadelecî ve azimli olmak, sorumluluk ve risk alabilme arzu ve yeteneği taşımak, yaratıcılık ve fırsatları sezebilme yeteneğine sahip olmak, planlı çalışma ve araştırma yeteneğini kullanabilmek, başkalarıyla çalışabilmek, onlara güvenebilmek ve ilişki içerisinde olduğu kişilere güven verebilmek, eksikliğini, sınırlarını bilmek ve tavsiyelerden yararlanabilmek, zor şartlarda ağır çalışmalara hazır olmak, kendini geliştirme arzusunda olmak, başkalarını etkileyip onları da çalışmaya katabilmek biçiminde sıralanabilir.

1.2.6 Dünyadan Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Bu kısımdaki örnekler STGM tarafından yayınlanan Toplumsal Dönüşüm için Sosyal Girişimcilik Rehberinden alınmıştır. Bazı örnekler ise; 26 Haziran'da İstanbul'da tertiplenen Sosyal Girişimcilik: Sosyal İçerme ve Sürdürülebilir Toplumsal Gelişme Olanakları Konferansı'nda uygulayıcıların şahsen sunduğu örneklerdir.

Muhammed Yunus - Bangladeş: (2006 Nobel Barış Ödülü Sahibi)

Bu hikâye, eylemi ve düşüncesiyle; ekonomik, siyasal ve dinsel önyargıları hiçe sayarak kendi inancını kabul ettirmeyi başaran eşsiz bir adamın öyküsüdür. Yoksulluğu yenmek için çok büyük projeler ortaya atmak yeterli değildir; önemli olan ekonomik zincirin ilk halkası olan “insan”ın yardımına koşmak ve ona yeniden umut vermektir. Dünyanın en zor ve en kötü koşullarına sahip ülkelerinden biri olan Bangladeş'te, Muhammed Yunus milyonlarca kişinin kaderini belirleyen ve tüm dünyadaki ekonomik ve siyasal sorumluların beğenisini kazanan bir devrimi sessizce gerçekleştirdi. Bankası Grameen (Yoksullar Bankası), çok yoksul insanlara, hiçbir geri ödeme garantisi olmayanlara ve geleneksel kurumların tamamen reddettiği kişilere kredi vermektedir.

1974 yılında Bangladeş'in açlığın pençesine düşmesinden sonra, Chittagong Üniversitesinde Ekonomi Bölümü Başkanı Prof. Muhammed Yunus, ders kitabından gerçeğe döner. Yeni baştan öğrenci olup sorunların gerçeğini anlamak için köylerde öğrenmeyi seçer.

İlk görüştüğu yoksullardan Safiye Begüm'ün bambu tabure yaparak sattığını, tabure yapacak bambuyu satın alacak parası olmadığı için aracıdan malzeme borçlandığını, yaptığı tabureleri her akşam bu yüzden satmak zorunda olduğunu ve bütün bu işten sadece 2 Cent kazandığını öğrenir. Borç para bulup kendi malzemesini

alabilirse daha fazla kazanacağını da... Malzemeyi alması için gerekli tutar ise 22 Centtir. Yunus, bir hafta içinde buldukları köyde öğrencileri ile araştırma yapar ve kırk iki borç alan insan tespit eder. Toplam borç aldıkları tutar ise 27 dolardan azdır. “Kırk iki kişinin çektiği tüm bu çile 27 doların yokluğundan mı?” diye sorar Yunus. Önce bu fonu bireysel olarak karşılar. Ancak o gece elinden iş gelen, çalışkan kırk iki kişinin geçimlerini sağlayamayan bir toplumun parçası olmanın utancı ile uyuyamaz. Nihayetinde de mikro kredi projesi kafasında şekillenmeye başlar.

Muhammed Yunus’un, Haziran 2003 yılında Türkiye’ye gelişi ile mikro kredi projesi çerçevesinde pilot il seçilen Diyarbakır’da mikro kredi uygulamaları başladı. Grameen Bankası Danışmanları ile yapılan çalışmaların ardından Siirt, Şanlıurfa, Van ve Batman’a da yaygınlaştırılarak 3.300 kişiye, 3,3 milyon TL kredi verildi. Bu kişiler, kuaförden bakkal dükkânına kadar çeşitli işler kurdu. Bunun yanında 2004 yılı Mayıs ayında Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) hazırladığı Mikro kredi Kuruluşları Hakkında Kanun Tasarısı da Türk basını tarafından “Muhammed Yunus Yasası” olarak adlandırıldı.

2006 yılında Muhammed Yunus’a ve bankasına sosyal ve ekonomik bir gelişme yaratmadaki çabalarından ötürü Nobel Barış Ödülü verildi. Dünya çapında 75 ödülün sahibi ve Banker to Poor, Creating a World Without Poverty kitaplarının yazarı olan Yunus’un eserlerinden birisi “Yoksulluğun Bulunmadığı Bir Dünyaya Doğru” adıyla Türkçeye çevrildi. Grameen Bank (Yoksullar Bankası) ve Mikro kredi: Yunus’un Bangladeşli yoksullar için kredi isteğini, başvurduğu banka “saçma” bulmuştu. Ancak Yunus, bankanın üst düzey yöneticilerini deneme amaçlı olsa da bu iş için ikna ederek küçük bir miktar fon alabildi. Şimdi sıra krediyi alacak köylüleri ikna etmeye gelmişti. Yunus, bunun için ekonomi bölümünden öğrencileri ile ekipler kurdu. Bizzat öğrencileri ile köylülerin ayaklarına kadar gidiyor, onları tefecilerin elinden kurtaracak olan düşük faizli bu kredileri almaları için ikna etmeye çalışıyordu. Köylüler başta şaşırıyor, hayatlarında ilk defa ayaklarına kadar gelen bu kişilerden çekiniyor ve bir anlam veremiyorlardı. Tabii bir de kendi altlarının oyulduğunu gören tefeciler de onları engellemeye çalışıyorlardı. Sonunda Yunus’un azmi galip geldi.

Deneme amaçlı bu model, sabır ve gayret sonucu başarı kazanmaya ve yayılma- ya başladı. Yunus’a verdiği kredileri tekrar toplayamayacağını söyleyen klasik bankacıların hepsi mahcup olmuştu. Zira Yunus bu fırsatı hayatlarında belki

tek bir defa yakalayan yoksulların, ne yapıp edip borçlarını geri ödeyeceğini biliyordu. Ayrıca krediyi tek bir ferde ya da aileye vermiyor, beşerli gruplar oluşturarak organize ettikten sonra vererek, grup üyelerinin birbirlerini hem destekleme- sini hem de denetlemesini sağlıyordu. Bir de kredileri evin yükünü taşıyan anne- ye vererek, erkeklerin bu paraları çarçur etme ihtimalinin önüne geçiyordu. Kısa zamanda çok başarılı olan bu model için ayrı bir kurum kurma izni de alındı ve Grameen (Yoksullar) Bankası kuruldu

Grameen deneyimi ne kadar küçük olursa olsun, finansal sermaye verilmesi halinde yoksulların kendi yaşamlarında inanılmaz bir değişim gerçekleştirdiklerini göstermiştir. Bazıları yalnızca 20 dolara; bazılarıysa 100 ya da 500 dolara gereksinim duymaktadırlar. Bazıları çeltik ayıklamak, bazıları pirinç işlemek, bazıları toprak çanak çömlek yapmak, başkaları da inek satın almak isterler. İnsan toplumu çeşitli biçimlerde fırsat eşitliğini sağlamaya çalışmış, ancak yoksulluk sorunu çözümlenememiştir. Yoksullar devletin bakımına terk edilmiştir.

Devlet desteği ile başarılar olsa bile, herkese fırsat eşitliğinin sağlanamadığı kuşkusuzdur. Devlet yardımı ile büyüyen çocuklar genelde bütün yaşamlarını yardım olarak geçirirler. Tıpkı gıda gibi, kredi de bir insan hakkıdır. Her yoksul in- sana sorumluluk yükleme ve insanlık onurunu geri kazanma güvencesi verilmelidir. Grameen Bank dünyanın pek çok ülkesinde kredilerini teminatsız olarak yoksul insanlara vermekte, kredilerin geri ödemeleri ise haftalık olarak yapılmaktadır. Tutar olarak çok küçük ama yoksul insanları kendi yaratıcılıkları ve becerileri ile açlık sınırından çekip, bu sınırın üstünde tutmaya çalışmaktadır. Hedef kitleleri daha çok yoksul kadınlar olan Grameen Bank'ın kredilerinin geri ödeme yüzdesinin yüzde 97'nin üzerinde olduğu ifade ediliyor.

Grameen'in hisseleri devlete ve yoksul olan müşterilerine ait. Banka hisselerinin yüzde 94'ü bankadan para alanlara yüzde 6'sı ise hükümete aittir. Banka, ancak masraflarını çıkaracak kadar bir faiz karşılığında birkaç dolardan birkaç yüz dolara kadar kredi veriyor. Banka şubeleri mütevazı ve küçük ofislerden oluşuyor. Zira onların asıl şubeleri bisikletleriyle her gün köy köy dolaşan idealist çalışanlarıdır. 1976'da kırk iki kişiye 27'şer dolar kredi vererek işe başlayan bankanın kredilerinden Bangladeş halkının yüzde 10'undan biraz fazlası faydalanmaktadır. Ve Bangladeş'te bankanın 79. 925 köyde 2462 şubesi vardır.

“Grameen Bankası yedi buçuk milyon insana borç vermiştir ve borç alanların yüzde 96’sı kadındır. Yüzde 65’i durumlarını daha iyi hale getirebilmişlerdir. “Mikro kredi” sisteminde ilk hedefin kadınlar olduğunu söyleyen Yunus, “Kadınların doğal bir yöneticilik yetenekleri var, az parayla çok iş başarabiliyorlar. Bu parayı tamamen çocukları ve evleri için kullanıyorlar, çok daha fedakârlar. Erkekler ise ellerine geçeni daha çok kendi ihtiyaçları için kullanıyorlar, onlardan olumlu sonuç almak zor” demektedir.

Önceleri bu modeli görmezden gelen Dünya Bankası, daha sonra bankaya kredi desteği vererek başarıyı sahiplenmeye çalışmış ancak Muhammed Yunus bu tip bir desteği reddetmiş. Grameen Bankası’ndan 1997’de Grameen Vakfı da doğdu. Yirmi iki ülkede elli iki ortağı bulunan vakıf, Asya, Afrika, Amerika ve Ortadoğu’da on bir milyon dolayında kişiye yardım ediyor. Vakfın yanı sıra on tane de kardeş kuruluş, yoksulluğun azalması için çalışmalarını sürdürüyor. Yoksullar Bankasının yayınları arasında da şu kitaplar yer alıyor: • Poor Always Pay Back • Creating a World without Poverty • Banker to the poor

Fazle Abed / Bangladeş

Otuz binin üstünde çalışanı ile dünyanın en büyük sivil toplum örgütünün kurucusudur. Eğitim, sağlık, sosyal, parasal işler konusunda yeni fikirlerin ortaya çıkmasına öncülük etmiştir. Ayrıca yerel kalkınma için bölge insanlarına yetki ve ihtiyacı olan milyonlarca kişiye hizmet vermiş, “yoksulluğun gücünü organize etmiştir.” Çalışmaları başka ülkeler tarafından süratle örnek alınmış, bütün dünyaya yayılmıştır. Bunun için birçok eğitim programı ve kitaplar basıp dağıtmaktadır.

Peter Eigen / Almanya

1993 yılında kurulan Toplumsal Saydamlık Hareketi’nin kurucusudur. Yolsuzluğa karşı verilen mücadelenin küresel lideri olmuştur. Yolsuzluğun kişilerden kaynaklanan bir sorundan çok, sistemsal bir sorun olduğunu savunarak, çeşitli araştırma yöntemleri geliştirmiştir. Böylelikle her seviyedeki insanın yolsuzluğu anlayıp takip edebilmesini mümkün kılabilirdi. Onun liderliği sayesinde sistemin yerelden küresele doğru değişmesini takip etmek ve yönlendirmek mümkün olabiliyor.

Oded Grajew / Brezilya

Dünya Sosyal Forumu’nun kurucusudur. Seksen bin kâr amacı gütmeyen kuruluşun katıldığı bu forum bütün dünyada alternatif bir çözüm önerisini

oluşturmayı amaçlamaktadır. Küreselleşen dünyada tek seçeneğin kapitalizm olamayacağını ve bu konuda çözüm üretmek isteyen kişi ve kuruluşların güç birliği yaptığı bir uluslararası platform oluşturmuştur. Davos'taki Dünya Ekonomik Forumu'na alternatif oluşturmak üzere çalışmalar yapılmaktadır. Dünya Sosyal Forumu, alternatif bir düşünün nasıl mümkün olabileceğine ilişkin düşünceleri, entelektüel sermayeyi geliştirmeyi hedefliyor. Neo-liberal küreselleşmenin, dünyamızda yarattığı derin tahribata karşı etkin bir direnme örgütüyor. Grajev Oded aynı zamanda Şirket Sosyal Sorumluluk Enstitüsü'nü de kurmuştur ve başkanıdır.

Alice Tepper Marlin / ABD

Uluslararası Sosyal Sorumluluk Vakfı'nın kurucusudur. Birinci sınıf standartlar oluşturan ve kurumları denetleyen bir kuruluştur. İşyerleri, iş ve toplum için oluşturduğu standartlardan "SA8000" dünyada kırktan fazla ülkede ve kırktan fazla sanayide kullanılmaktadır.

Jeroo Billimoria / Hindistan

Billimoria, Hindistan'da büyük bir problem olan sokak çocukları için yine sokak çocukları tarafından yönetilen bir bedava yardım hattı kurdu. Şu anda elli sekiz şehirde hizmet veren ve gittikçe yayılan bu sistem, çocukların sadece bir numara çevirerek yirmi dört saat boyunca gerek polis gerek sağlık desteği alabilmesini sağlıyor. Şu ana kadar iki milyonun üstünde çağrı işleme alınmış durumda ve bu proje yüz şehirde de başlayarak hızlı bir şekilde uluslararası boyuta geçiş yapıyor.

Dener Giovanini / Brezilya

Giovanini, dünyada üçüncü en büyük yasadışı ticaret olan vahşi hayvan kaçakçılığına Brezilya'da bir son vermek için ulusal bir ağ kurdu. İletişim aracı olarak İnternet'i kullanarak 580 organizasyona ve 30 bin bireye ulaştı. Amacına ulaşmak için bazı kuralların değişmesini sağladı ve sistemdeki polislerin soyu tükenmekte olan kurtarılmış hayvanlara bakmak zorunda olmaktan kaçınmaları gibi engelleri ortadan kaldırdı.

J.B. Schramm / ABD

ABD'de yüksek öğrenim paralıdır. Eğer lisede not ortalamanız yüksek ve başarılı bir öğrenci iseniz ve ekonomik durumunuz iyi değilse burs alarak okuyabilirsiniz. Ama dersleri orta derecede olan, gelir seviyesi düşük ailelerin çocuklarında üniversiteye gitme oranı sadece yüzde 34'tür. Bu adaletsizliği değiştirmek isteyen Schramm, College Summit adında bir program başlatmıştır. Bu

sayede üniversiteye hazırlanma sürecinde pek de şanslı olmayan bu grubu dört günlük bir seminerle 6 aylık başvuru sürecine hazırlıyor. Bu seminere katılan düşük gelir seviyeli öğrencilerin üniversitelere kabul olma oranı iki katını da aşarak yüzde 79'lara çıkmış. Girenlerin mezun olma oranı ise yüzde 80 gibi çok yüksek bir rakamdır. Bu gidişle 10 yıl içinde 4 milyon insan verimli orta sınıfa geçiş yapabilecektir.

Petra Vitousova / Çek Cumhuriyeti

Vitousova, Çek Cumhuriyeti'nde giderek artan suç oranına karşın, bu olayların mağdurlarının neredeyse hiçbir yasal hakka sahip olmamasına dur demek adına bir dernek kurdu. Bu dernek mağdurlara danışmanlık ve olay sonrası psikolojik ve yasal yardım gibi çeşitli hizmetler sağlarken aynı zamanda ülkede bu konuyla ilgili bir yasa değişimi de sağlamaya çalışıyor.

Veronica Khosa / Güney Afrika

Güney Afrika'daki sağlık sistemi, Ashoka üyesi Veronica Khosa'yı hüsrana uğratmıştı. Hemşire olan Veronica hasta insanların daha da hasta olduğunu, yaşlı insanların doktor bulamadığını, boş yatakları olmasına rağmen HIV'li hastaların hastanelere kabul edilmediğini görmüştü. Bunun üzerine Tateni Home Care Nursing Services'i kurarak, ülkesinde "home care - evde bakım" anlayışını başlattı. Başlangıçta hiçbir şeyleri olmamasına karşın, Veronica ve ekibi yollara düştü ve insanlara evlerinin rahat ve güvenli ortamında o güne kadar hiç görmedikleri bir sağlık hizmeti sundular. Sadece birkaç yıl sonra, devlet Veronica'nın projesini kendine uyarladı ve öncü sağlık kuruluşlarının tanınmasıyla bu fikir Güney Afrika'nın dışına yayıldı.

Tomasz SADOWSKI / Polonya

Eski sistemden boş kalan devlet çiftliklerine evsizleri yerleştirip onların yaşadıkları çiftliklere sahip çıkmasını ve tarlaları ekip biçmelerini sağladı. Böylelikle hem boş kalan çiftliklerde tekrar üretim başladı hem de evsizler ev ve iş sahibi oldu.

Rogelio PADILLA / Meksika

Sokaklarda çalışan veya yaşayan çocuklara barınma, beslenme ve iş imkânı sağlamanın yanı sıra sevgi dolu bir yuva ortamı yaratarak onların kendi kendilerine yetebilmelerini ve özgüvenlerini kazanmalarını sağlıyor.

Yukarıda verilen on bir örnekte görüldüğü gibi, sosyal girişimciler sadece balık tutmayı öğretmeyi değil, balıkçılık sistemine yeni çözüm önerileri getirmeyi amaçlamaktadır. Yani varolan yapıyı değiştirerek yeni ve yaratıcı çözümler bulup kabul edilecek hale getirene kadar mücadele vermektedir. Toplumun tıkanmış noktalarını tespit edip onları dönüştürmeyi sağlayacak yeni fikirler geliştirmektedirler. Sosyal girişimcilerin yarattığı dönüşüm, toplumun kendini yapılandırma yolunu ve sosyal problemlere yaklaşımını kökünden değiştirmektedir (Denizalp, 2009: 22).

Formacio i Treball – İspanya

Formacio i Treball Vakfı kar amacı gütmeyen İspanya'nın Barselona şehrinde faaliyet gösteren bir kuruluştur. Dezavantajları nedeniyle sosyal yaşamda zorluklar yaşayan insanlara faydalı olmak misyonuna sahiptir. Söz konusu bireyler bir eğitim sürecinden geçirerek işgücü piyasasına kazandırmak gayesiyle 1992 yılında kurulmuştur. Sosyal dışlanma riski taşıyan bireylere mesleki eğitimler vermekte, mesleki eğitimlerin ardında işe yerleştirme konusunda danışmanlık yapmaktadır. En önemli sosyal girişimi, tekstil atıklarını geri dönüşüm yoluyla değerlendirerek kendi yönetim sistemi dahilinde pazarlamasıdır. Bu yolla dezavantajlı insanlara iş imkanı sağlamaktadır. Bölgedeki 300'den fazla belediyeyle ortaklık yapıyor olması, sosyal sermaye aracılığıyla sosyal girişimciliğin teşvikine güzel bir örnektir (Sosyal Girişimcilik Konferansı 26 Haziran 2014 İstanbul).

NESsT – Romanya

Sürdürülebilir sosyal girişimleri geliştirmekte olan ülkelerde geliştirmeyi hedefleyen Romanya merkezli bir sosyal girişimdir. Sivil toplum kuruluşlarına aynı zamanda kar odaklı kurum ve kuruluşlara destek vermektedir. Bu destek yatırım, kapasite, eğitim destekleridir. Romanya'da çok az sayıda engelli iş bulabilmektedir. Nesst, sosyal girişim araçlarında uzun dönem istihdam sağlamak ya da işgücü piyasasına geçişi kolaylaştıracak kısa dönemli işler sağlamak noktasında danışmanlık yapmaktadır. NESsT dünya çapında geliştirmekte olan piyasalarda ve sosyal işletmeler için bir katalizör görevi üstlenmiştir. 1997 yılından bu yana, piyasa ülkeleri ile geliştirmekte olan kritik toplumsal sorunları çözmek için sürdürülebilir dezavantajlı kesimlere gelir sağlamak için sosyal işletmeler geliştirmektedir (Sosyal Girişimcilik Konferansı 26 Haziran 2014 İstanbul).

Romano Butiq-Romanya

300 üyesi olan 30 kooperatiften oluşan sivil bir girişimdir. Romanya’da sosyal dışlanmaya maruz kalan Romanların Kooperatif yoluyla kendi ürünlerini üretip satmalarına olanak sağlamaktadır. Kuruluşa ait bir binada kurulan küçük atölyeler bu amaçla kullanılmaktadır. Tasarımcılarla 16 farklı grubunun becerilerini kullanabileceği yeni ürünler üretilmekte, küçük çaplı işletmelerde farklı alanlarda üretimler yapılmaktadır. Örneğin, küçük bir köyde sepet örücüsü olarak günde bir sepet yapabilen dezavantajlılar için küçük bir bütçeyle makineler alınmış ve bu sayede daha fazla sepet üretilmesine vesile olunmuştur (Sosyal Girişimcilik Konferansı 26 Haziran 2014 İstanbul).

Dialogue In The Dark

1995’te almanya’da Andreas Heinecke’nin geliştirdiği bir proje. Radyoda çalışırken direktörü görme engelli biriyle ilgilenmesini istiyor. Andreas “28 yaşında kör olsaydım muhtemelen intihar ederdim” diye düşünerek Mathias’ın evine gidiyor. Görme engelli birinin hayatını nasıl idame ettirdiğini burada görüyor. Martin Buber’in “Öğrenmenin yolu karşılaşmaktan geçer” sözünü benimseyerek projeyi geliştiriyor. Karanlık bir ortamda “kimsenin kusuru gözükmez ve herkes eşit olarak algılanır” diye düşünüyor, görme engelli rehberler yetiştirmeye başlıyor, görenleri davet ediyor. 1988’den itibaren 30’dan fazla ülkede 8 milyondan fazla insan bunu deneyimliyor. Altı binden fazla görme engelli insan istihdam ediliyor (Sosyal Girişimcilik Konferansı 26 Haziran 2014 İstanbul).

1.2.7 Türkiye’den Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Bu bölümde yer alan sosyal girişimler, ASHOKA Türkiye üyeleridir.

ASHOKA hakkında: Dünyanın her yerinden ulaşan sosyal girişim fikirlerini bir araya getiren ve diyaloga geçiren en geniş sosyal girişimciler ağıdır. Esas gaye sosyal girişimcilerin en iyilerini bulmak ve bu girişimcileri desteklemedir. 70 ülkede ofisi bulunan bu kuruluş, dünya çapında her yıl 10 milyon kişiden birine, 3 yıl boyunca karşılıksız olarak aylık finans desteği sunmaktadır.

Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı

1986’da Kadın Emeğini Değerlendirme Vakfı’nı kuran Şengül Akçar, yoksullukla mücadelede katılımcı süreçler yaratarak kadınların liderlik ve girişim kapasitelerini geliştirmeyi amaçladı. Öncelikle erken çocukluk bakım ve eğitim hizmetlerini yoksul kesimde yaygınlaştırmak üzere yeni bir model geliştirdi.

Annelerin liderliği, aile ve mahalle katılımını ve alternatif bir eğitim yaklaşımını içeren, uluslararası ödül alan bu modelle on binlerce kadın ve çocuğun bu hizmetlerden yararlanmasını sağladı. Kadınlara yerel düzeyde örgütlenme modeli sunarak, sosyal ve ekonomik girişimlerine ve yerel kararlara dahil olma çabalarına kurumsal bir kimlik kazandırmak üzere kadın kooperatifleri fikrini geliştirdi. Yirmiden fazla kadın kooperatifinin kurulmasını sağlayan ve Türkiye'de ilk mikro kredi uygulamasını hayata geçiren Akar bu proje ile 2000'den fazla kadını iş sahibi yaptı.

KA-MER

1997 yılında KA-MER'i kuran Nebahat Akkoç, kadınların acil ve kritik ihtiyaçlarına cevap verirken, aynı zamanda kadınların birer vatandaş, eř, anne olarak haklarının farkındalığını artırmasını amaçlıyor. 160 kadının namus cinayetine kurban gitmesini engelleyen Akkoç, Diyarbakır, Mardin, Batman, Bingöl, Kızıltepe olmak üzere 23 ayrı ilde kadınları ve haklarını korumak adına çalışmalarına devam ediyor. Time dergisinde yayınlanan “modern çağın kahramanları” listesinde yer alan Nebahat Akkoç, Güneydoğu Anadolu Bölgesinde güçlü bir kadın hareketi yaratılmasının mümkün olacağını düşünüyor.

Buğday Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği

Yaklaşık 15 yıldır çeşitli doğa koruma projelerinde ve sivil toplum kuruluşlarında gönüllü, yarı gönüllü ve profesyonel olarak çaba gösteren Aydemir, 2003 yılından bu yana doğa koruma konusundaki etkinliklerini kısıtlayarak doğaı koruyan yaşam biçimlerine yöneldi. Aynı amacı taşıyan Buğday Derneği içerisinde, yöneticilik, proje üretimi ve uygulanması, yürütülen projelerin koordinasyonu alanlarında çalışmalarını sürdürüyor. Amacı, paranın çok kısıtlı kullanıldığı, üretim ve tüketim ilişkilerinin ve ihtiyaçlarının doğanın sınırları ile tanımlandığı yaşamsal bir birlik oluşturmak. Bunun için aynı yolda yürüdüğü arkadaşları ile birlikte Küçükkuyu - Çanakkale'de ekolojik bir bölgenin kurulması için adımlar atıyor.

Toplum Gönüllüleri Vakfı

İş hayatına sanayicilikle başlayıp bankacılıkla devam eden Betil, 1994 yılından başlayarak eğitim alanında sivil toplum çalışmalarında yoğunlaştı. Dört okulun kuruculuğuna ek olarak, 8 yıl süreyle, yılda 07-14 yaş grubunda 150 000 çocuğun okul sonrası öğrenimlerine destek veren bir STK'nın kurulmasına ve ülke genelinde yaygınlaşmasına öncülük yaptı. Halen kurucusu ve Yönetim Kurulu Başkanı olduğu

Toplum Gönüllüleri Vakfı'nda (TOG) 17-25 yaş grubunda duyarlı bir gençliğin oluşumuna katkıda bulunmayı ve bu genç gönüllülerin katılımı ve öncülüğünde; çeşitli sosyal hizmet projelerinin, ilgili kurumların desteği ile hayata geçirilmesini ve gençlerin enerjisini toplumsal yarara dönüştürebilmeyi amaçlıyor.

Umut Işığı Kadın Kooperatifi

Naşide Buluttekin, Silopi Halk Eğitim Merkezi'nde usta öğrenci olarak çalıştıktan sonra KEDV'in Diyarbakır'da yürüttüğü Yerel Kalkınmada Kadın Liderliğinin Desteklenmesi Projesi kapsamında saha çalışmalarını yürüttü. Diyarbakır'da, yoksul kadınların kendi örgütlerini kurmalarına ve kendi ihtiyaçları için harekete geçmelerine inandığı için, sahada çalıştığı kadınlarla Umut Işığı Kooperatifi'ni kurdu. Diyarbakır'ın fakir ve suç oranının Türkiye çapında oldukça yüksek olduğu bir mahallesinde açtığı ana çocuk eğitim merkezlerinde, anneleri de eğitim sürecine katarak çocukların sağlıklı olarak gelişimine destek veriyor. Okul öncesi eğitim modelini, bu mahallede yaşayan "mahalle anneleri" aracılığıyla uygulayan Naşide Buluttekin, çocukların suça ve sokağa itilmesini engelliyor. Umut Işığı Kadın Kooperatifi bir yandan çocukların sağlıklı gelişimine destek olurken, mahallede yaşayan kadınlara da bir çok alanda eğitim veriyor, toplumsal yaşama aktif olarak katılımını sağlıyor. Kooperatif, kurulduğu 2002 yılından bu yana 1000 kadar çocuğa eğitim olanağı sağladı.

Kalkınma Merkezi

Tahir Dadak, Ankara Üniversitesi Veterinerlik Fakültesi'ni bitirdikten sonra 1989 yılından itibaren Diyarbakır başta olmak üzere Güneydoğu ve Doğu Anadolu bölgesinin çeşitli illerinde kalkınma çalışmalarında yer aldı. Bu alanlarda bir çok kalkınma programının uygulama, planlama ve koordinasyon çalışmalarında bulundu. Bu çalışmalar sırasında bölgede bazı yeni üretimlerin uygulanması, yaygınlaştırılmasına önemli katkıları oldu. TKV'de 12 yıl çalıştıktan sonra, 2001 yılında SÜRKAL Derneğinin kuruluş çalışmalarında yer aldı. 2004 yılında Diyarbakır ilinde bölgeyi de kapsayacak kırsal ve kentsel kalkınma ile ilgili konularda çalışmalarda bulunmak üzere yerel, farklı meslek gruplardan oluşan bir ekiple Kalkınma Merkezi Kooperatifi'ni kurdu. Kooperatif; araştırmalar, yoksullukla mücadele programları ve kapasite geliştirme çalışmalarına ilişkin planlama ve uygulamalarda bulunuyor

Nilüfer Kadın Kooperatifi

Kendisi de bir depremzede olan Selma Demirelli, Düzce’de yaşayan depremzede kadınları bir araya getirerek ekonomik ve barınmayla ilgili sorunlarına çözüm üretiyor. Türkiye’de bir ilk olan kadın yapı kooperatifinin kuruluşuna öncülük eden Selma, 2002 yılında kurduğu Nilüfer Kadın Kooperatifi aracılığıyla kadın girişimciliğini destekleyerek, kadınların iş kurmalarını ve gelir getirici faaliyetlerde bulunmalarını sağladı. Türkiye’nin ilk kadın yapı kooperatifinin kurulmasına öncülük yapan Demirelli, Türkiye’nin bir çok bölgesinde yaşayan dar gelirli kadınlar için bir esin kaynağı oluyor ve bu modelin yayılması için yoğun çaba harcıyor.

Otistikler Derneği

Psikolog Nevin Eracar, toplum tarafından dışlanan zihinsel engelli çocukları yeni bir entegrasyon yöntemiyle eğiten ilk kişi oldu. Farklı doğan ve farklı hareket eden insanlarla bir arada yaşamının yollarını topluma gösteren bu yaklaşımı uygulayarak sistematik bir değişim yarattı. "Farklılıklar ile birlikte yaşamayı öğrenmek" olgusunu ilk önce otistik çocuklar ile yaptığı çalışmalarda hayata geçirdi. Spor ve sanat ile tedavinin yanı sıra, farklı olanların topluma uyumunu sağlayarak birlikte yaşamayı öğretmeyi hedefliyor.

İlk Adım Kadın Kooperatifi

Ekonomik nedenlerle 1998’de ailesiyle birlikte Kahramanmaraş’tan İstanbul’a göç eden Senem Gül, İstanbul Nurtepe ‘de yaşayan kadınlarla birlikte kurduğu İlk Adım Kadın Kooperatifi ile yaşadığı bölgenin sorunlarına çözüm arıyor. Farklı etnik kökenlerden ve siyasi fikirlerden gelen 19 kadından oluşan bir grupla başlattığı çalışmalar, bugün 800’den fazla kadına ulaşıyor. Kendi sorunlarından yola çıkarak başlattığı çözüm arayışını tüm mahallenin kadınlarını da bu sürece demokratik bir biçimde dahil ederek sürdüren Senem, çocuklara okul öncesi eğitimin de sağlandığı, güvenli bir merkezin kurulmasına öncülük etti. Burada kadınların vatandaşlık haklarının bilincine varmalarını sağlayan eğitimler almalarına yardımcı oldu. Yeni bir kadın liderliği formu oluşturan Senem, yoksul ve şiddet ortamının yoğun olduğu bir mahallede, mahalle sakinlerini de örgütleyerek yoksullukla mücadele ediyor. Kadınlar için kolektif iş imkanları yaratıyor. Bu faaliyetlerden sağlanan gelirlerin önemli bir bölümü, kadın ve çocuk eğitimleri için harcanıyor.

İnsan Yerleşimleri Derneği

Korhan Gümüş, yerel yönetimlerde tüm tarafların karar süreçlerine dahil olduğu katılımcı bir modelin yaratılması konusu ile ilgileniyor. Gümüş, bu ana amacın bir alt kolu olarak büyük deprem riski altındaki İstanbul'da önlemler alınması için yerel halkı, yerel yönetimleri ve konunun uzmanlarını bir araya getiren risk azaltma atölyeleri düzenlemiş ve yerel eylem planlarının hazırlanması konusunda bir model ortaya koymuştur. Bu şekilde meselenin muhatabı kişiler deprem risklerini azaltmak için üzerlerine düşen sorumlulukların farkına varıyor ve sorumlulukları yerine getirmek için gerekli desteği alabiliyor. Aynı şekilde kentsel alanda başarılı yönetim pratikleri oluşturulması için İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti, UNESCO Dünya Kültür Mirası gibi konularda yerel ve uluslararası ortaklık platformlarının oluşturulması için çalışıyor.

Uçan Süpürge

1975'ten bu yana kadın hareketinin içerisinde yer alan, Halime Güner Kadından Sorumlu Devlet Bakanları'na danışmanlık yaptı. 1996 yılında Uçan Süpürge'yi kuran Güner, 2002 yılında Yerel Kadın Muhabirler Ağı projesini hayata geçirdi. Türkiye genelinde tek tek illerden başlayarak kadın gündeminin 'görünür' kılınmasına, kadın muhabirler yetiştirerek toplumsal cinsiyete duyarlı haberlerin üretilmesine büyük katkı sağladı. Bu alternatif kadın haber ağının genişlemesi ve kadın muhabirlerin yeni haber kaynaklarıyla buluşturulması amacıyla 2003 yılında hayata geçirdiği "Köprüler Kuruyoruz" adlı bir başka projeye 81 ilin tamamında kadın toplantıları düzenledi. Binlerce kadınla bir araya geldiği bu toplantılarda kadınların talepleri, beklentileri ve önceliklerinin ülke gündemine taşınmasını sağladı; ekibiyle birlikte, kadın yaşantıları ve sorunlarına dair farkındalık yarattı. Halime Güner, Türkiye genelinde kadın kuruluşları ve grupları ile kamu kurumları ve diğer sivil toplum kuruluşları arasında iletişimin ve diyalogun güçlendirilmesine yönelik çalışmalarını sürdürüyor.

Doğu Anadolu Tarımsal Üreticiler ve Besiciler Birliği

Emekli bir edebiyat öğretmeni olan Nazmi Ilıcalı, tarımın sorunlarının çözülmesi için mutlaka örgütlenmek gerektiğine inandığı için üç yıl önce Erzurum'da Daphan Ovası Sözleşmeli Organik Tarım Projesi'ni başlattı. Kısa bir sürede, Doğu Anadolu Bölgesi'nin gelişmesinde önemli rol oynayan Doğu Anadolu Tarımsal Üreticiler ve Besiciler Birliği'ni (DATÜB) kurdu ve Genel Başkanı oldu. Bu birlik aracılığıyla, 3 yılda 12 ilden 3 bin çiftçiyi tek çatı altında topladı. İstanbul

Büyükşehir Belediyesi'nin 2005'te hazırladığı İstanbul'a Göçü Önleme Projesi çerçevesinde imzalanan bir protokolle bölgede üretilen organik buğdayları İstanbul Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı Halk Ekmek Fabrikası'na satan birlik, yılda 10 bin ton organik buğday üretimi yapılmasını sağladı.

Ekolojik Tarım

Almanya'da ekolojik tarım eğitimi alan Yasemin Ute Kılıç son 10 yıldır Eğirdir ilçesinin küçük bir köyünde, hem yörenin elmasını hem de içme suyu kalitesine sahip gölünü ekolojik tarıma kazandırdı. Yasemin burada örnek bir bahçe kurarak ve bölgedeki çiftçilere örnek çalışmalar yaparak işe başladı. Başta elma olmak üzere yeni, hastalıklara dayanıklı meyve çeşitlerini tanıtıp, ekolojik fidanları, gübre ve ilaçları temin ederek, danışmanlık ve pazarlama yoluyla ekolojik meyveciliği Eğirdir bölgesinden başlayarak bütün ülkede yaygınlaştırmaya çalışıyor. Amacı, kırsal kalkınma, çevre dostu tarım ile sürdürülebilirlik sağlamak, sağlıklı gıda sunmak.

Umut Çocukları Derneği

Yusuf Kulca'nın yaklaşık yirmi yıl önce başlattığı sokak çocuklarıyla ilgili öncü çalışmaları sonucunda, bugün çocukların kalabilecekleri bir yer, yiyebilecekleri yemek ve -eğer aileleri varsa- onlara dönebilmeleri için danışmanlık hizmeti alma imkanları, iş olanakları var. Sokak çocukları ile ilgili çalışmaları özellikle son yıllarda tüm Türkiye genelinde örnek alınan Yusuf Kulca, artık hem kamu hem de sivil kuruluşlara danışmanlık yaparak yeni çalışma alternatiflerinin oluşmasında aktif rol oynuyor.

Açık Radyo (94.9)

Uluslararası ilişkiler ve uluslararası insan hakları hukuku konularında akademik çalışmaları bulunan Dr. Ömer Madra, akademik hayatın dışında da yazıları, sözleri ve aksiyonları ile demokraside sivil katılımın geliştirilmesi için uzun süredir çaba harcıyor. Madra, 1995'te bu hedefte yürümesine yardımcı olabilecek bir projenin kurucuları arasında yer aldı. Sayıları yüze yaklaşan arkadaşı ile birlikte Türkiye'de ilk kez bağımsız, dinleyici destekli bir radyonun kuruluşunda öncü rol oynadı. 11 yılı aşkın yayın hayatında 750'yi aşkın sayıda insanın gönüllü olarak hemen her konuda program yaptığı Açık Radyo'nun amacı, "kâinatın tüm seslerine, renklerine, ve titreşimlerine açık" olmak şeklinde özetleniyor.

Akut

Profesyonel bir dağcı olarak doğa koşullarında ve doğal afetlerde arama ve kurtarma çalışmalarına ilgi duyan Nasuh Mahruki, lke içinde ve dışında gerçekleşen doğal afetlere karşı liderliğini yaptığı, Türkiye'nin 10 farklı bölgesinde konuşlanmış gönüllü ekipleriyle çok önemli bir boşluğu dolduruyor. Kriz ncesi süreçlerde; risk yönetimi temalı eğitim ve hazırlık çalışmaları ve tatbikatlarla her seviyede bilgi paylaşımı gerçekleştirilirken, kriz dönemlerinde de etkin, hızlı ve doğru müdahalelerle insanların yaşamlarını kurtarma görevi yerine getiriliyor.10 yılı geçen bu çabalarla, sivil örgütlenmelerin hemen her konuda disiplinli ve etkin olabileceği gerçeğini kanıtlayarak ülkede sivil girişime bakışı pozitif anlamda değiştirdi.

www.alisbagis.com.tr

Türkiye'de yurttaş sektörünün gelişimine oldukça yenilikçi bir zmlle katkıda bulunan Arzum Meleksoy, www.alisbagis.com.tr sitesiyle toplumsal projeler hakkında kamuoyunu bilgilendiriyor ve ticari kuruluşlarla yurttaşlar arasında köprü kurarak bu toplumsal projelere finansal kaynak yaratıyor. Toplumsal projelerin finansmanı sorununa oldukça yaratıcı bir yöntemle, teknolojiyi kullanarak yaklaşan Arzum, bu platform aracılığıyla bugüne dek bir çok projenin gerçekleşmesine destek oldu. www.alisbagis.com.tr aracılığıyla, Internet kullanıcıları, hiç para harcamadan sadece sanal alıveriş sitelerine bu site üzerinden bağlantı kurarak veya elektronik tebrik kartı gönderirken aynı sitede yer alan ilgili adreslere tıklayarak, Türkiye'nin önde gelen yurttaş sektörü kuruluşlarınca gerçekleştirilen proje ve çalışmalara maddi destek verebiliyor

Doğa Gzcleri Derneği

Mustafa Sarı, dünyanın en büyük soda gölü olan Van Gölü'nün tuzlu-sodallı sularında yaşamaya alışmış inci kefalının korunarak kullanılması yönünde çaba harcıyor. Bir taraftan balığın korunması için yasal değişikliklerin yapılması sağlanırken, bir taraftan balığın üreme g esnasında avcılık yapan köylüler yeni geliştirilen bir katılımcılık yöntemi ile ikna ediliyor. Yerel halkın sosyal, kültürel ve ekonomik yapısıyla uyumlu alternatif geçim kaynakları geliştirilerek, bunlar köylerde tanıtılıyor. Sürdürülebilir balıklık yönetimi için balıklar, çiftçiler, sivil toplum kuruluşları, yerel yönetimler, korumayı sağlayan güvenlik birimleri bu çalışmalara etkin olarak katılıyor. Mustafa Sarı önderliğinde yürütülen bu sosyal girişimcilik sonucunda, inci kefalının nesli tükenme tehdidinden kurtuldu, balık köylerinin neredeyse tamamı koruma çalışmalarına katkı sağlar hale geldi. Balıktan

sağlanan gelir 3.5 milyon USD'dan 8 milyon USD'a yükseldi. Balıkçı köylerinde kızların okullaşma oranı arttı, bebek ölüm oranları düştü. Tarım ve Köyişleri Bakanlığı, yürütülen tüm çalışmaları kurumsal olarak sahiplenerek sürdürüyor. Kısaca Van Gölü çevresinde merkezinde inci kefalının yer aldığı küçük bir kırsal kalkınma modeli ortaya çıktı.

Alternatif Yaşam Derneği

Ercan TUTAL, Almanya Tübingen Üniversitesinde “İtalyan ve İngiliz Dili Edebiyatı” okuduktan sonra Türkiye’ye geri dönerek “engellilik” sorununda toplumsal dönüşüm ve değişiklikler yapmak için çalışmaya başladı. Engellilerin sosyal yaşama tam ve eşit katılımını olanaklı kılan, uygunluk ve ulaşılabilirlik standartlarında öncü ve önder bir kuruluş olan Alternative Camp’ı kurdu. 2002 yılındaki kuruluşundan beri sosyal dezavantajlı gruplara ve bireylere tamamen gönüllülük temelli hizmetler sunan Alternative Camp’ın gönüllüleri ve katılımcıları Türkiye’den olduğu kadar dünyanın birçok ülkesinden geliyor. Tatal daha sonra sosyal yaşamın dışında tutulanlara “engelsiz toplumsal yaşam” sunabilmek için alternatif ve yenilikçi projeler üretip uygulayan Alternatif Yaşam Derneği’ni de (AYDER) kurdu.

Özel Sektör Gönüllüleri Derneği

Zeynep Uluer, özel sektörde çalışan, iyi eğitim görmüş, donanımlı çalışanların sosyal sorumluluk olarak kendi ülkeleri için gönüllü olarak görev almalarının gerekli olduğunu düşünüp, ilk etapta kendisi olmak üzere Citibank’ta çalışmalara başladı. Daha sonra çevresini işe katarak daha yaygın çalışmalar yaptı. Uluer, şirket gönüllülüğünü geliştirerek sivil toplumu desteklemek için iş dünyası ve sivil örgütlenmelerin bir arada çalışabileceği bir zemin oluşturuyor.

Pozitif Yaşam Derneği

Öğrencilik yıllarından bu yana her türlü ayrımcılığa karşı mücadele eden Nejat Ünlü, HIV ile yaşayan kişiler arasında bir iletişim ağı kurarak tedavilerini kolaylaştırmaya çalışıyor. HIV hakkında bilincin arttırılması, HIV’le yaşayanlara yönelik ayrımcılığın sona erdirilmesini amaçlayan Nejat, devletin sağlık politikaları ve uygulamalarında iyileşmelerin sağlanmasına yönelik savunuculuk faaliyetleri gerçekleştiriyor. Kurulmasına öncülük ettiği Pozitif Yaşam Derneği aracılığıyla, HIV’le yaşayanlar kadar onların ailelerini ve konuyla ilgili gönüllü sağlık görevlilerini de araya getirerek birbirlerine destek olmalarını ve dayanışmalarını sağlıyor. Dernek

çatısı altında kurduğu ve Türkiye'nin ilk ve kapsamlı destek merkezi olan Pozitif Yaşam Destek Merkezi, HIV'le yaşayanlara tıbbi, psikolojik, hukuki ve beslenmeyle ilgili danışmanlık hizmetleri sunuyor. Nejat, HIV ile yaşayanların ve yakınlarının fiziksel, ruhsal ve sosyal açıdan güçlenmelerini sağlamanın yanı sıra yaşadıkları hak mahrumiyetlerinde de savunuculuk görevini üstleniyor.

İpek Yolu Kadın Kooperatifi

19 yaşından bu yana, yaşadığı kentin sorunlarıyla mücadele eden Berna Yağcı, dar gelirli mahallelerde kurduğu toplum merkezleriyle kadınların kendi sorunlarına sahip çıkmalarına öncülük ediyor. Genç yaşına rağmen yaşlıları gibi büyük şehirlere göç etmek yerine Mardin'in ataerkil ve kapalı toplumsal yapısıyla mücadele eden ve yaşadığı bölgedeki kadınların kendi geleceklerinde söz sahibi olmalarına destek olan Berna, aynı zamanda da farklı etnik ve dini kökenlerden gelen Türk, Arap, Kürt ve Süryani kadınları bir araya getiriyor. Mardin'in iki mahallesinde kurduğu merkezlerde, çocuklara okul öncesi eğitim olanakları sağlıyor, gönüllüler sayesinde kadınların temel eğitim aldığı, mesleki bilgi ve beceri kazandıkları, böylelikle gelir getirici faaliyetlere yönelerek ekonomik bağımsızlıklarını kazandıkları bir ortam yaratıyor. Bunun yanı sıra 2003 yılında kurduğu İpek Yolu Kadın Kooperatifi çatısı altında 30 kadar kadını bir araya getirerek oluşturduğu bir atölyede sabun üretimi yapıyor. Gönüllü tasarım öğrencilerinin markalama ve pazarlama yönündeki katkılarıyla ulusal piyasaya açılmayı planlayan kooperatif, elde ettiği karın bir kısmını dar gelirli kadınlardan oluşan üyelerine dağıtırken, geri kalanını mahallelerdeki toplum merkezlerine aktarıyor.

1.2.8 Adıyaman'dan Sosyal Girişimcilik Örnekleri

Bu bölümde, Adıyaman Valiliği Proje Koordinasyon Merkezi'nin verdiği bilgilerden yararlanılmıştır. Ayrıca kamu kuruluşları, sivil toplum örgütleri ve belediye ziyaret edilmiş, elde edilen verilerle ilgili araştırma yapılmış ve bu bölüme aktarılmıştır.

Sosyal Destek Programı (SODES)

Sosyal Destek Programı (SODES), istihdam, sosyal bütünleşme, kültür, sanat ve spor alanlarında göç, yoksulluk ve işsizlik gibi sorunların ve değişen sosyal yapının ortaya çıkardığı ihtiyaçlara kısa sürede karşılık vermeyi hedefleyen insan odaklı bir programdır. SODES, 2008-2012 yılları arasında bölgesel kalkınma

projelerinin büyük ölçüde tamamlanması amacıyla hazırlanan GAP Eylem Planının Sosyal Gelişiminin Sağlanması bileşeni altında oluşturulmuş ve 2008 yılında GAP illerinde uygulamaya konulmuştur.

SODES'in en önemli amacı bölgenin beşeri sermayesini güçlendirmek ve toplumsal bütünleşme sürecine destek olmaktır. Valiliklerin koordinasyonunda yerel düzeyde hazırlanan ve uygulanan SODES projeleri, istihdam edilebilirliği artırmayı, toplumun dezavantajlı kesimlerinin ekonomik ve sosyal hayata daha fazla katılmalarını sağlamayı, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler yoluyla bölgedeki çocuk, genç ve kadınların kendilerini daha iyi ifade etmelerine katkı vermeyi hedeflemektedir.

SODES'in hedef kitlesi özellikle bölgede yoksulluk ve sosyal imkanlara erişimde sıkıntı yaşayan; çocuklar, gençler, kadınlar, işsizler, yoksullar, göç etmişler ve kentlerin gecekondü bölgelerinde yaşayan bireyler ve gruplardır. SODES kapsamındaki çalışmalar toplumsal hayata etkin şekilde katılmakta zorluklarla karşılaşan bu kesimler için yeni fırsatlar oluşturmakta ve bu kesimin kendine olan güvenini artırarak toplumsal yaşamın daha sağlıklı bir şekilde işlemesine yardımcı olmaktadır.

2008-2009-2010 yılında SODES kapsamında finanse edilen Adıyaman iline ait 281 projenin 36'sı İstihdam alanında, 165'i Kültür-Sanat-Spor alanında, 80'i Sosyal İçerme alanında uygulamaya geçirilmiştir. İstihdam projelerinde; 500 faydalanıcı mesleki eğitim programlarına katılmış ekonomik yaşama atılmaları için fırsat tanınmıştır. Mesleki eğitimlerden faydalanan toplam sayı 730'dur. Bu süreçte 200 yararlanıcı, çeşitli kamu kuruluşlarında istihdam edilmiştir. Projelerin yürütülmesi için 203 kişi istihdam edilmiştir. Kültür-Sanat-Spor alanındaki kültürel ve sportif eğitimler, sinema, tiyatro, festival, gezi vb. kültürel etkinliklerden oluşan projelerden 60.000'i aşkın çocuk ve genç faydalanmıştır. Projelerin yürütülmesi için 88 kişi istihdam edilmiştir. Sosyal İçerme projelerinin asıl hedef kitlesi sosyal ve ekonomik açıdan dezavantajlı kesimlerdir. Yararlanıcı sayısı 5682'dir. Projelerin yürütülmesi için 79 kişi istihdam edilmiştir. Projeleri yürüten kuruluşlar ve proje sayıları: Adıyaman Valiliği: 8, İlçe Kaymakamlıkları: 25, İl Müdürlükleri: 61, İlçe Müdürlükleri: 62, Adıyaman Üniversitesi: 1, Özel İdare-Birlikler: 15, Sivil Toplum Kuruluşları: 64 Belediyeler: 46.

2011-2012 yıllarında ise SODES kapsamında finanse edilen Adıyaman iline ait 126 projenin 1'i istihdam alanında, 60'ı Kültür-Sanat-Spor alanında, 65'i ise sosyal içerme alanındadır.

2008-2012 yılları arasında kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum örgütleri, üniversite ve belediye tarafından yürütülen toplam 407 projenin toplam bütçesi 33.331.317.00 TL'dir. 2013 yılında kabul gören ve halen yürütülmekte olan proje sayısı ise 59'dur. Tüm bu veriler SODES kapsamında GAP illeri arasında en fazla proje yürüten ilin Adıyaman olduğunu ortaya koymaktadır.

Avrupa Birliği Katılım Öncesi Mali Yardımı kapsamında yürütülen hibe programları'na Adıyaman ilinden kurumlar ve STK'lar sıkça proje başvurusu yapmaktadır. Bugüne değin 20 proje hibe desteği almıştır. Projelere sağlanan hibe desteği 1.842.943,49 Avro'dur.

Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM) Adıyaman

Adıyaman Çok Amaçlı Toplum Merkezi (ÇATOM), Gap idaresi tarafından kurulmuştur. Mülki idare, STK'lar ve yerel yönetim işbirliği ile çalışmalarını yürütmektedir. Dezavantajlı kadınların sosyal ve ekonomik koşullarının iyileştirilmesini hedeflemektedir. Sosyal ve kültürel bir çok aktivite yaparak, faydalanıcıların sosyalleşmesine olanak sağlamaktadır. Sosyal girişimciliği teşvik eden bir yapılanmaya sahiptir. Genç kız ve kadınlar gerek merkez bünyesinde ve evlerinde üretim yaparak gelir elde etme olanağı bulmakta; konfeksiyon, tekstil ve trikotaj atölyeleri, yatılı ilköğretim bölge okulları, kuaför, mağaza, ev (çocuk bakıcılığı) vb. alanlarda iş bulabilmektedirler. Girişimcilik potansiyeli taşıyan bireylere verilen girişimcilik eğitimi ve mikro finansman/kredi desteği ile katılımcı genç kız ve kadınlar kendi işlerini kurmaktadırlar. 9 ilde toplam 29 merkez bulunmaktadır. Adıyaman ÇATOM, bünyesinde dezavantajlı kadınlar geçimlerini sağlayabilmek için uğraş vermektedir. Bunun yanı sıra sosyal girişimcilik projeleri yapmaktadır. Mikro kredi, Damlalar adlı girişim bünyesinde 510 kadına mikro kredi verilmiş ve kendi işlerini kurmaları sağlanmıştır. Ayrıca aynı kapsamda moda evi açılmış 8 yararlanıcı iş sahibi olmuştur.

Girişimci Destekleme Merkezi (GAP-GİDEM) Adıyaman

1997 GAP Bölge Kalkınma İdaresi Başkanlığı (GAP BKİ) ile Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (BMKP) tarafından başlatılan GİDEM Projesi kapsamında kadın girişimciliğini geliştirilmesi amaçlanmıştır. Bölgede kadın

girişimciliğinin geliştirilmesi amacıyla gerek kamu gerekse sivil toplum kuruluşları ile yakın ilişki içinde çalışılmaktadır. Bu kapsamda girişimcilik eğitim programları düzenlenmiş ve bazı projeler hayata geçirilmiştir. Bu projeler kadınlar tarafından kurulan şirketlerce yürütülmektedir. Avrupa Birliği destekli olan 7. Kadın Girişimciliğini Geliştirme Projesi kapsamında Adıyaman bürosu tarafından Adıyamanlı girişimci ve girişimci aday kadınlarla, kadın girişimci ve adaylarına daha gelişmiş piyasadaki benzer sektördeki kadın girişimci örneklerini, farklı işyerlerini, hammadde tedarikçilerini yerinde görmeleri sağlanmıştır. Yiyecek, takı (tahta-plastik), dikiş atölyesi, gıda üretimi, hediyelik eşya, butik, gıda pazarlama sektörlerinde çeşitli girişimler Küçük ve Orta Sanayi Geliştirme İdaresi (KOSGEB) aracılığıyla desteklenmiştir. Merkez desteğiyle Fırsat Pencereleri konu başlığı altında kurulan Adıyaman Tekstil Eğitim Merkezi (ATEM) halk eğitime devredilmiş böylece sürdürülebilirliği sağlanmıştır.

Bilgi - Kültür Evleri ve Okuma Salonları

Belediye öncülüğünde farklı sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapılarak açılan bu müesseselerden, çocuklar ve gençler yararlanabilmektedir. Tüm hizmetlerin ücretsiz sunulduğu bilgi evlerinde, çocukların ve gençlerin sosyalleşmesini hedefleyen başta ebru olmak üzere çeşitli el sanatları, müzik olarak ney, keman, sporda ise masa tenisi, satranç, atletizm, futbol, voleybol, basketbol, okçuluk gibi dallarda kulüpler oluşturulmakta, lisanslı sporcu olabilmeleri teşvik edilmektedir. İhtiyaç sahibi öğrencilerin eğitimine destek amacıyla faaliyet gösteren okuma salonlarında ise öğrencilere ücretsiz sınava hazırlık kursları tertiplenmektedir. Uygun koşullarda ders çalışma şansı tanınmaktadır.

Adıyaman Kadın Spor Eğitim Merkezleri (AKSEM)

İki farklı mahallede hizmet veren AKSEM'lerde; Aerobik, Pilates, Fitness, Step, branşlarında uzman bayan antrenörler nezaretinde eğitimler veriliyor. AKSEM'lerde kadınlara özel koşu bandı, stepper, yatay ve dikey bisiklet, masaj, pilates band, dumbell set gibi spor aletinin yanı sıra, pilates salonu, sauna, buhar odası, duşlar yer alıyor. Pozitif ayrımcılığın bir örneği olan Aksem'lerden yararlanan kadınlardan herhangi bir ücret talep edilmiyor.

Toplumsal Gelişim Merkezi (TOGEM)

Tespit edilen ihtiyaç sahiplerini belli bir kayıt sistemi içine dahil eden bu kuruluş, mağdur ailelere gıda, giyim, ev eşyası, kırtasiye, çeyiz gibi yardımlar

yapmaktadır. TOGEM bünyesinde bulunan çamaşırhanede kayıtlı yaşlıların kıyafetleri yıkanıp evlerine teslim edilmektedir. Merkez bünyesinde kurulan tekstil atölyesinde kadınlara istihdam şansı tanınmaktadır. Mobilya atölyesi hayır severlerin verdikleri eski mobilyaları tekrar değerlendirilerek yenilemekte ve ihtiyaç sahiplerine ulaştırmaktadır.

1.3 Sosyal Sermaye ve Sosyal Girişimcilik İlişkisi

Gelişmiş ülkelerde sivil oluşumlara, sivil inisiyatiflere, kuralları önceden belirlenmiş biçimde ve yasal çerçevede sorumluluk verilmektedir. Sosyal sermaye düzeyi ve kalitesi gelişmişliğin göstergesidir. Devlet mekanizmalarının eksiklerini kapatan, devlet ve toplum arasındaki işbirliğini teşvik eden bir model olarak sosyal girişimler önem arz eder. Kişiler, kurumlar arası diyalog ve ilişkiler, paydaşlık ve ortaklıklar sosyal sermayeyi oluşturmakta, örgütlenmeyi beraberinde getirmekte ve böylece sosyal girişimciliği doğrudan etkilemektedir.

Toplumsal sorunlar artarak varlığını sürdürmektedir. Bu sorunların çözümü için ulus aşırı, ulusal ve yerel bazlı kuruluşlar çabalarını her geçen gün artırmaktadır. Sosyal girişimcilerin etkin çalışabilmesi kuşkusuz içinde bulunulan toplumun sosyal yapısıyla yakından ilişkilidir. Her alanda olduğu gibi toplumsal sorunların çözümünde de yenilikçilik, yenilikleri takip etmek önem arz etmektedir. Bu yenilikçi yaklaşım sosyal girişimcilik unsurunu ön plana çıkarmıştır. Artık sosyal sorunlara da girişimci bir ruhla ve bakış açısıyla yaklaşılmaktadır.

Wolk, (2008)'e göre; Sosyal girişimcilik iş prensipleriyle toplumsal konularda çalışma tutkusunu birleştirir ve içinde üç temel özelliği barındırır. Bunlar: “Sosyal yenilik”, “sorumluluk” ve “sürdürülebilirlik”tir (Akt. Görün, Kara 2010: 148).

Sosyal sermaye insanlar arası iletişim veya örgütler arası iletişim kurarak girişimler üretir. Değerler oluşturur ve bu değerleri kişiler arası yaygınlaştırır. Sosyal sermaye, örgüt ya da kurum bünyesinde bireylerin ortak yönelimleri ve paylaşılan güven duygusu aracılığıyla gerçekleştirilen sosyal ilişkilerin karakterini yansıtan bir kaynak vazifesi görür. Etkin sosyal sermaye, bireyler arasında bir değer oluşturur. Kişiler arası işbirliklerini ve iletişimi kolaylaştırır. Kişilerin bireysel yapıcı özellikler edinmelerini sağlar. Bireylerin sosyal yönden güdülenmesi halinde, bu birliktelik, iletişim ve gelişim, sosyal girişimcilik temelli örgütlenmeleri besler. Kişiler ve kurumlar arası güven duygusu, kar amacı gütmeyen kuruluşlar bünyesinde gönüllü

çalışma arzusu, topluma faydalı olabilecek eylem ve girişimlere zemin hazırlamaktadır. Kişi kurum ve kuruluşların güçlü ilişkileri ve iletişimleri sosyal değer oluşturma noktasında sosyal bir girişimciliğe vesile olabileceğinden, sermaye ve girişimcilik kavramlarının bir arada anılması mümkündür. Ülkemizde, sosyal girişimcilik faaliyetlerinin büyük bir bölümü sivil toplum örgütleri aracılığıyla yürütülmektedir.

STK'lar günümüzde yaşanan demokratikleşme, sivilleşme ve yerleşme süreciyle birlikte ülkelerin sosyo-ekonomik yapısında gittikçe daha fazla yer almaktadırlar (Demiral 2007: 1).

Geleneksel hayat tarzından modern hayat tarzına yöneliş, toplumdaki mesleki, kurumsal ve davranışsal değişiklikler, talep ve beklentilerdeki sürekli artış, ekonomik, siyasal ve sosyal yapıyı etkilemektedir.. Bu anlamda sosyal sermayenin bir unsuru olan birey, bu değişim sürecinde sosyal güdülerle güdülenip, ortak değerler etrafında birleşebildiğinde örgütlenebilmektedir. Zira günümüzde eğitim, sağlık, demokrasi, insan hakları, ekonomik kalkınma, işsizlik, turizm, yoksulluk, barış gibi hayatın her alanındaki sorunlara çözüm bulmak amacıyla Sivil toplum kuruluşları hissedilir biçimde artış göstermekte, nüfuz arttırmaktadır. Ancak bu artış Türkiye gibi sosyal sorunları ve dezavantajları fazla olan bir ülke için kesinlikle yeterli değildir.

Gelişmiş dünya ülkelerindeki örneklere bakıldığında, devletin bazı alanlarda hizmet üretmekten kendini alıkoyduğu ve bu alanlarda sivil toplum eliyle hizmet üretilmesini teşvik ettiği fark edilmektedir. Sivil toplum çalışmalarının yoğunlaştığı alanlar eğitim, çevre, sağlık, haklar Özellikle 'haklar'ın aranmasına yönelik oluşan 'sivil savunuculuk' çalışmalarının, ülke içinde olduğu kadar ülkeler arasında da sürdürülebilir toplumsal barışın sağlanabilmesi için dünyada aşağıdaki konularda yoğunlaştığı gözlemlenmektedir: İnsan hakları, Kadın hakları, Cinsiyet eşitliği, Çocuk hakları, Tüketici hakları, Sağlık ve beslenme Temiz ve sağlıklı çevrede yaşama, doğayı koruma, Yoksullukla savaş, Bireyin yeteneğini geliştirme, Herkes için eğitim hakkı vb..

Toplumsal sermaye, sosyal girişimciliğin ekonomik sermayenin ötesinde yarattığı en önemli değerdir. Toplumsal sermayeyi inşa edebilmiş en önemli ekonomiler arasında Almanya ve Japonya ekonomileri gösterilmektedir. Bu iki ülkenin ekonomik başarısının arkasında sürdürebildikleri uzun süreli ilişkiler ve

işbirliği ahlakının önemli rolü olduğu belirtilmekte, bu özgün kazanımların da endüstriyel kalkınma ve inovasyonda önemli girdiler olduğu kabul edilmektedir. Dünya Bankası da çalışmalarında toplumsal sermayenin fakirlik düzeyinin düşürülmesinde ve sürdürülebilir insani gelişmede öneminin altını çizmektedir. (Ulusal İnovasyon Girişimi, 2008: 39).

Her sivil toplum kuruluşu, sosyal girişimcilik alanında etkili değildir. Yani her STK, bir sosyal girişimdir diyemeyiz. Son zamanlarda doğrudan sosyal girişim oluşturma hedefiyle kurulan STK sayısındaki artış dikkat çekicidir. Sosyal sermaye sayesinde oluşturulan bu örgütler toplumdaki aksaklıkları gidermek için örgütlenmeye giden, toplumsal sorunlara çare üreten kuruluşlardır. Sosyal girişimcilik, sürekli olarak bir devinim içerisinde olup, gelişmeyi, büyümeyi, topluma ayak uydurabilmeyi ve bu ölçüde hareket etmeyi ilke edinmiş kuruluşların ana uğraşı konumuna gelmiştir.

Sosyal sermaye güven, normları ve sosyal örgütlenmelerden oluşan bir ekonomik potansiyelden oluşmuştur. Bu bakımdan sivil toplum örgütü, devlet ve piyasalar arasında oynanan rollerin önemli bir tamamlayıcısı olarak, başarılı ekonomik kalkınmanın gerekli bir unsuru olarak ele alınmaktadır (Çekiç, 2009: 35'den akt. Kangal 2013).

Sivil toplum, sosyal sermayeye doğrudan katkıda bulunurken, sosyal sermaye de (sivil toplumdan doğan sosyal ağlar ve kültürel normlar aracılığıyla) siyasal katılımı ve iyi yönetimi kolaylaştırmaktadır. Sivil toplum ve sivil normlar vatandaşlar arasında iletişimi ve seçimlere katılım oranını artırmakta, iyi yönetim de bireyler arasındaki ilişkileri güçlendirmekte dolayısıyla sivil topluma katılımı desteklemektedir (Aslan, 2012).

Sivil toplum çatılı sosyal girişimler, toplumun önemli sosyal ve ekonomik sorunları karşısında önlemler almakta, üyelerinin yeteneklerini arttırmaya yönelik önemli politikalar geliştirmektedir. Genel görüş, sosyal sermaye potansiyelinin, sivil toplum anlayışının geliştiği ülkelerde çok daha güçlü olduğu yönündedir. Sosyal sermaye, bir toplumdaki insanlar arasında kesişim ve sosyal ilişkinin özüdür.

Misalen; girişimciler müşterilerinin isteklerini, hükümetin düzenlemelerini ve lobi gruplarının fikirlerini veya sosyal hareketleri göz önüne almadan ürün ve hizmetlerini geliştiremezler. Benzer bir şekilde, hükümetlerde yurttaşlarının ilgili ihtiyaçları ve toplumdaki farklı paydaşların menfaatleri hakkında bilgi sahibi

olmaksızın kanunları, kuralları ve düzenlemeleri formüle edemezler – girişimciler ve sivil toplum kuruluşları birbirlerine benzerler. Sonuç olarak Sivil Toplum Kuruluşları tabanlarının yetkili sesleri, mevcut kanun ve düzenlemelerin derinlemesine bilgisi, karşıt paydaşların menfaatleri ve faydalanıcıları veya tabanları üzerinde pozitif veya negatif çıkarımların kanıtı veya delili olmadan, sadece isteyerek veya haklarını talep ederek değişiklik yapamazlar. Kısaca, eğer sürdürülebilir ve yetkili bir değişimi sağlamlaştırmak istiyorsak birbirimizle bağlantı içinde olmamız gerekir (TACSO Roebeling, Vries 2011). Birbirimizle bağlantı içinde olmak sosyal sermaye üretmektir. Bağlantıda olmak, gelişim ve değişim için gereklidir. Bu güçlü bağlantıların devamlılığının yeni sosyal girişimlere vesile olması beklenen bir sonuçtur.

Son yıllarda artış gösteren sosyal girişimcilik uygulamalarının başarıyla idamesi için, kişilerin mensubu oldukları gruplar içerisinde çalışma grupları kurmaları, komisyonlar oluşturmaları, komiteler kurmaları gerekliliktir. Değişik ortak ve paydaşlar bulmak, onlarla bilgi alışverişinde bulunmak, nitelikli sosyal sermaye üretimini sağlar. Nitelikli sosyal sermaye, özellikle sosyal dışlanmaya maruz kalan kişilerin dahil edilmesi ve topluma kazandırılmasına katkı sunan sosyal girişimlere de nitelik kazandıracaktır.

Bir sosyal girişimci başlangıçta sahip olduğu sosyal sermayeyi kullanarak fiziki sermayeye ulaşabilir, ama iyi bir proje ve fiziki sermaye her şeye yetmez. Bunların yanında sosyal girişimcinin finansal sermayeye de ihtiyacı vardır. Finansal sermayeye de sosyal sermaye ile geliştirilen ağlar sayesinde sahip olacaktır. Bütün bu elde edilen sermayelerle geliştirilen projenin sürdürülebilir olması için sosyal girişimcinin doğru insanlarla çalışması gerekmektedir. Bu da insan sermayesidir. Beşinci aşamada artık örgüt sermayesi geliştirilir. Şayet sosyal girişimci yatırımlarında başarılı olduysa altıncı aşamada getirilerini toplamaya başlayacaktır. Bundan sonra zaten yüksek düzeyde güven ve işbirliği ilişkisi içerisinde daha fazla sosyal sermaye ortaya çıkacaktır (Besler, 2010:100,101).

Sosyal Girişimler, etkin ve kaliteli sosyal hizmetler sağlayarak kamunun üzerinden yük alır. İstihdam imkanları yaratır. Birer piyasa aktörü olarak ekonomik büyümeye katkıda bulunur. Dezavantajlı grupların istihdamını sağlayarak topluma entegre olmalarına yardımcı olur. Bireylerin bir araya gelmesini sağlayarak sosyal sermaye düzeyini yükseltir. Sivil toplum kuruluşları için sürdürülebilir mali kaynak

yaratarak sivil toplumu ve dolayısıyla katılımcı demokrasiyi güçlendirir. Ülkelerin kalkınmasına katkıda bulunarak olumlu sosyal değişimi tetikler (British Council, Tusev 2012: 4).

Sivil toplumun güçlenebilmesi, sosyal sermayenin güçlenebilmesi, alanında toplumun sosyal sorunlarına çözüm arayan sosyal girişimcilerin çoğalmasıyla mümkün olabilir (Betil: 2010: 24). Toplum için kaygı duyan, sorunların çözümünde kendini sorumlu hisseden, bu konudaki motivasyonunu dışsal unsurlardan ziyade içten getirdikleri bir çalışma azminden alan sosyal girişimcilerin, bir araya gelmesiyle nitelikli bir sosyal sermaye oluşacak, nitelikli sosyal sermaye sivil toplum çalışmalarına kalite olarak yansiyacaktır.

1.3.1 Sosyal Sorunların Çözümünde Sivil Toplumun Rolü

Modern toplumsal yaşamın vazgeçilmezi olan STK'lar, günümüz toplumlarında kamusal otoritenin eksik kaldığı eğitim, sağlık, sosyal hizmetler, çevre, kırsal kalkınma, kentsel dönüşüm gibi değişik alanlarda önemli işlevler üstlenmektedirler. Bununla birlikte dünyada yaşlıların bakımı, kimsesiz çocukların korunması, özürülülerin eğitimi gibi sosyal hizmet alanlarında öncülük STK'lara aittir (Demiral, 2007: 9).

Ülkelerdeki yoksulluk düzeyi, sosyal girişimin önemini artırmıştır. Kamu, özel sektör ve üçüncü sektör kuruluşları çeşitli sosyal girişimlere yönelmiştir. Toplumsal yönelim, sosyal sorunlara çözüm bulma yönündedir. Bu amaçla bireyler bir araya gelerek sosyal sermaye üretmekte, üretilen sosyal sermaye bireylerin örgütlenmesini sağlamakta ve sonuç olarak çözüm arayışında olan sivil toplum örgütleri kurulmaktadır. Bu kuruluşlar, toplumun ekonomik ve sosyal sıkıntılarını gidermek amacıyla çeşitli çözüm yolları üretmektedirler. Çözüm odaklı eylemlerin ortak yanı, sürdürülebilir, kopyalanabilir nitelikteki, kalkınmayı ve refah düzeyini olumlu etkileyen sosyal girişimler olmalarıdır. Sosyal girişimler kuruluş ve yaygınlaşma yönünden hızlı yol alabilmektedirler ancak aynı başarıyı sürdürülebilirlik konusunda göstermekte zorluk yaşamaktadırlar.

İnsanlık tarihi yüz yıllardır sosyal girişimcilik örneklerine tanıklık etmiştir. Toplumsal fayda ya da sosyal fayda amaçlı yüz binlerce organizasyon kurmuşlar ve faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Teorik olarak "sosyal girişimcilik" olarak ifade edilememiş olsa da aslında bu faaliyetler veya organizasyonlar birer sosyal

girişimcilik örneğidir. Nasıl ki insanların ekonomik ihtiyaçlarını karşılamak üzere çeşitli kâr amaçlı işletmeler kuruluyorsa, sosyal ve psikolojik ihtiyaçlarını karşılamak için de sosyal organizasyonlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sosyal ve psikolojik ihtiyaçlar elbette kâr amacı güden işletmeler tarafından da karşılanabilir. Ancak, bazı insanlar sırf sosyal fayda temin etmek için kâr amacı gütmeyen çeşitli organizasyonlar oluşturmaktadır (Özdevecioğlu ve Cingöz, 2009:84).

Ülkemizde ve bir çok ölkede toplumsal sorunlarla ilgilenenler, sosyal girişimcilik sorumluluğunu üstlenenler genellikle sivil toplum kuruluşlarıdır. Küçük çaplı ya da büyük çaplı bir çok sosyal girişim, faaliyetine sivil toplum örgütü olarak başlamışlardır. Dernekler idaresinin verilerine göre Türkiye’de 100.000’i aşkın dernek vardır. Her derneğin kalıcı ve sürdürülebilir çözüm arayan sosyal girişimlerde bulunduğu söylenemez ama var olan sosyal girişimler yapılanma olarak bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle ülkemizde durum böyledir. Sivil toplum kuruluşu sayısına oranla üretilen sosyal girişimler kesinlikle yeterli değildir. Bu duruma neden olan hususlardan biri de düşük sosyal sermaye düzeyidir.

Dünya genelinde görünen odur ki sivil toplumun güçsüz olduğu, ya da vasıflı sosyal sermayenin oluşamadığı toplumlarda merkezi devletin yönetim etkisi artmakta, bu da zaman içinde yönetim aksaklıklarına, yolsuzluklara ve otokratik yönetimlerin gelişmesine/sürmesine yol açmaktadır (Betil, 2010: 23).

Türkiye’de sadece her on kişiden biri bir sivil toplum kuruluşuna üyedir, her 14 kişiden biri gönüllü işlerde çalışmaktadır ve her 13 kişiden biri bir Sivil toplum kuruluşlarına bağış yapmaktadır. Beş sivil toplum örgütünden birinin maaşlı bir çalışanı vardır ve maaşlı çalışanı olan sivil toplum örgütlerinin altısından beşi çalışanlarının kapasitesinin yeterli olmadığını düşünmektedir. Her üç sivil toplum örgütünden biri son üç aylık dönemde Türkiye’deki başka bir örgütle herhangi bir işbirliğine girmediğini belirtmektedir. Sivil toplum örgütleri arasında ağlar oluşturulduğunda bile sıklıkla rastlanan sorunun sürdürülebilirlik olduğu gözlemlenmektedir (Akfan ve diğ. 2007).

Toplum büyüdükçe, barındırdığı sorunlar da büyümektedir. Sorunların çözümünde devletin üstlendiği çözüm mercii pozisyonu bir çok kere yetersiz kalabilmekte, kalıcı çözüm olamayabilmektedir. Sivil toplum eliyle yapılan çözüm davranışları devlet mekanizmasının eylemlerinden daha samimi ve hızlıdır. Sosyal sermaye açısından oldukça zengin kabul edilen ölkelere bakıldığında sivil toplum

çalışmalarına katılım oranının gelişmekte olan ülkelere oranla çok daha yüksek olduğu, bir çok toplumsal sorunla sivil toplum kuruluşlarının yakından ilgilendiği, devletin desteği aracılığıyla da çözümler ürettikleri görülmektedir. Sosyal girişimciler toplumsal sorunların çözümünde öncü rol üstlenerek, devlet veya özel sektöre bırakmaksızın sorunun nereden kaynaklandığını bulur ve sistemi değiştirerek sorunu çözerler. Çözüm yollarını geniş kitlelerle paylaşan sosyal girişimciler, tüm toplumu yeni adımlar atması için ikna ederler (Çelik,2009:98'den Akt. Sarıkaya,2010:91).

Üçüncü sektör kuruluşu olarak yapılan sosyal girişimcilerin, üstlendikleri sorumluluk azımsanacak düzeyde değildir. Üstlendikleri sorumluluk, çözüm aradıkları sorunlar, daha fazla önemsenmelerine olanak sağlamaktadır. Hatta gelişmiş devletler kendi sorumluluklarının bir çoğunu, özel sektöre ve sivil topluma yükleme çabasıdadır.

Üçüncü sektör kuruluşlarının gerçekleştirdiği sosyal girişimcilik faaliyetleri devletin ve özel sektörün toplumsal anlamdaki boşluklarını doldurması açısından büyük önem taşımaktadır. Ayrıca söz konusu örgütler bu faaliyetleriyle toplumdaki ekonomik, ekolojik ve sosyal sürdürülebilirliğin başlıca aktörleri arasında yer almaktadır (Birch ve Whittam, 2008:439'dan Akt. Sarıkaya 2010).

Sivil toplum kuruluşları ya da Sivil toplum örgütleri, resmi kurumların dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle çalışan, üyelerini ve çalışanlarını gönüllülük usulüyle alan, kâr amacı gütmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile sağlayan kuruluşlardır. Sivil toplum örgütleri oda sendika, vakıf ve dernek adı altında faaliyet gösterir. Vakıf ve dernekler topluma yararlı bir hizmet geliştirmek için kurulmuş yasal topluluklardır ve herkese yardım etmek için kurulmuşlardır. Sivil toplum, örgütlü toplum demektir. Daha açık ifadeyle; toplumun bütün kesimlerinin, çeşitli branşlarda bir araya gelerek, organize bir şekilde teşkilatlanması demektir. Bir toplumun bütün unsurlarını tanımak için sivil toplulukları incelemek yeterlidir. Farklı kültür ve etnik unsurlar, dernekler, vakıflar, meslek kuruluşları, cemaatler, partiler toplum yapısının gerçeğini gösteren unsurlardır. Aynı zamanda sözlük anlamı: devletin denetimi altında olmayan, kararlarını bağımsız olarak vererek toplumsal etkinliklerde bulunan bireyler topluluğudur.

Sivil toplum, toplumda doğrudan doğruya devletin denetiminde olmayan bütün alanların bulunduğu yerdir. Sivil toplum olgusu, toplumun her tabakasında karşılıklı güven ve iletişimin güçlenmesi neticesinde olgunlaşır ve olgunlaşma ve gelişme sonucunda, ülkenin her türlü kaynağının yönetiminde herkes söz sahibidir (Betil, 2010:21).

Sivil toplumun işlevleri; Ömer Yıldırım'ın Açık öğretim felsefe kitabında şöyle sıralanmaktadır: Bireysel hak ve özgürlükleri devletin tek taraflı baskısından koruyarak güvence altına almak, Bireylerin ve toplumun istek ve kaygılarını dile getirmek, hak ve çıkarlarını korumak, Toplumda demokratik anlayışın, yönetimde demokratik ilkelerin yerleşmesine katkıda bulunmak, iktidar karşısında kamuoyu oluşturup baskı kurarak siyasi kararların alınmasında etkili olmak, İhtiyaç sahiplerine yardım, sağlık, eğitim gibi konularda gönüllü kamu hizmetinde bulunarak bu alanlarda devletin yükünü azaltmak.

Sivil toplum, sosyal sermaye ve demokrasiye iki açıdan önemli katkı yapar. Sivil toplum, bir yandan eğitim yoluyla sosyal sermayenin artırılması ve tabana yayılması açısından önemli bir rol üstlenirken diğer yandan sosyal sermayenin toplumsal yaşamda görünür olması için katılım araçları ve platformlar oluşturur (Aslan, 2012).

Ülkemizde yüz bini aşkın sivil toplum kuruluşu bulunmaktadır. Dezavantajlı kesimlerin sorunları başta olmak üzere, toplumun önemli sorunlarını sosyal girişimcilik aracılığıyla çözebilmek için gerekli bir takım yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi şarttır. Bunu sağlayacak doğru kanal ise farklı çalışma alanlarına sahip sivil toplum kuruluşlarının, kamu kuruluşlarının, meslek kuruluşlarının güçlü ağlar kurarak, nitelikli bir sosyal sermaye oluşturmasıdır. Ülkemizdeki sivil toplum, sosyal sorumluluk faaliyetlerini, sosyal girişimciliğe dönüştürebilecek kuvveti, sosyal sermaye kendi içinde barındırmaktadır. Bulgulardan da anlaşılacağı üzere sivil toplum alanında çalışmak, gönüllülük yapmak dışsal bir motivasyona, kişinin sahip olduğu iletişim yoğunluğuna bağlıdır. Bu alanda hizmet üreten kimseler, çoğunlukla içsel dürtülerle yola çıkmaktadır. Günümüz Türkiye'sinde çağa yaraşır girişimler, sosyal fayda oranı yüksek projeler üretmenin yolu zayıf olan sosyal sermaye kalitesini artırmaktır.

İKİNCİ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni ve örneklemini, veri toplama aracı, verilerin toplanması ve analizine ilişkin bilgiler sunulmaktadır.

2.1 Araştırmanın Modeli

Araştırma, tarama (survey) modelinde uygulanmıştır. Tarama yöntemi, geçmişte ve halen var olan bir durumun var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır (Karasar, 2005: 77).

Adıyaman'da kişiler ve kurumlar arası ilişkilerin, sosyal girişimcilik faaliyetlerini ve sivil toplum projelerini olumlu yönde etkilediği düşünülmektedir.

Çalışmada, Adıyaman'da etkin biçimde girişimler ve projeler üreten sosyal girişimci sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasitelerinin belirlenmesi için, nitel araştırma modelinin olgu bilim (fenomonolojik) deseni kullanılmıştır.

Nitel araştırma niteliksel verilerin kullanıldığı araştırma türüdür. Nitel araştırma “gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik bir sürecin izlendiği araştırma (Yıldırım ve Şimşek, 2011:39)” olarak tanımlanmaktadır.

Bu araştırmada kullanacağımız olgu bilim deseni “farkında olduğumuz fakat derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır” (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 72).

“Olgu bilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yaşayan ve bu olguyu dışı vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır (Yıldırım ve Şimşek, 2011: 74).

Olgu bilim çalışmaları nitel araştırmanın doğasına uygun kesin ve genellenebilir sonuçlar ortaya koymayabilir. Ancak bir olguyu daha iyi anlamamıza yardımcı olacak sonuçlar sağlayacak örnekler, açıklamalar ve yaşantılar ortaya koyabilir. Bu yönüyle hem bilimsel alan yazına hem de uygulamaya önemli katkılar sağlar (Yıldırım, 2011).

2.2 Verilerin Toplanması

Gerekli olan literatür incelenmesi yapılmıştır. Sosyal girişimcileri motive eden en önemli güdüler ve kişilere göre en önemli sosyal sorunlar sorgulanmıştır. Sosyal sermaye kapasitesinin proje ve girişimlere yansıma düzeyinin irdelendiği görüşme formları hazırlanmıştır. Görüşme yapılan kişiler, benzer tutum ve davranışlara sahiplerdir. İçinde buldukları çalışma ortamında sosyal sermaye üretiminin başlıca aktörleri oldukları söylenebilir. Sahip oldukları sosyal sermaye potansiyeli, hayata geçirdikleri girişimleri doğrudan ve dolaylı olarak etkilemektedir. Sosyal girişimcilerin karşılaştıkları sorunlar, zm aradıkları alanlar çeşitli benzerlikler taşımaktadır.

Araştırmada veriler yarı yapılandırılmış görüşmelerle toplanmıştır. Belirlenen araştırma sorularına yanıt bulmada kullanılacak en uygun veri toplama tekniğinin görüşme tekniği olduğuna karar verilmiştir. Çünkü görüşme tekniği bireylerin deneyimlerine, tutumlarına, görüşlerine, şikyetlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi elde etmede oldukça etkilidir (Briggs 1986; akt. Yıldırım ve şimşek 2011).

Araştırma iki aşamada gerçekleştirilmiştir. İlk bölümde sosyal sermaye kavramı ve sosyal girişimcilik kavramı teorik açıdan ayrıntılı biçimde ele alınmıştır. İlk bölümde kavramlara ilişkin görüşler, konuyla ilgili yapılmış çalışmalar ve bunların sonuçları yer almaktadır. İkinci bölümde ise çeşitli sosyal girişimleriyle dikkat çekmiş etkin sivil toplum kuruluşlarının yönetici ve yeleri ile yapılan görüşmeler yer almaktadır. İlk elden ve esnek bir yolla düşünceler ve tutumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Görüşme formunda yer alan sorular, ilgili kurumların başkan ve üyelerine sözlü mülakat tarzında yöneltilmiştir. Alınan yanıtlar görüşme formuna aktarılmıştır, görüş belirtenlerin görüşleri bazen ses kaydı aracılığıyla bazen de not alma yöntemiyle kaydedilmiş, bulgular bölümüne aktarılmıştır. Görüş ve düşüncelerini paylaşan kişilere isim ve soy isimlerinin gizli kalacağı, sadece görüşlerin yansıtılacağı taahhüt edilmiştir. Bu nedenle bulgular bölümünde

katılımcıların isimleri, soy isimleri, statüleri ve üyesi oldukları örgütlerin isimleri yansıtılmamıştır.

2.3 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Adıyaman'da etkin biçimde girişimler ve projeler üreten sosyal girişimci sivil toplum kuruluşlarının sosyal sermaye kapasitelerini irdelemek, sivil toplum alanındaki girişimcilerin bu yöndeki çeşitli görüşlerini aktarmaktır. Araştırmaya konu olan kavramların toplumsal sorunların çözümünde önemli bir yeri vardır. Bu araştırma ile, sosyal sermaye unsurunun kişilerin sosyal sorumluluk ve sosyal fayda temalı girişimcilik eylemlerine katkısı sorgulanmaktadır. Örneklem gruplara yöneltilen sorular, etkin sivil toplum örgütlerinin bir başka ifadeyle sosyal girişimcilerin, sosyal sermaye üretim kapasiteleri ve aşamaları ile alakalıdır. Sosyal girişimcilerin görüşleri doğrultusunda kişileri sosyal girişimde bulunmaya yönelten, motive eden unsurlar tespit edilmiştir. Sosyal sermaye ile sosyal girişimcilik arasındaki pozitif ilişki hipotezinin görüşler yardımıyla ortaya çıkarılması amaçlanmıştır.

2.4 Araştırmanın Önemi

Bu araştırma özelde Adıyaman ilindeki sosyal girişimcileri kapsamaktadır. Daha kapsayıcı ve kıyaslamalı bir sonuca varabilmek için ulusal düzeyde sosyal girişimlerde bulunan kuruluşların temsilcileriyle de görüşülmüştür. Veriler bulgular ve sonuçlar kısmına karşılaştırmalı olarak yansıtılmıştır. Elde edilen sonuç ve öneriler, sivil toplum alanında sosyal girişimcilik uygulamalarına, katkı sunacak niteliktedir. Toplumsal kalkınmanın ve gelişimin sağlıklı bir şekilde süreklilik arz etmesi, toplumu oluşturan bireylerin sorumluluk duygusuyla harekete geçmesine bağlıdır.

Gelişmiş ülkelerde sivil oluşumlara, sivil inisiyatiflere, kuralları önceden belirlenmiş biçimde sorumluluk verilmektedir. Sosyal sermaye düzeyi ve kalitesi gelişmişliğin göstergesidir. Devlet bünyesindeki mekanizmaların eksiklerini kapatan, devlet ve toplum işbirliğini teşvik eden bir model olarak sosyal girişimler önem arz eder. Kişiler arası, kurumlar arası diyalog ve ilişkiler, paydaşlık ve ortaklıklar sosyal sermayeyi oluşturmakta, sosyal sorumluluk faaliyetlerini ve sosyal girişimciliği doğrudan etkilemektedir. Sistemik bir değişimi öngören, son zamanlarda birçok

unsur tarafından da farklı açılardan ele alınan sosyal girişimcilik hususu, toplumsal kalkınma üzerinde büyük etkiye sahiptir.

2.5 Evren ve Örneklem

Evren (population), araştırma sonuçlarının genellemek istendiği elemanlar bütünüdür (Karasar, 2005:109).

Sosyal bilimler alanında gerçekleştirilen araştırmaların çoğunda, araştırma verileri örneklem üzerinde yapılarak elde edilen sonuçlar ilgili evrene genellenmektedir (Karasar, 2004:111).

Araştırmanın çalışma evrenini 2013–2014 Adıyaman il ve ilçelerinde faaliyet gösteren 586 sivil toplum kuruluşu oluşturmaktadır. Evreni oluşturan derneklerin kuruluş misyonları irdelenmiştir. Spor kulübü dernekleri, cami yaptırma ve yaşatma dernekleri, yardımlaşma ve dayanışma dernekleri ve dini eğitim hizmeti veren derneklerin sayıca üstün olduğu gözlenmiştir.

Evreni oluşturan sivil toplum kuruluşları Tablo 2.1’de gösterilmiştir.

Tablo 2.1: Sivil toplum kuruluşları (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü).

Sivil Toplum Kuruluşları	Evren	Örneklem
Çevre Doğal Hayat Hayvanları Koruma Dernekleri	2	0
Çocuk Dernekleri	1	0
Dış Türkler İle Dayanışma Dernekleri	1	0
Dini Hizmetlerin Gerçekleştirilmesine Yönelik Faaliyet Gösteren Dernekler	46	5
Düşünce Temelli Dernekler	9	0
Engelli Dernekleri	12	1
Eğitim Araştırma Dernekleri	44	7
Toplumsal Değerleri Yaşatma Dernekleri	26	2
Gıda, Tarım Ve Hayvancılık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekleri	7	0
Hak Ve Savunuculuk Dernekleri	27	2
İmar, Şehircilik Ve Kalkındırma Dernekleri	0	0
İnsani Yardım Dernekleri	42	7
Kamu Kurumları Ve Personelini Destekleyen Dernekler	2	0
Kültür, Sanat Ve Turizm Dernekleri	29	3
Mesleki Ve Dayanışma Dernekleri	31	3
Sağlık Alanında Faaliyet Gösteren Dernekler	18	2
Şehit Yakını Ve Gazi Dernekleri	7	0
Spor Ve Spor İle İlgili Dernekleri	132	0
Bireysel Öğreti Ve Toplumsal Gelişim Dernekleri	3	1
Uluslar Arası Teşekküller Ve İşbirliği Dernekleri	1	0
Yaşlı Ve Çocuklara Yönelik Dernekler	2	1
Kategorize edilemeyen – Karma dernekler - Diğer	144	0

Örneklem (sample), belli bir evrenden belli kurallara göre seçilmiş ve seçildiği evrenin temsil yeterliliği kabul edilen küçük kümelerdir (Karasar, 2005:110).

Ülkemizdeki sosyal girişimlerin hemen hemen tamamı, sivil toplum kuruluşları aracılığıyla yürütülmektedir. Bu nedenle çalışmanın örneklemini sivil toplum örgütleri oluşturmuştur. Örneklem kişiler, sivil toplum alanında diğer kuruluşlara oranla daha etkin proje ve faaliyet üreten kişilerdir. Araştırmanın örneklemini için üç örneklem grup seçilmiştir. Birinci ve ikinci örneklem grubu Adıyaman’da faaliyet gösteren 34 kuruluşun başkan ve üyeleri oluşturmaktadır. Bu grupta görüşülen kişi sayısı 68’dir. Birinci ve ikinci örneklem grup, Adıyaman Valiliği Basın Birimi ile Proje Destek biriminin yönlendirmesi ile seçilmiştir. Görüşmecilerin 34’ü Başkan 34’ü ise üye statüsündedir. Katılımcıların 55’i erkek, 13’ü kadındır.

Yerel ve ulusal çalışmaların kıyaslanabilmesi için yurdun çeşitli bölgelerinde faaliyet gösteren sosyal girişimcilerle de görüşülmüştür. Bu amaçla 15-16 Mayıs tarihlerinde Sivil Toplum Geliştirme Merkezi tarafından Ankara’da organize edilen “Sivil Sesler Buluşması” ve 26 Haziran 2014’te İstanbul’da düzenlenen “Sosyal Girişimcilik: Sosyal İçerme ve Sürdürülebilir Toplumsal Gelişme Olanakları Konferansı” adlı organizasyonlara şahsen iştirak edilmiştir. Bu ulusal organizasyonlara katılan sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden görüşme talep edilmiştir. Görüşmeyi kabul eden 34 derneğin temsilcileriyle görüşülmüştür. Bu kişilerden 13’ü erkek, 21’i ise kadındır.

Dernekler dairesinin verilerine göre ülkemizde 2013 yılı faal dernek sayısı 93.007’dir. Türkiye nüfusu 74.724.269, derneklerdeki kadın üye sayısı 1.606.739, erkek üye sayısı 7.246.168’dir. Faal dernekler içerisinde dini hizmetlerin gerçekleştirilmesine yönelik hizmet faaliyetleri (cami, kuran kursu, kilise, havra vb) amacıyla kurulan dernekler ilk sırada yer almaktadır.

Ülkemizde faaliyet gösteren dernek faaliyet temaları ve sayıları Tablo 2.2’de gösterilmiştir.

Tablo 2.2: Türkiye’de faaliyet gösteren dernekler (Dernekler Dairesi Başkanlığı)

Konularına göre faal dernekler	Faal Dernek Sayısı
Spor dernekleri	16384
Din temelli dernekler	16121
Yardımlaşma	15353
Kalkınma	11063
Mesleki dayanışma	9508
Toplumsal hayat	6944
Dostluk	4351
Kültür	4196
Sağlık	2129
İmar	1380
Çevre	1718
Sosyal	1519
Sivil haklar	863
Gençlik	810
Hayır İşleri	664
Diğer	475
Öğrenci	335
Uluslararası Etkinlik	76

Tablo 2.3: Türkiye genelinde derneklerin tematik alanları (Dernekler Dairesi Başkanlığı).

Tematik alan	Oran
Tüm İnsanlar İnsanlık	% 52,7
Belli bir topluluk hemşeriler	% 16,8
Gençler	% 7,4
Belli bir meslekte çalışan kişiler	% 5,7
Diğer	% 5
Çocuklar	% 4,9
Engelli	% 1,4
Mezunlar	% 1,3
Doğal hayat	% 1,1
Kadınlar	% 1,1
Belli bir kurumda çalışanlar	% 1,0
Yoksullar	% 0,9
Belli hastalığı olanlar	% 0,4
Yaşlılar	% 0,3

Bölgeler açısından bakıldığında en çok derneğin Marmara Bölgesi'nde faaliyet gösterdiği görülmektedir. Bununla birlikte İç Anadolu Bölgesi'nde dernek sayısı Marmara Bölgesinin hemen hemen yarısı olduğu halde bölgenin nüfusu baz alındığında dernekleşmenin Marmara Bölgesi'ne yakın olduğu gözlemlenmektedir. Doğu ve Güneydoğu bölgelerinde ise oranlar oldukça düşüktür.

Ülkemizde faaliyet gösteren derneklerin bölgesel dağılımı Tablo 2.3'de gösterilmiştir.

Tablo 2.4: Derneklerin bölgesel dağılımı (Dernekler Dairesi Başkanlığı).

Bölge	Oran
Marmara:	% 34,9
İç Anadolu	% 18,6
Ege	% 14,0
Karadeniz	% 11,7
Akdeniz	% 10,3
Doğu Anadolu	% 5,5
Güneydoğu Anadolu	% 5,1

2.6 Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerde elde edilen veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analizde önceden belirlenen temalara göre veriler analiz edilir. Bu analiz yönteminde elde edilen görüşleri daha çarpıcı yansıtmak için sık sık doğrudan alıntılar kullanılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırma verileri, önceden belirlenen kavramsal çerçeveye göre özetlenmiş ve yorumlanmıştır.

Görüşmecilerden edinilen görüşlerin çözümlenmesinde nitel veri analiz tekniklerinden biri olan betimsel analiz yöntemine başvurulmuştur. Bu yöntem, Wolcott (1994)'un veri analizinde önerdiği üç yoldan biridir. Buna göre, elde edilen veriler önceden belirlenen kavramsal çerçeve veya temalara göre özetlenip yorumlanmaktadır. Betimsel analizde, toplanan verinin orijinal formuna mümkün olduğu kadar sadık kalınarak ve gerektiğinde araştırmaya katılan bireylerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yaparak betimsel bir yaklaşımla aktarılmaktadır.

2.7 Varsayımlar

1. Sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü sosyal girişimler, kişi ve kurumlar arasındaki güvenilir ilişkileri ve ağları temsil eden sosyal sermaye kavramıyla yakından ilişkilidir.
2. Araştırmaya katılan başkanlar, yönetim kurulu üyeleri, üyeler ve gönüllüler kendilerine sorulan soruları kendi düşüncelerini yansıtacak biçimde içten ve doğru bir şekilde yanıtlamışlardır.
3. Geliştirilen gevşek yapılı mülakat formu gerekli verileri toplamada uygun bir araçtır.
4. Araştırmaya katılanların yaşantı, tecrübe ve gözlemlerini anlatmaları sivil toplum alanındaki sosyal girişimcileri motive eden hususların anlaşılabilmesi için, alanla ilgili çalışmaların teşvik edilmesi için anlamlı ve önemlidir.

2.8 Sınırlılıklar

1. Araştırma 2013-2014 yılları ile
2. Adıyaman ilinde faaliyet gösteren 34 başkan, 34 üye ve ulusal düzeyde faaliyet gösteren 34 sivil toplum temsilcisi olmak üzere toplam 102 kişi ile sınırlıdır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, verilerin analizi ile ortaya çıkan bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

3.1 Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde katılımcıların yerel ve ulusal düzeydeki demografik özellikleri yer almaktadır.

3.1.1 Yerel ve Ulusal Düzeyde Cinsiyet Dağılımı

Yerel ve ulusal düzeydeki örneklem grubuna ait cinsiyet dağılımı Tablo 3.1’de gösterilmiştir.

Tablo 3.1: Yerel ve ulusal düzey cinsiyet dağılımı.

Cinsiyet	Yerel Örneklem		Ulusal Örneklem	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Erkek	24 (%70,6)	21 (%61,8)	13 (%38,2)	56,9
Kadın	10 (%29,4)	13 (%38,2)	21 (%61,8)	43,1
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Başkan ve üyeler Adıyaman’dan, temsilciler ise değişik illerde faaliyet gösteren başkan ve üyelerden oluşmuştur. Başkanlardan % 70,6’sı erkek, %29,4’ü kadındır. Üyelerin %61,7’si erkek %38,3’ü kadındır. Ulusal düzeyde faaliyet gösteren temsilcilerin %38,2’si erkek, %61,8’i kadındır.

Birinci ve ikinci örnekleme oluşturan yerel grupta erkek sayısının fazla olduğu, temsilcilerde ise kadın sayısının fazla olduğu görülmektedir. Bu durumla ilgili belirtilen görüşler aşağıya aktarılmıştır.

A.P: Bölgesel koşullar ve geleneksel yapı nedeniyle, kadınlar, temsil ve katılım konusunda yeterince özgür değil. Batılı ülkelerde kadınlar daha hür davranıyorlar. Daha girişimci ve aktif olabiliyorlar. Ülkemizde kadınlar sivil toplumda çok etkin değiller ama sosyal girişimci etkin kuruluşların ortak özelliği aktif kadın üyelere sahip olmalarıdır.

S.A: Birçok dernek, kadınların sorunlarına çözüm aramaktadır. Dezavantajlı kadınların sayısı birçok yörede azımsanmayacak düzeydedir. Adıyaman, tıpkı diğer doğu ve güneydoğu illeri gibi bazı mağduriyetler yaşamıştır, yaşamaya da devam ediyor. Yöremizde, ekonomik ve sosyal koşullar, kadının geri planda bırakılmasına yol açıyor.

M.S.: Son zamanlarda sivil inisiyatifler, sivil toplum kuruluşları hızla etkinleşiyor. Eskiden kadınların yanaşmadığı bu sektör kadınlarla renklenmeye başladı bence. Bunu bugün burada da görüyoruz. Katılan yüzlerce insanın çok büyük çoğunluğu kadınlardan oluşuyor. Erkekler, bundan pek hoşlanmıyor sanki ama bu benzer manzarayı Doğu'da, İç Anadolu'da, Karadeniz'de her yerde görmeyi çok isterim.

3.1.2 Yerel ve Ulusal Düzeyde Yaş Dağılımı

Yerel ve ulusal düzeydeki örneklem grubuna ait yaş dağılımı Tablo 3.2'de gösterilmiştir.

Tablo 3.2: Yerel ve ulusal düzey yaş dağılımı.

Yaş	Yerel Örneklem		Ulusal Örneklem	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
18 Yaş Altı	0 (%0)	0 (%0)	0 (%0)	0
18–25 Yaş	2 (%5,9)	10 (%29,4)	11 (%32,4)	22,5
25–30 Yaş	3 (%8,8)	7 (%20,6)	6 (%17,6)	15,7
30 Yaş Üstü	29 (%85,3)	17 (%50,0)	17 (%50,0)	61,8
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Yaş dağılımına bakıldığında tüm katılımcıların 18 yaş üstünde olduğu, 18-25 yaş arasında 23 (%22,5), 25-30 yaş arasında 16 (%15,7), 30 yaş üstünde ise 63 (%61,8) kişi olduğu görülmektedir. Başkanların %85,3'ü, üyelerin %50'si, temsilcilerin ise %50'si 30 yaş üstündedir. Adıyaman ilindeki başkan ve üyelerin çoğunluğu erkek ve 30 yaş üstündedir. Sosyal girişimci sivil toplum temsilcilerinin genel anlamda 30 yaş üstünde olduğu görülmektedir.

3.2 Katılımcıların Deneyimleri

Bu bölümde katılımcıların mevcut durumları, geçmiş tecrübeleri ve gönüllülük deneyimlerine ilişkin bilgiler yer almaktadır. Bulgular; katılımcıların şu anki ve daha önceki görevleri, mevcut kuruluşlarına dahil olmadan önceki statü ve deneyimleri, deneyim süreleri olarak ayrı başlıklar halinde incelenmektedir. Katılımcıların deneyimlerinin tespiti sosyal sermaye düzeyini göstermesi açısından önem arz etmektedir.

3.2.1 Mevcut Kuruluştaki Görev

Örnekleme katılımcıların şu anki bağlı oldukları kuruluşlarda hangi görevde oldukları, hangi statüde oldukları Tablo 3.3'te gösterilmiştir.

Tablo 3.3: Katılımcıların mevcut statüleri.

-	Yerel Örnekleme		Ulusal Örnekleme	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kurucu Başkan	9 (%26,5)	0 (%0)	5 (%14,7)	13,7
Başkan	25 (%73,5)	0 (%0)	8 (%23,5)	32,4
Yönetim Kurulu Üyesi	0 (%0)	13 (%38,2)	7 (%20,6)	19,6
Üye	0 (%0)	17 (%50,0)	7 (%20,6)	23,6
Gönüllü	0 (%0)	4 (%17,8)	7 (%20,6)	10,8
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Birinci örneklem grubu oluşturan başkanlardan % 6,4'ü kurucu başkan, %73,5'i başkan statüsündedir. İkinci örneklem grubu oluşturan üyelerin %50'si üye, %38,2'si yönetim kurulu üyesi, % 11,8'i ise gönüllü statüsündedir. Üçüncü örneklem grubunu oluşturan temsilcilerin, %14,7'si kurucu başkan, %23,5'i başkan, %20,6'sı

yönetim kurulu üyesi, %20,6'sı da gönüllü statüsündedir. Görüşme yapılan katılımcıların % 65,7'si yönetim kademesinde, % 34,3'ü ise üye ve gönüllü statüsündedir.

3.2.2 Mevcut Kuruluşa Dahil Olmadan Önceki Deneyim Statü

Tablo 3.4'te katılımcıların mevcut kuruluşlara dâhil olmadan önce hangi görevlerde olduklarını, hangi statülerde bulduklarını göstermektedir.

Tablo 3.4: Katılımcıların daha önceki deneyimleri.

Görev	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Başkan olarak	13 (%38,2)	5 (%14,7)	1 (%3,4)	18,6
Yönetim Kurulu Üyesi Olarak	9 (%26,5)	3 (%8,8)	7 (%20,6)	18,6
Üye olarak	8 (%23,5)	10 (%29,4)	13(%38,2)	30,5
Gönüllü Olarak	2 (%5,9)	4 (%11,8)	7 (%20,6)	12,7
Deneyim yok	2 (%5,9)	12 (%35,3)	6 (%17,6)	19,6
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Başkanlardan oluşan birinci örneklem grubun, diğer örneklem grubunu oluşturan üye ve temsilcilere göre daha deneyimli oldukları görülmüştür. Başkanların %38,2'si daha önce de başkanlık yapmıştır. Üyelerin %29,4'ü daha önce de üyelik yapmıştır. Temsilcilerin %38,2'si daha önce de üyelik yapmıştır. Üyelerin %35,3'ü herhangi bir deneyime sahip olmadığını bildirmiştir.

Birinci örneklem grubun %94'ü, ön bir deneyime sahip olduğunu beyan etmiştir. Bu ön deneyim sahibi kişilerden % 64,7'si daha önce başka bir kuruluşta yönetim kademesinde yer almıştır.

Genel anlamda katılımcıların % 80,4'ü sivil toplum deneyimine sahipken, %19,6'sı daha önce herhangi bir deneyimi olmadığını ifade etmiştir. Bu oranlar sivil toplum girişimcilerinin sahip olduğu sosyal sermaye düzeyini göstermektedir.

3.2.3 Mevcut Kuruluşa Dahil Olmadan Önceki Çalışma Süreleri

Çalışmaya katılan sivil toplum temsilcilerinin, örgütlerine dahil olmadan önce sivil toplum kuruluşlarındaki deneyim süreleri tablo 3.5'te belirtilmiştir.

Tablo 3.5: Katılımcıların deneyim süreleri.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Hayır	7 (%20,6)	12 (%35,3)	6 (%17,6)	24,5
1 Aydan Az	6 (%17,6)	4 (%11,8)	0 (%0)	9,8
1-5 Ay Arası	4 (%11,8)	4 (%11,8)	3 (%8,8)	10,8
5-12 Ay Arası	5 (%14,7)	2 (%5,9)	7 (%20,6)	13,7
1 Yıl'dan fazla	12 (%35,3)	12 (%35,3)	18 (%52,9)	41,2
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Başkanların %35,3'ü, üyelerin %35,3'ü, temsilcilerin de %52,9'u 1 yıldan daha fazla bir deneyime sahiptir. En deneyimsiz grup üyelere dir çünkü %35,3'ü hayır seçeneğini tercih etmiştir. Katılımcıların %74,5'i deneyim sahibi olduklarını belirtmişlerdir. Deneyim sahibi %41,2'nin 1 yıldan fazla bir deneyime sahiptir. Katılımcıların %24,5'i herhangi bir deneyime sahip değildir. Üçüncü örneklem grubu oluşturan temsilcilerin tümü 1 aydan daha fazla deneyime sahiptir.

3.2.4 Önceki Deneyimlerde Üstlenilen Görevler

Görüşme yapılan sivil toplum mensuplarının kuruluşlarına katılmadan önce üstlendikleri görevler tablo 3.5'de gösterilmektedir.

Tablo 3.6: Katılımcıların daha önce üstlendikleri görevler.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Başkan	11 (%32,4)	6 (%17,6)	1 (%2,9)	17,6
Yönetim Kurulu Üyesi	10 (%29,4)	7 (%20,6)	9 (%26,5)	25,5
Üye	13 (%38,2)	15 (%44,1)	17 (%50,0)	44,1
Gönüllü	11 (%32,4)	6 (%17,6)	14 (%41,2)	30,3
Aktivist	5 (%14,7)	3 (%8,8)	6 (%17,6)	13,7
Komite Başkanı	4 (%11,8)	1 (%2,9)	0 (%0)	4,9
Komite Üyesi	2 (%5,9)	4 (%11,8)	0 (%0)	5,9
Proje Görevlisi	5 (%5,9)	2 (%5,9)	10 (%29,4)	16,6
Daha önce herhangi bir stk'da görev almadım	4 (%11,8)	11 (%32,4)	2 (%5,9)	16,6

Katılımcıların %44,1'i üye olarak, %30,3'ü gönüllü olarak görev yapmıştır. Her hangi bir deneyimi olmayanların ortak özelliği 30 yaş altında olmaları ve üye statüsünde bulunmalarıdır. Üçüncü örneklem grubu oluşturan temsilcilerde komite başkanı ve komite üyesi olarak görev yapan temsilci yoktur, ancak proje görevli sayısı 10 kişi ile en fazladır. Bu durum temsilcilerin projeler konusunda daha deneyimli olduklarını göstermektedir.

Yerel düzeydeki üyelerin % 32,4'ü hiçbir deneyime sahip değildir.

3.2.5 Katılımcıların Faaliyet Deneyimleri

Katılımcılara faaliyet alanları ile ilgili 9 seçenek sunulmuştur. Görüşmecilerin yürüttükleri faaliyetler, Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7: Katılımcı faaliyetleri.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Herhangi bir faaliyette bulunmadım.	1 (%2,9)	12 (%35,3)	1 (%2,9)	13,7
Proje yazdım ama hayata geçmedi	11 (%32,4)	9 (%26,5)	13 (%38,2)	32,3
Proje yazdım ve hayata geçirdim.	15 (%44,1)	6 (%17,6)	16 (%47,1)	36,2
Konser düzenledim.	7 (%20,6)	0 (%0)	4 (%11,8)	10,8
Kermes düzenledim.	11 (%32,4)	5 (%14,7)	3 (%8,8)	18,6
Kurs tertitledim.	22 (%64,7)	7 (%20,6)	15 (%44,1)	43,1
Yardıma muhtaçlar için yardım topladım.	8 (%23,5)	5 (%5,9)	6 (%17,6)	18,6
Öğrenciler için burs temin ettim.	10 (%29,4)	2 (%5,9)	3 (%8,8)	14,7
Avrupa Birliği gençlik faaliyetlerinde bulundum.	4 (%11,8)	4 (%11,8)	16 (%47,1)	23,5

102 katılımcıdan %13,7'si kuruluşun misyonuna katkıda bulunacak herhangi bir faaliyette bulunmadığını, %86'3'ü ise kuruluş misyonu çerçevesinde çeşitli faaliyetlerde bulunduğunu beyan etmiştir. %43,1'inin kurs faaliyetlerinde etkin rol almış olması, eğitime önem verdiklerini göstermektedir. Katılımcıların % 36,2'si çeşitli projeler yaptığını ve hayata geçirdiğini, %32,3'ü ise proje yazdığını ancak projelerin gerçekleşmediğini beyan etmiştir. Temsilci grubun %47'si Avrupa birliği gençlik faaliyetlerinde bulunduğunu belirtmiştir. Bu oran başkan ve üyelere %11,8'dir. Oranlardaki bu farklılık ulusal düzeyde faaliyet gösteren kuruluşların,

yerel kuruluşlara göre Avrupa Birliği konusunda daha yüksek bir bilince ve etkinliğe sahip olduğunu göstermektedir.

Faaliyet deneyimleri konusunda bildirilen görüşler şunlardır;

K.M.: Birçok proje yazdım hocam. İyi olmasına rağmen maalesef araya birilerini koyamadığımız için, belki de torpil bulamadığımız için hiç kabul edilmedi. Bakıyorsun özellikle bazı kesimlerin sunduğu projeler çok kolay onaylanıyor. Bizler gibi dini ve siyasi kimliği olmayan dernekler bu fırsatlardan yararlanamıyor. Değerlendiricilerin adaletsiz davrandığı çok belli.

A.G.: Yıllardır işimden gücümden artırdığım her dakikayı halk yararına kullanıyorum. Zengin kesimleri mağdur kesimlere yardım etsinler diye teşvik ediyoruz. Topladığımız yardımları muhtaç kimselere ulaştırıyoruz. Muhtaların duaları yetiyor bize. Keşke elimizden daha fazlası gelse.

M.A.: Çok şey yapmak istiyorum. En önemli sorunum yalnızlık. Lafa gelince tüm üyelerimiz duyarlı alışkan maşallah.. Destekliyorlar, arıyorlar, soruyorlar ama eyleme gelince geride duruyorlar. İnsan kaynağında yaşanan sıkıntılar, daha kitlesel adımlar atmamıza engel oluyor. Yüzlerce ye var, ne birinden bir ses, ne bir fikir ne de bir destek görüyoruz. Üç beş kişiyle de olmaz ki!”

L.S.: Hepimiz toplum yararına çalışıyoruz. Ama kabul edelim bazı dernekler toplum yararına değil, kendi yararına alışıyor. Bizim başkan bile böyle. Adamdaki mantık bal tutan parmağını yalar mantığı çünkü. İşi gücü kendini pohpohlamak, zaten burası onun için bir sıçrama tahtası. Büyük ihtimal bir dahaki seçimde milletvekili adayı olur. Böyle davranan bir çok başkan var. Derneklerini siyasete alet ediyorlar, hemen ardından siyasete atılıyorlar.

A.Y.. Adıyaman’da bir çok dernek, cami yaptırmak, kermes düzenlemek ve yardım toplamak için alışıyor. Bunlar iyi, hoş güzel şeyler ama doğru olan bu mu acaba? Asıl yapılması gereken fakirlerin fakirlikten daimi biçimde kurtulmasını sağlayacak projelerdir.

A.R.M: Başta sağlık, rehabilitasyon, eğitim ve istihdam olmak üzere en temel haklarını hayata geçirecek yasal düzenlemeler ve uygulamaların gerçekleşmesi için bir çok faaliyet yapıyoruz. Sivil toplum alanında sosyal bir girişimci olarak yer almamamın temelinde kendi yaşam mücadelem var. Kendi engellerim ve yaşantularım başka yaşamları kolaylaştırmama olanak sağlıyor.

T.U.: Valla aklım şüphelerle dolu. Şu kermeslerde, konserlerde toplanan paraların vaat edildiği gibi kullanıldığını düşünmüyorum. Oysa ben gerçekten güvenmek istiyorum.

B.B: Ben tarafsızım, herkese eşit mesafedeyim çokça dillendirilir. Ama bakıyorsun hep belli zümrelere hizmet eden dernekler var etrafta.. Oysa sivil toplum herkesi kucaklamalı, herkese ulaşmalı. Kapsayıcı, birleştirici olmak başarı getirir. Toplumun huzur ve istikrarı için kucaklayıcı olmak lazım.

Görüşlere göre sosyal girişimcilik projelerle ilişkilidir. Sosyal girişimler için kaynak oluşturulması bir gerekliliktir. Sivil toplum örgütleri için en önemli kaynak, fonlar ve hibelerdir. Dini görüşler, politik görüş ve tutumlar, kişilerin faaliyetlerini etkilemektedir. Hibe ve fon kuruluşlarının proje değerlendirmeleri konusunda bazı kesimlere iltimaslı davrandığına dair görüşlerle karşılaşmıştır. Adıyaman ilindeki bazı derneklerin siyasi davrandıklarına yönelik söylemlerle karşılaşmıştır. Hatta bazı dernek yöneticilerinin siyasete girmek için örgütlerini bir araç, bir basamak olarak kullandıkları ifade edilmiştir. Sivil toplum örgütleri, nitelikli iş gücü ve insan kaynağı konusunda problemler yaşamaktadırlar.

3.3. Katılımcıların Kişisel ve Sosyal Nitelikleri

Bu bölümde katılımcıların sahip olduğu kişisel ve sosyal özelliklerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.3.1 Sosyal Girişimci Kişilik Özellikleri

Katılımcılara 25 seçenek sunulmuştur. En çok sahip oldukları 5 özelliği tercih etmeleri istenmiştir. Katılımcıların benzerlik gösteren kişisel ve sosyal özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 3.8’de yer almaktadır.

Tablo 3.8: Katılımcıların sosyal girişimcilik özellikleri.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Toplumsal Sorunların Farkındayım.	27 (%79,4)	27 (%79,4)	22 (%64,7)	74,5
Sorun çözme becerisine sahibim.	10 (%29,4)	7 (%20,6)	12 (%35,3)	28,4
Pozitif düşünürüm.	8 (%23,5)	10 (%29,4)	13 (%38,2)	30,4
Otokontrolüm güçlüdür.	3 (%8,8)	2 (%5,9)	10 (%29,4)	14,7
Duygularım ile hareket etmem.	3 (%8,8)	1 (%2,9)	3 (%8,8)	6,9
Hayal gücüm güçlüdür.	1 (%2,9)	5 (%14,7)	6 (%17,6)	11,8
İşimi severek yaparım.	10 (%29,4)	11 (%32,4)	8 (%23,5)	28,4
Takım çalışmasına ve işbirliğine yatkınım.	13 (%38,2)	13 (%38,2)	18 (%52,9)	43,1
İletişim kurabilme becerim yüksektir.	3 (%8,8)	7 (%20,6)	6 (%17,6)	15,7
Fırsatları takip ederim.	3 (%8,8)	3 (%8,8)	3 (%8,8)	8,8
Gelişime ve dönüşüme açıgım.	4 (%11,8)	7 (%20,6)	12 (%35,3)	22,5
Esnek ve toleranslı davranırım.	3 (%8,8)	1 (%2,9)	4 (%11,8)	7,8
Azimliyim, mücadelecüyüm.	8 (%23,5)	14 (%41,2)	7 (%20,6)	28,4
İkna kabiliyetim güçlüdür.	4 (%11,8)	4 (%11,8)	4 (%11,8)	11,7
İnsanları motive edebilirim.	9 (%26,5)	4 (%11,8)	5 (%14,7)	17,6
Risk alırım.	3 (%8,8)	7 (%20,6)	5 (%14,7)	14,7
Sempatik ve espriliyim.	0 (%0)	5 (%14,7)	4 (%11,8)	8,8
Toplumun çıkarları için çabalarım.	15 (%44,1)	4 (%11,8)	12 (%35,3)	30,4
İyilik yapma fırsatlarını değerlendiririm.	14 (%41,2)	3 (%8,8)	7 (%20,6)	23,5
Duyarlıyım.	3 (%8,8)	4 (%11,8)	5 (%14,7)	11,7
İnsanlar bana güvenir.	7 (%20,6)	11 (%32,4)	8 (%23,5)	25,5
Özveriliyim.	2 (%5,9)	1 (%2,9)	5 (%14,7)	7,8
Koruyan gözetken bir yapım var.	0 (%0)	3 (%8,8)	3 (%8,8)	5,9
Duygusal biriyim.	2 (%5,9)	1 (%2,9)	4 (%11,8)	6,7
Akrabalarımın ve yakın çevrem desteklerini kazanmış biriyim.	15 (%44,1)	14 (%41,2)	11 (%32,4)	39,2

Yukarıda sıralanan özellikler sivil toplum alanındaki bireylerin söylemlerine dayalı olarak ortak özelliklerinden derlenmiştir. Alanda faaliyet gösteren bireylerin bu özelliklerin birçoğuna az ya da çok sahip oldukları gözlenmiştir.

Sosyal girişimciler, sosyal sorunun çözümünde anahtar bir rol üstlenmektedirler. Bu rolü üstlenen kimseler, birçok açıdan benzeşmektedir.

Bu ortak özellikler Tablo 3.8’de sıralanmıştır. Bu özelliklerden en çok tercih edilen seçenekler aşağıda sıralanmıştır.

- 1- Toplumsal Sorunların Farkındayım. %74.5
- 2- Takım çalışmasına ve işbirliğine yatkınım. %43.1
- 3- Akrabalarımın ve yakın çevremın desteğini kazanmış biriyim % 39.2
- 4- Toplumun çıkarları için çabalarım. %30.4
- 5- İşimi severek yaparım. %28.4

Sosyal girişimcilerin kişisel özellikleri ile ilgili belirtilen görüşler şunlardır.

A.P: Sivil toplumcu, sosyal girişimci topluma hizmet etmeyi amaç edinen, bu yolda imkânları seferber edebilen, kendinin ve başkalarının imkânlarını bu yolda kullanabilen kimsedir. Sosyal sorumluluk duygusuna sahip her insan bir sivil toplumdur. Sivil toplum kuruluşlarının çok önemli bir kısmı sosyal girişim olarak kabul görebilecek nitelikte çalışmalar yapıyorlar. Ancak bazı sivil toplum kuruluşları siyasi, etnik, dini konulara ağırlık vermekte, toplumu bu yönde etkilemektedirler. Bu gibi ayrımcılık ve baskı temelli derneklere, faaliyetlerine girişimcilik olarak bakamayız.

M.K.: En çok sevdiğim yönüm takım çalışmasına olan yatkınlığımdır. Birlikte çalıştıklarıma fikirlerini daima sorarım. Akıl danışırım, yönlendirmelerini dikkate alırım. Bu nedenle her işimiz ortak aklın bir sonucudur.

B.U.: Ailenin ve çevrenin desteği çok önemli. Üzülerek söylüyorum ailem ve çevrem, birçok kez motivasyonumun bozulmasına neden oldu. Sana ne toplumsal sorunlardan? Diyerek hevesimi kırdıkları olmuştur. Bunu hep yapıyorlar.

P.E.: Toplumun çıkarları için çalışmak, bana çok iyi geliyor. Dezavantajlılar için, mağdurlar için iyi bir şeyler yapmak, kendime olan güvenimi artırıyor. Çok duygusalım. Bu duygusallık sürekli bir şeyler yapmak zorundayım hissi veriyor. Keşke herkes iyilik

yapma fırsatlarını değerlendirse ya da en azından kötülük yapmasa. Dünya daha yaşanabilir bir yer olur.

Ş.Ö: Duyarlı biri olmakla övünüyorum ama kendimi sosyal bir girişimci olarak gördüğüm söylenemez. Bu alana dahil oldum, bundan sonra tek başıma yürüteceğim gibi bir düşüncem yok. Ben bir derneğe üyeyim düşüncelerini olumlu bulduğum, çocuklar için çalışan bir derneğin üyesiyim. Benim bu üyeliğimin amacı, kişisel yaşantılarımdır, tecrübelerimdir. Geçmişimde zor koşullarda öğrenim görmeme rağmen destek olabilecek kişilerin azlığı beni motive etti. Tüm maddi imkânsızlıklara rağmen üniversite okuyup, öğretmen oldum. Bunu daha fazla çocuk yapabilsin diye sivil toplum kuruluşları bünyesinde görevler alıyorum.

O.B: Toplumsal sorunların farkında değilsen, bu alandan çekileceksin. Bizler sorunların çözümü için çalışmalıyız. Sivil toplum çiçek böcek için buluşmak, bunca insan hakkı ihlali varken hayvanları önceliklendirmek değildir. İnsanca yaşamamızın sigortasıdır. Sivil toplum her türlü hak ihlalini önlemekle birlikte ülkemiz, dünyamız daha yaşanabilir olsun diye daha çok çalışmaktır, ter dökmezdür. Karnı aç olanı doyurmaktır. Karnı aç olana karnını doyurmayı öğretmektir. Bunun için zaman ayırmaktır, mekân oluşturmaktır. Bilindik hayırseverlik anlayışı yeterli ve hayırlı değildir. Daha kalıcı çözümler bulmalıyız.

M.D: Canını dişine takıp, toplumsal çıkarlar etrafında enerji harcayan insanlar, bu ülkenin gerçek liderleridir. İyi ki böyle insanlar var. Tarihe baktığımızda en köklü değişimler böyle liderler sayesinde olmuştur.

M.B.: Einstein; Yalnızca başkaları için yaşanan bir hayat yaşanmaya değerdir. Diyor. Kesinlikle katılıyorum. Birileri ben varım diye rahat edebilsin isterim. Toplum için dertlenen herkesin de böyle düşündüğünü düşünüyorum.

Y.T.: 17 yıldır sivil toplum alanında faaliyet göstermekteyim. İnsanları çok sevdiğim için ve pozitif bir insan olduğum için topluma hizmet etmeyi önemsiyorum. Çalışma hayatından gelen bir kadını. Kendi birikimlerini aktarmayı, birikimli olan insanlardan faydalanmayı yeğlediğim için bu alandayım. Yapı itibarıyla özgüveni yüksek biri olduğumu düşünüyorum. Bu aileden getirdiğim bir özellik sanırım. Kişilik özelliği olarak boş durmayı pek sevmiyorum hem verimli olmayı, hep aktif olmayı seviyorum. O yüzden sürekli sosyal bir girişimde bulunma çabasındayım.

Ö.Ş.: Türkiye’de sivil toplumun üst kademelerin güdümünde olduğu, diğer bir deyişle tuzu kuru olanların, maddi güç ve mevki bakımından güçlü olanların uğraşı alanı olduğu yönünde bir düşünce var. Bu düşünceye katılmıyorum. Yerelden doğan, ihtiyaçtan doğan gençlik dernekleri maddi kaygılardan oldukça arındırılmıştır. Böyle bir dernek bünyesinde etkin olmak çok önemli benim için. Sadece bir gencin bir ihtiyacı görüp de başlattığı ve başkalarının da ona destek olmasıyla gelişen bir derneğimiz var. Sosyal sorumluluk gereği bir istek sahibi olup, o isteğin başkalarını tatmin etmesini beklemek yerine, kendi kendime ve çevremdeki insanları da örgütleyerek yapmaya çalışıyorum. Öğretmenlik yapıyorum, öğretmenliğin de bir gönüllük olduğunu düşündüğümden sivil toplumdaki çalışmalarımı mesleğimi birbirinden çok ayırtıramıyorum açıkçası. Özel sektörde öğretmenlik yapmama rağmen insanların hayatına bir şekilde dokunduğumu hissediyorum. Aynı hissi sivil toplum çalışmalarında da bazen az, bazen çok, bazen zorluklarla bazen güzelliklerle yaşıyorum ama yaşadığımı hissediyorum açıkçası. Hem öğretmenliği hem sivil toplum görevlerimi severek yapıyorum. Monoton bir hayatım olmasın istiyorum. İnsanlarla sürekli iletişim halinde kalmak, her gün birisini tanımak ve yeni bir hayata tanık olmaktan mutluluk duyuyorum.

Sonuçlara ve görüşlere bakıldığında üç örneklem grupta da “toplumsal sorunların farkındalığı” öne çıkmıştır. Kişiler, takım çalışmasına yatkındır. Lider ruhludur. Ailenin ve çevrenin desteğini kazanmak için sivil toplum alanında girişimci faaliyetlerde bulunmaktadır. Bir girişimin kalitesi ile işi severek yapmanın doğrudan bir ilişkisi vardır. Sivil toplumdaki her faaliyet sosyal bir girişim değildir. Adıyaman ilindeki algı, sivil toplum alanındaki her faaliyetin bir sosyal girişim olduğu yönündedir. Üçüncü örneklem grubu oluşturan temsilcilerde bu algı büyük ölçüde kırılmıştır. Toplumsal sorunların çözümü için kalıcı ve sürdürülebilir projeler ile diğer sivil toplum faaliyetleri aynı değildir. Dezavantajlılara gelir getiren sürdürülebilir her girişime sosyal girişim denilebilir. Bu yapıda olmayan tüm faaliyetler birer projedir. Ülkemizde sosyal girişimler ile sosyal projelerin benzeşen yönü, genellikle sivil toplum kuruluşlarınca gönüllülük çerçevesinde hayata geçiriliyor olmalarıdır.

3.3.2 Katılımcıları Motive Eden Hususlar

Katılımcıları sosyal girişimlerde bulunmaya yönlendiren psikolojik ve sosyal kaynaklar, beyanlarına istinaden listelenmiştir. Bireyleri sosyal girişimci olma yönünde motive eden hususlar 12 seçenekte sunulmuştur. En çok tercih ettikleri 5 seçeneği bildirmeleri istenmiştir. Sonuçlar, Tablo 3.9’da gösterilmiştir.

Tablo 3.9: Katılımcıların motivasyon kaynakları.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Dini ve ahlaki yönden hizmet etme arzusu	22 (%64,7)	29 (%85,3)	11 (%32,4)	60,8
İtibar edinme arzusu	5 (%14,7)	4 (%11,8)	5 (%14,7)	13,7
Toplum nezdinde güven edinme arzusu	7 (%20,6)	10 (%29,4)	14 (%41,2)	30,4
Daha fazla kişiyle iletişim kurma arzusu	19 (%55,9)	15 (%44,1)	22 (%64,7)	54,9
Millete ve memlekete faydalı olma arzusu	26 (%76,5)	27 (%79,4)	30 (%88,2)	81,4
Ticari ve siyasi tanınırlık edinme arzusu	4 (%11,8)	4 (%11,8)	3 (%8,8)	10,8
Çevrenizin ısrar ve etkisi	10 (%29,4)	4 (%11,8)	1 (%2,9)	14,7
Okuduğunuz bir kitap ya da yayının etkisi	3 (%8,8)	1 (%2,9)	4 (%11,8)	7,8
Yeni yerler görme ve gezme arzusu	3 (%8,8)	10 (%29,4)	4 (%11,8)	16,6
Örgütlü olma arzusu	27 (%79,4)	21 (%61,8)	18 (%52,9)	64,7
Toplumsal sorunlara çözüm bulma arzusu	27 (%79,4)	25 (%73,5)	29 (%85,3)	79,4
Örnek aldığınız kişi ve kuruluşların etkisi	9 (%26,5)	6 (%17,6)	7 (%20,6)	21,6

Ortak özelliklere sahip sivil toplum girişimcilerini motive eden hususlar oldukça çeşitlidir. Yukarıda sunulan seçenekler, psikolojik ve sosyal nitelik taşıyan motivasyon unsurlarının tespitine yöneliktir.

Buna göre en çok tercih edilen seçenekler ise aşağıdaki sıralanmıştır;

1. Millete ve memlekete faydalı olma arzusu % 81.4
2. Toplumsal sorunlara çözüm bulma arzusu % 79.4
3. Örgütlü olma arzusu % 64.7
4. Dini ve ahlaki yönden hizmet etme arzusu % 60.8
5. Daha fazla kişiyle iletişim kurma arzusu % 54.9 şeklinde belirlenmiştir.

En az tercih edilen seçenekler ise aşağıdaki gibidir;

1. Okuduğunuz bir kitap ya da yayının etkisi % 7,8
2. Ticari ve siyasi tanınırlık edinme arzusu % 10.8
3. İtibar edinme arzusu % 13,7

4. Çevrenin ısrar ve etkisi % 14,7

5. Yeni yerler görme ve gezme arzusu %16,6

Başkanların %76,5'i, üyelerin %79,4'ü temsilcilerin ise %88,2'si Millete ve memlekete faydalı olma arzusu seçeneğini en önemli motivasyon nedeni olarak belirtmişlerdir. İkinci en önemli motivasyon unsuru toplumsal sorunlara çözüm bulma arzusudur. Örgütlü olma arzusu, üçüncü düzeyde önemli bulunmuştur.

Yeni yerler görme ve gezme arzusu diğer gruplara oranla daha çok genç olan üyeleri motive etmektedir.

En az motive eden unsurun okunan bir kitap ya da yayının etkisi seçeneği olması, ülkemiz okuma oranlarının düşüklüğüyle ilintilenebilir.

Başkanların %64,7'si, üyelerin %85,2'si dini ve ahlaki yönden hizmet etme arzusu yönünde görüş bildirmişken, temsilcilerin %32,5'i bu seçeneği tercih etmiştir.

Katılımcıları sosyal girişimci olma yönünde motive eden hususlar konusunda belirtilen görüşler aşağıda sıralanmıştır.

N.A: Görüşme formunda yöneltmiş olduğumuz hususların bir insanı bu alanda yeterince motive edeceğini düşünmüyorum. Bence hiç kimse bir başkasını ya da birilerini kurtarmak için kendi hayatını göz göre feda etmez. Kendisinin bir derdi vardır ona derman ararken bir şey yapar, kendisi için yapar. Bu kendisine iyi gelir. yaptığı şeyin karşılığı kendisindedir diye düşünüyorum benim öyle oldu. Yola inanarak çıktım, bir kişiyi bütün hayatını değiştirecek şekilde sosyal girişimci yapan duygu kişinin kendisinde gizlidir. Onun bir karşılığı vardır, bir yaşam deneyimi vardır diye düşünüyorum.

S.T.: Sivil toplumla tanışmam çok eskilere dayanır. özellikle lise yıllarında ağabeylerimiz büyüklerimiz çeşitli etkinlikler düzenlerlerdi. Biz de onların etkinliklerine katılırdık. Onların bu davranışı bizim için özendirici oldu. Topluma yönelik yaptıkları çalışmalar ve hizmetler bizler için özendirici ve teşvik edici oldu. O yılların hemen ardından kendimi sivil toplumun içinde buldum. Hizmet etmek güzel bir duygu, insanlara faydalı olmak güzel bir duygu.

A. I.: Beni motive eden en önemli husus toplumda dejenerasyona uğrayan dini ve ahlaki değerlerdir. Genç kuşakların bu değerleri tahribi ve toplumun hızla yabancılaşması bir şeyler yapılması gerektiği konusunda beni teşvik etti. Benzer amaçlarla hareket eden yapılara, oluşumlara ve arkadaşlara ulaşma isteği arttı. Bu durum birlikte bir şeyler başarma yapma arzusu olarak kendini gösterdi. Toplumsal kaygılar taşıyan biri olarak yaşadığım çevreye bir şeyler katmak istiyorum.

İ.H.K: Hayatımda kendime örnek olarak aldığım insanlar sivil toplum alanında etkin olmama vesile olmuşlardır. Bu insanlardan en önemlisi amcamdır. Amcam imamlık yapmanın yanı sıra çok faal biridir ve sosyal bir yapıya sahiptir. Toplumun hemen hemen bütün katmanlarında bilinir, tanınır ve sevilir. Haftada bir kendisiyle mutlaka görüşürüz. Faallığı ve girişimciliği şahsıma olumlu yansımıştır.

S.K.: Sivil toplum alanında girişimlerde bulunmama okuduğum kitapların ve kitaplardaki kadın karakterlerin çok fazla etkisi oldu. Mağdur ve Yazık kelimelerinin kadın için kullanılmasından hiç hoşlanmıyorum. Kadının mağduriyetine ve acizliğine inanmıyorum. Kadını korumayı amaç edinen derneklerin de kadını zayıflattığını düşünüyorum. Sosyal bir girişimci olmamamı sağlayan temel düşünce budur. 2008 yılında başlayan kadın girişimciliğini destekleme projesinin koordinatörlüğünü yürüttüm ve sosyal bir girişimci olabileceğimi düşündüm. Çünkü bu süreçte çok güçlü kadınlar gördüm. Okuma yazmayı bilmeyip, traktör kullanmayı bilen, tarlasını süren bundan para kazanan kadınlar gördüm. Bana okuma yazma öğretin ben de girişimci olacağım diyen kadınlar da vardı. Girişimcilik eğitiminin ardından açık ilköğretim, açık lise okuyup üniversiteyi kazanan kadınlar da oldu. Tüm bunlar çok tetikleyiciydi benim için.

Ş.Ö.: Kendimi bir girişimci olarak gördüğüm söylenemez. Bu alana dahil oldum bundan sonra tek başıma yürüteceğim gibi bir düşüncem yok. Ben bir derneğe üyeyim düşüncelerini olumlu bulduğum, çocuklar için çalışan bir derneğin üyesiyim. Benim bu üyeliğimin amacı, kişisel yaşantılar diyebilirim. Geçmişimde zor koşullarda öğrenim görmeme rağmen destek olabilecek kişilerin azlığı beni motive etti. Tüm maddi imkansızlıklara rağmen üniversite okuyup, öğretmen oldum. Bunu daha fazla çocuk yapabilsin diye sivil toplum kuruluşları bünyesinde görevler alıyorum.

Z.T.: Üniversite yıllarında öğrenci temsilciliği görevinde bulunmuştum. Bu görev akabinde bir şeyler yapabildiğimi, kendi oluşturduğunuz fikirler hayata geçtiği zaman, birlikte bir arada iyi bir şeyler yapabilmenin ayrı olduğunu ve insanı çok mutlu ettiğini keşfettim. Sorunlara çözüm bulabilmek, o çözümleri somut olarak görebilmek çok güzel. Hizmet ürettiğim kuruluşun dini, siyasi ve etnik bir duruş sergilemekten kaçınması, tamamen hizmet odaklı davranması yüksek bir motivasyonla gönüllü olmamı sağladı.

Y.K: Bence her sivil toplumcu bir sosyal girişimcidir. Kişi bir bir sivil toplum kuruluşuna üyeyse, sosyal alanda bir hizmet sunuyorsa doğal olarak bu alanda çeşitli girişimleri de vardır. Bir alanda çaba harcayan, o alana yönelik hizmet vermeye çalışan, değişiklik yapmak için ya da var olanı değiştirmek için çabalayan biri olarak evet sosyal girişimciyim. Bendeki bu girişimciliği tetikleyen hususların başında örgütlü olma arzusu, daha fazla kişiyle iletişim kurma arzusu ve tıp mesleğim nedeniyle itibar edinme arzusu geliyor diyebilirim.

O.T.: Sosyal girişimcilik bence insanın ticari ve ekonomik kaygılardan uzaklaşıp tamamen kişisel ve toplumsal meselelerle ilgili bir takım sorunlarla ilgilenip bu konuda girişim göstermesidir. Etrafındaki insanlarla birlikte ön plana çıkıp bu sorunlarla ilgili çözümler üretmesidir. Bütün sivil toplum kuruluşları bir nevi sosyal girişimcidir aslında. Faaliyet gösterdikleri spesifik alanlara göre bu durum farklılık gösterebilir. Ama temelinde sosyal girişim bir takım sorunların çözümü için ön ayak olmak, kitleleri harekete geçirmektir. Beni sivil toplum alanında girişimde bulunmaya iten hususlar için daha fazla kimseyle iletişime geçme arzusu, okuduğum kitap ve yayınların etkisi (Dostoyevski Suç ve Ceza, Tolstoy Diriliş gibi), örgütlü olma arzusu, toplumsal duyarlılık diyebilirim. Ayrıca yetiştirme tarzı, ailede edinilen duyarlılık anlayışının da etkisi göz ardı edilmemeli.

A.D.: Rutin bir şekilde yaşamımı devam ettirirken, bu durağanlığın bana göre olmadığını fark ederek, etrafımda gördüğüm bir sorununun sorgulamasını yaptım ve bu soruna çözüm üretebileceğim inancı oluştu bende. Bunun üzerine girişimlere başladım. Toplumsal bir sorunu görmek ve ona dönük kalıcı çözümler üretmek sosyal girişimciliktir. Bir kişi için değil daha fazla kişi için çabalamaktır. Geleneksel sivil toplum algısını değiştirmenin yolu budur. Sivil toplumcu insanlara model olabilmelidir. Esas motivasyonum tamamen içsel diyebilirim, sorumluluk hissini de etkisi çok büyük.

A.Y.: Kendimden örnek vereyim yaşadıklarım, tanık olduklarım, araştırdıklarım sonucunda ulaştığım verilere göre saptadığım bir sorunlar oldu. Ya da bir derdin varlığını tespit etmiş oldum, o sorunu o derdi nasıl çözebilirim diye yola çıktım ve harekete geçtim. Benim sosyal girişimciliğim böyle başladı. Beni sosyal bir girişimci olmakta motive eden hususlar yaşadıklarım ve tanık olduklarımdır. Dolayısıyla bu iki unsur yaşamak ve tanık olmak sosyal girişimci diğer deyişle sivil aktivist olmamı sağlayan temel unsurlardır.

T.A.: Muasır medeniyet yolunda ilerlemek için sivil toplum ve devlet el ele vermelidir. Atatürk'e göre; "Milletin ortak istek ve eğilimlerine değinmek ve onun gereklerine yaşamını vermeyi hareket kuralı bilmek, gerçek yolda yürüyebilmek için tek esastır. Bir milletin bireylerinde egemen olması, uyulması gerekli olan, milletin ortak isteği, toplumsal fikridir. Bir insan, memleketine ve milletine faydalı bir iş yaparken göz önünden bir an uzak bulundurmamak zorunda olduğu kural, milletin gerçek eğilimidir." Buradan almamız gereken ders, devletin milletin gerçek eğiliminin sonucu oluşan sivil toplum örgütlerini beslemesi gerektiğidir. Devletin desteğini arkasına alan sivil toplum örgütleri, bu desteği toplumun yararına kullanılmalıdır.

H.C.D.: Sivil topluma dahil oluşum Kültürlerarası öğrenme ve iletişim temelli bir proje sayesinde oldu. Lise çağındaki gençlerin yurt dışına giderek orada farklı kültürler tanımalarını ve evrensel barışa hizmet etmeyi ilke edinen bir projeden söz ediyorum.

Sosyal sorumluluk ile sosyal girişimciliği birbirinden ayırmak gerekir. Sosyal Girişimcilik; Her hangi bir girişimin kar amacı gütmeyen ya da elde ettiği karı yine sosyal etki için kullanan, belli bir problemi hedef alan, bu problemi sistem içerisinde mümkün olduğunca efektif ve verimli bir şekilde çözme çabasıdır. Belli bir zümre için çabalamak yerine sonuç anlamında halka faydalı olmak için planlanan sistemler bütünüdür. Bir sivil toplum kuruluşu olarak model almaya çalıştığımız bir sistem diyebilirim. Konuyla ilgili çeşitli atölyeler düzenliyoruz ve yurt dışındaki örnekleri yerinde görme şansı buluyoruz. Hali hazırda Türkiye’de kaynaklara erişim konusunda, Avrupa Birliği kaynakları dışındaki kaynakların kısıtlılığı ya da erişim zorluğu nedeniyle pek de kolay bir uğraşı alanı olduğunu söyleyebiliriz.

E.K.: Sivil toplum ile sosyal girişim kavramlarını birbirinden ayırmak gerekir diye düşünüyorum. Sivil topluma dahil olup sosyal fayda gütmek yerine makam, mevki ve rant gibi bireysel çıkarları doğrultusunda hareket eden kimseler sosyal girişimci değildir. Sosyal girişimci toplumdaki eksikleri fark edip gideren, torununu düşünen kişidir. Toplumsal sorunlar, düzensizlikler bizleri bir şekilde olumsuz etkilemektedir. Toplum bir nevi aile demektir. Toplumdaki her eksiklik beni ilgilendirir. Millete ve memlekete faydalı olma arzusuyla, o eksikliği tespit eder, ortadan kaldırmak için de elimden geleni yaparım.

Görüşmecilerin ortak yanı, eylem ve girişimlerinde para güdüsü yerine sosyal faydayı gözetmeleridir. Sosyal girişimlerin hayata geçirilmesinde kişisel yaşantı ve sorunların önemli ölçüde pay sahibi olduğu söylenebilir. Birçoğu için sosyal sorunlara toplum odaklı çözümler getirmek, bir görev olarak görülmektedir. Milli duygular gönüllüğü beslemektedir. Adıyaman’da üye ve başkanları motive eden dini ve ahlaki unsurlar, ulusal düzeyde faaliyet gösteren temsilcilere göre daha fazla önem arz etmektedir. Başkan, üye ve temsilcilerin daha fazla kişiyle iletişim kurmaları motivasyonlarını artırmaktadır. Örgüt içi yönetim becerisi girişimleri önemli ölçüde etkilemektedir.

3.3.3 Katılımcılara Göre En Önemli Sosyal Sorunlar

Geçmişte olduğu gibi günümüzde de toplumsal gereksinimler ve sorunlar varlığını sürdürmektedir. Yapılan görüşmelerde toplumsal sorunlarla ilgili 11 seçenek sunulmuştur. Bu seçeneklerden en önemli gördükleri 5 seçeneği belirtmeleri istenmiştir. Katılımcıların en önemli gördüğü sorunlar Tablo 3.10’da gösterilmiştir.

Tablo 3.10: Önemli görülen sosyal sorunlar.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Eğitim	30 (%88,2)	32 (%94,1)	31 (%91,2)	91,2
Çevre	12 (%35,3)	14 (%41,2)	10 (%29,4)	35,3
Sağlık	14 (%41,2)	15 (%44,1)	8 (%23,5)	36,3
Çocuk	18 (%52,9)	18 (%52,9)	23 (%67,6)	57,8
Kadın	23 (%67,6)	12 (%35,3)	18 (%52,9)	52
Engelliler	15 (%44,1)	18 (%52,9)	20 (%58,8)	52
Gençlik	20 (%58,8)	12 (%35,3)	19 (%55,9)	50
İşsizlik	14 (%41,2)	18 (%52,9)	12 (%35,3)	43,1
Dil bilinci	1 (%2,9)	3 (%8,8)	3 (%8,8)	6,9
Kültürel değerler	8 (%23,5)	11 (%32,4)	10 (%29,4)	28,4
Dini değerler	13 (%38,2)	14 (%41,2)	6 (%17,6)	32,4

Buna göre 93 kişi (%91,2) en önemli sorunun eğitim alanında olduğunu beyan etmişlerdir. Bunları sırasıyla çocuk % 57.8 (59 Kişi), kadın % 52 (53 Kişi), gençlik % 50 (51 Kişi) ve işsizlik % 40.2 (41 Kişi) takip etmiştir.

En önemsiz sorun ise dil bilinci sorunu % 6,9 (7 Kişi) olarak tespit edilmiştir. Bu durum görüşülen derneklerin dil bilinci ile ilgili herhangi bir faaliyette bulunmamalarıyla ilgilidir.

En önemli sosyal sorunlar konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

S.Y.: Ülkede sorun çok. Eğitim, sağlık, işsizlik bu sorunların başını çekiyor. Bence en önemli şey, gördüğümüz farkında olduğumuz bu sorunlara karşı duyarlı olmaktır. Sorunların çözümü için biz bir şey yapabilir miyiz? Sorunların çözümünde bir paydaş olabilir miyiz? Dediğinizde kendinizi sivil toplumun içinde buluyorsunuz zaten. Bu alanda çeşitli girişimlerde bulunmak hem kendi yeteneklerimizin ortaya çıkmasına fırsat verdi hem de sorunlara olan duyarlılığımızın düzeyini çok üst noktalara taşıdı. Daha demokratik bir bakış açısı oluşturmamıza da katkı sağlamış oldu. Kamu kuruluşları ve bazı sivil toplum kuruluşları ile yaptığımız ortak girişimler sayesinde yaşadığımız ülkenin insanlarına yönelik çeşitli sorumluluklar üstlenmiş olduk. Bu ortaklıklarda fark ettiğim en çarpıcı gerçek, birçok insanın, grubun ya da zümrenin gayesi topluma faydalı olmak gayesiyle çalışıyor olmalarıdır.

E.P.: Şüphesiz sorunlar sıralamakla bitmez ama kadınların ve çocukların maruz kaldığı şiddeti önemli bir yere koymak lazım. bazen yakın akrabalarından eşten dosttan bile dayak yiyen kadınlar çocuklar var. Bu mağdur insanları insanlığa faydalı kişiler olarak kazanabilmek lazım. Yasaların devletin koruyucu yapısını güçlendirmesi lazım. Bizim gibi derneklerin mağdurları tespit edebilmek için devletin ulaşamadığı ücralara ulaşabilmesi lazım.

A.E.: Gençliğin hali perişan. Okula hiç gönderilmeyen kız çocuklarından mı bahsetsek? Okulu bitirir bitirmez eve kapananlar, köprü altlarında yaşayanlar, başarılı bir kariyere rağmen işe giremeyip bunalıma girenler var ülkemizde. Sayıları da çok fazla. Allah yardımcıları olsun.

M.T.: Ülkenin başlıca sorunu eğitimidir. Eğitim sistemi öğrencileri motive edememektedir. Öğrenci neyi niçin öğrenmesi gerektiğinin farkında değil, merak duygusu yeterli değil. Sorgulamak ve düşünmek bir yaşam biçimine dönüşmelidir. Aile ve öğretmen işbirliği ile merak eden, araştıran, sorgulayan bir nesil yetiştirilebilir. Bana diğer önemli bir sorun kişisel çıkarların ön planda olduğu bencil yönetim tarzlarıdır. Kişisel çıkar elde etmek ve zenginleşmek gayesiyle görevini kötüye kullanan basiretsiz yöneticiler, yolsuzluğu olağanlaştırmaktadır. Rüşvet, sahtecilik, kayırmacılık gibi toplum yararını baltalayan ve güven yitimine yol açan olgular toplumsal gelişimi engellemektedir. Kendi çıkarları söz konusu olduğunda kendisini ve çevresini desteğe boğanlar, toplum yararına sosyal bir girişimde bulunmayı ya da toplumsal bir sorunu çözmek için katkıda bulunmayı tercih etmiyorlar. Lafa gelince herkes bir numaralı hayırsever, ama icraata bakıldığında ne yazık ki manzara pek iç açıcı değil.

M.B.: Ülke sorunlarının başında işsizlik geliyor bence. Eğitim sistemi çarpık olunca her yıl niteliksiz bir mezunlar ordusu oluşuyor. Gençlerin istihdam edileceği alanlar yeterli değil. Bir çok sektör kalifiye eleman bulamıyor. Bu çarpıklık ülkemizi oldukça zora sokacaktır. Gençlerin psikolojik sorunlarını küçümsemeyelim.. İşsizlik yüzünden yoksul ailelerde insanlar birbirine düşüyor, tartışıyor. Birbirini incitiyor.

Ülkemizde ekonomik, sosyolojik ve psikolojik bir çok sorun olduğu muhakkaktır. Yapılan görüşmelerde bir çok sorun dile getirilmiştir. Görüşmeler sonucunda, başlıca sorunun eğitim olduğu belirlenmiştir. Eğitim sistemindeki problemler sıkça dile getirilmiştir. Çocukların ve kadınların mağduriyetleri (Şiddet, taciz, açlık ve yoksulluk, haklardan faydalanamama) ikinci ve üçüncü sırada yer almıştır. Beyan edilen diğer sorunlar ise gençlik ve işsizliktir. Bu sosyal sorunları

besleyen, toplumsal duyarsızlık, yolsuzluk, kayırmacılık gibi alt sorunlar da sözü edilen sorunlardandır.

3.3.4 Katılımcıların Çözüm Aradıkları Tematik Alanlar

Toplumda gereksinimler ve sorunlar değişkenlik göstermektedir. Bu sorunlara çözüm arayan sosyal girişimcilerin mücadele sürecinde tercih ettiği tematik alanlar katılımcıların beyanlarına istinaden listelenmiştir. Katılımcıların çözümünde pay sahibi olmak istediği tematik alanlar Tablo 3.11’de gösterilmiştir.

Tablo 3.11: Çözüm olunmak istenen tematik alanlar.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
İnsan hakları (kadın, çocuk)	17 (%50,0)	18 (%52,9)	21 (%61,8)	54,9
Cinsiyet eşitliği	5 (%14,7)	5 (%14,7)	8 (%23,5)	17,6
Tüketici hakları	3 (%8,8)	2 (%5,9)	3 (%8,8)	7,8
Sağlık ve beslenme	4 (%11,8)	4 (%11,8)	3 (%8,8)	10,8
Tabiatı koruma ve temiz çevre	6 (%17,6)	5 (%14,7)	4 (%11,8)	14,7
Yoksullukla mücadele, ekonomik gelişme	10 (%29,4)	17 (%50,0)	5 (%14,7)	31,4
Eğitim/öğretim ve kişisel beceriler	22 (%64,7)	17 (%50,0)	17 (%50,0)	54,9
Herkes için eğitim, toplumsal gelişim	17 (%50,0)	18 (%52,9)	20 (%58,8)	53,9
Yurttaş katılımı ve demokrasi	9 (%26,5)	12 (%35,3)	9 (%26,5)	29,4
Dini ve ahlaki öğretiler	15 (%44,1)	10 (%29,4)	6 (%17,6)	30,3

Buna göre öne çıkan en önemli beş seçenek aşağıda sıralanmıştır.

Eğitim/Öğretim ve kişisel beceriler ile insan hakları % 54,9 (56 kişi) ilk sırayı paylaşmıştır. Üçüncü sırada herkes için eğitim, toplumsal gelişim %53,9 (55 kişi) seçeneği bulunmaktadır. Dördüncü sırada yoksullukla mücadele, ekonomik gelişme %31,4 (32 kişi) ve beşinci sırada dini ve ahlaki öğretiler %30,3 (31 kişi) yer almaktadır.

Başkanların %50’si, üyelerin %52,9’u temsilcilerin de %61,8’i insan hakları ile ilgili ihlallerle mücadele etmektedir. Başkanların %64,7’i, üyelerin %50’si temsilcilerin de %50’si Eğitim/öğretim ve kişisel beceriler alanında faydalı olma çabasıdadır. Başkanların %50’si, üyelerin %52,9’u temsilcilerin de %58,8’i Herkes

için eğitim, toplumsal gelişim hususunu önemsemekte, bu alanda çalışmayı arzulamaktadır. Başkanların %44,1'i, üyelerin %29,4'ü temsilcilerin ise %17,6'sı dini ve ahlaki öğretiler konusunda çözüm arayışındadır.

Tematik alanlarda çözümün bir parçası olmak konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

A.G: Biz ne yapıyorsak Allah rızası için yapıyoruz. Yoksullukla mücadele ediyoruz, öğrencilerimizi ahlaki yönden besliyoruz. Dünyevi işlerle işimiz yok. Elimizden geldiğince çabalıyoruz. Bize destek verenlerden de, üyelerimizden de Allah razı olsun. Pek iyi bir zamanda yaşamıyoruz. İçimizde mevcut konumunu, gücünü kötüye kullananlar var. Ama önemli olan niyet. Yanlış bir şey varsa da her koyun kendi bacağından asılacak, herkesin günahı kendi boynuna.

Ş.S: Gerçek acıdır derler. Bizde bir başkan var. Adama bakıyorsun sabah namazı hariç her vakit camide. Ağzında her saniye Allah'ın adı. İş yapılır uğraşılır bütçe büyür. Ama toplanan onca paranın hesabını sorunca kem küm eder. Bizleri de kandırır, takiyecilik ve yalancılık yapar. Biz bunları görürüz biliriz, ama ses edemeyiz. Arkasında vekili var siyasetçisi var, cemaati var, şeyhi var müridi var, var da var. Ne diyeyim Allah affetsin.”
Y.K.: “ Toplumsal sorunlara çözüm aramanın en ideal yeri sivil toplumdur ve bence sosyal sorunlara çıkar gözetmeksizin çözüm arayan her sivil toplumcu bir sosyal girişimcidir. Kişi bir sivil toplum kuruluşuna üyeyse, sosyal alanda bir hizmet sunuyorsa doğal olarak bu alanda çeşitli girişimleri de vardır. Bir alanda çaba harcayan, o alana yönelik hizmet vermeye çalışan, değişiklik yapmak için ya da var olanı değiştirmek için çabalayan biri olarak evet sosyal girişimciyim.

S.K.: Aslında sosyal girişim benim, sosyal girişim sizsiniz. Hepimiziz. Komşularımızla ilişkiler, yardımlaşmalar, mahallelerdeki imece kültürü kötü günlerde birbirinin yanında olma, cenazeye yardım etme, hasta başı bekleme birer sosyal girişimdir aslında. Tüm bu hususlar biz de var olan şeyler. Sadece farkındasız olduğumuzu söyleyebilirim. Bunları bir araya getiremiyoruz örgütlettiğimiz. Bunun farkına varılırsa esaslı sosyal girişimler ortaya çıkar diye düşünüyorum.

H.Ü.: Sivil toplum insanların çıkar amacı gütmeyen, kendini geliştirerek toplum yararına bir şeyler yapmasıdır. Sivil toplum çalışmalarına dahil olduktan sonra gönüllüğün benim için bir yaşam biçimi olduğuna karar verdim. Girişimci olarak etkin rol aldığım sivil toplum kuruluşları, insanların dinine, diline, kültürüne, şehrine bakmaksızın ortak bir payda içinde çözüm üreten oluşumlar olduğundan, ben de özellikle yoksullukla mücadele konusunda şahsen rol almak ve katkıda bulunmak istedim.

S.Ç: Sosyal hizmetler alanında öğrenim görürken, işim icabı çeşitli kurumlara ziyaretlerde bulundum. Çocuk esirgeme kurumlarına, huzur evlerine, rehabilitasyon merkezlerine gittim. Bu deneyimlerim esnasında bu dezavantajlı insanlara yardım etmem gerektiği hissine kapıldım. Toplumsal gelişim bizler sayesinde sürekli olabilir, onların bize ihtiyaçları var diye düşündüm. Devlet kendi imkanlarıyla bir çok ideal imkan sunuyor aslında ama yine de eksiklikler yok değil. Sonuçta her şeyi devletten beklememek lazım.

Ö.K: Sivil toplum aslında içerik olarak, toplumsal sorunlara çözüm üretme noktasında eksikliğin olmadığı ancak halkla ilişkiler ve iletişim konusunda zayıf olduğu kanısındayım. Bütün sivil toplum örgütlerinin iyi niyetli olduğunu düşünmüyorum. Kişisel çıkarlara ve çeşitli olumsuz örgütlenmelere hizmet eden örgütler de var. Özellikle siyasal angajmanı olan örgütler bunlar. Bildiğim kadarıyla sosyal girişimciliğin Türkiye’de bir hukuki zemini yok, dolayısıyla ülkemizde çok iyi anlaşılabilmediğini düşünmüyorum. Özellikle Avrupa’daki sosyal girişimcilik örnekleri ile kıyasladığımızda durum böyle. Dernekleri bir sosyal girişimcilik olarak görmüyorum. Böyle bir farkındalık olduğunu da düşünmüyorum. Sosyal girişim, kamu yararını gözeterek derneklerle, kendi yararlarını gözeterek şirketler arasında duran bir unsurdur. Kavramın Türkiye’de yeni olması nedeniyle çok anlaşılmadığını düşünüyorum. Sosyal girişimcilik projeleri aslında bir kar amacı güderler, fakat bu karlarını yeni toplumsal projelere aktarırlar. Kişisel zenginleşme ve birikim sağlama anlamında değil. Dolayısıyla bu kavramın oturtulması gerektiğini ve hukuki alt yapısının da kurulması gerektiğini düşünüyorum. İngiltere de olduğu gibi sosyal girişimler için ayrı bir tüzel kişilik sağlanması gerektiğini düşünüyorum. Toplumsal fayda amacı güderek bireysel zenginlik sağlamayı çok örtüştüremiyorum ancak sosyal girişimcinin bu alanda geçimini sağlaması hayatını sürdürmesi, belli refah seviyesinde yaşaması konusunda tabii ki tüm dernek çalışanlarının, sivil toplum profesyonellerinin bir şekilde iyi hayatlar sürmesi gerektiğini düşünüyorum. Ancak tüm bu kazancın kurum üzerinden kişisel bir zenginliğe tahvil edilmesini doğru bulmuyorum. Bu durum amaçlanan sosyal faydanın sosyal girişimin doğasına tamamen aykırı. Bu alanda çalışan hizmet üreten kimseler belli bir refah seviyesine ulaştıkça, hem topluma hem kendine faydalı oldukça, Türkiye’deki sivil toplum gelişecek ve güçlenecektir. Bu insanlar daha da motive olacaktır. Dışarıdan insanlar, özellikle uzmanlar sürece dahil olacaktır. Uzmanlığın sivil toplumda yaygınlaşması bu şekilde sağlanacaktır.

En önemli sosyal sorunların tespitine yönelik soruda eğitim seçeneği birinci sırada yer almaktaydı. Katılımcıların çözüm aradıkları tematik alanlarda da eğitimle ilgili seçeneklerde yoğunluk olduğu görülmektedir. Eğitimde meydana gelecek değişimlerin, bir çok sorunun çözümüne etki edeceği yönünde bir inanış söz konusudur. Eğitim kalitesi arttıkça yoksulluğun dolaylı yoldan azalacağı, okuma oranı arttıkça, toplumsal gelişime önem verildikçe, insan hakları ihlallerinin de aynı ölçüde azalacağı düşünülmektedir. Genel kanı, kadınların, çocukların, gençlerin, engellilerin maruz kaldığı bir çok mağduriyetin eğitim sayesinde giderileceği

yönündedir. Adıyaman ilindeki görüşmecilerin dini ve ahlaki öğelere verdiği önem burada da hissedilebilir düzeydedir. Yine Adıyaman ilinde dini unsurların bazı kuruluşlarca, kötüye kullanıldığı yönünde görüşlerle karşılaşmıştır. Kuruluşların halkla ilişkiler, iletişim ve sosyal medya kullanımı gibi hususlarda yetersiz olduğuna ilişkin beyanlara da sıklıkla rastlanmaktadır.

3.4. Katılımcıların Sosyal Sermaye Üretme Kapasiteleri

Bu bölümde katılımcıların sosyal sermaye üretme kapasitelerine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.4.1 Katılımcıların Örgüt Üyeleriyle Bir Araya Gelme Sıklığı (Gayri Resmi Buluşmalar)

Katılımcıların kuruluşları bünyesinde resmi toplantılar dışında bir araya gelişleri, nitelikli sosyal sermaye üretimine olumlu yansımaktadır. Tablo 3.12 katılımcıların kuruluşlarında ne kadar sıklıkla buluştuklarına dair bilgiler içermektedir.

Tablo 3.12: Katılımcıların resmi toplantılar haricinde bir araya gelme sıklığı.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
3 Yılda 1	2 (%5,9)	0 (%0)	0 (%0)	1,9
Yılda 1	4 (%11,8)	2 (%5,9)	1 (%2,9)	6,9
6 Ayda 1	1 (%2,9)	2 (%5,9)	1 (%2,9)	3,9
3 Ayda 1	2 (%5,9)	3 (%8,8)	9 (%26,5)	12,7
Ayda 1	9 (%26,5)	17 (%50,0)	11 (%32,4)	36,4
Haftada 1	14 (%41,2)	10 (%29,4)	9 (%26,5)	32,4
Her gün	2 (%5,9)	0 (%0)	3 (%8,8)	4,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Katılımcıların % 36,4'ü Ayda 1, % 32,4'ü ise haftada 1 buluştuklarını beyan etmişlerdir. Yoğunlaşma ayda 1, haftada 1 seçeneklerinde görülmektedir.

Başkanların %41,2' si, haftada 1 seçeneğini tercih etmişken, üyelerin %29,4'ü bu seçeneği tercih etmiştir. Ayda 1 seçeneğini tercih eden başkanların oranı %26,5 iken bu seçeneği tercih eden üyelerin oranı %50'dir. 3 aydan az bir araya gelenlerin oranı toplamda %12,7'dir.

Resmi toplantılar dışında bir araya gelme sıklığı konusunda belirtilen görüşler aşağıda sıralanmıştır.

F.P.: Aktif bir sivil toplum örgütünün fayda düzeyi yüksek eylemlerde bulunmasının yolu, üyelerin birbirine inanması ve güvenmesidir. Bu inanç ve güvenin oluşması için çeşitli sosyal aktiviteler yoluyla, bir araya gelmelidir. Kişiler birbirlerini iyi tanımalı, kişisel sorunlarıyla da ilgilenmelidir. Bu sayede üretilecek projeler için, örgütün güçlü bir insan kaynağına sahip olması sağlanabilir.

L.A: Hemen her gün bir aradayız. Dernek bahane aslında. Sosyalleşmek için kaliteli bir ortam oluşturduk. Bir araya gelmişken iyi şeyler yapalım,işe yarayalım istiyoruz. Daimi buluşan 7-8 kişiyiz. Bu 7-8 kişi dışında kalanlar sürekli değişiyor. Burada başkan önemli, buluşmalar onun tavrıyla şekilleniyor.

T.K: Buluşmalarımızı, görüşmelerimizi belli bir takvime bağladığımız söylenemez. Bizim başkana kalsa her gün gelin der. Sonuçta herkesin işi gücü var. Fırsatım olsa her anımı dernekte bir şeyler yapmaya ayırırdım.

Görüldüğü üzere görüşmeciler, tüzükte belirtilen resmi toplantılar dışında da bir araya gelmektedir. Genel anlamda, resmi toplantılar dışında bir araya gelme sıklığı sosyal sermaye açısından yeterlidir. Bu konuda başkan ve üyeler arasında söylem farklılıkları, görüş ayrılıkları vardır. Başkanlar çok daha sık buluştukları yönünde görüş bildirmişken, üyeler bu sıklığın başkanların ifade ettiği oranda olmadığını belirtmişlerdir.

3.4.2 Kuruluşlar Bünyesinde Yapılan Resmi Toplantı Sıklığı

Kuruluşlar bünyesinde düzenlenen resmi toplantıların sıklık durumu Tablo 3.13'de belirtilmiştir.

Tablo 3.13: Katılımcıların resmi toplantı sıklığı.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
3 Yılda 1	1 (%2,9)	1 (%2,9)	2 (%5,9)	3,9
Yılda 1	3 (%8,8)	2 (%5,9)	2 (%5,9)	6,9
6 Ayda 1	7 (%20,6)	8 (%23,5)	5 (%14,7)	19,6
3 Ayda 1	9 (%26,5)	8 (%23,5)	6 (%17,6)	22,5
Ayda 1	9 (%26,5)	13 (%38,2)	12 (%35,3)	33,3
Haftada 1	5 (%14,7)	4 (%11,8)	5 (%14,7)	13,7

Katılımcıların %13,7'si haftada 1, %33,3'ü ise Ayda 1,%22,5'i 3 ayda 1,%19,6'sı 6 ayda 1,%6,9'u yılda 1,%3,9'u ise 3 yılda 1 resmi bir toplantı için bir araya geldiklerini belirtmişlerdir.

Kuruluşlar bünyesinde yapılan resmi toplantılar konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

Z.T: Sivil toplum örgütü olarak faaliyet göstermenin resmi bir takım yükümlülükleri vardır. Bizim gibi faal kuruluşlar bu prosedürlere riayet etmektedir ancak tüm dernekler böyle yapıyor diyemeyiz. Yıllardır bu alanda çabalayan biri olarak bir çok derneğin bu konuda yeterince hassas olmadığını söyleyebilirim. Yönetim kurulu üyesi olduğu halde, derneğe yılda bir çağrılan, tüm yıla ait toplantı tutanaklarını ve belgelerini bir gün içinde imzalayan pasif kişiler etrafımızda fazlasıyla var.

Resmi toplantı sıklığı örgütlerin resmi tüzüklerinde belirttikleri süre aralığında gerçekleştiği belirlenmiştir. Birçok sivil toplum kuruluşunun toplantılara formalite gözüyle baktığı yönünde söylemlerle karşılaşmıştır. Görüşmeciler kuruluşların toplantılara hassasiyet gösterdiği gözlemlenmiştir.

3.4.3 Üyelerin Kişisel ve Sosyal Gelişimini Sağlayacak Eğitimler

Sosyal girişimci lider kuruluşların gelişim ve değişim yanlısı bir tutuma sahip olmaları önemlidir. Kurum içi eğitimler sosyal sermayenin niteliğini artırmaktadır. Bu kapsamda araştırma sürecinde gelişim amaçlı eğitimlere önem verilip verilmediği, bu konuda neler yapıldığı da sorgulanmıştır. Çalışmaya katılan kuruluşlar bünyesinde tertiplenen kişisel ve sosyal eğitimlerin ne sıklıkla düzenlendiğine ilişkin veriler Tablo 3.14’de yer almaktadır.

Tablo 3.14: Kişisel sosyal gelişim eğitimleri sıklık oranı.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Yılda 1	7 (%20,6)	3 (%8,8)	5 (%14,7)	14,8
6 Ayda 1	7 (%20,6)	3 (%8,8)	8 (%23,5)	17,6
3 Ayda 1	17 (%50,0)	21 (%61,8)	19 (%55,9)	55,9
Hayır	3 (%8,8)	7 (%20,6)	1 (%2,9)	10,8

Katılımcıların % 88,2’si kişisel ve sosyal gelişim amaçlı eğitim faaliyetlerinin yapıldığını % 9,8’i ise yapılmadığını beyan etmiştir. Eğitim faaliyetleri yapıldığını beyan edenlerin %64,6’sı sıklık düzeyini 3 ayda 1 olarak ifade etmişlerdir.

Kuruluşlar bünyesinde yapılan kişisel ve sosyal eğitimler konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

N.Ö: Kurulduğumuz günden beri hemen her ay, bir eğitim başlığı belirliyoruz. Belirlediğimiz eğitime üyelerimizi davet ediyoruz. Sağlık, hukuk, teknoloji, sosyal medya, liderlik, hafıza gibi konularda eğitimler yaptık. Ancak ne yazık ki bu eğitimlere üyelerimizin gösterdiği ilgi umduğumuz düzeyde değil.

B.T: Faaliyetler konusunda yeterince hareketli bir derneğiz. Eğitimler konusunda yönetimin yeterince etkili olmadığını düşünüyorum. Üye ve gönüllülerin duyarlı çabaları, itekleyici tutumları sayesinde çevresel imajımız güçlü. Başkan ve yönetim kurulu üyelerin eğitim taleplerini yerine getirmekte pasif kalabiliyor. Tabi bunun tam olarak kişisel bir pasiflikten kaynaklandığını düşünüyorum. Maddi sorunlar nedeniyle böyle davranıyor olabilirler.

Görüşme yapılan kuruluşların, üyelerine yönelik çeşitli eğitimler tertiplediği beyan edilmiştir. Bu eğitimlerin sıklığı, menfi düzeydedir. Adıyaman’da üyelerin eğitimlere yeterince ilgi göstermediği yönünde beyanlarla karşılaşmıştır. Ulusal çaptaki derneklerin, eğitimlere daha fazla ilgi gösterdiği görülmüştür.

3.4.4 Eğitim Faaliyetlerine Ayrılan Bütçe

Kuruluşların kişisel ve sosyal gelişim eğitimlerine ayırdıkları bütçeye dair veriler Tablo 3.15’te gösterilmektedir.

Tablo 3.15: Eğitimler için ayrılan bütçe dağılımları.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
0–100 TL	16 (%47,1)	22 (%64,7)	12 (%35,3)	% 49,0
100–300 TL	9 (%26,5)	7 (%20,6)	11 (%32,6)	% 26,5
300–500 TL	2 (%5,9)	2 (%5,9)	5 (%14,7)	%8,8
500–1000 TL	4 (%11,8)	2 (%5,9)	4 (%11,8)	%9,8
1000 TL ve Üzeri	3 (%8,8)	1 (%2,9)	2 (%5,9)	%5,9

Başkanların %47’si, üyelerin %64,7’si temsilcilerin ise %35,3’ü eğitimler için üyelere ayrılan bütçenin 0–100 TL arasında olduğunu beyan etmiştir. Bu yönde görüş bildiren katılımcıların toplam oranı %49’dur.

Başkanların %26,5’i, üyelerin %20,6’sı temsilcilerin ise %32,4’ü eğitimler için üyelere ayrılan bütçenin 100–300 TL arasında olduğunu beyan etmiştir. Bu yönde görüş bildiren katılımcıların toplam oranı %26,5’dur.

Örnekleme kuruluşların üye ve hedef grubunun kişisel ve sosyal gelişimini amaçlayan faaliyetler için fert başına yılda ayırdığı bütçe’nin yoğun olarak 0–100 TL ile 100-300 TL aralığında olması, sivil toplum örgütlenmelerinin yaşadıkları maddi sorunların bir göstergesi olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Kuruluşlar bünyesinde yapılan kişisel ve sosyal eğitimlere ayrılan bütçe konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

S.T: Aslında iyi niyetli ve çalışkan bir yönetimimiz var. Üyelerin birbiriyle iletişimi çok güçlü. Ara ara fikir toplantıları yapıyoruz. Sosyal aktivitelerde buluşuyoruz. Hepimiz zamanımızın belli bir bölümünü ayırmak için uğraşıyoruz. Tüm bunları yaparken belli tarihlerimiz ve bir düzenimiz olduğunu söyleyemem. Maliyete sebep olabilecek hiçbir eğitim faaliyeti yapmıyoruz mesela. Gönüllü bir eğitmen eşliğinde yapılanlar müstesna. Sanırım derneğimiz böyle davranmak durumunda, çünkü ben dâhil birçok üye aidat verme konusunda pek duyarlı değiliz.

M.E: Derneğin giderleri, gelirinden çok fazla. Bu durumda eğitime nasıl bütçe ayırırım. Zaten derneğin ayakta kalması için kendimden çok taviz veriyorum. Maddi açıdan sarsılıyorum. Dernek yüzünden eşimle aramız açılıyor bazen. Hal böyleyken üyeler kusuruma bakmasın, onlar için ekstra para harcayamam.”

A.D: Bazı dönemler projeler konusunda hareketliyiz. Böyle zamanlarda derneğimizin birçok maddi ihtiyacını, proje geliri sayesinde ve projede görev alanların gönüllüğü sayesinde giderebiliyoruz. Ama normal zamanlarda bu pek mümkün değil. Kaynakların yetersizliği, ekonomik güçlükler ülkemizdeki birçok kuruluşun ortak sorunudur. Dolayısıyla maliyete neden olabilecek eğitim faaliyetlerinden kaçınıyoruz. Ama çeşitli kuruluşlar tarafından sunulan eğitim fırsatlarını takip ederek, üyelerimizin katılımını teşvik ediyoruz.

İ.P: Boş zamanlarımı kendimi geliştirerek geçirmek istiyorum. Ama maalesef derneğimizi bu konuda yeterli bulmuyorum. Bunun için güçlenmek zorundayız. Bir sosyal girişimi, ticari bir girişim gibi ele almalıyız. Bu konuda yeterli teknik bilgiyi elde etmeliyiz. Bunu tek başımıza yapmamız mümkün değil. Tüm dernekleri aynı çatı altında buluşturup, eğitimlere ortam sağlayacak bir sivil toplum merkezi kurulmalı. Bu sayede eğitimler ve sosyal faaliyetler dernekler için daha külfetsiz olur.

Eğitim faaliyetlerine önem verildiği ancak maddi sorunlar nedeniyle yeterince bütçe ayrılmadığı tespit edilmiştir. Tertiplenen eğitimlere yeterince ilgi gösterilmediği yönünde görüşlerle karşılaşmıştır. Kuruluşlar varlıklarını sürdürmek için maddi güce ihtiyaç duymaktadır. Kısıtlı bütçe nedeniyle eğitim faaliyetlerinin ikinci planda kaldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin ya da devletin bu konuda destek olması gerektiği görüşmeciler tarafından sıkça beyan edilmiştir.

3.4.5 Kuruluşlar Bünyesinde Üretilen Faaliyet ve Girişimler

Çalışmaya katılan kuruluşlarda sosyal girişimciler aracılığıyla üretilen proje, eylem ve girişimler Tablo 3.16’da gösterilmektedir.

Tablo 3.16: Kuruluşların faaliyet ve girişim dağılımları.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	%
	Başkan	Üye	Temsilci	
Danışmanlık Hizmeti	8 (%23,5)	6 (%17,6)	8 (%23,5)	21,5
Gençlik Projeleri ve Değişimleri	6 (%17,6)	10 (%29,4)	21 (%61,8)	36,2
Hibe aracılığıyla hizmet üretimi	17 (%50,0)	14 (%41,2)	16 (%47,1)	46,0
Bilgi Yayma / Yayınlar	12 (%35,3)	11 (%32,6)	10 (%29,4)	32,3
Lobi Faaliyetleri	8 (%23,5)	8 (%23,5)	7 (%20,6)	22,5
Konferanslar/Seminerler	16 (%47,1)	14 (%41,2)	16 (%47,1)	45,0
Kuruluşun Çalışma Alanıyla ilgili Kampanya	13 (%38,2)	16 (%47,1)	9 (%26,5)	37,2
Araştırma ve Geliştirme Faaliyetleri	10 (%29,4)	11 (%32,6)	20 (%58,8)	40,1

En yoğun yapılan faaliyet ve girişimlerde ilk sırayı hibe aracılığıyla hizmet üretimi (%46) almıştır. Konferanslar/Seminerler (%45) ikinci sırada, araştırma geliştirme faaliyetleri (%40,1) ise üçüncü sırada yer almıştır. Bu sıralamayı %37,2 ile kampanyalar, %36,2 ile gençlik projeleri takip etmektedir. Gençlik projeleri (%61,8) konusunda ve Araştırma ve geliştirme faaliyetleri (%58,8) konusunda temsilcilerin çok etkin olduğu gözlenmiştir.

Kuruluşlar bünyesindeki faaliyet ve girişimler konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

M.S: Sivil toplum çalışmaları hak ettiği yerde değil, çünkü görünürlülüğü yeterli değil. Bunu yeterli hale getirmek ve sivil toplum girişimciliğini desteklemek adına çeşitli eğitimler vermeye çalışıyoruz. Sosyal girişimcilik faaliyetlerinin artışı ile bu bilinçlenmenin doğrudan bir ilgisi var elbette. Farkındalık edindirme çabalarımız yeni yeni filizleniyor. Bu farkındalık eğitimlerini yayınlanan hibe programlarına göre tertipliyoruz. Bunun sonucunda ilimizde son yıllarda stk'lar tarafından hazırlanıp sunulan proje sayısında ciddi bir artış söz konusudur.

H. E: Türkiye’de birçok dernek var ama bu derneklerin isimlerine yakışır çalışmalar içinde olmadığını düşünüyorum. Benim için sivil toplum örgütü demek tamamen insanlara hatta bütün canlılar için iyi şeyler yapmak demektir. İyi şeyler yapmanın da bir külfeti var tabii. Gönüllüğün yeterli olmadığı giderler hep vardı hep de olacak. Bu nedenle bir sosyal girişimin başlatılışı için maddi bir sermayenin de varlığı şart. Bu sermaye’yi oluşturmak adına bir çok hibe programına başvuru yapıyoruz. Yeterince bir maddi güce sahip olmak için bağışlar ve aidatlar kesinlikle yeterli değil.

Oranlar görüşülen kuruluşlarının önemli bir kısmının çeşitli fon kuruluşlarından hibe desteği aldığını göstermektedir. Sosyal girişimci etkin kuruluşlar bu yönden benzeşmektedir. Sosyal bir girişimin hayata geçirilmesi, sürdürülebilir hale getirilebilmesi için yerel kuruluşlar için de ulusal kuruluşlar için de fon desteklerinin önemi büyüktür. Gençlik projeleri ve değişimleri, araştırma geliştirme faaliyetleri temsilciler tarafından daha fazla önemsenmektedir. Adıyaman ilindeki kuruluşlar Avrupa birliği kapsamında fonlanan gençlik değişimleri konusunda yeterince bilinçli değildir.

3.4.6 Kuruluşların Paydaş ve Ortakları

Görüşme yapılan kuruluşların paydaş ve ortakları ile ilgili bilgiler Tablo 3.17’de gösterilmiştir.

Tablo 3.17: Paydaş ve ortaklar.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kamu Kurumları	20 (%58,8)	25 (%73,5)	24 (%70,6)	67,6
Yerel Yönetim/Belediyeler	18 (%52,9)	16 (%47,1)	18 (%52,9)	60,0
Mesleki Birlik ve Odalar	4 (%11,8)	14 (%41,2)	6 (%17,6)	23,5
Sivil Toplum Kuruluşları	23 (%67,6)	31 (%91,2)	20 (%58,8)	72,5
Diğer kuruluşlar (Örn: özel sektör)	0 (%0)	0 (%0)	6 (%17,6)	5,9

Başkanların %58.8’i, üyelerin %73,5’i temsilcilerin ise %70,6’sı kamu kurumlarıyla ortaklık ve paydaşlık yaptığını belirtmiştir.

Başkanların %52,9'u, üyelerin %47'si temsilcilerin ise %52,9'u belediyelerle ortaklık ve paydaşlık yaptığını belirtmiştir.

Başkanların %11,8'i, üyelerin %41,8'i temsilcilerin ise %17,6'sı mesleki birlik ve odalarla ortaklık ve paydaşlık yaptığını belirtmiştir.

Başkanların %67,6'sı, üyelerin %91,2'si, temsilcilerin ise %58,8'i sivil toplum kuruluşları ile ortaklık ve paydaşlık yaptığını belirtmiştir. En yoğun işbirliğinin sivil toplum örgütleri arasında yapıldığı görülmektedir.

Adıyaman ilinde başkan ve üyeler, özel sektördeki şirket ve kobilerle işbirliği yapmamaktadırlar. Ulusal düzeydeki temsilciler (%17,6) ise özel sektör ve kobilerle de işbirliği yapmaktadır.

En yoğun işbirliğinin sivil toplum örgütleri arasında yapıldığı görülmektedir. Paydaş ve ortaklar konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

B.K.: Fayda düzeyi yüksek işler yapmanın yolu kapsayıcı olabilmektir. Örneğin dezavantajlı kesimler için çözüm araması gereken tek merci sivil toplum kuruluşları değildir. Sivil toplum teşvik edici bir rol üstlenerek, hem kamu kuruluşlarını hem de belediyeleri harekete geçirebilmelidir. Üretilen sosyal girişimlerin sürdürülebilir olmasının yolu budur. Ortaklık gücü doğurur. Böylece bir çok insana ulaşılabilir. Kişisel menfaatlerden arınıp toplumsal menfaatlere odaklanılırsa yapılan ortaklık anlam kazanır ve fayda sağlar.

A.U.: 10 yıl öncesine kadar paydaşlık, ortaklık gibi kavramlar çok bilindik değildi. Ülkemizin Avrupa Birliği üyelik süreci sivil toplum kuruluşları arasında bağları güçlendirdi. Kamu kuruluşlarıyla işbirliği yapmayı teşvik etti. Birlikten kuvvet doğar, gerçeğini tecrübe ettik. Sosyal hizmetler, projeler, politika oluşturma alanlarında ortaklıklar kurulmaya başlandı. Bu ortaklıkların anlaşılır, adaletli ve şeffaf olabilmesi için yasal bazı düzenlemelere ihtiyaç var.

Görüşülen kuruluşların güçlü ağlara sahip olduğu gözlenmiştir. Yerel yönetimlerle yapılan ortaklıklar, projelerin ve faaliyetlerin sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Kamu kurumları ile yapılan ortaklıklar ulaşılabilirlik ve kapsayıcılık açısından sivil toplum kuruluşlarını güçlendirmektedir. Kurumlar arası ortaklıklarda en önemli ilkeler etik ve güvendir. Ortaklık ve paydaşlık sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin görünürlüğünü artırmaktadır. Ağların güçlenmesi, ortaklıkların artışı

Avrupa Birliği süreci ile ilişkilendirilmektedir. Her yeni iş birliği toplumsal değişim için yeni girişim ve ortaklıklara zemin hazırlamaktadır.

3.5. Kuruluşların Sosyal Sermaye Kapasitesi

Bu bölümde kuruluşların sosyal sermaye kapasiteleri, bu kapasitenin sosyal girişimlere etkileri, kişilerin algıları ve tutumları irdelenmektedir. Görüşme yapılan kuruluş üyelerinin sosyal ilişkileri, iletişimleri ve birbirlerine duydukları güven, sosyal sermaye kapasitesi olarak nitelendirilmiştir. Görüşmenin bu bölümünde 5’li Likert ölçeği kullanılmış, soru tarzında olmayan açık cümleler hazırlanmıştır. Görüşmecilere bu cümlelerin kendi duygu düşüncelerini yansıtıp yansıtmadığı sorulmuştur.

3.5.1 İmkân ve Fırsatlardan Haberdar Olma Yararlanma Durumu

Görüşmecilere, “Üyelerimiz ve hedef kitlemiz kuruluşumuzca sunulan imkan ve fırsatlardan haberdar olup, faydalanabiliyor.” cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.18’de gösterilmiştir.

Tablo 3.18: İmkân ve fırsatlardan haberdar olup, faydalanabilme düzeyi.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	13 (%38,2)	4 (%11,8)	10 (%29,4)	20,6
Katılıyorum	19 (%55,9)	17 (%50,0)	14 (%41,2)	54,9
Fikrim Yok	1 (%2,9)	2 (%5,9)	6 (%17,6)	13,7
Katılmıyorum	1 (%2,9)	7 (%20,6)	3 (%8,8)	8,8
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	4 (%11,8)	0 (%0)	3,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Katılımcıların %54,9’u katılıyorum, %20,6’sı ise kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Birinci örneklem grubu oluşturan başkanlar ile ikinci örneklem grubu oluşturan üyeler arasında bazı görüş ayrılıkları göze çarpmaktadır. Başkanların % 38,2’si; üyelerin % 11,8’i kesinlikle katılıyorum yanıtını vermiştir. Yine birinci ve üçüncü örneklem gruplarda kesinlikle katılmıyorum yönünde görüş bildiren

bulunmazken, ikinci grubun %20,5'i katılmıyorum %11,8'i ise kesinlikle katılmıyorum yönünde görüş bildirmiştir.

İmkan ve fırsatlardan haberdar olma konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

M.A.: Bizim birincil önceliğimiz üye ve paydaşlarımızı faaliyetlerimizin içine çekebilmektir. Bu nedenle haberleşmeye çok değer veriyoruz. Üyelerimizi her türlü eylemimizden anında haberdar ediyoruz. Üyelerimizin bazıları işlerinin yoğunluğunu bahane ederek, gelmiyorlar. Rutin toplantılarda gelmeme, katılmama nedenlerini sorduğumuzda ise benim haberim yok, sms almadım, mail ulaşmadı diyebiliyorlar. Halbuki biz yönetim olarak bu konuda çok hassasız. Herkes katılsın, rol alsın, sorumluluk alsın istiyoruz.

K.Ç.: Derneğimizde bir yönetim kurulu var, her şeyi kendi içlerinde hallediyorlar. Yaptıkları faaliyetleri ne yazık ki sonradan başka kanallardan öğreniyoruz. Oysa gönül ister ki katılımçılık ve kapsayıcılık olsun. Biz üyeler olarak da üzerimize düşenleri yapalım. Açıkçası yönetim ve üyeler arasında çeşitli iletişim aksaklıkları olduğunu düşünüyorum. Bu iletişim aksaklıklarından yönetim kademesinin pek de şikâyetçi olmadığı hissine kapılıyorum. Kendilerini güçlü göstermek, görevlerini layıkıyla yapıyor izlenimi vermek için bu sorunları dile getirmemiş olabilirler.

R. İ.: Ben sosyal girişimciliği yeni ve kurtarıcı bir sistem olarak görüyorum. Bizler gibi aktif derneklerin birincil önceliği iletişim olmalıdır. Paydaşlarla iyi geçinmek, güçlü diyaloglar kurmak gerekiyor. Daha önemlisi kendi aramızda güçlü diyaloglar kurmamız lazım. Üyesi olduğum dernek neler yapıyor, nelerle uğraşiyor bilmem lazım. Bu noktada hepimize düşen görevler var. Gönüllünün kaprisi olmaz. Çağrılmadan, erinmeden derneğin kapısını aşındırmamız lazım. Her faaliyetin içinde olmamız lazım.

Başarılı ve etkin kuruluşlar üyelerini ve hizmet ürettikleri toplum fertlerini çalışmalarından haberdar etmelidir. Bu yaklaşım gönüllü çalışan bireylerin sayıca artışına olanak sağlamaktadır. Kurum içi iletişim önemsenmektedir. Yönetim kademesi ile üyeler arasında çeşitli iletişim sorunları olduğu gözlenmiştir. Yasal anlamda en az 7 kişiden meydana gelmesi zorunlu olan yönetim kurulu üyeleri arasında güçlü bir işbirliği ve haberleşme olduğu görülmüştür. Aynı güçlü işbirliği ve

haberleşmenin üyeler arasında olmadığı gözlenmiştir. Örgüt içi haberleşmenin sağlıklı işleyişi başkan ve yönetim kurulunun duyarlılığı paralellik göstermektedir.

3.5.2 Kuruluş Amaçlarının Üyelerce Benimsenme Durumu

Görüşmecilere, “Kuruluşumuzun amaçları üyelerce benimsenmiştir.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.19’da gösterilmiştir.

Tablo 3.19: Kuruluş amaçlarının benimsenme durumu.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	13 (%38,2)	6 (%17,6)	10 (%29,4)	28,4
Katılıyorum	18 (%52,9)	17 (%50,0)	14 (%41,2)	48,0
Fikrim Yok	1 (%2,9)	2 (%5,9)	6 (%17,6)	8,8
Katılmıyorum	1 (%2,9)	5 (%14,7)	3 (%8,8)	8,8
Kesinlikle katılmıyorum	1 (%2,9)	4 (%11,8)	1 (%2,9)	5,8
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Birinci örneklem grubun %38,2’si Kesinlikle katılıyorum, %52,9’u Katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. İkinci ve üçüncü grupta oranlarda düşüş gözlenmektedir. İkinci grubun %17,6’sı, üçüncü grubun ise %29,4’ü kesinlikle katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. İkinci grubun %50’si, üçüncü grubun %42’si katılıyorum yanıtını tercih etmiştir. Toplamda en çok tercih edilen seçenek %48 ile Katılıyorum seçeneğidir. Çalışmaya katılanların %76.4’ü kuruluşun amaçlarını benimsediği yönünde görüş bildirmiştir. Yine birinci örneklem grubu oluşturan başkanlar ile ikinci örneklem grubu oluşturan üyeler arasında bazı görüş ayrılıkları göze çarpmaktadır.

Kuruluş amaçlarının üyelerce benimsenme düzeyi konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

F.S.: Diğer derneklerden ayrılan yönlerimiz çok. Daha kalıcı, daha spesifik, daha sürdürülebilir projelerin peşindeyiz. Kendimizi şanslı sayıyorum çünkü hemen hemen tüm üyelerimiz ile aynı ideal etrafında birleşiyoruz. Görüş ayrılıklarımız elbette var ama bu,

peşinde olduğumuz idealleri olumsuz etkilemiyor. Yüzlerce dernek arasında bizleri farklı kılan temel konu, toplumsal bir derdimizin oluşudur. Misyonumuz, değişim yanlısı olmak, dinamik olmak, yenilikçi olmak, araştırmak ve geliştirmektir. İnanç olmazsa başarı da olmaz.

M.H.: Sahiplenilen korunur ve gelişir; sahipsiz olan tahrip edilir. Amaçlarını benimsemiş, niçin var olduğunun bilen bir dernek olmanın önemli olduğunu biliyoruz. Kuruluşumuzu koruyor ve geliştiriyoruz. Ortak ilkeler etrafında birleşip, var olanı korumak ve verimliliği kalıcılaştırmak için mücadele ediyoruz. Amacımızı benimsemiş bilinçli bireyler, bu bireylerin kurduğu güçlü bağlar ve adil dağıtılmış karşılıklı görevler, misyona ulaşmayı kolaylaştırır.

Örgütlenmiş etkin insanlar kişilik özellikleri gereği sahiplenme güdüsüne sahiptir. Görüşmecilerin kuruluş amaçlarının farkında olduğu görülmüştür. Misyona inanmışlık, bağlılığı güçlendirmektedir. Derneğin amaçlarının bilincinde olan ve bu amaçları yerine getirmek için bağlılıkla çalışan gönüllüler, daha fazla zaman, daha fazla emek harcamaktadırlar.

3.5.3 Paydaş ve Ortakların Güvenirliliği

Görüşmecilere, “Kuruluşumuzun paydaş ve ortakları güvenilirdir.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.20’de gösterilmiştir.

Tablo 3.20: Paydaş ve ortakların güvenirliliği.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	13 (%38,2)	6 (%17,6)	10 (%29,4)	28,4
Katılıyorum	16 (%47,1)	13 (%38,2)	14 (%41,2)	42,2
Fikrim yok	5 (%14,7)	6 (%17,6)	5 (%14,7)	15,7
Katılmıyorum	0 (%0)	3 (%8,8)	1 (%2,9)	3,9
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	6 (%17,6)	4 (%11,8)	9,8
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 70,6’sı kuruluşun irtibat halinde olduğu paydaş ve ortakları güvenilir bulurken, %13,7’si aksini beyan etmiştir. %15,7’si ise fikrim yok seçeneğini tercih etmiştir.

Birinci örneklem grubun %38,2'si Kesinlikle katılıyorum, %47' si Katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. İkinci grubun %17,6'sı, üçüncü grubun ise %29,4'ü kesinlikle katılıyorum seçeneğini tercih etmiştir. İkinci grubun %38,2'si, üçüncü grubun %41.2' si katılıyorum yanıtını tercih etmiştir. Toplamda en çok tercih edilen seçenek %42.2 ile Katılıyorum seçeneğidir. Burada dikkat çekici nokta başkan statüsündeki sosyal girişimcilerin oluşturduğu birinci örneklem grupta hiç kimse katılmıyorum ya da kesinlikle katılmıyorum seçeneğini tercih etmemiş olmasıdır. Buna karşılık ikinci örneklem grubun %26,4'ü, 14,7'si olumsuz yönde bir tercih yapmışlardır.

Paydaş ve ortakların güvenilirliği konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

Y.Z.: Fayda düzeyi yüksek, kalıcı ve kaliteli sosyal girişimler için ortaklıklar özendirilmelidir. Bu konuda tam bir bilinç yok. İşlevsel ekipler dışında bir çok kuruluştta güven ve işbirliği yerleşik değildir. Sivil toplum kuruluşları ile toplumun diğer kesimlerinin arasındaki güven, işbirliği ve dayanışma faydalı girişimlerin sayıca artmasını sağlayacaktır.

Y.Ç.: Siz de yıllardır sivil toplum alanındasınız çok iyi bilirsiniz. Bu alandaki en ciddi sorun etik meselesidir. Geçenlerde bir engelli derneğine gittik. Bir proje için ortaklık teklifinde bulduk. Baktık adamın tavırları garip. Benim kazancım ne olacak bu işten, cebimize ne girer bu işten gibi uygunsuz, abes cümleler sarf ediyor. Üstüne üstlük oldukça duyarlı olduğunu da söylemekten çekinmiyor, bildiğiniz ahkam kesiyor, rol yaptığını hissediyoruz. Açıkçası pek güven vermedi. Engelli derneklerinin bir çoğunda manzara bu aslında. Hep dilencilik modundalar. Menfaatçiliği en üst düzeyde gözlemledik.

Görüşmeciler paydaş ve ortaklarını güvenilir bulmaktadır. Başkanlar, üyelere oranla paydaş ve ortaklarına daha fazla güvenmektedir. Söylemler bu yöndedir. Ancak edinilen kanı, bu söylemlerde stratejik ortaklıkların etkisi olduğudur.

3.5.4 Toplantıların Yeterliliği ve Etkililiği

Görüşmecilere, “Kuruluşumuzda yeterli ve etkili sayıda toplantı yapılır.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.21’de gösterilmiştir.

Tablo 3.21: Toplantılarda yeterlilik etkililik.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	7 (%20,6)	6 (%17,6)	9 (%26,5)	21,6
Katılıyorum	16 (%47,1)	14 (%41,2)	13 (%38,2)	42,2
Fikrim yok	8 (%23,5)	3 (%8,8)	5 (%14,7)	15,7
Katılmıyorum	3 (%8,8)	7 (%20,6)	7 (%20,6)	16,6
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	4 (%11,8)	0 (%0)	3,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 63,8'i yapılan toplantıları yeterli ve etkili bulurken, %20,5'u aksini beyan etmiştir. %15,7'si ise fikrim yok yanıtını vermiştir.

Toplantıların yeterliliği ve etkililiği konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

B.B.: Çok özgür bir toplantı ortamımız var. Herkes katılıyor, söz hakkı alıyor. Arzu edilen sonuçları birlikte alıyoruz. Bunu yaparken herkesin aynı şeyi söylemesini kast etmiyorum. Herkes düşüncesini rahatlıkla söylüyor.'

K.B.: Bizde toplantılar fikri tartışma havasında geçer. Girişim ve projelerin doğum yeri toplantılardır. Hiçbir lider yalnız başaramaz. Bu yüzden sık sık böyle toplantılar düzenliyoruz. Üyelere icraatlar hakkında bilgi veriyoruz. Bir çok üyemiz katılımın zayıf olduğunu söylüyor. Aynı fikirde değilim. Derneğin her üyesi düzenli biçimde hafta sonunu toplantıya ayırmak zorunda değil. Önemli olan yeter sayıya ulaşmaktır bence.

E.K.: Bazen öylesine, rastgele, vakit öldürmek için bir araya geldiğimizi düşünüyorum.Yani her toplantı verimli geçmiyor.Doğrusu toplantıların geçerliliğine güveni azaldı. Bu tamamen başkandan kaynaklı. Adam gelişi güzel, gündemsiz plansız toplantı yönetiyor.

Katılımcıların büyük bölümü, toplantıları yeterli ve etkili bulmaktadır. Örneklem kuruluşların, evrendeki diğer kuruluşlara göre daha etkili ve hareketli

olduğu daha önce de ifade edilmişti. Başarılı proje ve girişimlerle, verimli toplantılar arasında, olumlu bir ilişki söz konusudur. Verimli toplantılar, örgütün sosyal sermaye düzeyini artırmaktadır. Üretilen nitelikli sosyal sermaye, sosyal girişimciliği olumlu yönde teşvik etmektedir.

3.5.5 Toplantı Sonuçlarının Eylem ve Girişimlere Etkisi

Görüşmecilere, “Toplantılar sonucunda somut bir iş eylem veya proje üretilir.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.22’de gösterilmiştir

Tablo 3.22: Toplantıların faaliyetlere etkisi.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	12 (%35,3)	5 (%14,7)	9 (%26,5)	25,5
Katılıyorum	14 (%41,2)	19 (%55,9)	15 (%44,1)	47,0
Fikrim yok	4 (%11,8)	5 (%14,7)	5 (%14,7)	13,7
Katılmıyorum	3 (%8,8)	4 (%11,8)	5 (%14,7)	11,8
Kesinlikle katılmıyorum	1 (%2,9)	1 (%2,9)	0 (%0)	1,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 72,5’i kuruluş bünyesinde yapılan toplantılar sonucunda somut bir iş eylem veya proje üretildiği yönünde görüş beyan etmiştir, %13,7’si aksini beyan etmiştir. %13,7’si ise fikrim yok yanıtını vermiştir.

Başkanların %35,3’ü kesinlikle katılıyorum seçeneğini tercih etmişken bu oran üyelere %14,7’dir. Üçüncü örneklem grupta kesinlikle katılmıyorum seçeneği tercih edilmemiştir.

Toplantı sonuçlarının eylem ve girişimlere etkisi konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

M.D.: Toplantılar sosyal girişimler için başlangıçtır. Yoldaşlarımızın bulunduğu kaynaştığı platformlardır. Her faydalı iş, bir toplantının sonucudur. Kazan kazan prensibi sonuç almamızı kolaylaştırıyor. Bu sistem için özel bir çabamız yok. Sistem oturdu. Herkes niçin orada bulunduğunu biliyor. Üzerine düşeni yapıyor.

M.F.B.: Toplantılar işe yaramıyor diye homurdananlar oluyor. Bazen hak vermiyor değilim. Başarısız toplantılarda bazı durumlar yaşıyoruz. Mesela zamana uyulmuyor, geç gelenler oluyor. Uygun mekanlar seçilmiyor. Toplantılara hazırlıksız geliniyor. Saatlerce havadan sudan konuştuğumuz oluyor.

Toplantılar, örgütlerin eylem, girişim ve projeleri üzerinde etkilidir. Sağlıklı sonuçlar elde etmek, toplantının nitelikli yönetilmesine bağlıdır. Toplantılar kuruluşlara İletişim, karşılıklı konuşma, anlaşma, uyum sağlama imkanı sunmaktadır. Etkin biçimde yönetilen toplantıların eylem ve girişimlere olumlu yansıdığı belirlenmiştir.

3.5.6 Üyelerin Çalışma Uyumu

Görüşmecilere, “Üyelerimiz birbiriyle uyumlu çalışır.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.23’de gösterilmiştir.

Tablo 3.23: Çalışma uyumu.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	%
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	10 (%29,4)	6 (%17,6)	10 (%29,4)	25,4
Katılıyorum	16 (%47,1)	17 (%50,0)	19 (%55,9)	51,0
Fikrim yok	5 (%14,7)	5 (%14,7)	3 (%8,8)	12,7
Katılmıyorum	3 (%8,8)	4 (%11,8)	2 (%5,9)	8,8
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	2 (%5,9)	0 (%0)	1,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 76,4’ü kuruluş üyelerinin birbiriyle uyumlu çalıştığı yönünde görüş beyan etmiştir, %10,7’si aksini beyan etmiştir. %12,7’si ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Başkanların %29,4’ü kesinlikle katılıyorum seçeneğini tercih etmişken bu oran üyelerde %17,6’dır. Birinci ve üçüncü örneklem grupta kesinlikle katılmıyorum seçeneği tercih edilmemiştir.

Üyelerin çalışma uyumu konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

M. D.: *Henry Ford'un çok veciz bir sözü var; Bir araya gelmek bir başlangıç, beraberliği sürdürmek bir ilerlemedir, beraber çalışmak ise başarıdır. Uyum kültüründe en büyük tehlike bireyselliktir. Bireyin başarısını gruba mal edebilirsek kazanırız. Aksi halde ortaya çıkacak çıkar mücadelesi, hepimize zarar verir. En büyük zararı yöneticiler veriyor. Üyelerin başarılarını dahi üstlenip, kendilerini ön plana çıkarıyorlar. Aklını, gönülünü, zamanını amaçları uğruna harcayan gönüllüleri küstürüp harcıyorlar. Sonuçta toplum kaybediyor.*

K. B.: *Evet, üyelerimiz birbiriyle uyumlu çalışır, kesinlikle katılıyorum. Çünkü biz amaç ve değerlerimizi onlarla kurguladık. Herkesin desteğini katkısını istedik. Herkesin birbirini tanımasını ve birbirine güvenmesini sağladık. Nezaket, hoşgörü, paylaşımcılık temel prensiplerimiz oldu. Şöyle bir dönüp baktığımda sadece birkaç yıl içinde birbiriyle uyum içinde çalışan üye gönüllü sayımızı dört katına çıkarabilmişiz.*

Görüldüğü üzere üyelerin birbiriyle uyumlu şekilde çalıştığı yönünde beyanlar yoğunluktadır. Bu uyum sosyal sermayenin oluşumu açısından kaynak niteliğindedir. Birbirini anlayan, tanıyan uyumlu insanların eylem ve girişimlerde daha başarılı oldukları görülmüştür. Üyeler ile başkanlar arasındaki görüş ayrılıkları burada da kendini göstermektedir. Üyeler başkanlara göre daha eleştirel yanıtlar vermişlerdir.

3.5.7 Kuruluşun Diğer Paydaşlarla Fikir ve Bilgi Paylaşımı

Görüşmecilere, “Kuruluşumuz diğer paydaşlarla fikir ve bilgi paylaşımı yapar.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.24’de gösterilmiştir.

Tablo 3.24: Fikir ve bilgi paylaşımı.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	12 (%35,3)	4 (%11,8)	9 (%26,5)	24,5
Katılıyorum	17 (%50,0)	18 (%52,9)	17 (%50,0)	51,0
Fikrim Yok	4 (%11,8)	6 (%17,6)	4 (%11,8)	13,7
Katılmıyorum	1 (%2,9)	4 (%11,8)	4 (%11,8)	8,8
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	2 (%5,9)	0 (%0)	2,0
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 75,5'i kuruluşun diğer paydaşlarla fikir ve bilgi paylaşımının yeterli olduğu yönünde görüş beyan etmiştir, %10,8'i aksini beyan etmiştir. %13,7'si ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Başkanların %35,3'ü kesinlikle katılıyorum seçeneğini tercih etmişken bu oran üyelere %11,8'dir. Birinci ve üçüncü örneklem grupta kesinlikle katılmıyorum seçeneği tercih edilmemiştir.

Diğer paydaşlarla fikir ve bilgi paylaşımı konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

Y.Z.: Kaynakların etkin kullanılması için bilgi paylaşımı ve işbirliği hayati önem taşıyor. Sivil toplum kuruluşlarının kamu kurumları ile birlikte her konuda çalışabilmesi çok önemlidir. Kamu kurumları ile iletişim eksikliğimizin olduğunu itiraf edelim. Bu tamamen bizden kaynaklı bir durum değil, kamu kurumunun başındaki söz sahibi kişinin tavrı belirleyici oluyor. Baştaki kişi ortak çalışmayı gerekli bulduğunda ortaklık gerçekleşiyor, bu kesinlikle sivil toplum yöneticilerinin elinde olan bir şey değil. Bu konuda bir yasal düzenleme şart.

Y.Ç.: Devlet-sivil toplum-özel sektör ve diğer tüm kuruluşlar arasında bilgi akışı daimi olmayınca hizmetlerde benzerlikler görüyoruz. Aynı amaçla yürütülen birbirinin kopyası projeler, girişimler kaynakların boşa harcanmasına neden oluyor. Bu israfi önlemenin tek yolu insanların birbirinden haberi iş yapmasıdır. İlde koskoca üniversite var, halkla, esnafla, girişimciyle araya duvar örmek lazım. Üniversitenin işbirliğini kendi eliyle teşvik etmesi lazım.

Örneklem kuruluşlar paydaşlarıyla fikir ve bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Özellikle proje ortaklıkları nedeniyle yakın iletişim içinde olan kuruluşlarla görüşülmüştür. Bahsi geçen dernekler proje temelli paydaşlık yapmaktadır. Bu durum fikir ve bilgi paylaşımının sürdürülebilir ve kalıcı olmadığını göstermektedir. Başkan ve üyeler arasındaki fikir ayrılıklarına bu seçenekte de rastlanmaktadır. Fikir ve bilgi paylaşımında yöneticilerin kişisel tutumları belirleyicidir. Yöneticilerin yetkilerini sınırlayacak, fikir bilgi paylaşımını teşvik edecek yasal düzenleme ihtiyacından bahsedilmiştir. Fikir ve bilgi paylaşımını artıracak işbirliği ve diyalog platformları oluşturulmasını önermişlerdir. Üniversitelerin, fon veren kuruluşların, kamu kuruluşlarının, hatta sanayi kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarıyla buluşabileceği platformların oluşturulması ortaklık fırsatlarını artıracaktır.

3.5.8 Kurumsal İşbirliği Yeterliliği

Görüşmecilere, “Kuruluşumuz yeterli sayıda kurum ve kuruluşla bağlantılı olarak çalışır.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.25’de gösterilmiştir.

Tablo 3.25: İşbirliği yeterliliği

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	7 (%20,6)	4 (%11,8)	6 (%17,6)	16,7
Katılıyorum	12 (%35,3)	11 (%32,6)	17 (%50,0)	39,3
Fikrim yok	8 (%23,5)	9 (%26,5)	6 (%17,6)	22,5
Katılmıyorum	7 (%20,6)	7 (%20,6)	5 (%14,7)	18,6
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	3 (%8,8)	0 (%0)	2,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 60’ı kuruluş üyelerinin birbiriyle uyumlu çalıştığı yönünde görüş bildirmiştir, %21,5’i aksini beyan etmiştir. %22,5’u ise fikrim yok yanıtını vermiştir. Başkanların %35,2’si katılıyorum seçeneğini tercih etmişken bu oran üyelere %32,4, temsilcilerde ise %50’dır. Bu oranlar, ulusal düzeyde faaliyet gösteren STK temsilcilerinin Adıyaman ilindeki STK’lara göre daha fazla kurum ve kuruluşla bağlantılı çalıştığını göstermektedir. Birinci ve üçüncü örneklem grupta kesinlikle katılmıyorum seçeneği tercih edilmemiştir.

Görüşmeci kuruluşların beyanları, kurumsal işbirliğinin yeterli olduğu yönündedir. Ancak oranlar fikir ve bilgi paylaşımı sorusundaki oranlardan düşüktür. Bu düşüklük, her fikir ve bilgi paylaşımının ortaklığa ya da paydaşlığa dönüşmediğini göstermektedir.

3.5.9 Karar Alma Süreçlerinde Üyelerin Rolü

Görüşmecilere, “Üyelerimiz karar alma süreçlerine yeterince katılır.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.26’da gösterilmiştir

Tablo 3.26: Karar alma sürecinde üyelerin rolü

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	7 (%20,6)	5 (%14,7)	6 (%17,6)	17,6
Katılıyorum	22 (%64,7)	19 (%55,9)	19 (%55,9)	58,8
Fikrim yok.	5 (%14,7)	5 (%14,7)	5 (%14,7)	14,7
Katılmıyorum	0 (%0)	4 (%11,8)	4 (%11,8)	7,9
Kesinlikle katılmıyorum	0 (%0)	1 (%2,9)	0 (%0)	1,0
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 76,4'ü üyelerin karar alma süreçlerine yeterince katıldığı yönünde görüş beyan etmiştir, %8,9'u aksini beyan etmiştir. %14,7'si ise fikrim yok yanıtını vermiştir.

Üyelerin karar alma süreçlerine katılımı konusunda aşağıdaki kişiler görüş bildirmişlerdir.

K.B.: Derneğin her üyesini önemsiyorum. Herkesi umursuyor ve fikirlerini almak istiyorum. Herkese ulaşmak önceliğimiz, fikirler benim için önemli. Bizler için her üye önemli ve öncelikli.

G.T.: Ben yaptım oldu anlayışında bir başkanımız var. Sitemimi birkaç kez dile getirdim ama adam bildiğini okuyor. Ben de saygısızlık olur diye sessiz kalıyorum. Karar almadan önce hazırlık aşamasında fikrimizi soruyor. Yönetimde olanlar o ne derse kabul ediyor. Benim gibi yönetimde olmayan üyeler, mecburiyetten bir şey diyemiyor. Adamın şahsi fikirleri, yönetim kurulu kararı olarak resmîyete geçmiş oluyor.

Sosyal sermaye üretimini besleyen hususlardan biri de, karar alma süreçlerine katılımdır. Birlikte karar vermek ve kararları birlikte uygulamak yeni girişim ve projelere fırsat tanımaktadır. Örgütlerde, üyelerin karar alma süreçlerine yeterince katıldığı gözlenmiştir. Karar alma sürecinin yönetim kurullarının tekelinde olduğuna dair söylemler söz konusudur. İkinci örneklem grubu oluşturan üyelere bazıları daha katılımcı ve kapsayıcı bir yapılanma olması gerektiğini ifade etmişlerdir.

3.5.10 Fedakârlık Düzeyi ve Üye Teşvik Durumu

Görüşmecilere, “Üyelerimiz kuruluşumuzun misyonu için yeterince fedakarlık yapar. Yeni üye kazanımını teşvik eder.” Cümlesine katılıp katılmadıkları sorulmuştur. Sonuçlar Tablo 3.26’da gösterilmiştir

Tablo 3.27: Fedakarlık düzeyi, üye kazanımının teşviki.

Değişkenler	Yerel		Ulusal	Toplam %
	Başkan	Üye	Temsilci	
Kesinlikle katılıyorum	9 (%26,5)	3 (%8,8)	5 (%14,7)	16,6
Katılıyorum	15 (%44,1)	14 (%41,2)	20 (%58,8)	48,0
Fikrim yok	6 (%17,6)	7 (%20,6)	5 (%14,7)	17,7
Katılmıyorum	3 (%8,8)	9 (%26,5)	4 (%11,8)	15,7
Kesinlikle katılmıyorum	1 (%2,9)	1 (%2,9)	0 (%0)	1,9
Toplam	34 (%100)	34 (%100)	34 (%100)	100

Çalışmaya katılanların % 64,6’sı üyelerin kuruluş misyonu için yeterince fedakarlık yaptığı ve yeni üye kazanımını teşvik ettiği yönünde görüş beyan etmiştir, %17,6’sı aksini beyan etmiştir. %17,6’sı ise fikrim yok yanıtını vermiştir.

Üyelerin kuruluş misyonu için yeterince fedakarlık yapması ve yeni üye kazanımını teşvik etmesi konusunda katılımcılardan B.B görüş bildirmiştir.

B.B.: Üyelerimiz demokratik tavır içerisinde gerekli fedakarlığı her zaman göstermiş ve göstermeye de devam etmektedir. Allah hepsinden razı olsun. Sürekli yenilik peşinde koşmak zorundayız, Toplumsal fayda ölçөгünü büyütülebilmeliyiz. Çözümün daha etkin ve yaygın olmasını sağlamalıyız. Bu hedeflerin gerçekleşmesi için, capcanlı kıpır kıpır üyelere ihtiyacımız var. Onları bulmak ve kazanmak zorundayız.”

Görüşler, yeterince fedakarlık yapıldığı ve yeni üye kazanımının teşvik edildiği yönündedir. Girişimci ve etkin kuruluşları diğer pasif örgütlenmelerden ayıran özelliklerden biri de budur. Yeni üye teşviki sosyal sermaye düzeyini olumlu düzeyde artırmaktadır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen bulgulara dayalı sonuçlar yer almaktadır.

4.1 Demografik Özelliklerle İlgili Sonuçlar

1. Birinci ve ikinci örnekleme oluşturan yerel grupta (Adıyaman ilindeki başkan ve üyeler) erkek sayısının fazla olduğu, temsilcilerde (Ulusal derneklerin başkan ve üyeleri) ise kadın sayısının fazla olduğu görülmektedir.
2. Adıyaman ilindeki başkan ve üyelerin çoğunluğu erkek ve 30 yaş üstündedir. Sosyal girişimci sivil toplum temsilcilerinin genel anlamda 30 yaş üstünde olduğu görülmektedir. Araştırmaya örnekleminin tümü 18 yaşından büyüktür.

Bu sonuçlar YADA vakfının 2010 tarihli araştırması ile örtüşmektedir. Söz konusu araştırmaya göre Türkiye’de faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşu üyelerinin % 69.6’u 31 ila 50 yaş aralığındayken yalnızca %13.8’i 30 yaşın altındadır (*YADA Vakfı, 2010*).

Sosyal girişimler yaş, olgunluk, karşılıklı güven ve güçlü iletişim gibi unsurların etkisi altındadır. Öksüzler (2006), Türkiye için bazı sonuçlara ulaşmıştır, buna göre yaş faktörü sosyal sermayeyi pozitif olarak etkilemektedir. Gelir, eğitim ve yaş artıkça bir sosyal sermaye göstergesi olan güven faktörü de paralel biçimde artmaktadır.

4.2 Katılımcıların Deneyimleriyle İlgili Sonuçlar

1. Araştırma sürecinde görüşmecilerin şu anda etkin olarak başkanlık, yönetim kurulu üyeliği, üyelik ya da gönüllülük yaptığı saptanmıştır.
2. Katılımcıların çok önemli bir kısmı mevcut kuruluşuna dahil olmadan önce de uzunca bir süre çeşitli görev ve statülerde yer almışlardır. Halen bağlı oldukları kuruluşta etkin biçimde faaliyet yürütmektedirler.
3. Katılımcıların sahip oldukları ve ürettikleri sosyal sermaye, örgütlenmelerine ve çeşitli girişimlerde bulunmalarına katkı sağlamaktadır.
4. Her hangi bir deneyime sahip olmayan katılımcıların ortak özelliği, 30 yaş altında olmaları ve üye statüsünde bulunmalarıdır.
5. Ulusal çapta faaliyet gösteren dernekler, Adıyaman ilindeki derneklere göre Avrupa Birliği konusunda daha yüksek bir bilinç ve etkinliğe sahiptir.
6. Görüşme yapılan sivil toplum örgütleri, sosyal sermaye unsuruna bilinç ve nitelik katmaktadır. Bu bilinç ve nitelik, son zamanlarda bir kurtarıcı gözüyle bakılan sosyal girişimciliği teşvik etmektedir.
7. Görüşme yapılan sivil toplum kuruluşları, nitelikli iş gücü ve insan kaynağı konusunda problemler yaşamaktadır. Yönetim kurulları yönetim konusunda yeterince güçlü ve deneyimli değildir. Öz değerlendirme yapamamak ve kusurların farkında olmamak, kuruluşların etki düzeyini ve başarısını azaltmaktadır.
8. Sosyal girişimler hem kamu kuruluşları hem özel kuruluşlar hem de sivil toplum kuruluşları tarafından hayata geçirilebildiği gözlenmiştir. Sosyal girişimciliğin, projelerle ilişkilendirildiği görülmüştür. Sivil toplum alanındaki faaliyetler ve sosyal girişimler için kaynak oluşturulması bir gereklilik olarak vurgulanmıştır.
9. Adıyaman ilinde yürütülen araştırmada, kar amacı gütmeyen tüm faaliyetlerin ve sosyal projelerin sosyal girişim olarak değerlendirildiği görülmüştür. Ulusal düzeyde faaliyet gösterilen derneklere kar amaçlı işletme kurmak, dezavantajlıları istihdam etmek, edinilen karı sosyal amaçlar için tekrar kullanmak gibi kriterler, sosyal girişim için gerekli görülmektedir.

10. Yerel ve ulusal derneklere göre sosyal girişimlerin en önemli kaynağı ve sermayesi hibe projeleridir. Ancak hibe veren kuruluşların değerlendirme konusunda adil davranmadığına dair görüşlerle karşılaşmıştır.

4.3 Katılımcıların Kişisel ve Sosyal Nitelikleriyle İlgili Sonuçlar

1. Sosyal girişimciler, sosyal sorunun çözümünde anahtar bir rol üstlenmektedirler. Bu rolü üstlenen kimseler, birçok açıdan benzeşmektedir. Sosyal girişimciler, takım çalışmasına yatkın lider ruhlu bireylerdir. Ailenin ve çevrenin desteğini kazanmak için sivil toplum alanında girişimci faaliyetlerde bulduklarını beyan etmişlerdir. Bir girişimin kalitesi ile işi severek yapmanın doğrudan bir ilişkisi olduğunu vurgulamışlardır.
2. Dini ve siyasi etkenlerin, kişilerin faaliyetlerini etkilediği görülmüştür. Adıyaman ilindeki bazı derneklerin siyasi davrandıklarına yönelik söylemlerle karşılaşmıştır. Hatta bazı dernek yöneticilerinin siyasete girmek için örgütlerini bir araç olarak kullandıkları ifade edilmiştir. Sivil toplum kuruluşlarında dini ve siyasi etkenlerin etkisi yoğun biçimde hissedilmektedir.
3. Görüşmecilerin ortak özelliği, para güdüsü yerine sosyal fayda gütmeleridir. Sosyal girişimlerin hayata geçirilmesinde kişisel yaşantı ve sorunların önemli ölçüde pay sahibi olduğu söylenebilir. Birçoğu için sosyal sorunlara toplum odaklı çözümler getirmek, bir görev olarak görülmektedir. Milli duygular gönüllüğü beslemektedir.
4. Adıyaman'da üye ve başkanları motive eden dini ve ahlaki unsurlar, ulusal düzeyde faaliyet gösteren temsilcilere göre daha fazla önem arz etmektedir.
5. Başkan, üye ve temsilcilerin daha fazla kişiyle iletişim kurmaları motivasyonlarını artırmaktadır. Örgüt içi yönetim becerisi girişimleri önemli ölçüde etkilemektedir.
6. Araştırmaya konu olan sosyal girişimciler toplumsal sorunların farkındadır. En önemli ortak paydaları ise gönüllü olmalarıdır. Katılımcılara göre sivil toplumdaki her faaliyet sosyal bir girişim değildir. Adıyaman ilindeki algı, sivil toplum alanındaki her faaliyetin bir sosyal girişim olduğu yönündedir. Toplumsal sorunların çözümü için kalıcı ve sürdürülebilir projeler ile diğer

sivil toplum faaliyetleri aynı değildir. Dezavantajlılara gelir getiren sürdürülebilir her girişime sosyal girişim denilebilir. Bu yapıda olmayan tüm faaliyetler birer projedir. Ülkemizde sosyal girişimler ile sosyal projelerin benzeşen yönü, genellikle sivil toplum kuruluşlarınca gönüllülük çerçevesinde hayata geçiriliyor olmalarıdır.

7. Görüşmecileri motive eden esas husus toplumsal sorunlara çözüm bulmak ve faydalı olmaktır. Kişisel yaşantılar ve sorunlar, milli ve dini duygular, örgütlenme iletişim gereksinimi bireylerin alana dahil olmasında teşvik edicidir.
8. Araştırma sonuçları, en önemli sosyal sorunun eğitim alanında olduğunu göstermektedir. Eğitim yetersizliği, eğitim sistemindeki çarpıklıklar ve hızlı değişimler toplumsal sorunları artırmaktadır.
9. Çocukların ve kadınların mağduriyetleri, gençlik alanındaki sorunlar, ekonomik problemler ve işsizlik beyan edilen diğer sorunlardır. Bu sorunları besleyen, toplumsal duyarsızlık, yolsuzluk, kayırmacılık gibi problemler sosyal sermaye düzeyini düşürerek, sosyal girişimleri sekteye uğratmaktadır.
10. Derneklerin kuruluş tüzükleri ile çözüm aradıkları sorunlar paralellik göstermektedir.

4.4 Katılımcıların Sosyal Sermaye Üretme Kapasiteleriyle İlgili Sonuçlar

1. Görüşmeciler, resmi toplantılar dışında da bir araya gelmektedir. Genel manada bakıldığında resmi toplantılar dışında bir araya gelme sıklığı sosyal sermaye açısından yeterli orandadır. Başkan ve üyeler arasında söylem farklılıkları vardır. Başkanlar çok daha sık buluştukları yönünde görüş bildirmişken, üyeler bu sıklığın başkanların ifade ettiği oranda olmadığını belirtmişlerdir. Resmi toplantı sıklığının, örgütlerin resmi tüzüklerinde belirttikleri süre aralığında gerçekleştiği ifade edilmiştir ancak bu sürelerle tamamen uyulduğu doğrulanamamıştır. Bir çok sivil toplum kuruluşunun toplantılara formalite gözüyle baktığı yönünde söylemlerle karşılaşmıştır. Görüşmeci kuruluşların toplantılara hassasiyet gösterdiği gözlemlenmiştir.

2. Görüşme yapılan kuruluşlar, üyelerine yönelik çeşitli eğitimler tertiplemektedir. Söylemlere bakıldığında eğitimlerin sıklığı menfi düzeydedir ancak edinilen genel kanı yeterince eğitim yapılmadığıdır. Adıyaman ilindeki başkan ve üyelerle yapılan görüşmelerde, üyelerin eğitimlere yeterince ilgi göstermediği yönünde beyanlarla sıklıkla karşılaşmıştır. Ulusal derneklerin eğitimlere çok daha fazla ilgi gösterdiği görülmüştür. Eğitim faaliyetlerine önem verildiği ancak maddi sorunlar nedeniyle yeterince bütçe ayrılmadığı tespit edilmiştir. Tertiplenen eğitimlere yeterince ilgi gösterilmediği yönünde görüşlerle karşılaşmıştır. Kuruluşlar varlıklarını sürdürmek için maddi güce ihtiyaç duymaktadır. Kısıtlı bütçe nedeniyle eğitim faaliyetlerinin ikinci planda kaldığı görülmektedir. Yerel yönetimlerin ya da devletin bu konuda destek olması gerektiği görüşmeciler tarafından sıkça beyan edilmiştir.
3. Görüşülen kuruluşların önemli bir kısmı çeşitli fon kuruluşlarından hibe desteği aldığını belirtmiştir. Sosyal girişimci etkin kuruluşlar bu yönden benzeşmektedir. Sosyal bir girişimin hayata geçirilmesi, sürdürülebilir hale getirilebilmesi için yerel kuruluşlar için de ulusal kuruluşlar için de fon desteklerinin önemi büyüktür. Gençlik projeleri ve değişimleri, araştırma geliştirme faaliyetleri, ulusal kuruluşlarca daha fazla önemsenmektedir. Adıyaman ilindeki kuruluşlar Avrupa birliği kapsamında fonlanan gençlik değişimleri konusunda yeterince bilgi sahibi değildir.
4. Görüşmeciler çeşitli vesilelerle sosyal sermaye üretmektedirler. Dernek üyeleriyle sıkça bir araya gelmektedirler. Resmi toplantılar yapmaktadırlar. Dernek bünyesindeki eğitimlere katılmaktadırlar. Çeşitli faaliyetler ve girişimler üretmektedirler. Paydaş ve ortaklarıyla işbirliği yapmaktadırlar. Çeşitli vesilelerle yapılan sosyal sermaye üretiminin hep menfi düzeyde olduğu saptanmıştır.
5. Proje ve faaliyetlerin sürdürülebilirliği güçlü ağların ve ortaklıkların bir sonucudur. Yerel yönetimlerle yapılan ortaklıklar, projelerin ve faaliyetlerin sürdürülebilirliğini artırmaktadır. Kurumlar arası ortaklıklarda en önemli ilkeler etik ve güvendir. Ortaklık ve paydaşlık sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin görünürlüğüne artırmaktadır. Her yeni iş birliği toplumsal değişim için yeni girişim ve ortaklıklara zemin

hazırlamaktadır. Çeşitli kuruluşlarla yapılan ortaklıklar, ulaşılabilirlik, tanınırlılık, görünürülük ve kapsayıcılık açısından sivil toplum kuruluşlarını güçlendirmektedir. Bu güçlenmeye katkı sunan önemli hususlardan biri de Avrupa Birliği üyelik sürecidir. Ağların güçlenmesi, ortaklıkların artışı Avrupa Birliği süreci ile ilişkilendirilmektedir

6. Sosyal girişimlerin başarıya ulaşmasında kişiler arası iletişim etkilidir. Kurum içi iletişim becerilerini önemseyerek güçlü haberleşme ağlarına sahip kurumlar daha başarılıdır. Üye ve gönüllü sayılarını düzenli biçimde artıran kuruluşların ortak özelliği ciddiyet ve önemsemedir. Önemsendiğini hisseden üyelerin sorumluluk alma düzeyi artmaktadır. Örneklem kuruluşlardaki sahiplenme güdüsü ve misyon farkındalığı sosyal girişimlerin etki düzeyini artırmaktadır. Daha fazla zaman, daha fazla emek harcayan kişilerin birbirine güvendiği ve inandığı sonucuna ulaşılmıştır.
7. Örgüt içi toplantılar yeterli ve etkilidir. Nitelikli sürdürülebilir girişimlerin alt yapısını oluşturan verimli toplantılardır. Örgüt içi nitelikli sosyal sermaye ile toplantı kalitesi doğru orantılıdır. Etkin toplantı yönetimi, üyeler arası uyum, kurumsal işbirliği sosyal girişimleri olumlu yönde etkilemektedir. Üyelerin karar alma süreçlerine katılımı sosyal sermaye açısından önemlidir. Karar verme ve kararları uygulama aşamasındaki uyum sosyal girişimleri güçlendirmektedir. Yöneticilerin tavır ve tutumları, yönetim anlayışları üyelerin katılımcılığını bazen olumlu bazen de olumsuz şekilde etkilemektedir.
8. Sosyal girişimci örgüt mensuplarının fedakarlıkları ve yeni üye kazanımında gösterdikleri duyarlılık nitelikli sosyal sermaye üretimiyle sonuçlanmaktadır. Üretilen sosyal sermaye yeni sosyal girişimleri teşvik etmektedir. Avrupa'daki sosyal girişimcilik algısı ile ülkemizdeki sosyal girişimcilik algısı farklılıklar göstermektedir. Ülkemizde bölgeler arasında bile algı farklılıkları söz konusudur. Sosyal girişimciliği teşvik edecek, öne çıkaracak, etki düzeyini artıracak çabalara ve yasal düzenlemelere ihtiyaç vardır.
9. Araştırma kapsamında Adıyaman ilinde ve Türkiye'de diğerlerine oranla daha etkin, faaliyet ve proje üreten kısıtlı sayıda dernekle görüşülmüştür.

Görüşülen her kuruluşun sosyal girişimi söz konusu değildir. Aktif, öngörülü, çalışkan, yenilikçi yapı, kişisel çabalarla ve projelerle sınırlı kalmaktadır. Görüşülen kuruluşların birbirileriyle ilişkileri, ağları güçlüdür ancak buna dayanarak Adıyaman ilindeki ve Türkiye'deki ilişkiler ve ağlar güçlüdür denilemez.

Türkiye'nin de yer aldığı ve AB üyesi ve aday üye statüsündeki ülkelerle karşılaştırmalı yapılan bir çalışmada Türkiye sosyal sermaye bakımından 47 ülke içinde 45. sırada yer alırken; gelişmiş ülkelerin sadece mali sermaye açısından değil aynı zamanda sosyal sermaye bakımından da öne çıktıkları görülmektedir. (*Kabalıcı ve Metin, 2012'den Akt. Çekiç, 2012*)

Burada aile bağlarının, kültürel ve dini değerlerin önemli ve merkezi değerler olarak varlığını koruduğu Türkiye'de özellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde sosyal sermaye kaynağı olarak görülebilecek bu unsurların, güçlü bir sivil toplum geleneğinden destek alamadığı, ortak değerlerin formel kurumlara dönüşemediği ve kurumsallaşamadığı söylenebilir. (*San, 2007'den Akt. Çekiç, 2012*)

10. Araştırmaya katılan kuruluşlarda işbirliğinin projelerle sınırlı olduğu görülmüştür. Kamu kurum ve kuruluşları, üniversite, sivil toplum kuruluşları ve özel sektör arasında diyalog platformları kurulmalı, ağlar güçlendirilmelidir. Böylece daha fazla ve daha nitelikli bir sosyal sermaye üretilecektir. Üretilen sosyal sermaye örgütlenmeleri kuvvetlendirecek ve bu sayede etki düzeyi yüksek, sürdürülebilir sosyal girişimlerin sayısı artacaktır.

4.5 Kuruluşların Sosyal Sermaye Kapasiteleriyle İlgili Sonuçlar

1. Örneklem kuruluşlar üyelerini ve hizmet ürettikleri toplum fertlerini çalışmalarından haberdar etmektedirler. Bu yaklaşım gönüllü çalışan bireylerin sayıca artışına olanak sağlamaktadır.
2. Kurum içi iletişim önemsenmektedir. Yönetim kademesi ile üyeler arasında çeşitli iletişim sorunları olduğu gözlenmiştir. Yasal anlamda en az 7 kişiden meydana gelmesi zorunlu olan yönetim kurulu üyeleri arasında güçlü bir işbirliği ve haberleşme olduğu görülmüştür. Aynı güçlü işbirliği ve haberleşmenin yönetim kurulu dışında kalan üyeler arasında olmadığı

gözlenmiştir. Örgüt içi haberleşmenin sağlıklı işleyişi, başkan ve yönetim kurulunun duyarlılığına ve tavrına bağlı olduğu gözlenmiştir.

3. Örgütlenmiş etkin insanların kişilik özellikleri gereği sahiplenme güdüsü taşıdıkları gözlenmiştir. Görüşmecilerin kuruluş amaçlarının farkında olduğu görülmüştür. Misyona inanmışlık, bağlılığı güçlendirmektedir. Derneğin amaçlarının bilincinde olan ve bu amaçları yerine getirmek için bağlılıkla çalışan gönüllülerin, derneğe daha fazla zaman, daha fazla emek harcamaktadır.
4. Görüşmeciler paydaş ve ortaklarını güvenilir bulmaktadır. Söylemlere göre başkanlar özellikle stratejik ortaklıklar söz konusu olduğundan, üyelere oranla paydaş ve ortaklarına daha fazla güvenmektedir.
5. Katılımcıların büyük bölümü, toplantıları yeterli ve etkili bulmaktadır. Örneklem kuruluşların, evrendeki diğer kuruluşlara göre daha etkili ve hareketli olduğu daha önce de ifade edilmişti. Başarılı proje ve girişimlerle, verimli toplantılar arasında, olumlu bir ilişki söz konusudur. Verimli toplantılar, örgütün sosyal sermaye düzeyini artırmaktadır. Üretilen nitelikli sosyal sermaye, sosyal girişimciliği olumlu yönde teşvik etmektedir. Toplantılar, örgütlerin eylem, girişim ve projeleri üzerinde etkilidir. Sağlıklı sonuçlar elde etmek, toplantının nitelikli yönetilmesine bağlıdır. Toplantılar kuruluşlara İletişim, karşılıklı konuşma, anlaşma, uyum sağlama imkanı sunmaktadır. Etkin biçimde yönetilen toplantıların eylem ve girişimlere olumlu yansıdığı belirlenmiştir.
6. Üyelerin birbiriyle uyumlu şekilde çalıştığı yönünde beyanlar yoğunluktadır. Bu uyum sosyal sermayenin oluşumu açısından kaynak niteliğindedir. Birbirini anlayan, tanıyan uyumlu insanların eylem ve girişimlerde daha başarılı oldukları görülmüştür. Üyeler ile başkanlar arasındaki görüş ayrılıkları burada da kendini göstermektedir. Üyeler başkalarına göre daha eleştirel yanıtlar vermişlerdir.
7. Örneklem kuruluşlar paydaşlarıyla fikir ve bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Özellikle proje ortaklıkları nedeniyle yakın iletişim içinde olan kuruluşlarla görüşülmüştür. Bahsi geçen dernekler, proje temelli paydaşlık yapmaktadır. Bu durum fikir ve bilgi paylaşımının sürdürülebilir ve kalıcı olmadığını göstermektedir. Başkan ve üyeler arasında bir çok

konuda fikir ayrılıkları bulunmaktadır. Fikir ve bilgi paylaşımında yöneticilerin kişisel tutumları belirleyicidir. Yöneticilerin yetkilerini sınırlayacak, fikir bilgi paylaşımını teşvik edecek yasal düzenleme ihtiyacı vurgu yapılan başka bir husustur. Fikir ve bilgi paylaşımını artıracak işbirliği ve diyalog platformları oluşturulması önerilmiştir. Üniversitelerin, fon veren kuruluşların, kamu kuruluşlarının, hatta sanayi kuruluşlarının, sivil toplum kuruluşlarıyla buluşabileceği platformların oluşturulması ortaklık fırsatlarını artıracaktır.

8. Görüşmeciler kuruluşların beyanları, kurumsal işbirliğinin yeterli olduğu yönündedir. Ancak bu işbirliği fikir ve bilgi paylaşımı oranlarının gerisindedir. Bu farklılık, her fikir ve bilgi paylaşımının ortaklığa ya da paydaşlığa dönüşmediğini göstermektedir.
9. Sosyal sermaye üretimini besleyen hususlardan biri de, karar alma süreçlerine katılımıdır. Birlikte karar vermek ve kararları birlikte uygulamak yeni girişim ve projelere fırsat tanımaktadır. Örgütlerde, üyelerin karar alma süreçlerine yeterince katıldığı gözlenmiştir. Karar alma sürecinin yönetim kurullarının tekelinde olduğuna dair söylemler söz konusudur. İkinci örneklem grubu oluşturan üyelerden bazıları daha katılımcı ve kapsayıcı bir yapılanma olması gerektiğini ifade etmişlerdir.
10. Görüşler, dernek için yeterince fedakarlık yapıldığı ve yeni üye kazanımının teşvik edildiği yönündedir. Girişimci ve etkin kuruluşları diğer pasif örgütlenmelerden ayıran özelliklerden biri de budur. Yeni üye teşvikçi sosyal sermaye düzeyini olumlu düzeyde artırmaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdioğlu, H., Yavuz S. (2013) *İşletmelerde Sosyal Sermayenin Ölçümlenmesi Ve Raporlanmasına Yönelik Bir Araştırma*, Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF Dergisi, C: 15 S:1, Ss: 25-56.
- Akfan, İ., Öztürk, S. ve diğerleri (2007) *Issues and Resolutions of Rights Based NGOs in Turkey*. Türkiye'deki Hak Temelli STK'ların Sorunları ve Çözümleri.
- Aslan, G., Araza A., Bulut, Ç. (2012) *Sosyal Girişimciliğin Kavramsal Çerçevesi*, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, C:7, S:2, Ss: 69-88.
- Aslan, S. (2012) *Demokrasi Bağlamında Sosyal Sermaye Ve Sivil Toplum İlişkisi*, Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S:20 Ss:45-58.
- Avrupa Komisyonu, *Sosyal Ekonomi ve Sosyal Girişimcilik*, Sosyal Avrupa Rehberi,C:4
- Aydemir, M.A, Tecim E. (2012) *Türk Toplumunda Aile ve Dinin Sosyal Sermaye Potansiyeli*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Ss: 43-59.
- Aytaç, Ö., İlhan, S. (2007). *Girişimcilik Ve Girişimci Kültür: Sosyolojik Bir Perspektif*. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Sayı:18 Ss:101-120.
- Besler S., "Sosyal Girişimcilik", Beta Yayıncılık, İstanbul, 2010.
- Betil, İ. (2010) *Sivil Toplum, Sosyal Sermaye, Sosyal Girişimcilik, Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi C:5, S:1, Ss: 21-25*.
- British Council, Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı, (2012) *Sosyal Girişimcilik Projesi*, Türkiye'de Sosyal Girişimlere Kamu Tarafından Mali Destek Sağlanması Politika Belgesi.

- Demiral, M. (2007) *Türkiye’de Sosyal Sermaye Kapsamında Sivil Toplum Kuruluşları (Stk) ’Nin Sürdürülebilir Sosyo-ekonomik Kalkınma Sürecindeki Rolü*, Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, ISSN:1694 – 528X, S:13.
- Denizalp, H. (2009), *Toplumsal Dönüşüm İçin Sosyal Girişimcilik Rehberi*, STGM Yayını.
- Duman, B., Alacahan, O. (2011) *Sosyal Sermaye/Güven Boyutunda Etniklik*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi10(1):181- 208.
- Duran, H. (2012), *Makale: Örgütler ve Cemaatler*, www.haciduran.com.
- Erselcan F. (2009) *Sosyal Sermaye ve Ekonomik Kalkınma: Sivas, Kayseri, Yozgat Bölgesinde Bir Araştırma*, Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Erselcan, F. (2009) *Disiplinler arası Ortak Bir Çalışma Alanı Olarak Sosyal Sermaye*, C.Ü Sosyal Bilimler Dergisi, C:35, S:2, Ss: 248-256.
- Field, J. (2008) *Sosyal Sermaye*, 2.Baskı, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göksel, A., Aydınlan, B., Bingöl, D. (2010) *Örgütlerde Bilgi Paylaşım Davranışı: Sosyal Sermaye Boyutundan Bir Bakış*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, C: 65 S: 4, Ss: 87-109.
- Görün, M., Kara, M. (2010) *Kentsel Dönüşüm Ve Sosyal Girişimcilik Bağlamında Türkiye’de Kentsel Yaşam Kalitesinin Artırılması*, Yönetim Bilimleri Dergisi Journal of Administrative Sciences C:8, S:2, Ss: 138-164.
- Güler, B. K. (2010) *Sosyal Girişimcilik*, Eflatun Yayınevi, Ankara.
- Güler, B. K. (2011) *Yoksullukla Mücadelede Sosyal Girişimcilik: Ashoka Üyelerinden Sosyal Yenilikçi Örnek Uygulamaları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü dergisi, C: 13 S:3 Ss: 79-111.
- <http://turkey.ashoka.org/fellows-uyeleri>.
- Kangal, N (2013) *Sosyal Sermaye Teorileri Ve Sosyal Sermaye Kalkınma İlişkisi: Türkiye Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İktisat Anabilim Dalı, Konya.
- Kapı, H. (2008) *Sosyal Sermaye ve Organizasyonların Öngörü Yeteneğini Geliştirme Gücü*, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C:22, S:1, Ss: 259-288.

- Karagöz M, (2009) *Girişimcilik Profili Araştırması Isparta İl Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı, Isparta.
- Karagül, M., Masca M. (2005) *Sosyal Sermaye Üzerine Bir İnceleme*, Abant İzzet Baysal Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, C:1 Ss: 37-52.
- Karasar, N. (2005) *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Nobel Yayın Dağıtım, 15. Baskı. Ankara.
- Kosgeb, (2005) *Ekonomik Kalkınmada Sosyal Sermayenin Rolü*, Küçük ve Orta Ölçekli Sanayi Geliştirme ve Destekleme Dairesi Başkanlığı, Ekonomik Ve Stratejik Araştırmalar Merkez Müdürlüğü, Ankara.
- Özdevecioğlu, M. ve Cingöz, A. (2009) “Sosyal Girişimcilik ve Sosyal Girişimciler: Teorik Çerçeve ” Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi, S:32, Ss: 81-95.
- Öztaş, N. (2007) Sosyal Sermayenin Ağbağ Kuramları; Dayanımcı ve Aracı Sosyal Sermaye, Amme İdaresi Dergisi, C:40, S:3, Ss: 79-98.
- Özügurlu, A. (2006) *Sosyal Sermaye: Kamunun Trajedisi ya da Emegın Sömürgeleştirilmesinde Yeni Bir Eşik*, Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi,C:6, S:12, Ss: 188-213.
- Paşamehmetoğlu, A. (2010) Kültürel Değerlerde Farklılaşmanın Sosyal Sermayeye Etkileri: Ankara Mobilyacılar Sitesi (Siteler) Ve Ortadoğu Sanayi Ve Ticaret Merkezi (Ostim) Üzerine Bir Araştırma, Doktora Tezi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, Ankara.
- Roebeling, G., Vries J. (2011) *Sosyal Değişim için Savunuculuk ve Politika Etkileme Rehberi*, TACSO Sivil Toplum Kuruluşları için Teknik Destek- TACSO Bölge Ofisi Potoklinica 16, Sarajevo, Bosnia and Herzegovina.
- Sarikaya, M. (2010) *Üçüncü sektörde yönetsel ve kavramsal dönüşüm: sosyal kâr amaçlı örgütler*, C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, C:11, S:1, Ss:89.
- Sobhanı, S., Gasnier. A., (2012) Sosyal Girişimcilikten Kapsayıcı Piyasalara, Büyüyen Kapsayıcı Piyasalar Türkiye’de Sosyal Girişimcilik Vakaları, UNDP, İstanbul Uluslararası Özel Sektör ve Kalkınma Merkezi İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Şan, M. K, Şimşek R. (2011) *Sosyal Sermaye Kavramının Tarihsel Sosyolojik Arka Planı*, Akademik İncelemeler Dergisi C:6 S:1, Ss: 88-110.

- Tüsev, British Council, (2013) 16 Ocak tarihli Sosyal Girişimcilik toplantısı durum ve öneri raporu.
- Tüysüz, N. (2011) *Sosyal Sermayenin ekonomik gelişme açısından önemi ve sosyal sermaye endeksinin hesaplanması* T.C Kalkınma Bakanlığı Yayın No: 2827.
- Uğuz, E. H. (2010) *Sosyal Sermaye kişisel ve kurumsal gelişmeye farklı bir yaklaşım*, Orion Kitapevi, Ankara.
- Uğuz, E. H., Örselli E., Sipahi B. E. (2011), Sosyal Sermayenin Ölçümü Türkiye Deneyimi, Akademik İncelemeler Dergisi, C:6 S:1 Ss: 8-40.
- Ulusal İnovasyon Girişimi (2008), 2008 Yılı Çalışmaları, Rekabet Forumu Sabancı üniversitesi, TÜSİAD.
- Weerawardena, J., Mort G. S, (2006). *Investigating social entrepreneurship: A multidimensional model*, Journal of World Business 41, 21–35.
- Wolcott, H. F. (1994). *Transforming Qualitative Data: Description, Analysis and Interpretation*. Newbury Park, CA: Sage.
- Yarcı, S. (2011) Pierre Bourdieu'da Sosyal Sermaye Kavramı, Akademik İncelemeler Dergisi, C:6 S:1 Ss: 127.
- Yavuz, S. (2013) *Sosyal Sermaye Ve Din; Sosyal Sermayenin Grup İçi İşbirliği Ve Eşgüdümüne Etkisi Üzerine*, Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, C:12, S:23, Ss:43-76.
- Yıldırım, A ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

EKLER

1. Ek-A: Görüşme Formu	143
2. Ek-B: Araştırmanın Evreni	151

Ek-A: Görüşme Formu

Değerli Katılımcı,

Bu görüşme formu sivil toplum alanında faaliyet gösteren kurucu başkan, başkan, üye ve gönüllülere yönelik hazırlanmıştır. Görüşleriniz Türk Hava Kurumu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Yüksek Lisans programında yürütülen “Sosyal Sermaye Aracılığıyla Sosyal Girişimciliğin Teşviki” adlı bilimsel bir çalışmada kullanılacaktır. Vermiş olduğunuz yanıtlar sadece bilimsel bir amaca hizmet etmek üzere kullanılacak olup, kesinlikle gizli kalacaktır. Katkılarınızdan dolayı şimdiden çok teşekkür eder, saygılar sunarım.

Bilal ZEMİN
Türk Hava Kurumu Üniversitesi
Sosyal Bilimler Fakültesi İşletme Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi
e-mail: bilalzemin@gmail.com
Cep:05055009634

❖ Cinsiyetiniz?

Erkek Kadın

❖ Yaşınız

18 Yaş Altı 18-25 Yaş 25-30 Yaş 30 Yaş Üstü

❖ Bağlı bulunduğunuz kuruluşun statüsü

Dernek Vakıf Sendika Birlik-Oda Kamu kuruluşu

❖ Kişisel özelliklerinize en yakın bulduğunuz 5 şıkkı işaretleyiniz.

- Toplumsal Sorunların Farkındayım.
 Sorun çözme becerisine sahibim.
 Pozitif düşünürüm.
 Otokontrolüm güçlüdür.

- Duygularıyla hareket etmem.
- Hayal gücüm güçlüdür.
- İşimi severek yaparım.
- Takım çalışmasına ve işbirliğine yatkınım.
- İletişim kurabilme becerim yüksektir.
- Fırsatları takip ederim.
- Gelişime ve dönüşüme açığım.
- Esnek ve toleranslı davranırım.
- Azimliyim, mücadeleciyim.
- İkna kabiliyetim güçlüdür.
- İnsanları motive edebilirim.
- Risk alırım.
- Sempatik ve espriliyim.
- Toplumun çıkarları için çabalarım.
- İyilik yapma fırsatlarımı değerlendiririm.
- Duyarlıyım.
- İnsanlar bana güvenir.
- Özveriliyim.
- Koruyan gözetten bir yapım var.
- Duygusal biriyim.
- Akrabalarımın ve yakın çevremın desteğini kazanmış biriyim.

❖ **Kuruluşunuz Kaç Yıldır Faaliyet Gösteriyor?**

- 1 Yıdan Az
- 1-5 Yıl Arası
- 5-10 Yıl Arası
- 10 Yıl ve üzeri

❖ **Kuruluşunuzun tüzük açısından kuruluş çeşidi nedir?**

- Yöresel
- Ticari
- Sanayi
- Kültürel
- Sportif
- Eğitim
- Araştırma
- Dini
- Etnik
- Hak Temelli

Diğer:

❖ **Şu an üyesi bulunduğunuz sivil toplum kuruluşundaki rolünüz?**

- Kurucu Başkan
 Başkan
 Yönetim Kurulu Üyesi
 Üye
 Gönüllü
 Diğer:

❖ **Daha önce sivil toplum alanında herhangi bir gönüllülük yaptınız mı?**

- Hayır
 1 Aydan Az
 1-5 Ay Arası
 5-12 Ay Arası
 1 Yıl'dan fazla

❖ **Mevcut kuruluşunuza dahil olmadan önce başka bir kuruluşta görev aldınız mı?**

- Evet, Başkan olarak
 Evet, Yönetim Kurulu Üyesi Olarak
 Evet, Üye olarak
 Evet, Gönüllü Olarak
 Hayır

❖ **Daha önce görev aldığınız kuruluşta ne gibi görevler üstlendiniz.**

- Başkan
 Yönetim Kurulu Üyesi
 Üye
 Gönüllü
 Aktivist
 Komite Başkanı
 Komite Üyesi
 Proje Görevlisi
 Daha önce herhangi bir stk'da görev almadım
 Diğer:

❖ **Kuruluşunuzun misyonuna hizmet etmek için ne gibi faaliyetlerde bulundunuz?**

- Herhangi bir faaliyette bulunmadım.
 Proje yazdım ama hayata geçmedi
 Proje yazdım ve hayata geçirdim.

- Konser düzenledim.
- Kermes düzenledim.
- Kurs tertitledim.
- Yardıma muhtaçlar için yardım topladım.
- Öğrenciler için burs temin ettim.
- Avrupa Birliği gençlik faaliyetlerinde bulundum.
- Diğer:

❖ **Sivil toplum alanına dahil olmanızda sizi motive eden hususlardan en önemli 5 tanesini işaretleyiniz?**

- Dini ve ahlaki yönden hizmet etme arzusu
- İtibar edinme arzusu
- Toplum nezdinde güven edinme arzusu
- Daha fazla kişiyle iletişim kurma arzusu
- Millete ve memlekete faydalı olma arzusu
- Ticari ve siyasi tanınırlık edinme arzusu
- Çevrenizin ısrar ve etkisi
- Okuduğunuz bir kitap ya da yayının etkisi
- Yeni yerler görme ve gezme arzusu
- Örgütlü olma arzusu
- Toplumsal sorunlara çözüm bulma arzusu
- Örnek aldığınız kişi ve kuruluşların etkisi
- Diğer:

❖ **Sosyal sorun olarak öncelikle ilgilenilmesi gereken alanlardan 5'ini işaretleyiniz?**

- Eğitim
- Çevre
- Sağlık
- Çocuk
- Kadın
- Engelliler
- Gençlik
- İşsizlik
- Dil bilinci
- Kültürel değerler
- Dini değerler
- Diğer:

❖ **Hangi alanda çözümün bir parçası olmak için çalışıyorsunuz?**

- İnsan Hakları (Kadın,Çocuk)

- Cinsiyet Eşitliği
- Tüketici Hakları
- Sağlık ve Beslenme
- Tabiatı Koruma ve Temiz Çevre
- Yoksullukla Mücadele, Ekonomik Gelişme
- Eğitim/Öğretim ve Kişisel beceriler
- Herkes İçin Eğitim, Toplumsal Gelişim
- Yurttaş Katılımı ve Demokrasi
- Dini ve ahlaki öğretiler
- Milli değerler ve vatan sevgisi
- Diğer:

❖ **Üyelerinizle herhangi bir sebeple bir araya gelme sıklığınız ne ölçüdedir?**

- 3 Yılda 1
- Yılda 1
- 6 Ayda 1
- 3 Ayda 1
- Ayda 1
- Haftada 1
- Her gün
- Diğer:

❖ **Kuruluşunuz üye ve hedef grubunun kişisel ve sosyal gelişimini amaçlayan faaliyetler için zaman ayırır mı?**

- Evet, Yılda 1
- Evet, 6 Ayda 1
- Evet, 3 Ayda 1
- Hayır

❖ **Kuruluşunuz üye ve hedef grubunun kişisel ve sosyal gelişimini amaçlayan faaliyetler için fert başına yılda ne kadar bütçe ayırıyor?**

- 0-100 TL
- 100-300 TL
- 300-500 TL
- 500-1000 TL
- 1000 TL ve Üzeri

❖ **Kuruluşunuz ne tür proje, eylem ve girişimler üretiyor?**

- Danışmanlık Hizmeti
- Gençlik Projeleri ve Değişimleri
- Hibe aracılığıyla hizmet üretimi

- Bilgi Yayma / Yayınlar
- Lobi Faaliyetleri
- Konferanslar/Seminerler
- Kuruluşun Çalışma Alanıyla ilgili Kampanya
- Araştırma ve Geliştirme Faaliyetleri
- Diğer:

❖ **Kuruluşunuzun paydaşları ve temel ortakları kimlerdir?**

- Kamu Kurumları
- Yerel Yönetim/Belediyeler
- Mesleki Birlik ve Odalar
- Sivil Toplum Kuruluşları
- Diğer:

❖ **Kuruluşunuz bünyesinde ne sıklıkla toplantı yapılıyor?**

- 3 Yılda 1
- Yılda 1
- 6 Ayda 1
- 3 Ayda 1
- Ayda 1
- Haftada 1
- Diğer:

❖ **Üyelerimiz ve hedef kitlemiz kuruluşumuzca sunulan imkan ve fırsatlardan haberdar olup, faydalanabiliyor.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim Yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Kuruluşumuzun amaçları üyelerce benimsenmiştir.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim Yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Kuruluşumuzun paydaş ve ortakları güvenilirdir.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum

- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Kuruluşumuzda yeterli ve etkili sayıda toplantı yapılır.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Toplantılar sonucunda somut bir iş eylem veya proje üretilir**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Üyelerimiz birbiriyle uyumlu çalışır.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum
- Diğer:

❖ **Kuruluşumuz diğer paydaşlarla fikir ve bilgi paylaşımı yapar.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim Yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Kuruluşumuz yeterli sayıda kurum ve kuruluşla bağlantılı olarak çalışır.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Üyelerimiz karar alma süreçlerine yeterince katılır.**

- Kesinlikle katılıyorum

- Katılıyorum
- Fikrim Yok.
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

❖ **Üyelerimiz kuruluşumuzun misyonu için yeterince fedakarlık yapar.Yeni üye kazanımını teşvik eder.**

- Kesinlikle katılıyorum
- Katılıyorum
- Fikrim yok
- Katılmıyorum
- Kesinlikle katılmıyorum

Ek-B: Araştırmanın Evreni

Tablo B.1: Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
1	Adıyaman Merkez Cami, Kur'an Kursu Binalarını Yapma, Onarma Ve Kur'an Kursu Öğrencilerine Yardım Yapma Derneği
2	Şambayat Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
3	Türkiye Kızılay Derneği Adıyaman Şubesi
4	Çelikhane Avcılar Ve Atıcılar Derneği
5	Seyyid Abdulkadir Geylanıy ve Güzel Sanatları Sevenler Derneği
6	Adıyaman Avcılar Ve Atıcılar Derneği
7	Besni Belediye Spor Kulübü Derneği
8	Adıyamanspor Kulübü Derneği
9	Besni Avcılar Ve Atıcılar Derneği
10	Besni Camii Yaptırma Ve Onarma Derneği
11	Türk Hava Kurumu Adıyaman Şubesi
12	Suvarlı Kurs Ve Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
13	Gölbaşı Belediyespor Kulübü Derneği
14	Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
15	Tut Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
16	Adıyaman Yamanspor Kulübü Derneği
17	Kayatepe Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
18	Gölbaşı Avcılar Ve Atıcılar Derneği
19	Belediye Kültürel Ve Sportif Faaliyetler Derneği
20	Kahta Spor Kulübü Derneği
21	Türk Hava Kurumu Besni Şubesi
22	Besni Spor Kulübü Derneği
23	Gölbaşı Ulu Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
24	Adıyaman Cenderespor Kulübü Derneği
25	Kahta Cami Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
26	Gölbaşı Öğrenim Gençliğine Yardım Derneği
27	Kahta Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
28	Besni Mevlanayı Yunus Emreyi Ve Güzel Sanatları Sevenler Derneği
29	Adıyaman Tek Spor Kulübü Derneği
30	Yeni Samsat Spor Kulübü Derneği
31	Türkiye Kızılay Derneği Gölbaşı Şubesi
32	Türkiye Kızılay Derneği Besni Şubesi
33	Gölbaşı Yeni Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
34	Eskisarayspor Kulübü Derneği
35	Adıyaman İl Özel İdaresi Spor Kulübü Derneği
36	Adboztepe Spor Kulübü Derneği
37	Türkiye Kızılay Derneği Çelikhane Şubesi
38	Adıyamangücü Gençlik Spor Kulübü Derneği
39	Adıyaman Aydınlar Ocağı Derneği
40	Adıyaman İli Köy Ve Mahalle Muhtarları Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
41	İnsan Hakları Derneği Adıyaman Şubesi
42	Adıyaman Bahçelievler Spor Kulübü Derneği
43	Polis Eşleri Kaynaşma Yardımlaşma Derneği Adıyaman Şubesi
44	Adıyaman İşitme Engelliler Spor Kulübü Derneği
45	Adıyaman Sarıharman Spor Kulübü Derneği
46	Adıyaman Fatih Gençlik Spor Kulübü Derneği
47	Kahta Huzur Ve Güvene Hizmet Derneği
48	Adıyaman Musiki Derneği
49	Kahta Belediyespor Kulübü Derneği
50	Türkiye Faal Futbol Hakemleri Ve Gözlemcileri Derneği Adıyaman Şubesi
51	Kahta Gençlerbirliği Spor Kulübü Derneği
52	Adıyaman Gapspor Kulübü Derneği
53	Tuğsuzlar Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
54	Adıyaman Merkez Altınşehir Camii, Kuran Kursu Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
55	Adıyaman Amatör Spor Kulupleri Federasyonu
56	Şambayat Spor Kulübü Derneği
57	Adıyaman Sanayici Ve Genç İş Adamları Derneği
58	Adıyaman Şehir Kulübü Derneği
59	Kahta Kuyumcular Ve Esnaflar Derneği
60	Kahta Profil Ve Demir Doğramacılar Derneği
61	Adıyamanspor Taraftarları Derneği
62	Anadolu Gap Görmeyenler Derneği
63	Adıyaman Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
64	Adıyaman Gazeteciler Derneği
65	Atatürkçü Düşünce Derneği Gölbaşı Adıyaman Şubesi
66	Gölbaşı Kuyumcular Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
67	Muhacirler Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
68	Besni Kurs Ve Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
69	Türkiye Muhtarlar Derneği Kahta Şubesi
70	Adıyaman Sanayici Ve İşadamları Derneği
71	Köseceli Kurs Ve Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
72	Besni Güvenlik Güçlerine Yardım Derneği
73	Adıyaman Hanımlar İlim Kültür Ve Çevre Derneği
74	Adıyaman Mevlanayı - Yunus Emreyi Ve Güzel Sanatları Sevenler Derneği
75	İzol Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
76	Besni Kuyumcuları Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
77	Adıyaman Kuş Sevenler Derneği
78	Çelikhan Üniversiteliler Derneği
79	Uluslararası Polis Birliği (İpa) Türkiye Seksiyonu Adıyaman Şubesi
80	Yükseköğrenim Eğitim Kültür Ve Dayanışma Derneği
81	Adıyaman Eczane Teknisyenleri Derneği
82	Kahta Gap Spor Kulübü Derneği
83	Atatürkçü Düşünce Derneği Adıyaman Şubesi
84	Adıyaman Nemrut Rotary Derneği
85	Gölbaşı Besnililer Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
86	Adıyaman Meslek Yüksek Okulu Öğrencilerini Koruma Ve Yaşatma Derneği
87	Adıyaman Fıratspor Kulübü Derneği
88	Çelikhan Akdağ Spor Kulübü Derneği
89	Görmeyenler Kültür Ve Birleşme Derneği Adıyaman Şubesi
90	Diyabetle Yaşam Derneği Adıyaman Şubesi
91	Kahta Şehit Aileleri Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
92	Kahta Samyeli Eğitim Kültür Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
93	Pınarbaşı Kalkındırma Derneği
94	Atatürkçü Düşünce Derneği Besni Şubesi
95	Adıyaman Şampiyon Karate-Do İhtisas Spor Kulübü Derneği
96	Semt Pazarcılarını Koruma Ve Yaşatma Derneği
97	Futbol Saha Komiserleri Derneği Adıyaman Şubesi
98	Çamlıca Kurs Ve Okul Talebelerine Yardım Derneği
99	Besni Genç İşadamları Derneği
100	Türkiye Muhtarlar Derneği Besni Şubesi
101	Adıyaman Akademi Karate-Do Spor Kulübü Derneği
102	Gökkuşuğu Derneği
103	Adıyaman Giyim Sanayicileri Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
104	Kahta Kültür Turizm Kalkındırma Derneği
105	Eğitim Ve Kültüre Hizmet Derneği
106	Adıyaman Memurlar, İşçileri Ve Mühendisler Sosyal Kültürel Dayanışma Derneği
107	Tüketiciler Birliği Derneği Kahta Şubesi
108	Cendere Doğa Sporları Kulübü Derneği
109	Adıyaman Sarraflar Ve Kuyumcular Derneği
110	Cihangir Spor Kulübü Derneği
111	Koçalı Köylüleri Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
112	Kahta Kurs Ve Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
113	Adıyaman Umum Emlakçılar Derneği
114	Mimar Sinan Aydınlar Ocağı Derneği
115	Bahçelievler İlim Ve Kültür Derneği
116	Gerger İlim Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
117	Gap Gazeteciler Birliği Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
118	Türkiye Sigarayla Savaş Derneği Adıyaman Şubesi
119	Samsat Eğitim Çağındaki Talebelerine Yardım Derneği
120	Adıyaman Süryani Kadim Mor Petrus Ve Mor Pavlus Kilisesi Bakım, Onarım Ve Yaşatma Derneği
121	Adıyaman Fırat Gazeteciler Derneği
122	Merkez Yeni Pınar Mahallesi Camii Koruma Ve Yaşatma Derneği
123	Besni Fenerbahçeliler Derneği
124	Adıyaman Merkez Yeşilyurt Mahallesi Sakarya Camii Ve Kur'an Kursu Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
125	İnsan Hak Ve Onurunu Koruma Derneği
126	Adıyaman Mevsimlik İşçiler Derneği
127	Anadolu Sakatlar Derneği Besni Şubesi
128	Adıyaman Otobüscüler Ve İşletmecileri Derneği
129	Kobra Spor Kulübü Derneği
130	Anadolu Hasta Ve Hasta Yakını Hakları Derneği
131	Gölbaşı Sanayici Ve İş Adamları Derneği
132	Kurs Ve Eğitim Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
133	Adıyaman Sigorta Acenteleri Derneği
134	Tüketiciler Birliği Derneği Adıyaman Şubesi
135	Vefa Eğitim Kültür Ve Dayanışma Derneği
136	Adıyaman Elektrikçiler Ve Teknisyenler Derneği
137	Çarşı Camii Koruma Ve Yaşatma Derneği
138	Anadolu İş Kadınları Derneği
139	İmam Hüseyin Kültür Derneği
140	Gap Görmeyenler Spor Kulübü Derneği
141	Adıyaman Zihinsel Engelli Aileleri Derneği
142	Gölbaşı 75.Yıl Cihan Spor Kulübü Derneği
143	Kahta Sezonluk İşçiler Derneği
144	Adıyaman Kültür,Turizm,Sanat,Eğitim,Sağlık Ve Sosyal Yardımlaşma Ve Çevre Ve Doğal Hayatı Koruma,Yaşatma Ve Tanıtma Derneği
145	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (Unicef) Türkiye Milli Komitesi Derneği Adıyaman Şubesi
146	Çelikhan Muhtaç Öğrencilere Yardım Derneği
147	Adıyaman Kadınlarını Kalkındırma Derneği
148	Yeni Nesil Spor Kulübü Derneği
149	İkbal Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
150	Besni Do Kan Spor Kulübü Derneği
151	Selahaddin Eyyubi Bilim Kültür Ve Yardımlaşma Derneği Adıyaman Şubesi
152	Gölbaşı Tüfek Atıcıları İhtisas Spor Kulübü Derneği
153	Adıyaman Kahta Kenan Evren İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
154	Çelikhan Barbaros İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
155	Adıyaman Kahta Kubilay İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
156	Çağrı Camii Yapma Ve Yaşatma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
157	Adıyaman Kahta Vali Özbilgin İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
158	Adıyaman Kahta Tpa0 Atatürk İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
159	Adıyaman Hacıbey İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
160	Adıyaman Gençlik Merkezi Kültür Ve Sanat Kulübü Derneği
161	Adıyaman Sağlık Gönüllüleri Derneği
162	Kahta Kuran Kursları Ve Camileri Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
163	Kahta Fıratspor Kulübü Derneği
164	Akpınar Kültür Ve Eğitim Derneği
165	Akıncılar Beldesi Camii Yapma Ve Yaşatma Derneği
166	Samsat Eğitim Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
167	Mavi Ejder Spor Kulübü Derneği
168	Akçalı Köyü Kalkınma Derneği
169	Kalkınma Projeleri Akademisi (Kaprad) Derneği
170	Adıyaman Yüksek Öğrenim Derneği
171	Fatih Anadolu Spor Kulübü Derneği
172	Safvan Eğitim Çevre Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
173	Gerger Eğitim Ve Kültürü Geliştirme Derneği
174	Kahta Sanayici Ve Genç İş Adamları Derneği
175	Kahta Bedensel Engelliler Derneği
176	1453 Fatih Spor Kulübü Derneği
177	Adıyaman Karapınar Camii, Kur'an Kursu Yaptırma, Yaşatma Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
178	Adıyaman Petrolcular Derneği
179	Adıyaman Umut İşığı Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
180	Adıyaman Tıbbi Mümessiller Derneği
181	Adıyaman Galatasaray Taraftarlar Derneği
182	Adıyaman Kahta Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
183	Başpınar Camii Yaşatma Dayanışma Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
184	Adıyaman Tekstil Hazır Giyim Kümelenme Derneği
185	Alevi Kültür Dernekleri Adıyaman Şubesi
186	Şireciler Ve Peynirciler Dayanışma Ve Kalkındırma Derneği
187	Tarihi Samsat'ın Kültürünü Yaşatma Derneği
188	Ekolojik Sürdürülebilir Kalkınma Derneği
189	Sebil Eğitim Gönüllüleri Derneği
190	Türkiye Kızılay Derneği Kâhta Şubesi
191	Sema Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
192	Kahta Lisesi Spor Kulübü Derneği
193	Adıyaman İlmi Geliştirme Ve İnsani Yardım Derneği
194	Tarihi Tuz Hanı Civarları Çevre Esnaflarını Geliştirme, Güçlendirme Ve Güzelleştirme Derneği
195	Durak Köyü Ve Çevresini Koruma, Geliştirme, Güzelleştirme Ve Yaşatma Derneği
196	Rekabet Spor Kulübü Derneği
197	Azıkan Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
198	Adıyaman Üniversitesi Öğrenci Derneği
199	Kahta Haliliye İlim Ve Kültür Yayma Derneği
200	Adıyaman Kahta Mesleki Ve Teknik Eğitim Merkezi Spor Kulübü Derneği
201	Besni Dolunay Eğitim Kültür Geliştirme Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
202	Anadolu Engelliler Derneği
203	Adıyaman Üniversite Derneği
204	Ab-I Hayat Sosyal Yardımlaşma Sağlık Eğitim Ve Kültür Derneği
205	Gölbaşı Folklor Ve Eskrim Spor Kulübü Derneği
206	Kardelen Eğitim-Kültür-Geliştirme Ve Yardımlaşma Derneği
207	Alevi Kültür Dernekleri Kömür Şubesi
208	Büyükboyalı Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
209	Gölbaşı Lisesi Gençlik Okul Spor Kulübü Derneği
210	Ülkem Spor Kulübü Derneği
211	Gölbaşı Eğitim Gönüllüleri Derneği
212	Kayatepe Köyü (Rezip) Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Kültür Deneği
213	Türkiye Harp Malulü Gaziler Şehit Dul Ve Yetimleri Derneği Adıyaman Şubesi
214	Sahabe Safvan Bin Muattal Eğitim Ve Kültür Derneği
215	Gölbaşı Zebzeciler Ve Pazarcılar Koruma Ve Yaşatma Derneği
216	Kardelen İzcilik Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
217	Anadolu Radyo Televizyon Ve Gazeteciler Birliği Derneği
218	Samsat Eğitim Ve Kültür Derneği
219	Adıyaman İnsani Yardım Derneği
220	Lale Gül İlim Kültür Ve Araştırma Derneği
221	Şuurlu Öğretmenler Derneği Adıyaman Şubesi
222	Semarşah Eğitim-Kültür, Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
223	Adıyaman Güvenlik Hizmetlerini Destekleme Derneği
224	Küresel Isınma Ve İklim Değişimi İle Mücadele Derneği
225	Adıyaman Muhtaç Talebeler Yardım Derneği
226	Besni İnşaat İşçileri Derneği
227	Sincik Eğitim Ve Kültüre Hizmet Derneği
228	Adıyaman Aile Hekimleri Derneği
229	Tut Çekmesi Tut İçin Elele Derneği
230	Alevi Kültür Dernekleri Yaylakonak (Balyan) Şubesi
231	Adıyaman Halk Eğitim Merkezi Ve Akşam Sanat Okulu Spor Kulübü Derneği
232	Hacı Yusuf Köyü Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
233	Pir Sultan Abdal Kültür Derneği Adıyaman Şubesi
234	Semer kand Eğitim-Kültür-Geliştirme Ve Yardımlaşma Derneği
235	Sıvacı Ve Kalıpcıları Destekleme Derneği
236	Çelikhane Eğitim, Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
237	Besni İmam-Hatip Lisesi Mezunları Ve Mensupları Derneği
238	Anadolu Aslanları İşadamları Derneği Adıyaman Şubesi

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
239	Emirsultan Camii Yapma Ve Yaşatma Derneği
240	Anadolu Gençlik Derneği Adıyaman Şubesi
241	Yedi Yaman Spor Kulübü Derneği
242	Zeynep Turgut İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
243	Adıyaman Merkez Atatürk İlköğretim Okulu Mezunları Derneği
244	Adıyaman Büyükkavaklık Köyü Karşıyaka Mezrası Cami Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
245	Vatan İçin Can Verenlerin İsmi Yaşatma Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
246	Millet Eğitim, Kültür, Sanat, Sosyal Yardımlaşma Ve Hayır Derneği Adıyaman Şubesi
247	Adıyaman Bilimsel Araştırmalar Derneği
248	Gerger Gap Spor Kulübü Derneği
249	Dede Aziz Türbesini Koruma Ve Güzelleştirme Derneği
250	Adıyaman İmam Hatip Lisesi Mezun Ve Mensupları Derneği
251	Gölbaşı Eczane Teknisyenleri Derneği
252	Nemrut Dağı Ekoturizm Derneği
253	Adıyaman Petrol Gençlik Spor Kulübü Derneği
254	Besni Sanatçılar Derneği
255	Yavuz İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
256	Yeşilkaya Köyü Camii Yapma Ve Kalkındırma Derneği
257	Kahta Anadolu Lisesi Mezunları Ve Mensupları Derneği
258	Adıyaman Basinspor Kulübü Derneği
259	Kahta İmam-Hatip Lisesi Mezunları Ve Mensupları Derneği
260	Çelikhan Arıcılar Derneği
261	Adıyaman Beden Eğitimi Öğretmenleri Ve Spor Kulübü Derneği
262	Sevgi Ağacı Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
263	Adıyaman İnşaat Mütahhitler Derneği
264	Acil Yardım Doğa Sporları Topluluğu İhtisas Spor Kulübü Derneği
265	Adıyaman Gençlik Ve Kültür Derneği
266	Adıyaman Görme Engelliler Spor Kulübü Derneği
267	Yedioluk Köyü (Şahmir) Kültür Araştırma Dayanışma Derneği
268	Çemberlitaş Kalkınma Ve Dayanışma Derneği
269	Bilgi Ve Hikmet Eğitim, Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
270	Adıyaman İşsizler Derneği
271	Kesecik Köyü Camii Yaptırma Derneği
272	Samsat Gençlik Derneği
273	Kadın Ve Çocuk Hakları Derneği
274	Adıyaman Tenis, Dağcılık Ve Spor Kulübü Derneği
275	Akçabel Köyü Camii Ve Kuran Kursu Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
276	Kahta Gazi İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
277	Kahta Eğitimciler Derneği
278	Çelikhanlı Kadınlar Derneği
279	Doğal Ve Kültürel Hayatı Koruma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
280	Gölbaşı Pazarcılar Derneği
281	Yenigüven Köyü (Müsürkan) Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
282	Besni Sosyalleşme Derneği
283	Adıyaman Öğrenci, Bilim, Kültür, Sanat, Eğitim, Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
284	Adıyaman Yüzakı Eğitim Kültür Hizmet Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
285	Ticari Eğitim Ve İstihdam Derneği
286	Ehlibeyti Sevenler Derneği
287	Adıyaman Folklor Eğitim Merkezi Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
288	Şehit Abdurrahman Doğan İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
289	Salkımbağı İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
290	Celal Bayar İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
291	Adıyaman Engelliler Derneği
292	Adıyaman Kırsal Kalkınma Derneği
293	Adıyaman Dış Teknisyenleri Derneği
294	Emine Yaşar Camii Yapma Onarma Ve Yaşatma Derneği
295	Çınar Spor Kulübü Derneği
296	Güzelçay Köyü Kalkındırma Ve Güzelleştirme Derneği
297	Kahta Eğitim Ve Kültür Derneği
298	Kahta Anadolu Lisesi Mezunları Ve Mensupları Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
299	Adıyaman Mahalli Spor Kulüpleri Koruma Ve Yaşatma Derneği
300	Yeni Hal Yaş Ve Kuru Sebze Meyve Komisyoncuları Derneği
301	Şeyhbaba İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
302	Adıyaman Kalkınma Platformu Derneği
303	Petrol Mahallesi Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
304	Pozitif Gelişim Ve Girişim Derneği
305	Besni Eğitim Ve Kültür Derneği
306	Samsat Belediyespor Kulübü Derneği
307	Adıyaman Aydınspor Kulübü Derneği
308	Atakentspor Kulübü Derneği
309	Sincikspor Kulübü Derneği
310	Kahta Anadolu Lisesi Spor Kulübü Derneği
311	Kahta Yahya Kemal İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
312	Adıyaman Eğitim Gönüllüleri Derneği
313	Kahta Avcılar Ve Atıcılar Spor Kulübü
314	Tut Gençlikspor Kulübü Derneği
315	Çelikhan Ve Köylerini Kalkındırma Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
316	Çelikhan Muhtarlar Derneği
317	Toplu Hazır Yemek Yapanlar Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
318	Kürt Dili Araştırma Ve Geliştirme Derneği Adıyaman Şubesi
319	Kahta Damlacık İlk Öğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
320	Geleceğe Umutla Bakanlar Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
321	Samsat Sahabe Eğitim Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
322	Adıyaman İnşaat Boyacıları Yardımlaşma Dayanışma Ve Spor Kulübü Derneği
323	Adıyaman Üniversitesinde Cami Ve Kültür Merkezi Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
324	Adıyaman Üniversitesi Talebe Derneği
325	İkiz Ejder Gençlik Spor Kulübü Derneği
326	Adıyaman Girişim Gurubu Derneği
327	Hint Horozlarını Yetiştirme Ve Geliştirme Derneği
328	Çelikhan Engelli Ve Engelli Aileleri Derneği
329	Kahta Biriketçileri Kalkındırma, Koruma Ve Yaşatma Derneği
330	Adıyaman Sporcular Derneği
331	Gül Eğitim Yardımlaşma Dayanışma İlmi Araştırmalar Ve İnsan Hakları Derneği
332	Vahdet Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
333	Adıyaman Ticaret Meslek Lisesi Spor Kulübü Derneği
334	Cendere Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
335	Adıyaman İşitme Engelliler Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
335	Adıyaman Kantin İşletmecileri Esnaf Derneği
336	Adıyaman Kültür Ve Gençlik Derneği
337	Adıyaman Merkez Devlet Hastanesi Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
338	Çelikhan Kültür Ve Turizm Derneği
339	Adıyaman Anadolu Sivil Toplum Destekleme Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
340	Adıyaman Baca Temizleyiciler Zanaatı Derneği
341	Çelikhan Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Kalkınma Derneği
342	Adıyaman Yıldızlar Spor Kulübü Derneği
343	Köy Ve Mahalle Muhtarları Mesleki Dayanışma Derneği
344	Doyran Köyü Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
345	Düzce (Keluz) Köyü Kalkındırma Ve Yardımlaşma Derneği
346	Rumi Kültürünü Yaşatma Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
347	İktisadi Kalkınma Ve Sosyal Araştırmalar Derneği
348	Çelikhan Merkez Camii Yapma Yaşatma Koruma Ve Kültür Derneği
349	Hizmet Gönüllüleri Derneği
350	Kültürler Arası Barış Ve Eğitim Derneği
351	Sincik Eğitim Ve Kültür Derneği
352	Beyaz Hareket Sosyalleşme Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği Kahta Şubesi
353	Durak Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
354	Gelgör Eğitim-Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
355	Özbağlar Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
356	Kahta Karşıyaka Camisini Yaptırma Yaşatma Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
357	Çakırhüyük Camii Yaptırma Yaşatma Eğitim Ve Kültür Derneği
358	Şeyh Hüseyin Kosan Öğrenci Derneği
359	Toplumsal Gelişim Merkezi Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
360	Şua Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
361	Adıyaman Bilim Ve Gençlik Derneği
362	Adıyaman Kültür Sanat Edebiyat Bilim Derneği
363	Boyerspor Kulübü Derneği
364	Adıyaman Hukukçular Derneği
365	Adıyaman Bahçesaray Spor Kulübü
366	Köşyanlı Köyü Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
367	Samsat Bilim Ve Gençlik Derneği
368	Kronik Hızır Derneği
369	Balaban Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
370	Adıyaman Demokratik Öğrenci Derneği
371	Kommagene Gazeteciler Derneği
372	Kahta Yahya Kemal Orta Okulu Spor Kulübü Derneği
373	Erdoğanspor Kulübü Derneği
374	Adıyaman Erkek Yetiştirme Yurdu Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
375	Rışvanlar Kültür Eğitim Ve Dayanışma Derneği Adıyaman Şubesi
376	Besni Eğitimciler Derneği
377	Genç Aktivistler Eğitim Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
378	Kahta Anadolu İmam Hatip Lisesi Spor Kulübü Derneği
379	Büklüm Köyü Camii Yaptırma Yaşatma Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
380	Düzbağ Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
381	Nacar İzçileri Eğitim Kültür Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
382	Kahta Güzel Ahlak Ve Çevre Derneği
383	Adıyaman Faal Gazetecileri Derneği
384	Hasancık Beldesi Tepebaşı Mahallesi Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
385	Ramazan Arıcı Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
386	Feyza Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
387	Adıyaman Beyaz Hareket Derneği
388	Alişar Köyü Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
389	Özyediyaman Spor Kulübü Derneği
390	Yeniadiyamanspor Kulübü Derneği
391	Setaşspor Kulübü Derneği
392	Adıyaman Kadın Sorunlarını Araştırma Ve Çözüm Derneği
393	Pınarbaşı Beldesi Cemevi Ve Kültür Sitesi Yaptırma Derneği
394	Yavuz Selim Mahallesi Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
395	İnlice Muhtaç Öğrencilere Hizmet Derneği
396	İnsani Değerler Derneği Adıyaman Şubesi
397	Adıyaman Hısnı Mansur Eğitim Kültür Ve Yardım Derneği
398	Adıyaman Elazığlılar Kültür Ve Dayanışma Derneği
399	Çatal Tepe Köyü Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
400	Besniler Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
401	Kahta Toplumsal Gelişim Merkezi Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
402	Adıyaman Göktepe Köyü Yardımlaşma Dayanışma Ve Eğitim Derneği
403	Yakınlarını Kaybeden Ailelerle Yardımlaşma Dayanışma Ve Kültür Derneği
404	Akpınarlılar Derneği
405	Adıyaman Köyleri Çevre Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
406	Besni Mobilyacılar Marangozlar Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
407	Adıyaman Merkez Ve İlçeleri Kantin İşletmecileri Esnaf Derneği
408	Tüm Sanayici Ve İş Adamları Derneği Adıyaman Şubesi
409	Adıyaman Sanat Tiyatrosu Derneği
410	Karadeli Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
411	Adıyaman Sosyal Yardımlaşma Derneği
412	Adıyaman Pozitif Düşünce Derneği
413	Atakent Beldesi Camii Yapma Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
414	Samsat Engelliler Derneği
415	Adıyaman Sosyal Aktiviteler Derneği
416	Rahmet Eli Yetimleri Destekleme Derneği
417	Gül Eğitim Ve Kültür Derneği
418	Şenlik Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
419	Adıyaman Üniversiteliler Ve Mezunlar Derneği
420	Adıyaman Demirspor Kulübü Derneği
421	Adıyaman Kültür Turizm El Sanatları Ve Tanıtım Derneği
422	Muhtarlar Birliği Derneği Adıyaman Şubesi
423	Adıyaman Sarayspor Kulübü Derneği
424	Rışvanlılar Kültür Eğitim Ve Dayanışma Derneği Kahta Şubesi
425	Adıyaman Gellerliler Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Ve Kalkındırma Derneği
426	Kahta Girişimci Kadınlar Derneği
427	Adıyaman Sivil Toplum Destekleme Derneği
428	Alişar Köyü Camii Yaptırma Derneği
429	Engin Görüş Gençlik Spor Kulübü Derneği
430	Adıyaman Tüm Engelliler Derneği
431	Adıyaman Bedensel Engelliler Derneği
432	Kahta Girne Muhammeddiye Camisini Yaptırma Yaşatma Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
433	Kanserle Mücadele Ve Kanserli Hastalara Yardım Derneği
434	Adıyaman Eskrim Kulübü Derneği
435	Samsat Eğitim Faaliyetlerini Arttırma Derneği
436	Besni-Troisdorf Dostluk Derneği
437	Kommagene Eğitim, Kültür, Sanat Ve Spor Kulübü Derneği
438	Kâhta Mevlana İlköğretim Okulu Spor Kulübü Derneği
439	Adıyamanlılar Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
440	Adıyaman Eğitim Ve Sosyal Araştırmalar Derneği
441	Adıyaman Çiftçiler Birliği Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
442	Adıyaman Elit Spor Kulübü Derneği
443	Ebu Sadık Eğitim Kültür Ve Araştırma Derneği
444	Besni Kamu Kurum Ve Kuruluşlarını Destekleme Derneği
445	Adıyaman Kalkınma Derneği
446	Osanlılar Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
447	İlim Yayma Cemiyeti Adıyaman Altınşehir Şubesi
448	Adıyaman Kadın Yaşam Derneği
449	Adıyaman Marifet Din Görevlileri Eğitim Kültür Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
450	Alevi Kültür Dernekleri Gölbaşı Şubesi
451	Ülfet Hareketi Derneği
452	Kadın Statüsünü Güçlendirme Derneği
453	Müstakil Sanayici Ve İşadamları Derneği Adıyaman Şubesi
454	Bediüzzaman Said Nursi İlim Derneği
455	Kahta Kantinciler Esnafı Derneği
456	Adıyaman Mehmed Zahid Kotku Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
457	Seher Manevi Ve Kalkınma Derneği
458	Adıyaman Bedensel Engelliler Spor Kulübü Derneği
459	Adıyaman 80. Yıl Rehabilitasyon Ve Eğitim Merkezi Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
460	Adıyaman Oto Galerici Derneği
461	Aşağısöğütü Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
462	İnsan Hakları Ve Mazlumlar İçin Dayanışma Derneği Adıyaman Şubesi
463	Danset Dans Akademi Spor Kulübü Derneği
464	Samsatlılar Derneği
465	Kahta Hayvan Yetiştiricilerini Koruma Derneği
466	Türkiye Beyazay Derneği Adıyaman Şubesi
467	Nemrut Turizm Ve Tanıtma Derneği
468	Gölbaşı Fırıncılar Dayanışma Derneği
469	Adıyaman Üniversiteli Ve Mezunlar Derneği
470	Sıla İlim Ve Hizmet Derneği
471	Girne Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
472	Adıyaman Ufuk Eğitim Kültür Ve Yardımlaşma Derneği
473	Çomak Köyü Camii Yaptırma Derneği
474	Nesil Adıyaman Eğitim, Kültür, Araştırma Ve Dayanışma Derneği
475	Adıyaman Kosan Çağrı İlim Yayma Ve Kültür Derneği
476	Anadolu Gökkuşuğu, Eğitim, Kültür, Sanat Ve Spor Kulübü Derneği
477	Feraset İlim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
478	Besni Memurlar, İşçiler Ve Mühendisler Sosyal Kültürel Dayanışma Derneği
479	Elzem Kültür Ve Eğitim Derneği
480	Osman Sebri Kültür Sanat Derneği
481	Fiziksel Aktivite Ve Sağlıklı Yaşam Derneği
482	Adıyaman Yesevi Kültür Araştırma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
483	Adıyaman Yıldırım Gençlik Spor Kulübü Derneği
484	Sarıyaprak Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
485	Veysel Karani Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
486	Kadiri Ve Rufai Mutasavvurları İnsani Yardımlaşma Derneği
487	Çağdaşspor Kulübü Derneği
488	Adıyaman Genç Üniversiteli Ve Mezunlar Derneği
489	Çağrı Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
490	Besni Esnafar Derneği
491	Aktif İş Kadınları Derneği Adıyaman Şubesi
492	Ak Yaşam Eğitim Kültür Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği Sincik Şubesi
493	Salahattin Kara Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
494	Kahta Fırıncılar Esnafını Koruma Derneği
495	Adıyaman-Gölbaşı İmam-Hatip Ortaokulları Ve Liseleri Mensupları Bilim, Ar-Ge, Sanat, Sosyal Ve Kültürel Değerleri Yaşatma Derneği
496	Kahta Hint Horozu Koruma Ve Yaşatma Derneği
497	Adıyaman Teknik Elemanlar Derneği
498	Kahta Şehirlerarası Otogar Ve Otobüs İşletmecileri Derneği
499	Güneydoğuanadolu Diyabet Ve Sağlıklı Yaşam Derneği
500	Kardelen Yürekler Eğitim Ve Kültür Derneği
501	Ehlibeyt Camii Yapma, Yaşatma Eğitim Ve Kültür Derneği
502	Süleymaniye İlim Ve Kültüre Yardım Derneği
503	Adıyaman Geri Dönüşümcüler Birliği Derneği
504	Adıyaman Aksa Camii Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
505	Adıyaman Güzel Sanatlar Ve Spor Lisesi Spor Kulübü Derneği
506	Adıyaman Filarmoni Orkestrası Ve Polifonik Korolar Derneği
507	Akrabalar Birliği Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
508	Gerger İlçesini Kalkındırma, Geliştirme Ve Tanıtma Derneği
509	Adıyaman Bilardo Spor Kulübü Derneği
510	Adıyaman Kuran Hafızları Ve Gönüllüleri Eğitim Ve Kültür Derneği
511	Adıyaman Bilişim Derneği
512	Adıyaman İli Ve İlçeleri Özel Motorlu Taşıt Sürücü Kursları Derneği
513	Dokuz Nefes Neyzenler Derneği
514	Adıyaman Mermerciler Ve Madenciler Derneği
515	Hak Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
516	Şehit Abdulgani Adalı Spor Kulübü Derneği
517	Doğan Dede Kültürünü Yaşatma Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
518	Adıyaman Hayat Kuran Kursu Eğitim Kültür Ve Sosyal Yardımlaşma Derneği
519	Kesmetepe Kurs Ve Tahsil Çağındaki Talebelere Yardım Derneği
520	Gölbaşı Eğitim Ve Kültüre Hizmet Derneği
521	Vefa 1946 Taraftar Derneği
522	Matematik Geliştirme Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
523	Kahta Gönülkuşağı Eğitim Ve Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
524	Adıyaman Girişimci Kadınlar Ve İstihdam Derneği
525	Pınar İzcilik Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
526	Genç Kariyer Üniversiteliler Bilim Kültür Ve Eğitim Derneği
527	Özel Elitspor Kulübü Derneği
528	Tüm Eğitim Çalışanları Derneği
529	Adıyaman Üniversitesi Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
530	Anadolu Bedensel Engelliler Spor Kulübü Derneği
531	Gölbaşı Mostar İzcilik Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
532	Adıyaman Altınbaşak Eğitim Ve Kültür Derneği
533	Kahta Tüm Engelliler Ve Aileleri Yardımlaşma Derneği
534	Adıyaman Yüzme İhtisas Spor Kulübü Derneği
535	Kahta Buhara Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
536	Adıyaman İnşaat Yalıtımcıları Derneği
537	Kahta İş Ve Meslek Dayanışma Derneği
538	Adıyaman Tenis Spor Kulübü Derneği
539	Kanyon Motor Dağcılık Ve Doğa Sporları Kulübü Derneği
540	02 Cendere Taraftarlar Derneği
541	Orta Anadolu Ve Akdeniz Bölgesi Sürücü Kursları Federasyonu
542	Akademi Güzel Sanatlar Derneği
543	Adıyaman Emlak Müşavirleri Derneği
544	Komizgirt Kültür Dayanışma Ve Yardımlaşma Derneği
545	Dişabet Engellileri Güzel Yaşam Derneği
546	Teylan İlim Yayma Ve Yardımlaşma Derneği
547	Tarımspor Kulübü Derneği
548	Kahta Bedensel Engellilerle Güzel Yaşama Derneği
549	Kamu Şirket Personelleri Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği Adıyaman Şubesi
550	Tut Havacılık Kulübü Derneği
551	Kahta Tekstil Ve Giyim Sanayicileri Derneği
552	Sincik Arıcılık Eğitim Ve Kültür Derneği
553	Adıyaman Tütüncüler Derneği
554	Adıyaman Eğitim Neferleri Derneği
555	Adıyaman Down Sendromluları Derneği
556	Adıyaman Gönüllüler Derneği
557	Yeşiltepe Köyü Elmalı Kalkındırma Derneği
558	Adıyaman Ertuğrul Gazi Anadolu Lisesi Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
559	Gerger Tevhid Derneği
560	Demir Dede Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Dayanışma Ve Araştırma Derneği
561	Adıyaman İnternet Medya Ve Bilişim Derneği
562	Çelikhan Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği

Tablo B.1 (Devam): Araştırma evreni (Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü)

Adıyaman İl Dernekler Müdürlüğü ADİYAMAN DERNEKLER LİSTESİ	
563	Bilge Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
564	Hürriyet Ortaokulu Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği
565	Kahta Eğitime Gönül Verenler Derneği
566	Anadolu Sağlık Kültür Ve Eğitim Derneği
567	Gül Eğitimci Ve Sosyal Kadınlar Derneği
568	Hacı Muhammed Şükrü Kuddise Sirruhu Şirazi Tasavvuf İlim Ve Kültür Derneği
569	Adıyaman Odun Ve Kömür Satıcıları Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
570	Çelikhan Sosyal Yardımlaşma Ve Yunus Emre Camii Yaşatma Yaptırma Kültür Derneği
571	Kahta Arı Ve Organik Arı Ürünleri Üreticileri Derneği
572	Sincik Gönüllüleri Derneği Sincik Şubesi
573	Adıyaman Fem Dershanesi Mezunları Ve Mensupları Derneği
574	Adıyaman Dama Geliştirme Derneği
575	Gölbaşı Form Spor Kulübü Derneği
576	İlim Ve Davet Eğitim Kültür Sosyal Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
577	Kahta Gençlik Derneği
578	Adıyaman Taklacı Güvercin Türleri Geliştirme Ve Kültür Derneği
579	Adıyaman Organik Arıcılık Derneği
580	Adıyaman Kalkınma Kültür Ve Sanat Derneği
581	Hazreti Hamza Camii Ve Kuran Kursu Yaptırma Ve Yaşatma Derneği
582	Gerger Sena Eğitim Kültür Yardımlaşma Ve Dayanışma Derneği
583	Aile Ve Sosyal Politikalar Gençlik Ve Spor Kulübü Derneği Adıyaman Şubesi
584	Tabiat Varlıklarını Yaşatma Koruma Ve Perre Antik Eğitim Kültür Derneği
585	Kırklılar Köyü Yardımlaşma Dayanışma Ve Kültür Derneği
586	Besni Fotoğraf Sanatı Derneği

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Bilal ZEMİN
Uyruğu : Türkiye Cumhuriyeti
Doğum Yeri ve Tarihi : Batman – 13/03/1981
Medeni Hali : Evli
Adres : Pozitif Gelişim ve Girişim Derneği, Hoca Ömer Mah.
Yahya Kemal Cad. No: 34 Merkez / Adıyaman
E-Posta Adresi : bilalzemin@gmail.com
İletişim (Telefon) : +90 505 500 96 34

EĞİTİM

Lise : Batman Lisesi 1995-1998
Lisans : Dicle Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe
Öğretmenliği Anabilim Dalı 1999–2003
Yüksek Lisans : Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Sosyal Bilimler
Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı,
İşletme Programı 2012–2014

MESLEKİ DENEYİM

Çalıştığı Kurumlar

Tarih	Görevi	Görev Yeri
2003 – 2004	Türkçe Öğretmenliği	Hatay İli Antakya İlçesi Döver İlköğretim Okulu
2004 – 2005	Türkçe Öğretmenliği	Malatya İli Doğanşehir İlçesi Çığlık İlköğretim Okulu
2005 – 2007	Türkçe Öğretmenliği	Adıyaman İli Kahta İlçesi Celal Bayar İlköğretim Okulu
2007 – 2014	Türkçe Öğretmenliği	Adıyaman İli Merkez İlçesi Tekel 75.Yıl İlköğretim Okulu

Diğer Deneyimler

Tarih	Görevi	
2005-2006	Ekip Liderliği	TKY Uygulamaları Okul Geliştirme Projesi
2007-2009	İl Koordinatörlüğü	MEB - Turkcell işbirliği Gönül Köprüsü Projesi
2005-2014	Diksiyon Eğitmenliği	MEB Hizmet İçi Eğitim ve HEM bünyesinde
2010-2011	Proje Koordinatörlüğü	AB ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilen Bilinçli Ebeveyn Aydınlik Gelecek Projesi
2013-2014	Komisyon Üyeliği	Adıyaman İli Başarı Odaklı Çalışma Projesi

ÖDÜLLER

Tarih	Kurum	Ödül
09.05.2005	Türkiye Milli Olimpiyat Komitesi	Toplumsal Duyarlılık Davranış Dalı Fair Play Ödülü
20.12.2005	MEB-İlköğretim Genel Müdürlüğü	Teşekkür Belgesi
28.02.2006	Kaymakamlık İlköğretim Genel Müdürlüğü	Takdir Belgesi
20.04.2006	İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü	Teşekkür Belgesi
22.09.2006	JCI Junior Camber International (İnsanlığa ve Gönüllü Kuruluşlara Hizmet Kategorisi)	Türkiye'nin En Başarılı Genci Ödülü
30.05.2007	Yılın En Kaliteli Ekibi ödülü–2007- Mem	Toplam Kalite Yönetimi
27.12.2007	Mem (Proje Ödülü)	Teşekkür Belgesi
05.11.2007	Milli Eğitim Bakanlığı	Aylıkla Ödüllendirme
11.04.2008	Mem (Proje Ödülü)	Teşekkür Belgesi
29.04.2008	Mem (Kültürel Faaliyetler)	Teşekkür Belgesi
03/11/2009	Mem (Proje Görevi)	Teşekkür Belgesi
10/12/2010	Mem (Proje Görevi)	Teşekkür Belgesi

YABANCI DİL : İngilizce (orta düzey)